ОБЩИНА СВИЩОВ

Община Свищов, ул. "Цанко Церковски" 2
Тел.: 0631 / 60 854
Факс: 0631 / 60 504
Уеб сайт: www.svishtov.bg
E-mail: obshtina@svishtov.bg

Изх. № 32-00-176 / 09.12 20 21 г.

Приложение № 4 към чл. 8а, ал. 1 от
Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми

ДО
ДИРЕКТОРА НА
РИОСВ - ВЕЛИКО ТЪРНОВО

ИСКАНЕ

за преценяване на необходимостта от извършване на екологична оценка (ЕО)

от **Община Свищов**

(име, фирма, длъжност)

УВАЖАЕМА Г-ЖО ДИРЕКТОР,

Моля да ми бъде издадено решение за преценяване на необходимостта от екологична оценка на

Програма за опазване на околната среда на територията на община Свищов за периода 2021-2028 г. и приложения към нея:
- **Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г.;**
- **Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов 2021-2028 г.**

(наименование на плана/програмата)

I. Във връзка с това предоставям следната информация по чл. 8а, ал. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми:

1. Информация за възложителя на плана/програмата (орган или оправомощено по закон трето лице):
Име: **Д-р Генчо Генчев – кмет на община Свищов**
Пълен пощенски адрес: **гр. Свищов, ул. „Цанко Церковски“ 2**
Тел./факс/ел. поща (e-mail): **0631 / 60 854, факс: 0631 / 60 504, obshtina@svishtov.bg**
Лице за връзка: **Иван Шопов – зам.-кмет „Благоустройство и инвестиционна политика“ при Община Свищов**
Пълен пощенски адрес: **гр. Свищов 5250, ул. "Цанко Церковски" 2**
Тел./факс/ел. поща (e-mail): **0631 68116**, shopov@svishtov.bg

2. Обща информация за предложения план/програма

• Основание за изготвяне на плана/програмата - нормативен или административен акт

Програмата за опазване на околната среда на община Свищов се разработва в съответствие с нормативните изисквания и на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общински съвет.

Програмата за опазване на околната среда е съобразена с всички действащи към 2021 г. нормативни актове на територията на Р България и ЕС; Указания; Методики; Ръководства на МОСВ и други, имащи отношение към опазването на околната среда.

• Период на действие и етапи на изпълнение на плана/програмата

Програмата за опазване на околната среда на община Свищов е разработена за период 2021 – 2028 г.

• Териториален обхват (транснационален, национален, регионален, областен, общински, за по-малки територии) с посочване на съответните области и общини

Програмата за опазване на околната среда на Община Свищов разглежда цялата територия, включена в административните граници на община Свищов и в тази връзка има общински обхват.

• Засегнати елементи от Националната екологична мрежа (НЕМ)

На територията на община Свищов се намират защитени местности и защитени зони, включени в европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, както следва:

По директива 75/409/ЕЕС за опазване на дивите птици:

- Защитена зона BG0002017 „Комплекс Беленски острови“ за опазване на дивите птици

- Защитена зона BG0002096 „Обнова“ за опазване на дивите птици

- Защитена зона BG0002018 „Остров Вардим“ за опазване на дивите птици

- Защитена зона BG0002070 „Рибарници Хаджи Димитрово“ за опазване на дивите птици

- Защитена зона BG0002083 „Свищовско-Беленска низина“ за опазване на дивите птици

По директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:

- Защитена зона BG0000239 „Обнова – Караман дол“

- Защитена зона BG0002018 „Остров Вардим“

- Защитена зона BG0000396 „Персина“

- Защитена зона BG0000576 „Свищовска гора“

- Защитена зона BG0000233 „Студена река“

- Защитена зона BG0000516 „Черната могила“

Изпълнението на програмата няма вероятност да окаже отрицателно въздействие върху Защитените зони и местности.

• Основни цели на плана/програмата

Генерална стратегическа цел

„Подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда."

Стратегическата цел на Община Свищов в областта на околната среда е подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда.

За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните специфични стратегически цели, оценени по приоритетност:

Специфична цел 1: ***Насърчаване на устойчивото управление на водите;***

Специфична цел 2: ***Поддържане на доброто качество на атмосферния въздух и нивата на емисиите под пределено допустимите норми за опазване на човешкото здраве;***

Специфична цел 3: ***Устойчиво управление на отпадъците;***

Специфична цел 4: ***Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, на предотвратяването и управлението на риска;***

Специфична цел 5: ***Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия;***

Специфична цел 6: ***Засилване на биоразнообразието, „зелената" инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването;***

Формулирани цели на Програмата за опазване на околна среда на Община Свищов представят не само посоката на развитие в политиката на общината в тази област през следващите няколко години. Постигането на целите само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в общината. Това е и съществената част от интегрирания процес на планиране, заложен в Плана за интегрирано развитие на община Свищов.

Целите и приоритетите, залегнали в Програмата са в унисон с националните цели и приоритети изведени в Плана за интегрирано развитие на община Свищов.

Целите предоставят основата за формулиране и осъществяване на пакет от последователни задачи и действия, представени детайлно в следващия „План за действие" от програмата.

<u>План за действие и организация за изпълнението на програмата</u>

Към всяка от стратегическите специфични цели са представени най-важните действия, осъществяването на които е от съществено значение за постигането на поставените цели.

За всяко действие са посочени отговорните органи/ организации, като посочената на първо място е водеща и има координираща функция за изпълнението на задачите от останалите отговорни органи/ организации. За всяко от действията има посочен времеви график.

• Финансиране на плана/програмата (държавен, общински бюджет или международни програми, други финансови институции)

Осигуряването на финансови средства за големи инвестиционни проекти в областта на опазване на околната среда ще се търсят чрез външно финансиране от структурните и кохезионни фондове на ЕС, чрез Оперативните програми или други финансиращи организации.

• Срокове и етапи на изготвянето на плана/програмата и наличие (нормативно регламентирано) на изискване за обществено обсъждане или други процедурна форма за участие на обществеността

Процесът на разработване на общинската план/ програма за опазване на околната среда условно може да се раздели на три фази – предварителна подготовка, анализ на настоящото състояние и същинско планиране на целите и мерките за бъдеще. Съгласно методическите указания на МОСВ, етапите при разработване на общинските програми за управление на отпадъци са:

- Изследване и анализ на средата

Предварителна подготовка – включва събиране на наличната и допълнителната информация свързана с данни по определени фактори, систематизиране и анализ на пълнотата и качеството на информацията, която е необходима да бъде анализирана при изготвянето на общинската програма за опазване на околната среда. Тези данни се събират и анализират.

- Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT анализ)

На този етап се определят вътрешните силни страни на общината, възможностите да се възползваме от тях, вътрешните слаби страни на общината и възможностите да ги преодолеем или сведем до минимум, външните възможности (перспективи) за общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата.

- Анализ на действащите нормативни документи в областта на опазване на околната среда на национално ниво като основа на разработване на стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период. Целта на анализа е да се отразят промените в нормативната база и фактическите условия за постигане на устойчиво управление на отпадъците, които са от компетенциите на общините.

- Изработване на визия за околната среда на общината

Визията се определя след изработването на SWOT анализа. Чрез визията ОПООС се насочва към дългосрочно стратегическо планиране и определяне на генералните стратегически цели. Определянето на визията е основен компонент на стратегията за въвличане на обществеността.

- Установяване на генерални стратегически цели

На основата на визията, формулирана в предходния етап и като се има предвид и тенденциите, очертани при анализа на средата, се формулират генералните стратегически цели на програмата.

- Разработване на специфични стратегически цели. Приоритизиране.

Специфичните стратегически цели следва да се формулират към всички генерални стратегически цели, дори и за тези от тях, които касаят области, отговарящи на

общоприетите възгледи и представи за високо качество на околната среда и природата. Последното е необходимо с оглед недопускане влошаване качеството на средата в общини или части от тях, в които съществуващото качество е на необходимо ниво.

- Установяване на измерители(индикатори) за достигане на целите.

След като са формулирани специфичните стратегически цели е необходимо да се изработят конкретните измерители, които да следят за изпълнението на тези цели.

При разработването на ОПООС те проследяват дадена информация и са необходим инструмент за оценяване на напредъка към определените цели.

Изработване на стратегия, чрез определяне и оценка на алтернативите за постигане на целите.

Целта е от определения набор от алтернативи за постигане на всяка от целите да подберем тези от тях или комбинация на тези от тях, чрез които да достигнем целта.

- Изработване на работен план за реализация на избраната стратегия

На този етап избраната стратегия се детайлизира на задачи и дейности, необходими за цялостната реализация на избраната стратегия. За всяка задача се определя срок за изпълнението й, както и отговорните лица и служби.

Разработката на програмата не фиксира строго параметри и мероприятия, а е програма с отворен статут с периодично доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Свищов, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

- Консултация с обществеността и със заинтересованите страни.

С цел осигуряване на обществен достъп и проекта на програмата се публикува на интернет страницата на общината, където заинтересованите страни могат да се запознаят с предоставения проект и в 30 дневен срок да изразят мнения и/или становища относно предвидената политика на общината по опазване на околната среда.

- Провеждане на процедура за преценка необходимостта от екологична оценка и оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони в съответствие с изискванията на ЗООС и ЗБР.

- Приемане на програмата от общинския съвет.

3. Информация за органа, отговорен за прилагането на плана/програмата

Община Свищов

4. Орган за приемане/одобряване/утвърждаване на плана/програмата

Общински съвет Свищов

II. (не е задължително за попълване)

Моля да бъде допуснато извършването само на екологична оценка (ЕО)/В случаите по чл. 91, ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), когато за инвестиционно предложение, включено в приложение № 1 или в приложение № 2 към ЗООС, се изисква и изготвянето на самостоятелен план или програма по чл. 85, ал. 1 и 2 ЗООС, поради следните основания (мотиви): НЕПРИЛОЖИМО

Приложение:

I. Информация по чл. 8а, ал. 2 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми:

1. Характеристика на плана/програмата относно:

а) инвестиционните предложения по приложение № 1 към чл. 92, т. 1 и приложение № 2 към чл. 93, ал. 1, т. 1 и 2 ЗООС и/или други инвестиционни предложения с предполагаемо значително въздействие върху околната среда, спрямо които предлаганият план/програма определя критерии, нормативи и други ръководни условия от значение за бъдещото им разрешаване или одобряване по отношение на местоположение, характер, мащабност и експлоатационни условия:

Реализацията на програмата не включва инвестиционни предложения, които да попадат в приложение №1 и №2 на ЗООС, или такива с негативно въздействие върху околната среда. Напротив, очаква се реализирането на програмата да доведе до трайни положителни резултати по отношение на опазване на околната среда на общината.

При изпълнението на всички цели, имащи характер на инвестиционни намерения в Програма за опазване на околната среда на Община Свищов за периода 2021 – 2028 г., които попадат в обхвата ЗООС и подноормативните актове към него, ще бъдат спазени всички необходими процедури по съгласуване и издаване на ОВОС или преценка за необходимостта от ОВОС още на етапа на кандидатстване за финансиране.

б) мястото на предлагания план/програма в цялостния процес или йерархия на планиране и степен, до която планът/програмата влияе върху други планове и програми:

Програмата за опазване на околна среда на община Свищов, за периода 2021-2028 г. е разработена в координация, както с национални, така и с общински програмни документи като са отразени спецификите, приоритетите и потребностите на общината в сферата на опазване на околната среда.

При разработването на ОПООС на община Свищов следва да се използват следните нормативни актове, документи и материали: ЗООС и наредбите към него, Указания на МОСВ относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда. Програмата за опазване на околната среда да бъде съобразена с всички действащи към 2021 г. нормативни актове на територията на Р България и ЕС, Указания, Методики, Ръководства на МОСВ и други, имащи отношение към опазването на околната среда.

Целите и приоритетите, залегнали в Програмата са в унисон с националните цели и приоритети издадени в Плана за интегрирано развитие на община Свищов.

в) значение на плана/програмата за интегрирането на екологичните съображения, особено с оглед насърчаването на устойчиво развитие:

С реализацията на Програма за опазване на околната среда на територията на Община Свищов за периода 2021-2028 г. са отчетени общите принципи за опазване на околната среда като предпазни мерки и насърчаване на устойчивото развитие, техническата осъществимост и икономическата приложимост, опазване на ресурсите, както и въздействието върху човешкото здраве.

г) екологични проблеми от значение за плана/програмата:

Изпълнението на заложените мерки в Програма за опазване на околната среда на територията на община Свищов за периода 2021-2028 г. ще осигурят резултати свързани с настоящите проблеми по опазването на околната среда, бъдещите мероприятия за намаляване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол и превантивни дейности.

д) значение на плана/програмата за изпълнението на общностното законодателство в областта на околната среда:

Разработена в съответствие с националната законодателна мярка, *Програма за опазване на околната среда на територията на община Свищов 2021-2028 г.*, включва цели и мерки, които допринасят за постигане на националните и регионалните цели за развитие.

е) наличие на алтернативи:

Няма други алтернативи освен приемане на програма за опазване на околната среда.

2. Обосновка на конкретната необходимост от изготвянето на плана/програмата:

Настоящата програма се разработва на основание чл. 79 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се одобрява от общински съвет.

3. Информация за планове и програми и инвестиционни предложения, свързани с предложения план/програма, включително за извършени ЕО или ОВОС:

За всяко конкретно предложение по плана за действие на програмата ще бъде прилаган реда на гл.6 от ЗООС, когато същия го изисква.

4. Характеристики на последиците и на пространството, което е вероятно да бъде засегнато, като се отчитат по-специално:

а) вероятността, продължителността, честотата и обратимостта на последиците:

Въздействието на програмата ще бъде положително, постоянно и дълготрайно.

б) кумулативните въздействия:

Не се очакват.

в) трансграничното въздействие:

Не се очаква.

г) рисковете за човешкото здраве или околната среда, включително вследствие на аварии, размер и пространствен обхват на последствията (географски район и брой население, които е вероятно да бъдат засегнати)

Не се очакват рискове за население или околна среда. При реализирането на мерките от програмата се очаква благоприятно въздействие върху околната среда.

д) очакваните неблагоприятни въздействия, произтичащи от увеличаване на опасностите и последствията от възникване на голяма авария от съществуващи или нови предприятия/съоръжения с нисък или висок рисков потенциал, съгласувани по реда на ЗООС, за случаите по чл. 104, ал. 3, т. 3 от ЗООС:

Не се очакват неблагоприятни въздействия.

е) величината и пространственият обхват на въздействията (географски район и брой на населението, които е вероятно да бъдат засегнати):

Община Свищов се намира в най-северната част на Великотърновска област, средната част на Дунавската равнина - централна северна България. В територията ѝ попадат Свищовското плато и десния склон на р. Дунав северно от него, източната част на Беленско-Свищовската низина и западната част на Вардим-Новградската низина, малка част от долината на р. Осъм, и множество долове и дерета.

Граници на община Свищов:

- **на юг - с община Павликени и община Полски Тръмбеш,**
- **на изток - с община Ценово,**
- **на запад - с община Белене и община Левски.**
- **на север - с река Дунав. Северната част на общината е разположена на десният бряг на р. Дунав, като тук се намира най-южната точка на реката.**

Територията на общината е 625,5 кв.км., което е с близо 50% повече спрямо средното за страната за община (420 кв.км.).

Свищов е един от големите дунавски градове на България и се намира на около 230 км от столицата, на 70 км от Русе и на 270 км от Пловдив. Градът е трети по големина по брой на населението в областта след общините Велико Търново и Горна Оряховица и на 6-то място по територия сред общините от Велико Търновска област.

Населението на община Свищов, съгласно справка в раздел „Демографска и социална статистика" на официалния интернет сайт на НСИ, към 31.12.2020 г. е 33 321 жители. Населените места в общината са общо 16, което е малко по-малко спрямо средния за страна брой населени места/община от 19 селища. Гъстотата на населението към 2020 г. е 53,3 души/кв.м., което е под средното за страната.

ж) ценността и уязвимостта на засегнатата територия (вследствие на особени естествени характеристики или на културно-историческото наследство; превишението на стандартите за качество на околната среда или пределните стойности; интензивно земеползване):

Програмата ще съхрани ценността и естествените характеристики на средата, ще запази културно -историческото наследство и качеството на околната среда добро.

з) въздействието върху райони или ландшафти, които имат признат национален, общностен или международен статут на защита:

Очаква се положително въздействие върху околната среда на общината.

5. Карта или друг актуален графичен материал на засегнатата територия и на съседните ѝ територии, таблици, схеми, снимки и други - по преценка на възложителя, приложения:

Приложени са в програмата.

6. Нормативни изисквания за провеждане на наблюдение и контрол по време на прилагане на плана или програмата, в т.ч. предложение на мерки за наблюдение и контрол по отношение на околната среда и човешкото здраве:

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за опазване на околната среда. Той определя звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на

информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет на програмата.
7. Информация за платена такса и дата на заплащане.
Преводно нареждане от 08.12.2021 г.

II. Електронен носител - 1 бр.

Програма за опазване на околната среда на територията на община Свищов за периода 2021-2028 г. и приложения към нея:

- Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г.;

- Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов 2021-2028 г.

☐ Желая решението да бъде издадено в електронна форма и изпратено на посочения адрес на електронна поща.
X Желая да получавам електронна кореспонденция във връзка с предоставяната услуга на посочения от мен адрес на електронна поща.
☐ Желая решението да бъде получено чрез лицензиран пощенски оператор.

Заличени данни на основание чл. 4 и следващите от ОРЗД

Дата: 08.12.2021 г. Възложител: .....
(подпис)

ПРЕВОДНО НАРЕЖДАНЕ (ПЛАЩАНЕ ОТ/КЪМ БЮДЖЕТА)

Платете на - име на получателя / Beneficiary Name РИОСВ-Велико Търново			
IBAN на получателя / Beneficiary IBAN BG51UNCR75273140045301		BIC на банката на получателя / Beneficiary Bank BIC UNCRBGSF	
При банка - име на банката на получателя / Bank Name УНИКРЕДИТ - ХЕБРОС			Вид плащане*** / Payment Type
ПРЕВОДНО НАРЕЖДАНЕ / ВНОСНА БЕЛЕЖКА за плащане от/към бюджета PAYMENT ORDER for Budget Payment	Валута / Currency BGN	Сума / Amount 400.00	
Основание за плащане / Details of Payment Чл.1,ал.5,т.4 от Тарифата за такси			
Още пояснения / Additional Details			
Вид док.* / Type 9	Номер на документа, по който се плаща/Number of Document		Дата на документа /Date
Период, за който се плаща / Period of Payment От дата / From Date		До дата / To Date	
Задължено лице - наименование на юридическото лице или трите имена на физическото лице/Obligated Person - Legal Entity or Individual ОБЩИНА СВИЩОВ			
БУЛСТАТ на задълженото лице / BULSTAT 000133965	ЕГН на задълженото лице / Personal Number	ЛНЧ на задълженото лице / Personal ID	
Наредител - наименование на юридическото лице или трите имена на физическото лице / Customer ОБЩИНА СВИЩОВ			
IBAN на наредителя / Ordering Customer IBAN BG93UNCR70003124464620		BIC на банката на наредителя / Customer Bank BIC UNCRBGSF	
Платежна система / Payment System БИСЕРА	Такси** / Taxes 2		Вид плащане*** / Payment Type

***Вид документ:** 1 – декларация 2 - ревизионен акт 3 – наказ. постановление 4 – авансова вноска	5 – парт. номер на имот 6 – постановление за принудително събиране 9 - други	****Такси:** 1 - за сметка на наредителя 2 - споделени (стандарт за местни преводи) 3 - за получателя	*****Вид плащане** - попълва се за сметки на администратори на приходи и на Централния бюджет

Създател ИВЕЛИНА О[чл. 4] КРУМОВА

Дата на създаване 08.12.2021

Дата на изпълнение 08.12.2021

Валидно преди 15.12.2021

Подписи:

Изпратен: 08.12.2021 13:16:06

Дата на подписване	Име на потребител
08.12.2021 13:15:59	СТЕФАН И[чл. 4] КИРЧЕВ
08.12.2021 11:28:55	ИВАНКА Й[чл. 4] ОВА КОЕВА

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СВИЩОВ

ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2028 ГОДИНА

Ноември 2021 г.

Приета с Решение №…….. от …… г. на Общински съвет – Свищов

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ **4**
СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ **5**
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ **6**
ВЪВЕДЕНИЕ **8**
1. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА **15**
1.1. Природо-географски и териториално-административни данни за община Свищов **15**
1.1.1. Географско положение на общината и съседни общини 15
1.1.2. Релеф 16
1.1.3. Климат 16
1.1.4. Инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия и полезни изкопаеми 20
1.1.5. Риск и изменение на климата 21
1.1.6. Население и населени места в общината 33
1.2. Въздух **35**
1.3. Води **37**
1.3.1. Повърхностни води 37
1.3.2. Подземни води 43
1.3.3. Зони за защита на водите 51
1.3.4. Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал 57
1.3.5. Източници на замърсяване за повърхностни и подземни води - на територията на общината и извън територията на общината 58
1.3.6. Причини за замърсяване от източниците на територията на общината 62
1.3.7. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места 62
1.3.8. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води 63
1.3.9. Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени характеристики 64
1.4. Отпадъци **68**
1.4.1. Генерирани отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени 68
1.4.2. Начини на третиране на различните видове отпадъци и съоръжения 73
1.5. Почви и нарушени терени **77**
1.5.1. Видове почви в община Свищов, разпределение, категории, собственост, начин на трайно ползване 77

1.5.2. Съществуващи екологични проблеми (деградационни процеси) при почвите на община Свищов – степен на развитие и прогноза за развитието им 82

1.5.3. Заблатени почви 82

1.5.4. Ерозирали почви 82

1.5.5. Замърсяване на почвите 84

1.5.6. Физически нарушени почви; нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи (водопроводи и др.) 85

1.6. Защитени територии и биоразнообразие 86

1.6.1. Гори - състояние, видово разнообразие, собственост, използване за рекреационни цели, за дърводобив, за други цели и т.н. 86

1.6.2. Защитени видове растения и животни 87

1.6.3. Видове, обект на ловен туризъм 89

1.6.4. Лечебни растения 90

1.6.5. Защитени територии 106

1.7. Шум, радиационна обстановка и влияние от нейонизиращи лъчения 120

1.7.1. Източници на шума и население, подложено на въздействия 120

1.7.2. Данни от единната система за мониторинг 124

1.7.3. Радиационно състояние на атмосферния въздух 126

1.7.4. Радиационно състояние на повърхностните реки, необработваеми почви и дънни утайки от водни обекти 127

1.7.5. Опасни вещества 127

1.8. Зелени площи 129

1.9. Управленски капацитет 134

1.9.1. Наличие на комисии/отдели/сектори/отделни специалисти в Общинския съвет/ общинската администрация - отговорности и задачи, които изпълняват 134

1.9.2. Квалификация на кадрите, заети в горепосочените дейности 135

1.9.3. Общински наредби в разглежданата област 136

1.9.4. Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват на които попада общината 137

1.9.5. Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО 137

1.9.6. Информиране на обществеността – използвани подходи и механизми 138

1.9.7. Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда 139

1.10. Услуги, предоставяни от общината и на територията на общината, свързани с опазване на околната среда – обхват на дейност и статут на фирмите, осъществяващи съответната дейност 146

1.10.1. Третиране на отпадъците и комунално-битови услуги 146

1.10.2. Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води 147

1.10.3. Чистота на територията на населените места и местата за отдих извън населените места - състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места 147

1.10.4. Задължения на гражданите 148

1.11. Икономически фактори 149

1.11.1. Състояние и развитие на отделните отрасли в общината, които влияят или могат да повлият върху състоянието на околната среда 149

1.11.2. Състояние на инфраструктурата – пътища, пристанища и т.н. 151

1.12. Финансиране на дейностите по опазване на околната среда 153

2. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT) 154

2.1. Анализ на компонент въздух 154

2.2. Анализ на компонент води 155

2.3. Анализ на фактор отпадъци 157

2.4. Анализ на риска и изменението на климата 159

2.5. Анализ по компонент почви и нарушени терени 160

2.6. Анализ по компонент биоразнообразие 162

2.7. Анализ по фактор шум 164

2.8. Анализ по компонент зелени системи 165

2.9. Анализ по компонент радиационни лъчения 165

2.10. Анализ по компонент опасни вещества 165

2.11. Оценка на състоянието на инфраструктурата като фактор за околната среда 165

2.12. Анализ на организационната и икономическата структура за управление на дейностите по опазване на околната среда 166

3. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА 168

4. ЦЕЛИ 168

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 174

6. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА 184

7. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА 185

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица № 1. Честота на вятъра по посока (%) и тихо време (%) по месеци и средно годишно 19
Таблица № 2. Списък с регистрирани наводнения, случили се в периода 2011-2019 г. на територията на община Свищов 24
Таблица № 3. Оценка на риска от наводнения 29
Таблица № 4. Население в община Свищов към 31.12.2020 г. 34
Таблица № 5. Разпределение на населението по тип селища 34
Таблица № 6. Повърхностни водни тела на територията на община Свищов 38
Таблица № 7. Химично състояние на подземните водни тела 47
Таблица № 8. Количествено състояние на подземните водни тела 47
Таблица № 9. Междинна оценка на химичното състояние на подземните водни тела към 2019 г. 48
Таблица № 10. Санитарно-охранителни зони 52
Таблица № 11. Защитени зони на територията на община Свищов 56
Таблица № 12. Обекти, разположени на територията на общината, заустващи отпадъчни води в повърхностни водни обекти 59
Таблица № 13. Генерирани годишни количества битови отпадъци в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тонове 68
Таблица № 14. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тонове 68
Таблица № 15. Морфологичен състав на генерираните битови отпадъци – смесени и разделно събрани – средно за общината за 2019 г. 69
Таблица № 16. Генерирани опасни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2018* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС) 70
Таблица № 17. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към НСИ) 70
Таблица № 18. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 година 71
Таблица № 19. Генерирани производствени отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС) 71
Таблица № 20. Баланс на площите, покрити от основните почвени видове на територията на община Свищов 77
Таблица № 21. Баланс на територията на община Свищов по бонитетни категории на земеделските земи 79
Таблица № 22. Баланс на територията на община Свищов по вид на собствеността 80
Таблица № 23. Разпределение на горската площ по вид на земите 86
Таблица № 24. Разпределение на горската площ по вид на горите 86
Таблица № 25. Собственост на горските територии 86
Таблица № 26. Промишлени източници на шум в околната среда 120
Таблица № 27. Разпределение на диапазоните на регистрираните шумови нива през 2020 година 125
Таблица № 28. Разпределение на диапазоните на регистрираните шумови нива за периода 2014-2020 година 125
Таблица № 29. По-значителни зелени площи в община Свищов 129
Таблица № 30. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Свищов за периода 2014-2020 г. 153
Таблица № 31. План за действие на ПООС Свищов 2021-2028 г. 175

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура № 1. Разпределение на групите заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода май-юни 2021 г. по групи....14
Фигура № 2. Сателитна снимка на гр. Свищов....15
Фигура № 3. Географска и хидроложка карта на гр.Свищов....16
Фигура № 4. Хидрометеорологична станция гр. Свищов....17
Фигура № 5. Средномесечна температура за района на град Свищов....18
Фигура № 6. Средномесечен ход на валежите за гр. Свищов....18
Фигура № 7. Годишна роза на вятъра по посока и честота (%) – Свищов....19
Фигура № 8. Извадка от Геоложката карта на Р България М : 100000 – картен лист Александрия и Свищов....21
Фигура № 9. Глобални събития от природни бедствия, период 2000-2020 година....33
Фигура № 10. Основни поречия....37
Фигура № 11. Подземни водни тела слой 1 – Неоген-кватернер....46
Фигура № 12. Подземни водни тела слой 5 – Триас-Юра-Креда....46
Фигура № 13. Динамиката в концентрацията на „манган“ в МР 100 при с. Асеновци ШК2 ПС „Асеновци“....49
Фигура № 14. Концентрациите на нитратни йони в МР 132 и МР 133....50
Фигура № 15. Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване....51
Фигура № 16. Водоизточници за питейно-битово водоснабдяване на територията на община Свищов....53
Фигура № 17. Зони за опазване на стопански ценни видове риби....54
Фигура № 18. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи....55
Фигура № 19. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи....55
Фигура № 20. Радиални утаители – ГПСОВ-Свищов....63
Фигура № 21. Почвена карта на община Свищов....78
Фигура № 22. Ерозирали почви в община Свищов....82
Фигура № 23. Карта на действителния риск от плоскостна водна ерозия....83
Фигура № 24. Местоположение на находищата на българска гърлица на територията на община Свищов....91
Фигура № 25. Местоположение на находищата на български жълт хедизариум на територията на община Свищов....92
Фигура № 26. Местоположение на ЗМ „Божурлука“ и ЗМ „Находище на българска гърлица“....109
Фигура № 27. Местоположение на ЗМ „Кайкуша“....111
Фигура № 28. Местоположение на ЗМ „Мешова гора“....112
Фигура № 29. Местоположение на ЗМ „Находище на български сърпец“ и ЗМ „Русалка“....115
Фигура № 30. Местоположение на ПП „Персина“....118
Фигура № 31. Местоположение на ЗМ „Старият дъб“....119

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

dB	Децибела
NO	Азотен оксид
NO_2	Азотен диоксид
АИС	Автоматична измервателна станция
БАН	Българска академия на науките
БДДР	Басейнова дирекция „Дунавски район“ (с център Плевен)
БДЗП	Българско дружество за защита на птиците
БЕК	Биологичен Елемент за Качество (по РДВ 2000/60/ЕС)
БИОМОН	Мобилно приложение за въвеждане данни от проведен мониторинг (BioMon Mobile)
БО	Битови отпадъци
БПК	Биологична потребност от кислород
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ГПП	Геолого-проучвателна площ
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	Държавен бюджет
ДО	Допустимо отклонение
ДОАС „OPSIS“	Диференциална оптична автоматична система „OPSIS“
ДОП	Долен оценъчен праг
ЕО	Екологична оценка
ЕР	Експлоатационен ресурс
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионални развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗЗ	Защитена зона
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЗШОС	Закон за защита от шум в околната среда
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗПТ	Защитени природни територии
ЗСПЗЗ	Закона за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда и водите
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПКЗ	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяванията
КПС	Канална помпена станция
КФ	Кохезионен фонд
ЛОС	Летливи органични съединения

ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадъчни води
МГПТ	Масов градски пътнически транспорт
МДК	Максимална допустима концентрация
МЕК	Максимална еднократна концентрация
МЗ	Министерство на здравеопазването
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МП	Магнитно поле
МПС	Моторни превозни средства
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МШК	Скала на Медведев, Шпонхоер, Карник
НАСЕМ	Националната автоматизирана система за екологичен мониториг
НВ	Неразтворени вещества
НДЕ	Норми за допустими емисии
НЕМ	Национална екологична мрежа
НМ	Национален мониторинг
НПО	Неправителствена организация
НСИ	Национален статистически институт
НСМБР	Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие
ОА	Общинска администрация
ОБ	Общински бюджет
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОГП	Общ градоустройствен план
ОП	Обществена поръчка
ОПУО	Общинска програма за управление на отпадъците
ОО	Организация по оползотворяване
ОУП	Общ устройствен план
ОХВ	Опасни химични вещества
ПВТ	Подземно водно тяло
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПОРН	Предварителна оценка на риска от наводнения
ПОУПВП	Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите
ПС	Помпена станция
ПУО	Програма за управление на отпадъците
РВ	Разрешително за водоползване
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
СБР	Специализирана болница за рехабилитация
СГС	Средна годишна стойност
СК	Средна концентрация
СКОС	Стандарт за качеството на околната среда
ТБО	Твърди битови отпадъци / Такса битови отпадъци
ТК	Тръбен кладенец
ШК	Шахтов кладенец

ВЪВЕДЕНИЕ

ОБХВАТ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Свищов обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи по опазване на околната среда.

ПООС е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Плана за интегрирано развитие на община Свищов 2021-2028 г. и подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината.

ПООС отговоря на нарастващата необходимост опазването и подобряването на качеството на околната среда да се разглежда като един от стълбовете на устойчивото развитие, съвместно с икономическото и социалното развитие. Програмата очертава цели и действия, насочени към опазването, възстановяването и възпроизводството на естествената околна среда, поддържането на разнообразието на живата природа, разумното използване на природните богатства и ресурсите на страната в контекста на устойчивото развитие.

Програмата за опазване на околната среда се основава на концепцията, че **предотвратяването на отрицателните изменения на екосистемите и нарушаването на техните функции в следствие на антропогенни въздействия е ключов фактор за постигане на глобалната цел на политиката по устойчиво развитие** – подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на настоящото и бъдещите поколения посредством създаването на устойчиви общности, способни да управляват и използват ефективно ресурсите и да развиват екологичния и социалния потенциал на икономиката, както и да осигуряват просперитет, опазване на околната среда и социално сближаване. В този смисъл ПООС цели не само по-устойчива околна среда, но и по-добро качество на живот.

Тя е продължение на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2015-2020 година.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за опазване на околната среда на община Свищов е изготвена в съответствие с:

✓ чл. 79, т. 1 от Закона за опазване на околната среда;

✓ т. 8 от чл. 17, ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), според която „Местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси“;

✓ Указанията на Министерство на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда.

При разработване на ПООС, органите на местното самоуправление се ръководят и от указания на министъра на околната среда и водите. Териториалните административни звена към съответните министерства и държавни агенции, които събират и разполагат с информация за околната среда, подпомагат разработването на програмата чрез участие на свои експерти и предоставяне на информация. При разработването, допълването и актуализирането на програмата се привличат и представители на неправителствени организации, на фирми и на браншови организации.

ПООС е изготвена в тясно съответствие с принципите на Националната стратегия за околна среда (НСОС), която се разработва за период от 10 години и се приема от Народното събрание по предложение на Министерския съвет (чл. 76, ЗООС). В допълнение на основния национален стратегически документ в областта на околната среда, се разработват и приемат и други национални планове и програми по компоненти на околната среда и фактори, които им въздействат. Те се основават на принципите, целите и приоритетите на Националната стратегия за околна среда и са в съответствие с изискванията на специалните закони за околната среда. При разработката на програмата са използвани и следните ***стратегически документи:***

✓ Национална стратегия за околна среда (НСОС) 2009-2018 г.;
✓ Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г.;
✓ Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие;

✓ Актуализиран Национален план за действие по управление на устойчивите органични замърсители (УОЗ) в България 2012-2020 г.;

✓ Трети Национален план за действие по изменение на климата;

✓ Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.;

✓ Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024 г.), приета с Решение № 334 на Министерския съвет от 07.06.2019 г.;

✓ Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.), приета с Решение № 541 на Министерския съвет от 13.09.2019 г.;

✓ Националната стратегия за управление и развитие на водния сектор (НСУРВС) в Република България;

✓ Национална Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.);

✓ Национална Програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.);

✓ Общинска програма за опазване на околната среда на община Свищов за периода 2015-2020 година;

✓ Общински план за развитие на община Свищов за периода 2014-2020 г.;

✓ Справки, годишни доклади и отчети на Община Свищов.

Други използвани ***източници на информация*** са както следва:

✓ Официални данни и статистическа информация от ТСБ – гр. Велико Търново, ДБТ – гр. Свищов; ОДЗ – гр. Велико Търново, РИОСВ – гр. Велико Търново, Басейнова дирекция „Дунавски район“ и ИАОС и други;

✓ Информация, предоставена от дирекциите и отделите на общинска администрация Свищов;

✓ Относимите и приложими нормативни и подноормативни актове;

✓ Интернет сайтове и портали: Официален сайт на Община Свищов, НСИ, МОСВ, ИАОС и други.

ПРИНЦИПИ НА ПРОГРАМАТА

Националната стратегия за околна среда и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда, регламентирани в Закона за опазване на околната среда, а именно:

✓ **Устойчиво развитие**

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение, без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

✓ **Опазване на природните ресурси**

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа за устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие.

Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им.

Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

✓ **Принцип на превенцията и предпазливостта**

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве, следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

✓ **Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики**

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в политиките на национално, регионално и местно равнище. На ниво община спазването и прилагането на този приницип изисква разработването, приемането и прилагането на различни концепции, стратигии, планове и програми за регионално развитие, за развитие на икономиката или на отделни нейни отрасли и сектори (транспорт, енергетика, строителство, селско стопанство, туризъм, промишленост, образование и други) на местно равнище (но съобразени с предвижданията на национално и регионално равнище) да осигуряват интегрирано опазване на околната среда в съответствие с принципите и целите на закона и Националната стратегия за околна среда.

✓ **Субсидиарност на политиките**

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

✓ **Замърсителят плаща за причинените вреди**

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали,

увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

✓ **Прилагане на чисти технологии**

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

✓ **Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда**

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

✓ **Потребителят плаща**

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги, следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

✓ **Споделена отговорност**

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда, трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

✓ **Достъп до информация за околната среда**

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

✓ **Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда**

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за опазване на околната среда си поставя няколко основни цели:

✓ да идентифицира и анализира проблемите в областта на околната среда на територията на община Свищов, да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;

✓ да насърчи и обезпечи разумното използване на територията на общината за развитие на икономическия потенциал;

✓ да открои приоритетите в разглежданата област;
✓ да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, НПО и бизнеса на територията на общината за решаване на съществуващите проблеми;
✓ да аргументира мерките и проектите на общината, които тя ще предложи за финансиране;
✓ да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на най-приоритетните проблеми.

Програмата се приема от общинския съвет, който контролира и изпълнението ѝ. По предложение на кмета на общината ежегодно с приемането на общинския бюджет се определят средства за изпълнение на приоритетни екологични проекти и дейности, включени в общинската програма за опазване на околната среда. Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на Програмата за околна среда, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране. Отчетът за изпълнението на програмата се представя за информация в РИОСВ.

ПООС е динамичен и отворен документ. Тя ще бъде периодично допълвана и/или променяна съобразно настъпилите промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и други фактори със стратегическо значение. Основният използван апарат в разработката е стратегическо планиране, почиващо на SWOT анализ.

Програмата за опазване на околната среда прилага комплексна система от административни и икономически мерки за регулиране екологичното поведение на стопанските субекти и населението в общината. Програмата цели да формира правилно екологично поведение на населението, селскостопанските производители и стопанските субекти, да осигури разумен баланс между административните и пазарно-ориентираните икономически регулатори, като в максимална степен използва представения интегриран подход за координация и взаимодействие на структури, ресурси и усилия.

ОПРЕДЕЛЯНЕ И ВЪВЛИЧАНЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Процесът на определяне и въвличане на заинтересованите страни при разработване на ПООС премина през няколко стъпки. Първоначално бе **проведено анкетно проучване** сред следните целеви групи: представители на общинска администрация Свищов, представители на общински съвет Свищов, бизнес организации, граждани, неправителствени организации и други заинтересовани страни. В резултат на анкетното проучване бяха отчетени основни проблеми в състоянието на общината. Поставени са цели за развитие и мерки, които отчитат проблемите на общината и на основата на силните характеристики и възможностите ограничават слабите страни.

Проучването бе осъществено през периода май-юни 2021 г. и бе публично обявено на сайта на Община Свищов и разпространено посредством онлайн платформа за електронно попълване на следния линк https://forms.gle/2GRfGgcwPsx1AEsp7. На фигура 1 са представени съотношенията по групи.

Фигура № 1. Разпределение на групите заинтересованите страни, взели участие в анкетното проучване, проведено в периода май-юни 2021 г. по групи[1]

Източник: Собствени изчисления

Представените данни от фигурата показват, че ядрото на изследването е базирано на мнението на гражданите и на представителите на общинска администрация Свищов. При провеждане на анкетното проучване е отчетен слаб интерес от страна на целевите групи и особено представителите на бизнеса и НПО и поради тази причина проучването не може да бъде класифицирано, като такова с представителен характер. В **Приложение № 1** към програмата са представени подробно резултатите от проведеното анкетно проучване.

В изпълнение на втора стъпка от процеса на въвличане на заинтересованите страни ПООС бе **съгласувана с представители на общинска администрация Свищов**.

Третата стъпка бе **предаване на документа в РИОСВ – Велико Търново за съгласуване**. След изтичане на едномесечния срок за съгласуване, ПООС бе одобрена с издаденото от РИОСВ – Велико Търново решение.

В изпълнение на четвърта стъпка Програмата за опазване на околната среда на община Свищов бе публикувана на официалния сайт на общината https://www.svishtov.bg/ за **съгласуване със заинтересованите страни**.

След като проектът на Програмата за опазване на околната среда на община Свищов бе съгласуван с представителите на общинска администрация Свищов, с РИОСВ – Велико Търново, както и със заинтересованите страни, документът бе внесен за **приемане в Общински съвет - Свищов** и одобрен с *Решение № ..... от .....*

[1] *Източник: Собствено анкетно проучване сред жителите и заинтересованите страни на община Свищов, проведено в периода май-юни месец 2021 г.*

1. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1.1. ПРИРОДО-ГЕОГРАФСКИ И ТЕРИТОРИАЛНО-АДМИНИСТРАТИВНИ ДАННИ ЗА ОБЩИНА СВИЩОВ

1.1.1. Географско положение на общината и съседни общини

Община Свищов се намира в най-северната част на Великотърновска област, средната част на Дунавската равнина - централна северна България. В територията ѝ попадат Свищовското плато и десния склон на р. Дунав северно от него, източната част на Беленско-Свищовската низина и западната част на Вардим-Новградската низина, малка част от долината на р. Осъм, и множество долове и дерета.

Граници на община Свищов:

- ✓ на юг - с община Павликени и община Полски Тръмбеш,
- ✓ на изток - с община Ценово,
- ✓ на запад - с община Белене и община Левски.
- ✓ на север - с река Дунав. Северната част на общината е разположена на десният бряг на р. Дунав, като тук се намира най-южната точка на реката.

Територията на общината е 625,5 кв.км., което е с близо 50% повече спрямо средното за страната за община (420 кв.км.).

Свищов е един от големите дунавски градове на България и се намира на около 230 км от столицата, на 70 км от Русе и на 270 км от Пловдив. Градът е трети по големина по брой на населението в областта след общините Велико Търново и Горна Оряховица и на 6-то място по територия сред общините от Велико Търновска област.

Фигура № 2. Сателитна снимка на гр. Свищов

Източник: https://earth.google.com

Фигура № 3. Географска и хидроложка карта на гр.Свищов

Източник: google.maps

1.1.2. Релеф

Релефът на община Свищов е слабо хълмист и преди всичко с равнинен характер.

Основните релефни форми в района са:

✓ **Свищовското придунавско плато**, силно нарязана платовидна част, състояща се от долинни ридове, разположени обикновено в посока север-юг с плоска и заоблена повърхност.

✓ Между Дунавския бряг и „първия праг“ на Дунавската равнина се простира обширна тераса, която образува **Свищовско-Беленската и Вардимската низини**. Свищовско-Беленска низина и началото на Бяло-Русенската крайречна низина, представляващи заливна тераса на р. Дунав, оформена от старите легла на реката, са запълнени с алувиални глинесто-песъчливи и чакълесто-песъчливи наслагвания. Към низинната част принадлежат и островите, които попадат и районите на Голям и Малък Вардим и Хайдук.

На юг от Дунавския бряг релефът е слабо хълмист, а на места и платовиден. Това спомага за развитието на селскостопанска дейност. Освен за земеделие, Свищовско-Беленската низина служи и като площадка за промишлена дейност. По-високите речни легла на р. Дунав също са усвоени от сградния фонд на гр. Свищов.

Средната надморска височина на общината е около 150 м.

1.1.3. Климат

Съгласно климатичното райониране на Република България, община Свищов попада в Северния климатичен район на Дунавската равнина - климатът в общината е умерено континентален с характерни студени зими и горещи лета.

Разгледаните по-долу климатични елементи са съгласно обобщени данни на НИМХ-БАН и Климатичен справочник за Р България (Приложение 12 - 2, 3, 4). в т.ч. и метеорологични условия, водещи до повишени концентрации за замърсители в атмосферата.

На територията на община Свищов наблюдението на основните климатични елементи и процеси в атмосферата се осъществява от Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ) при БАН гр. София. Представените тук данни за климата са по обобщени данни на НИМХ-БАН и Климатичен справочник за Р България (Приложение 12 - 2, 3, 4).

Хидрометеорологичната станция гр. Свищов е позиционирана на обособена площадка в чертите на града и в нея се извършва наблюдение на основните климатичните елементи (температура в момента на наблюдението, екстремни температури за денонощието, точка на оросяване, далечина на видимост, атмосферно налягане, облачност, количество на валежите, мъгли, вятър, сняг) и т.н., измерени в стандартизирани климатични срокове (7, 14 и 21 ч.), спрямо стандартизирано положение на слънцето (уеднаквени за всички измервателни станции на НИМХ-БАН).

Фигура № 4. Хидрометеорологична станция гр. Свищов

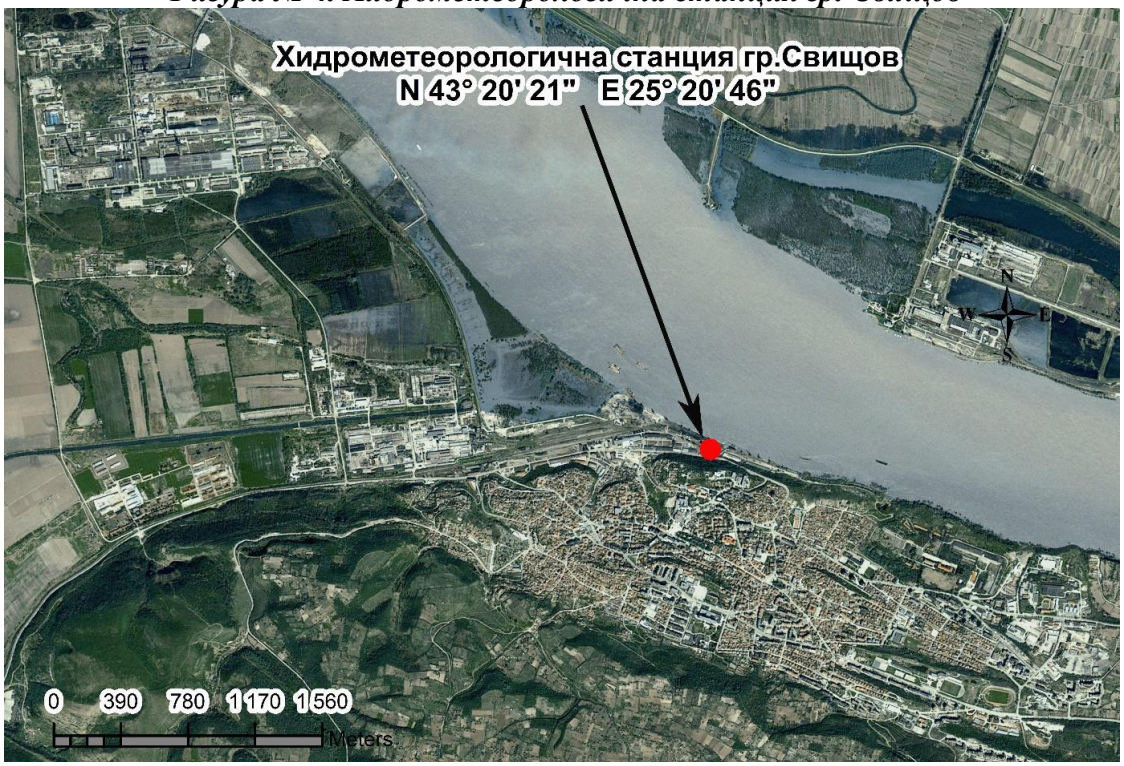

Източник: https://earth.google.com

Регистрираните измервания от Хидрометеорологична станция гр. Свищов се изпращат в централния диспечерски пункт на Секция „Климатология и метеорологични бази данни“ при НИМХ гр. София, където данните за времето в България от всички станции на НИМХ-БАН се архивират.

<u>Температура</u>

Поради голямата откритост на Дунавската равнина, през студената част от годината тук безпрепятствено нахлуват континентални въздушни маси от север и североизток,

вследствие на което зимата е сравнително студена. Най-студеният месец в годината е януари, като измерената средна температура през месеца е около -1,8° С. При нормално студени зими средно месечните температури максимално спадат до -14.1°С. През студеното полугодие най-ниската измерена температура е -28.0°С. Първите отрицателни температури се появяват през м. ноември и се поддържат до м. март.

Фигура № 5. Средномесечна температура за района на град Свищов

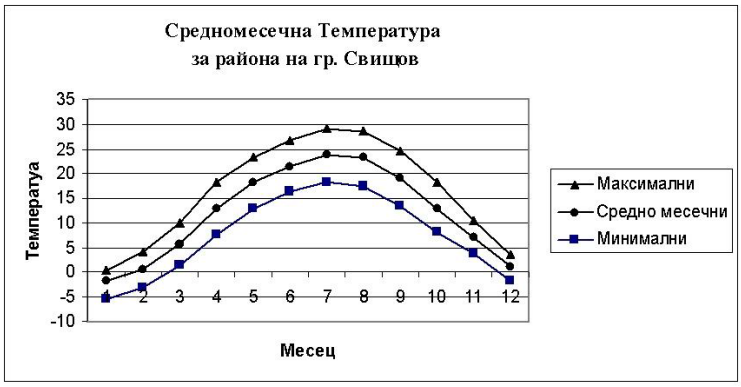

Източник: Климатичен справочник за Р България

Средната денонощна температура на въздуха преминава 0°С през първите дни на м. декември и последните дни на м. февруари. В средата на м. март тя се покачва над 5°С и следва плавен синусоидален ход, който има максимум през летните месеци. През м. юли - август средноденонощната температура е над 23°С и може да достигне 35°С. Измерената абсолютната максимална температура на въздуха през това полугодие е 43°С, като средната максимална температура през лятото достига до 29,1°С.

<u>Валежи</u>

Общата годишна сума на валежите достига 543 мм с максимум през м. май – юни, който може да достигне до 104 мм в денонощие и минимум през м. септември, когато валежите достигат минимална стойност от 41 мм.

Средната сума на валежи през зимата е около 20% от годишните и е най-малка. Първата снежна покривка се образува в началото на м. декември. Броят на дните със снежна покривка достига около 40 дни. При нормални зими през м. януари средната височина не надхвърля 20 см. На фигура 6 е представен средномесечния ход на валежите.

Фигура № 6. Средномесечен ход на валежите за гр. Свищов

Източник: Климатичен справочник за Р България

Мъгли

Близостта на р. Дунав е причина за задържането на влага във въздуха, която в съчетание с хода на минималните температурни инверсии благоприятства образуването на мъгли. Максимума на мъглите съвпада с максимума на относителната влажност (декември) и е 9.3 дни. Средно годишният брой с мъгли е 39 дни.

От друга страна районът е характерен с добра продължителност на слънчево греене (по-голяма от 2 000 часа/год.)

Облачност

Облачността в района има максимум през зимните месеци (среден бал 6,7), с намаляваща слънчева радиация до 70%.

Вятър

На фигура 7 е представена годишната роза на вятъра по посока и честота.

Фигура № 7. Годишна роза на вятъра по посока и честота (%) – Свищов

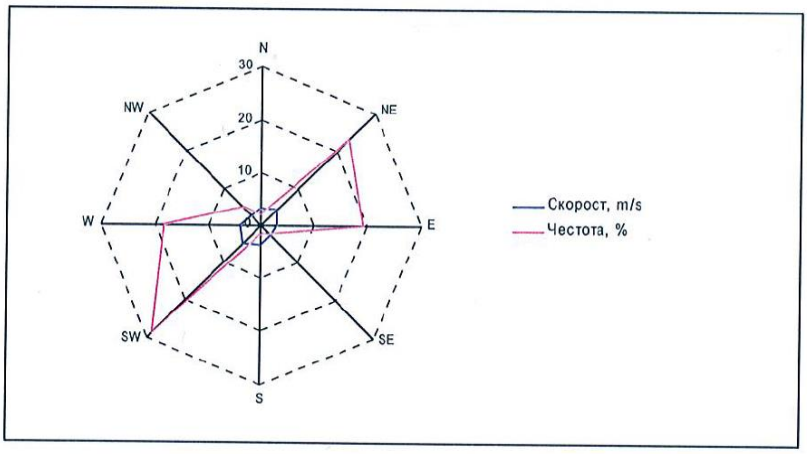

Източник: Климатичен справочник за Р България

Видно от фигурата, в района на гр. Свищов преобладаващите ветрове са с посока запад-югозападни и изток-североизток.

Скоростта на ветровете се движи от 0,1-0,7 м/до 2 м/сек. с 43% на тихо време – т.е. преобладаващи са слабите ветрове.

Таблица № 1. Честота на вятъра по посока (%) и тихо време (%) по месеци и средно годишно

ЧЕСТОТА НА ВЯТЪРА ПО ПОСОКА (%) и ТИХО (%)													
Посока	**I**	**II**	**III**	**IV**	**V**	**VI**	**VII**	**VIII**	**IX**	**X**	**XI**	**XII**	**ср.год.**
N	1.4	1.4	2.1	2.1	2.2	2.2	2.5	2.4	2.4	1.5	1.7	1.6	2.0
NE	17.0	21.3	30.5	25.2	21.4	18.2	20.1	20.3	26.8	28.6	28.2	19.5	23.1
E	16.2	14.1	17.6	23.6	21.8	19.0	17.5	19.7	22.1	23.4	19.6	16.0	19.2
SE	1.9	1.7	2.4	2.7	3.3	2.8	2.5	2.2	2.2	1.7	1.5	2.6	2.3
S	1.9	2.3	1.3	1.1	1.3	1.9	0.8	0.5	0.9	2.4	1.5	1.5	1.5
SW	41.7	38.0	27.6	24.7	23.0	28.6	27.0	23.5	20.3	22.9	30.2	38.1	28.8
W	16.9	18.4	14.2	14.3	19.0	20.6	21.3	24.8	19.0	16.4	15.9	18.9	18.3
NW	3.1	2.8	4.3	6.4	8.0	6.6	8.4	0.5	6.3	3.1	1.3	1.9	4.9
ТИХО	48.3	45.7	39.4	33.0	29.5	33.2	39.8	42.4	47.1	54.4	49.6	54.0	43.1

Характерно за климата на гр. Свищов е относително високият дял на безветрие - т.е. тихото време. Повторяемостта на тихо време за района на гр. Свищов има синусоидален ход на изменение с амплитуда през есенно-зимния период (до 54%).

Изводи: В резултат на анализа на климатичните фактори по различни източници, в т.ч. Програмата за намаляване нивата на замърсяване на атмосферния въздух в гр. Свищов 2015-2018 г., където са дадени подробни данни за ветровия режим, могат да се направят следните изводи:

✓ Климатът на община Свищов е умереноконтинентален с характерни студени зими и горещи лета;

✓ Средната денонощна температура на въздуха в района преминава 0°C през първите дни на м. декември и последните дни на м. февруари;

✓ Средногодишните валежите са около 543 мм. с изразен пролетно-летен максимум през м. май - юни;

✓ Близостта на р. Дунав създава условия за появата на мъгли в района, като техният брой средногодишно достига до 39 дни;

✓ Преобладаващи посоки на ветровете в района са югозапад – североизток.

1.1.4. Инженерно-геоложки и хидрогеоложки условия и полезни изкопаеми

Територията на община Свищов и районът около нея в структурно отношение попадат в северната част на Мизийската платформа.

Според геоложката карта на Р България М : 100000 – картен лист Александрия и Свищов (*Фиг. 8*) на повърхността около и в населените места на община Свищов се разкриват отложения на:

✓ Тръмбешка свита (tK_1^{ap});

✓ Свищовска свита (svK_1^{ap});

✓ Вулканити (βN_2);

✓ Еолични образувания – глинест льос (eQ_p^{2-3});

✓ Еолични образувания – песъчлив льос (eQ_p^{2-3});

✓ Алувиални образувания от първа и втора надзаливна тераса (aQp^3);

✓ Алувиални образувания от трета надзаливана тераса (aQp^2);

✓ Алувиални образувания – руслови и от заливните тераси (aQh);

✓ Делувиални образувания (dQh);

✓ Пролувиални образувания – наносни конуси (prQh).

Геоложката основа е представена от отложения с кватернерна, неогенска и кредна възраст.

Кватернерните наслаги са привързани към еоплейстоценски, плейстоценски и холоценски образувания. Кватернерът включва еолични льосови образувания, алувиални чакъли,

пясъци и глини и др., изграждащи крайдунавските Беленска-Свищовска и Вардим-Новградска низина, островите Белене и Вардим и терасите на реките Осъм, Янтра и техните протоци.

Към неогена се отнасят вулканити (базалти), внедрени по разлом с посока почти север-юг.

Отложенията с долнокредна възраст най-общо са представени от глинести варовици и мергели, пясъчници и пясъци, под които в дълбочина продължават горноюрско-долнокредни карбонатни седименти, юрски и триаски скали.

<u>Минерално разнообразие</u> ***(Природни подземни богатства)***

Към днешна дата според Националния концесионен регистър на територията на община Свищов няма издадени концесии за добив на природни богатства.

В пределите на община Свищов се разкриват полезни изкопаеми единствено от неруден произход. Запаси от инертни материали, главно пясък и чакъл могат да се добиват от поречието и заливните тераси на р. Дунав.

Фигура № 8. Извадка от Геоложката карта на Р България М : 100000 – картен лист Александрия и Свищов

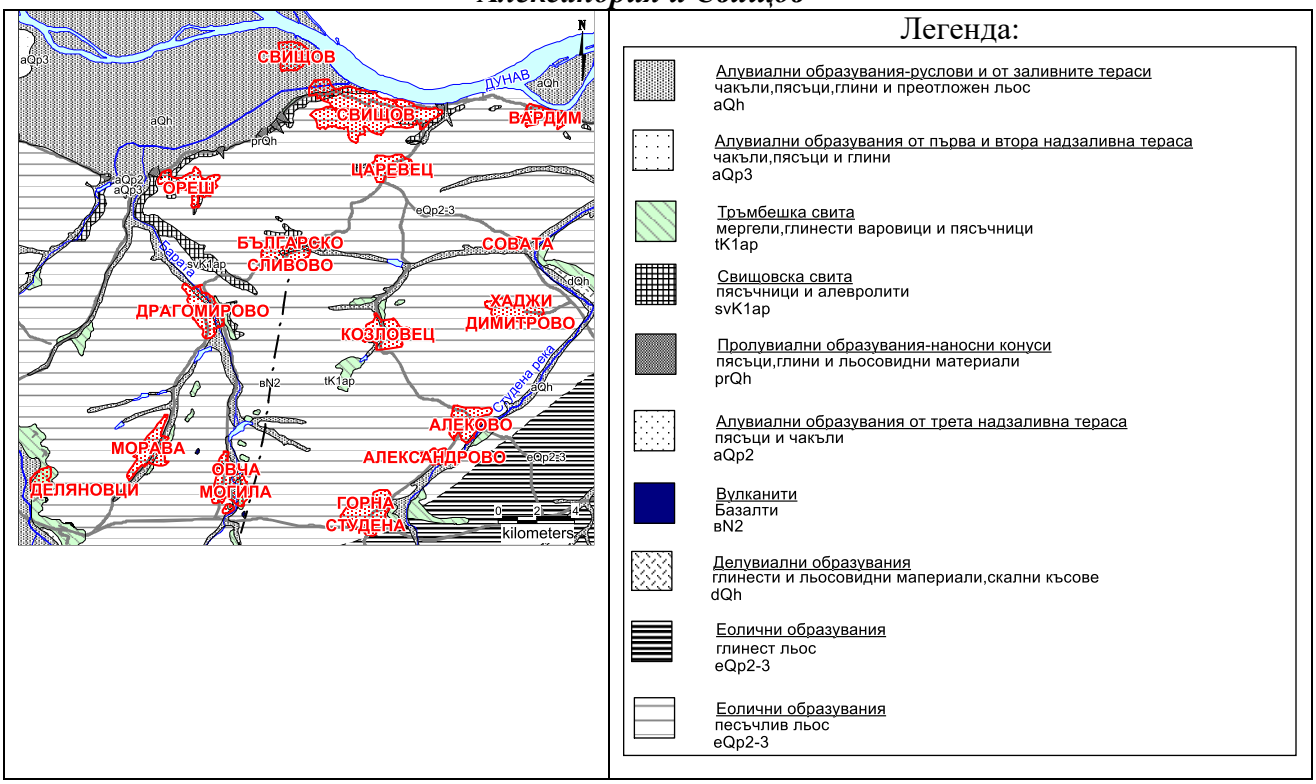

Източник: Геоложката карта на Р България М : 100000

1.1.5. Риск и изменение на климата

Наводненията остават най-значимото природно бедствие за България, като последица от климатичните промени. Отчетено е, че те са нанесли най-големи щети, следвани от свлачища, засушавания и пожари, бури, вихрушки, земетресения (НСИ, 2018).

Според данните от EM-DAT (The International Disaster Database – Centre for Research on the Epidemiology of Disasters-CRED), през годините България е била засегната предимно от наводнения, екстремни температури, бури, пожари и земетресения.

Прегледът на възникналите бедствия показва, че голяма част от тях са причинени вследствие на природни явления. В тази връзка е необходимо да се отчетат резултатите от извършените проучвания, според които средната годишна температура на въздуха в България, през последните две десетилетия (1988-2011 г.) се е повишила средно с 1,3˚C в сравнение с тази от периода 1961-1990 г. Установени са и значителни вариации в количеството на валежите през отделните години за периода 1988-2011 г.

Промени се наблюдават и в максималните денонощни валежи, като всички тези резултати показват тенденция към повишаване на риска от свързаните с тях бедствия.

Прогнозираните промени в температурите и валежите показват, че в зависимост от използвания сценарий, средната температура на въздуха в страната ще нарасне към 2082-2100 г. спрямо нормата от 1961-1990 г. с от 2 до 7ºC. Според прогнозите се очаква намаление на средногодишните валежи в рамките на 10-20% към края на века, както и увеличаване на броя и интензивността на сухи и горещи периоди през лятото.

В допълнение, скорошна оценка на риска от свързани с климатичните промени природни бедствия, извършена в рамките на проекта FP7 ENHANCE, показва, че Европа може да бъде изправена пред непрекъснато нарастване на свързаните с климата опасности. Резултатите, които се базират на набор от симулации на регионални климатични модели за три прогнозни периода (2020 г., 2050 г., 2080 г.), обхващат седем опасности свързани с климата: топли вълни, студени вълни, суши, горски пожари, речни наводнения, крайбрежни наводнения и бури. Според направената оценка в доклад на Европейската агенция по околна среда (EEA Report No 1/2017 Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2016: An indicator-based report), до 2080 г. огромни райони в редица европейски страни, сред които и България, ще бъдат обект на увеличаване на вероятността от възникване на опасност от най-малко 20% при три или дори четири от разгледаните седем опасности.

Нанесените щети са показател, че обществото все още не е достатъчно защитено и подготвено да се противопостави на подобни рискове. В този смисъл, вкл. и съгласно Доклад за България за 2019 г., фокусът е върху изграждането на цялостна система за справяне с риска от бедствия, ориентирана по-скоро към превенцията и предотвратяването на тези рискове. Повишената честота на екстремните климатични явления засяга социално-икономическите и природните системи. Оценяването на икономическите разходи от изменението на климата е предизвикателство за отделните сектори, като проучванията показват, че тези разходи могат да бъдат високи дори при незначителни изменения. Ключов хоризонтален проблем за всички сектори е уязвимостта към екстремни метеорологични явления и необходимостта от развиване на устойчивост и готовност чрез цялостно управление и предотвратяване на риска от бедствия.

В изпълнение на ангажиментите по РДВ и Директива 2007/60/ЕО, България прилага дългосрочно планиране за намаляване на риска от наводнения, като е разработила ПУРН за четирите района на басейново управление.

Община Свищов попада в административния обхват на Басейнова дирекция Дунавски район. Съгласно данни от Актуализация на ПОРН в Дунавски район за басейново управление – проект, Списък с регистрирани наводнения, случили се в периода 2011-2019 г. на територията на Дунавски район за басейново управление, на територията на общината са регистрирани посочените в Таблица 2 наводнения. В таблица 3 е представена оценката на риска от наводнения и последиците от повтарянето им съгласно ПУРН.

Таблица № 2. Списък с регистрирани наводнения, случили се в периода 2011-2019 г. на територията на община Свищов

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Значимо събитие	Значимо местоположение	Населено място	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG1_20120413_PFb_001	BG1_20120413_PFb_001_53196	не	не	Овча могила	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Наводнението се получава в следствие на водозбор от земеделски земи в западната част на селото	Наводнена е ул. „Хаджи Димитър“ и дворове западно от ул. „Стара планина“ и четири дворни места.
BG1_20160606_PFb_003	BG1_20160606_PFb_003_49028	не	не	Морава	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Вследствие на стичането на дъждовни повърхностни води от скатове, находящи се югозападно до жп линията и североизточно до бившите овчарници от населеното място и се образува приливна вълна и залива жилищни сгради и дворни места по ул. „Трети март“, „Стара планина“, „Балванска битка“ и „Хр. Смирненски“

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Значимо събитие	Значимо местоположение	Населено място	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG1_20160613_PFb_005	BG1_20160613_PFb_005_53196	не	не	Овча могила	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Вследствие стичане на дъждовни повърхностни води от скат, находящ се извън и в населеното място се образува приливна вълна и залива жилищни сгради и дворни места по улиците „Детелина“, „Г. С. Раковски“ и „Вихрен“ в с. Овча могила.
BG1_20160613_PFb_003	BG1_20160613_PFb_003_78121	не	не	Царевец	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания през 2 часа.	Вследствие стичане на дъждовни повърхностни води от скат, находящ се северозападно от населеното място /района под гробищния парк/ се образува приливна вълна и залива жилищни сгради и дворни места по ул. „Шестнадесета“ с. Царевец.
BG1_20170703_PFb_008	BG1_20170703_PFb_008_78121	не	не	Царевец	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Ул. „21“, ул. „8“, ул. „7“, ул. „16“, ДГ „Радост“ с. Царевец

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Значимо събитие	Значимо местоположение	Населено място	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG1_20170703_PFb_001	BG1_20170703_PFb_001_20630	не	не	Деляновци	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Републикански път
BG1_20170703_PFb_009	BG1_20170703_PFb_009_37784	не	не	Козловец	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Повредени настилките на три улици в населеното място
BG1_20170703_PFb_003	BG1_20170703_PFb_003_53672	не	не	Ореш	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Вследствие на обилни превалявания	Ерозирал откос до улица в населеното място
BG1_20170703_PFb_009	BG1_20170703_PFb_009_67787	не	не	Совата	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	В следствие на обилни превалявания	Повреден площад до републикански път
BG1_20180730_PFb_001	BG1_20180730_PFb_001_53196	не	не	Овча могила	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Наводнението се получава в следствие на водозбор от земеделски земи в западната част на селото	Наводнена е част от територията на ул. „Панайот Волов“, ул. „Бор“ и изцяло ул. „Еделвайс“ и три дворни места

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Значимо събитие	Значимо местоположение	Населено място	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG1_20190516_PFb_001	BG1_20190516_PFb_001_20630	не	не	Деляновци	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	-	Поради наклон по посока на населеното място, наводнението отнася общински път VTR 1260, при влизане в с.Деляновци. Пътят пропада.
BG1_20190516_PFb_001	BG1_20190516_PFb_001_49028	не	не	Морава	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Бурен вятър, градушка и проливен дъжд.	Населено място 1750 дка и обработваема земя 32 700 дка. Вследствие на стичане на дъждовни повърхностни води от скатовете в населеното място се образува приливна вълна и залива жилищни сгради и дворове по ул. „Хаджи Димитър“ и ул. „П. Р. Славейков“ с. Морава.
BG1_20190520_PFb_001	BG1_20190520_PFb_001_53672	не	не	Ореш	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Преди опасното събитие - буря - проливни дъждове, придружени с градушка и ураганен вятър	В резултат на интензивните/проливните валежи и големия повърхностен воден отток по улиците са повредени настилките - част от ул. „Янтра“ и част от ул. „Ропотамо“ в с. Ореш, община Свищов.

Идентификатор на събитие	Идентификатор на местоположение	Значимо събитие	Значимо местоположение	Населено място	Източник на наводнение	Механизъм на наводнение	Характеристика на наводнение	Описание на наводнението	Описание на засегнатата територия
BG1_20190520_PFb_002	BG1_20190520_PFb_002_53196	не	не	Овча могила	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Преди опасното събитие - буря - проливни дъждове, придружени с градушка и ураганен вятър	В резултат на интензивните/проливните валежи и големия повърхностен воден отток по улиците са повредени настилките на част от ул. „Монт Еверест“ в с. Овча могила, община Свищов
BG1_YYYYMMDD_PFb_005	BG1_YYYYMMDD_PFb_005_65766	не	не	Свищов	Дъждовно наводнение	Подприщване или намаляване нарушаване на проводимостта	Поройно наводнение	Всяка година при валежи се наводняват 3 магазина, локално явление	-

Източник: Актуализация на ПОРН в Дунавски район за басейново управление – проект

Таблица № 3. Оценка на риска от наводнения

Идентификатор на събитие	**Идентификатор на местоположение**	**Значимо събитие**	**Значимо местоположение**	**Човешко здраве:** *Човешко здраве*	**Човешко здраве:** *Общество*	**Стопанска дейност:** *Недвижимо имущество*	**Стопанска дейност:** *Инфраструктура*	**Стопанска дейност: Първичен сектор**	**Стопанска дейност: Вторичен сектор**	**Околна среда:** *Състояние на водните тела*	**Околна среда:** *Защитени територии*	**Околна среда:** *Замърсяване с опасни вещества*	**Околна среда:** *Други неблагоприятни последици върху*	**Културно наследство:** *Културни ценности*
BG1_2012 0413_PFb_ 001	BG1_2012 0413_PFb_ 001_53196	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2016 0606_PFb_ 003	BG1_2016 0606_PFb_ 003_49028	не	не	ниска	ниска	средна	средна	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2016 0613_PFb_ 005	BG1_2016 0613_PFb_ 005_53196	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2016 0613_PFb_ 003	BG1_2016 0613_PFb_ 003_78121	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2017 0703_PFb_ 008	BG1_2017 0703_PFb_ 008_78121	не	не	ниска	ниска	средна	средна	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска

Идентификатор на събитие	**Идентификатор на местоположение**	**Значимо събитие**	**Значимо местоположение**	**Човешко здраве:** *Човешко здраве*	**Човешко здраве:** *Обществo*	**Стопанска дейност:** *Недвижимо имущество*	**Стопанска дейност:** *Инфраструктура*	**Стопанска дейност: Първичен сектор**	**Стопанска дейност: Вторичен сектор**	**Околна среда:** *Състояние на водните тела*	**Околна среда:** *Защитени територии*	**Околна среда:** *Замърсяване с опасни вещества*	**Околна среда:** *Други неблагоприятни последици върху*	**Културно наследство:** *Културни ценности*
BG1_2017 0703_PFb_ 001	BG1_2017 0703_PFb_ 001_20630	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2017 0703_PFb_ 009	BG1_2017 0703_PFb_ 009_37784	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2017 0703_PFb_ 003	BG1_2017 0703_PFb_ 003_53672	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2017 0703_PFb_ 009	BG1_2017 0703_PFb_ 009_67787	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2018 0730_PFb_ 001	BG1_2018 0730_PFb_ 001_53196	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска

Иденти фикатор на събитие	**Иденти фикатор на место положение**	**Значимо събитие**	**Значимо местоположение**	**Човешко здраве:** *Човешко здраве*	**Човешко здраве:** *Общество*	**Стопанска дейност:** *Недвижимо имущество*	**Стопанска дейност:** *Инфраструктура*	**Стопанска дейност: Първичен сектор**	**Стопанска дейност: Вторичен сектор**	**Околна среда:** *Състояние на водните тела*	**Околна среда:** *Защитени територии*	**Околна среда:** *Замърсяване с опасни вещества*	**Околна среда:** *Други неблагоприятни последици върху*	**Културно наследство:** *Културни ценности*
BG1_2019 0516_PFb_ 001	BG1_2019 0516_PFb_ 001_20630	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2019 0516_PFb_ 001	BG1_2019 0516_PFb_ 001_49028	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2019 0520_PFb_ 001	BG1_2019 0520_PFb_ 001_53672	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_2019 0520_PFb_ 002	BG1_2019 0520_PFb_ 002_53196	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска
BG1_YYY YMMDD_ PFb_005	BG1_YYY YMMDD_ PFb_005_6 5766	не	не	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска	средна	ниска	ниска	ниска	ниска	ниска

Източник: Актуализация на ПУРН в Дунавски район за басейново управление – проект

Движението на земни маси остава предизвикателство и адресирането му е цел през 2021-2027 г. В сравнение с фокуса през 2014-2020 г. върху укрепването на свлачища на общинска територия, дейностите през 2021-2027 г. са насочени към различни типове движение на земни маси. Сред основните цели са осигуряването на отдалечен мониторинг на тези процеси и изпълнението на последващи действия на място, вкл. по продължение на пътната мрежа, където такива рискове представляват заплаха за населението (вкл. от гледна точка безопасност на движението по пътищата), като това ще допринесе за защитата на живота и здравето на населението, както и на околната среда по отношение на защитата на биоразнообразието.

Разширеният спектър природни бедствия в страната предпоставя осигуряването на подкрепа за мерки, насочени към ранно предупреждение и наблюдение, допълнително укрепване на капацитета за прогнозиране и подготовка за реакция (вкл. при земетресения) чрез инвестиции за осигуряване на Единната спасителна система (ЕСС) и разширяване обхвата на Системата за ранно предупреждение и оповестяване на населението. ЕСС включва всички институции, власти и организации (министерства и агенции, общини, фирми, спешни центрове, организации с нестопанска цел, доброволчески организации), отговорни за превенцията и реакцията в случай на природни бедствия, както и за защитата на човешкия живот и здраве. Мерки за повишаване на обществената информираност и осигуряването на тренировъчни обучения за населението са приоритетни за подкрепа по програмата.

По-специфични физико-геоложки явления и процеси за територията на общината са: групата от 14 базалтови могили, свлачища, ерозия и пропадането на льосовите образувания.

На територията на община Свищов са регистрирани 30 свлачища - от тях 21 са в землището на гр. Свищов, 3 от тях се намират в района на с. Вардим и 6 при с. Ореш. Свлачището е процес, при който се нарушава устойчивостта на големи земни маси и се създават предпоставки за придвижването им. Свлачищните процеси нямат внезапен характер и е възможно да бъдат регулирани с технически средства (укрепителни работи – изграждане на подпорни стени, заскаляване на участъци, изграждане на дренажни системи с цел понижаване нивото на подпочвените води и др.).

По отношение на ерозията най-сериозен фактор е р. Дунав. Водната ерозия на почвата е резултат от разрушителното действие на течащата по повърхността на почвата вода. Нейното негативно влияние е по-силно при леките и безструктурни почви и по-слабо при по-тежките и богати на органично вещество почвени типове. Площната водна ерозия е широко разпространена върху обработваемите земи на общината, разположени на еднообразни склонове където стичащата се вода образува потоци. Предизвиква бавно и невидимо измиване на най-фините почвени агрегати, което намалява мощността на почвения хоризонт, а също така го обеднява на хранителни вещества. Най-силно се проявява при незаети с растителност площи.

Еоличните образувания, притежаващи свойството „пропадъчност“, заемат територията южно от р. Дунав, Беленско-Свищовската и Вардим-Новградската низина. При

навлажняване устойчивостта и якостта на льоса рязко намаляват. Льосът преминава от недоуплътнено в нормално за даденото натоварване състояние, което се съпровожда с рязкото намаляване на порестостта. Това явление се нарича пропадъчност и то е най-важното строително свойство на льоса. Основна причина за пропадъчността на льоса е неговата недоуплътненост.

Според данните от EM-DAT (The International Disaster Database – Centre for Research on the Epidemiology of Disasters-CRED) община Свищов попада в тъмносинята скала (от 10 до 13) за природни бедствия за периода 2000-2020 г. Това е най-тежкият вариант за страната – виж Фигура 9.

Фигура № 9. Глобални събития от природни бедствия, период 2000-2020 година

Източник: EM-DAT

1.1.6. Население и населени места в общината

Населението на община Свищов, съгласно справка в раздел „Демографска и социална статистика“ на официалния интернет сайт на НСИ, към 31.12.2020 г. е 33 321 жители.

Населените места в общината са общо 16, което е малко по-малко спрямо средния за страна брой населени места/община от 19 селища. Гъстотата на населението към 2020 г. е 53,3 души/кв.м., което е под средното за страната.

Таблица № 4. Население в община Свищов към 31.12.2020 г.

НАСЕЛЕНИ МЕСТА В ОБЩИНАТА	НАСЕЛЕНИЕ към 31.12.2020 година
ГР. СВИЩОВ	23 576
С. АЛЕКОВО	474
С. АЛЕКСАНДРОВО	184
С. БЪЛГАРСКО СЛИВОВО	966
С. ВАРДИМ	864
С. ГОРНА СТУДЕНА	309
С. ДЕЛЯНОВЦИ	112
С. ДРАГОМИРОВО	549
С. КОЗЛОВЕЦ	1 032
С. МОРАВА	825
С. ОВЧА МОГИЛА	1 159
С. ОРЕШ	1 298
С. СОВАТА	113
С. ХАДЖИДИМИТРОВО	576
С. ЦАРЕВЕЦ	1 002
С. ЧЕРВЕНА	282
ОБЩО НАСЕЛЕНИЕ:	**33 321**
в град Свищов	23 576
в селата на общината	9 745

Източник: Национален регистър на населените места, поддържан от НСИ

Населението в общината по време на предходното преброяване през 2011 г. е било 40 911 души или за периода от 9 години е отчетено намаление на населението с минус 2,1% на година.

Таблица № 5. Разпределение на населението по тип селища

Разпределение на населението по тип селища	До 3 000 души	От 3-25000 души	От 25000-50000 души	Над 50000 души
Селища в община Свищов	15	1	0	0

Източник: Национален регистър на населените места, поддържан от НСИ

<u>Курорти:</u>

Няма регистрирани курорти от национално значение на територията на община Свищов.

1.2. ВЪЗДУХ

Качеството на атмосферния въздух в град Свищов е с трайно влошени показатели - констатирано периодично наднормено замърсяване с ФПЧ$_{10}$, сероводород (H_2S) и серовъглерод (CS_2). За останалата територия на община Свищов не е регистрирано и установено такова превишение на показателите на КАВ. Съгласно критериите *по чл.30 от Наредба № 7 от 1999г. /ДВ.бр.45/1999г.* територията на общината е включена в РОУКАВ „Северен/Дунавски“ /код BG0004/ и е посочена като зона/териториална единица с превишаване нормите за показателя: фини прахови частици (ФПЧ$_{10}$), сероводород (H_2S) и серовъглерод (CS_2).

Контролът на качеството на атмосферния въздух на гр. Свищов се осъществява от пункт за мониторинг (ПМ), оборудван със система за диференциална оптична абсорбционна спектроскопия (ДОАС – OPSIS), към НАСЕМ. В системата Свищов – Зимнич се контролират следните атмосферни замърсители: серен диоксид, азотен диоксид, азотен оксид, озон, сероводород, серовъглерод, въглероден оксид (контролира се само в Зимнич) и фини прахови частици (ФПЧ$_{10}$).

ДОАС (OPSIS) системата в гр. Свищов е разположена в сградата на Общинска администрация с географски координати (43°37'7.13"N 25°20'38.59"E).

Данните за следните атмосферни замърсители на територията на гр. Свищов през 2020 г. са съгласно Доклад за състоянието на околната среда през 2020 г., изготвен от РИОСВ-Велико Търново:

Фини прахови частици – ФПЧ$_{10}$

Поради възникнал технически проблем с анализатора в периода 26.10.2020-31.12.2020 г. няма данни за показателя. Съгласно изискванията към качеството на данните за оценка на КАВ, определени в Раздел I от Приложение №8 към чл.13, т.2 от Наредба №12 от 15 юли 2010 г., минимумът регистрирани данни при постоянни измервания следва да бъде 90%. Извършеният анализ на резултатите от мониторинга показва, че регистрираните данни са 76%, което не отговаря на горецитираните изисквания за тяхното качество. Те не са достатъчни за определяне стойността на средногодишната концентрация и броя превишения за 2020 г.

Озон (O_3)

Регистрираните данни от „ДОАС S“ през 2020 г. не показват превишения на нормите за този показател.

Азотен диоксид (NO_2)

През 2020 г. не са регистрирани превишения на СЧН от „ДОАС S“.

Серен диоксид (SO_2)

Не са регистрирани превишения на СЧН и СДН от„ДОАС S“ през 2020 г.

Специфични замърсители

Поради специфичните особености на източниците на замърсяване в района на гр. Свищов, освен основните показатели за КАВ се измерват и серовъглерод (CS_2) и сероводород (H_2S).

През 2020 г. не са регистрирани превишения на ПДК м.е за CS_2. СДН е превишена единствено на 14.01.2020 г., като измерената концентрация е 9,09 $\mu g/m^3$.

Отчетените превишения на ПДК м.е за H_2S са 675 броя. Дните с наднормени концентрации през годината са 56. CS_2 и H_2S са специфични замърсители, чието превишение на нормите има комплексен характер. От една страна това са промишлените източници, а от друга могат да бъдат посочени биоразграждането в анаеробни условия, протичащо във влажните зони, разположени в близост до града и канализационната система на гр. Свищов, както и съществуващия геотермален минерален извор с високо съдържание на H_2S.

Разработената и приета от ОбС-Свищов Програма КАВ е неразделна част от ПООС на общината.

Всички мерки, заложени по компонента, са съгласно актуализацията на Програмата за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздуха в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г., представена в приложение към настоящия документ.

.

1.3. ВОДИ

1.3.1 Повърхностни води

Територията на община Свищов е разположена в поречията на р. Дунав, р. Осъм и р. Янтра.

Фигура № 10. Основни поречия

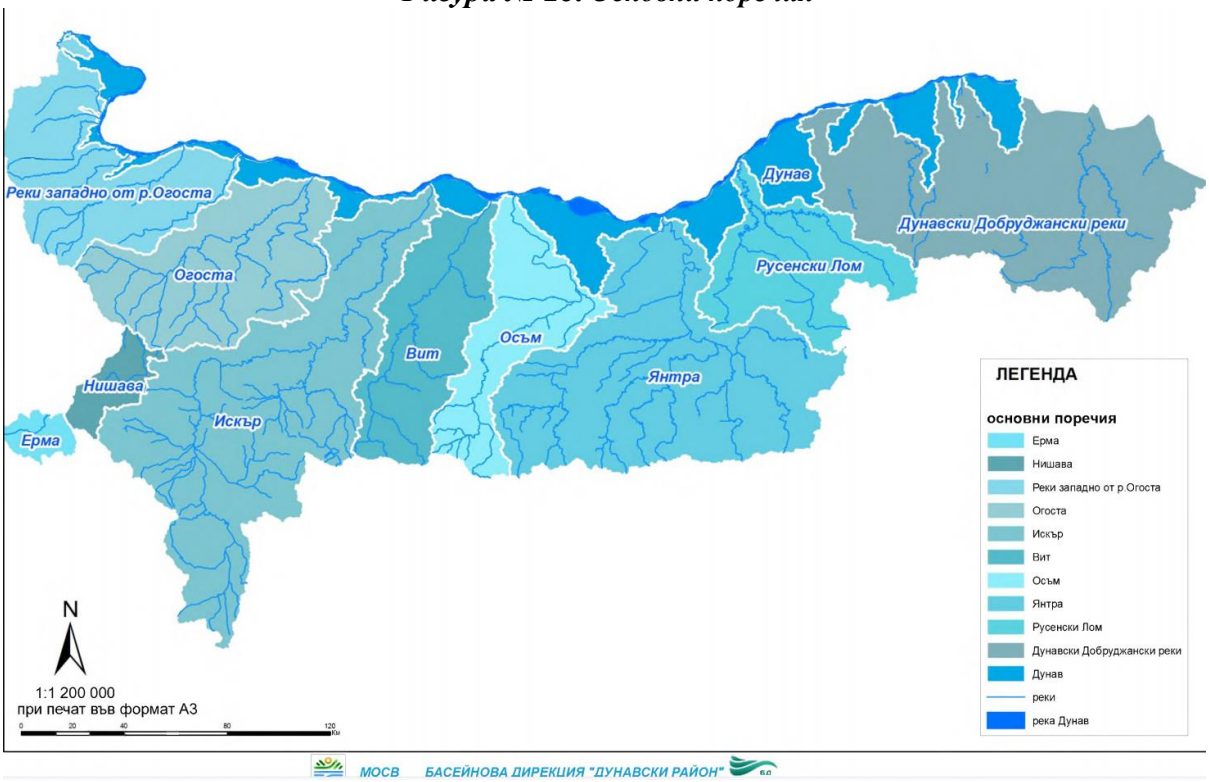

Източник: БДДР

Основната отводнителна артерия на община Свищов е **<u>река Дунав</u>**, която протича северно от общината. Дължината на граничната линия е около 26 км. Водосборна площ F=650 340 км^2, L=554 км. Участъкът в обхвата на община Свищов е в долното ѝ течение. Хидрографската мрежа в община Свищов се определя от близостта на река Дунав, водопропускливостта на почвите и равнинния релеф на района.

Режимът на оттока на р. Дунав е в пряка зависимост от климатичните условия в горното и средното ѝ течение. Водните количества са свързани с две ясно изразени фази - минимални водни количества през м. септември - м. октомври и максимални водни количества през м. април - м. май.

<u>Река Студена</u> е ляв приток на р. Янтра**.** Водосборната ѝ площ е F=262,3 км^2. Общата ѝ дължина е около 46 км (около 45% от общата ѝ дължина 26 км преминава през територията на общината).

<u>Река Барата</u> – Водосборната площ е 109,6 км^2 и L=18,1 км. Реката извира от землището на с. Копиловци и се влива в р. Осъм след с. Асеново.

В землището на общината има няколко ***изкуствено създадени водоема***. Тези водни площи благоприятстват развитието на поливно земеделие и пасищното животновъдство. Това са:

- ✓ Язовир „Банкова воденица 1“, землище с. Морава - 126,134 дка
- ✓ Язовир „Банкова воденица – 2“, землище с. Морава - 45,585 дка
- ✓ Язовир „Ливадето“, землище с. Драгомирово - 262,286 дка
- ✓ Язовир „Козловец“ - изведен от експлоатация - площ на имота 64,883 дка
- ✓ Язовир „Кюнта 1“, землище с. Овча могила - 42,239 дка
- ✓ Язовир „Кюнта 2“, землище с. Овча могила - 49,803дка

В община Свищов няма естествени езера.

Състояние на повърхностни води

Текущото състояние и характеристиките на повърхностните и подземните води е извършено съгласно ПУРБ 2016-2021 г. в Дунавски район.

Територията на община Свищов попада в границите на следните водни тела:

Таблица № 6. Повърхностни водни тела на територията на община Свищов

№	Код на повърхностното водно тяло	Географско описание на повърхностното водно тяло	Дължина на реките, км/ площ на язовира, км^2	Водо-сборна площ, km^2	СМВТ/ ИВТ	Екологич-но състояние/ потенциал	Химич но състоя ние
Поречие Дунав							
1	BG1DU000R001	р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра	681.816	4211.654	СМВТ	**3**	**3**
Поречие Осъм							
2	BG1OS130R1115	р. Осъм от вливане на р. Ломя при Левски до вливане на р. Мечка при Дебово; вкл. приток - р. Мечка	50,087	667,038	СМВТ	**3**	**2**
3	BG1OS400R010	р. Ломя от извор до вливане в р. Осъм	35,478	168,945		**3**	**2**
Порчие Янтра							
4	BG1YN130R1029	р. Янтра от вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш до устие	59,759	572,105	СМВТ	**3**	**2**
5	BG1YN200R028	р. Студена от извор до вливане в р. Янтра при Новград	46,065	423,021	СМВТ	**3**	**2**

Легенда:

екологично състояние	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**U**
клас	отлично	добро	умерено	лошо	мн.лошо	неизвестно

химично състояние	**2**	**3**	**U**
клас	добро	не достигащо добро	неизвестно

Класификация на екологичния потенциал	**Цветен код**		**клас**
	Изкуствени водни обекти	**Силно модифицирани водни обекти**	**клас**
Добър и по-висок	Зелено със светло сиви линии	Зелено с тъмно сиви линии	1-2
Среден	Жълто със светло сиви линии	Жълто с тъмно сиви линии	3
Не добър	Оранжево със светло сиви линии	Оранжево с тъмно сиви линии	4
Лош	Червен със светло сиви линии	Червен с тъмно сиви линии	5
Неизвестно	Сиво с черни линии		

Всички повърхностни водни тела, на територията на които попада община Свищов, са в добро химично състояние, с изключение на река Дунав, чието химично състояние е определено като „недостигащо добро“.

Пунктове за мониторинг на повърхностни води:

Река Дунав

Качеството на водите в българския участък на р. Дунав се наблюдава в 5 пункта за мониторинг. Три от пунктовете попадат в две програми: Националната програма за мониторинг на води и TNMN (Транснационалната мониторингова мрежа на р. Дунав, а другите два – само във втората, т.нар. Дунавска програма). Показателите, по които се анализират по програмата TNMN, са унифицирани за всички пунктове по р. Дунав от извор до устие с честота по 12 пъти годишно. По изискването на РДВ (Рамкова директива за водите) пробите от пунктовете, които са в националната програма, се вземат 4 пъти годишно. В тези пунктове се провежда мониторинг на физико-химични елементи за определяне на екологичното и химично състояние на водите на р. Дунав.

<u>В мониторинговия пункт при гр. Свищов с код BGIDU07973MS070</u> се провежда физико-химичен мониторинг (оперативен мониторинг) за определяне на екологично и химично състояние на повърхностните води. Пункта е включен в TNMN на река Дунав с честота 12 пъти годишно с анализиране на следните физико-химични показатели:

Основни физикохимични показатели - температура, pH, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH_4-N, NO_3-N, PO_4), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.;

Приоритетни вещества - силно токсични, устойчиви и лесно биоакумулиращи се вещества (броят им е 33);

Специфични замърсители - органични вещества, тежки метали и металоиди цианиди, феноли и други специфични вещества.

За повърхностните водни тела е извършена Междинна оценка на състоянието по отделни елементи на качеството, като е извършен мониторинг по физикохимични показатели, специфични замърсители и приоритетни вещества. Резултатите от анализа за 2019 г. показват **следните резултати**:

Качеството на реката в този наблюдаван участък се запазва. По всички физикохимични показатели стойностите отговарят на изисквания за отлично/добро състояние.

Стойностите от анализа на специфичните замърсители показват отклонения от СКОС на изискванията за добро състояние, съгласно Наредба Н-4 по показател алуминий. Трябва да се отбележи, че са измерени високи концентрации на алуминий, над изискванията за добро състояние. Резултатите са в границата 19,7 - 65,3 µg/l, при норма 15 µg/l. СГС е под СКОС, съгл. нормативния документ. Оценката е добра.

Няма измерени високи концентрации над СКОС на приоритетни вещества (ПВ) в периода 2019-2020 г. над максималната допустима концентрация (МДК).

Към момента на основание анализа на резултатите може да се заключи, че река Дунав в участъка на гр. Свищов може да бъде оценена в добро химично състояние.

На територията на община Свищов няма разположени пунктове за мониторинг на останалите повърхностни водни тела.

Състоянието на река Осъм се наблюдава в няколко мониторингови пункта, като нито един от тях не е разположен на територията на община Свищов. Най-близкия пункт е при с. Изгрев, с код BG1OS00037MS020. От анализа по физикохимичните показатели е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо Наредба Н-4. Няма установени високи концентрации на специфични замърсители над стойностите на СКОС за добро състояние.

Общата оценка въз основа на анализа по тези показатели, определя умерено екологично състояние за водно тяло.

Анализа на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние.

Химичното състояние на водното тяло е достигащо добро.

За водно тяло BG1OS130R1115 данните от хидробиологичен мониторинг са от пункта- р. Осъм, след вливане на р. Мечка след с. Дебово и резултатите от 2019 година отчитат умерено състояние.

Качеството на водите в **р. Ломя** се наблюдава в пункт с код BG1OS00041MS090, разположен на устието на р. Ломя, преди вливане в р. Осъм, при с. Варана. Пунктът е извън територията на община Свищов. От анализа по физикохимичните показатели

водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо Наредба Н-4. Няма измерени високи стойности над СКОС за добро състояние на специфични замърсители. Анализът на приоритетни вещества не отчитат концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Химичното състояние на р. Ломя е добро. Оценката за водното тяло в пункта р. Ломя след с. Варана, преди вливане в р. Осъм по биологичните елементи за качество е умерено състояние.

Състоянието на **р. Янтра** се наблюдава в няколко мониторингови пункта, които са разположени извън територията на община Свищов. Водното тяло се намира в уязвима зона за натоварване с нитрати от земеделски дейности. От анализа на физикохимичните елементи за качество е видно, че водното тяло отговаря на изискванията за добро/отлично състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4. При анализа на специфичните замърсители не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества, водното тяло е в добро химично състояние. Даните от проведения хидробиологичен мониторинг през 2019 г. на показват умерено състояние.

За оценка на състоянието на водите в **р. Студена** се използват данните от пункта при с. Новград. Цялото поречие на р. Студена е в нитратно уязвимата зона. При анализа на физикохимичните показатели, става ясно, че се наблюдават превишения на стойностите, спрямо изискванията за добро състояние по всички биогенни вещества. В периода са установени високи концентрации на манган и хром. При тези измерени концентрации може да се заключи, че водното тяло по физикохимични показатели и специфични замърсители не отговаря на изискванията за добро състояние. При анализа на приоритетните вещества не се отбелязват превишени концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Оценката на химичното състояние на водно тяло на р. Студена е добро. Данните от 2018 г. за пункта на р. Студена, преди вливане в р. Янтра от БЕК макрозообентос отчитат умерен потенциал.

Риск от наводнения

Наводненията са природно явление, което не може да бъде предотвратено. Вероятността за тяхната поява и степента на пораженията им зависят от редица фактори, познаването и управлението на които позволява да се въздейства върху общите негативни последици от наводненията.

Оценката и управлението на риска от наводнения е предмет на Директива 2007/60 на ЕС, позната още като Европейска Директива за наводненията, която е в сила от 26.11.2007 г. и е транспонирана в националното законодателство с изменението на Закона за водите през м. август 2010 г. В БДДР се разработва План за управление на риска от наводнение. Определени са окончателните райони със значителен потенциален риск за Дунавския район.

Тези райони са определени със Заповед №88/21.08.2013 г. на Директора на БДДР и утвърдени със Заповед № РД-744/01.10.2013 г. на МОСВ.

Община Свищов (гр. Свищов и с. Вардим) попада в район с висок потенциален риск от наводнения, определен на основание чл. 146г от Закона за водите с код BG1_APSFR_DU_001 и име „Река Дунав“.

Картите на заплаха и риска от наводнения показват, че община Свищов попада в граници на заливане при наводнения с вероятност на настъпване 30 г. (за река Дунав), 100 г. и 1000 г. Основна причина за наводненията са разливанията на реките вследствие на продължителни и интензивни и/или краткротрайни интензивни валежи.

В некоригираните речни участъци се наблюдава естествено преливане, а в коригираните са налице два механизма: разрушаване на защитните съоръжения (диги) на местата, където са в лошо техническо състояние в резултат недобра експлоатация и преливане над защитните съоръжения при протичане на максимални водни количества по-високи от оразмерителните за корекцията. Характеристиките на хидрографската мрежа на община Свищов (немного реки и наличие на голям брой язовири и микроязовири) са предпоставка определени общински територии да са с риск от наводнения. Типично за територията е проявление на наводненията в едни и същи населени места от едни и същи реки.

Идентифицирани са и следните райони, където има нужда от коригиране в населените места, изграждане на защитни съоръжения по теченията им и регулярна поддръжка.

✓ Дерето в участъка на населеното място – с. Морава;

✓ Коритото на река Барата в участъка на населеното място – с. Овча могила;

✓ Коритото на река Студена в участъка на населеното място - с. Драгомирово (и в трите села няма корекция на реките);

✓ с. Ореш - дерето е в льосова почва и е много дълбоко. В резултат на интензивни валежи и поройни прииждания на реките Барата, Червенска и Студена съществува риск от речни наводнения съответно в землищата на с. Морава, с. Овча могила и с. Драгомирово.

„Напоителни системи“ ЕАД - клон Среден Дунав притежава или стопанисва следните съоръжения за предпазване от вредното въздействие на водите:

<u>Дунавски диги:</u>

✓ Низина „Белене-Свищов“ (землище гр. Свищов) - дига с дължина 10.400 km (от km 556 до km 566);

✓ Низина „Вардим-Нов град“ (землище с. Вардим) дига с дължина 7.100 km (от km 536+750 до km 543+850);

✓ Язовир „Овча могила“ (ретензионен) - земно-насипна стена; общ обем 828 000 m^3; водосборна площ - 24 520 ha; залята площ – 39.7 ha;

Част от канализацията на гр. Свищов е с недостатъчен капацитет за приемане на дъждовните води, което води до риск от наводнения. Има участъци с трасета извън улично платно. Налице са компрометирани участъци, които често аварират, вследствие дългогодишна експлоатация.

В община Свищов е изпълнен проект „Подобряване на управлението на извънредни ситуации в трансграничния регион“ (IMES), MIS-ETC Code: (361) е реализиран по Оперативна програма „Трансгранично сътрудничество Румъния – България 2007-2013 г.“ Водещ партньор по проекта е Окръжен съвет - Телеорман и партньори:

- ✓ Община Свищов;
- ✓ Фондация за демокрация, култура и свобода – Кълъраш;
- ✓ Инспекторат за извънредни ситуации Телеорман.

Проектът е изпълнен в периода 2014-2015 г. Изграден е център за наблюдение, координация и вземане на решения при управлението на извънредни ситуации в трансграничния район. В рамките на този проект е създаден и информационния портал, който има за цел да информира обществеността чрез публикуване на информация, съдържаща обичайните компоненти на публичните портали, а именно: бюлетин, новини, страници със съдържание, което подлежи на редактиране от администраторите, информация за извънредни ситуации, проучвания, динамични карти, представящи информация за интересите на широката публика относно прогнози и развитие на опасни събития.

1.3.2. Подземни води

Подземните водни тела на територията на община Свищов са:

- ✓ **<u>Слой 1 – Неоген – кватернер</u>**

<u>Водно тяло Порови води в Кватернера - Беленско-Свищовска низина с код BG1G0000QAL008</u>

ПВТ (подземното водно тяло) е с характеристики:

- тип – безнапорен;

- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – песъчливи глини и глини, блатни глини;

- литоложки строеж на подземното водно тяло – чакъли и пясъци;

- площ – 188.1 km^2;

- местоположение и граници: Бяла вода, Белене, Деков, Кулина вода, Татари, Божурлук, Петокладенци, Стежерово, Ореш, Драгомирово, Свищов, Лозица, Бяла вода, Деков;

- средна дебелина – 18 m;

- средна водопроводимост – 2600 m^2/d;

- среден коефициент на филтрация – 144 m/d.

<u>Водно тяло Порови води в Кватернера - Вардим-Новградска низина с код BG1G0000QAL009</u>

ПВТ е с характеристики:

- тип – безнапорен;

- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – песъчливо-глинести отложения;

- литоложки строеж на подземното водно тяло – среднозърнести чакъли и пясъци и песъкливи глини;

- площ – 33.6 km^2;

- местоположение и граници: Кривина, Новград, Вардим, Кривина;

- средна дебелина – 16 m;

- средна водопроводимост – 775 m^2/d;

- среден коефициент на филтрация – 48 m/d.

Подземните водни тела „Порови води - Беленско-Свищовска низина“ и „Вардим-Новградска низина“ обхващат участък с дължина около 10 km и 40 km покрай Дунавския бряг. Те са с безнапорен характер и двупластов строеж. Върху долния чакълесто-песъчлив пласт залягат песъчливи, прахови и блатни глини, а подложката е изградена от неогенски седименти. В хидрохимично отношение водите са хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви и хидрокарбонатно-сулфатно-натриево-магнезиеви, с минерализация 380÷125 mg/l. Общата твърдост е от 3 до 12,8 mg∑qv/l. Активната реакция на водата е неутрална до слабо алкална (pH = 7,0÷7,8).

Водно тяло Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра с код BG1G0000QPL026

ПВТ е с характеристики:

- тип – безнапорен;

- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – льосови отложения;

- литоложки строеж на подземното водно тяло – разнокъсови чакъли с песъчливо-глинест запълнител и прослойки от пясъци;

- площ – 1976.5 km^2;

- местоположение и граници: Алеково; Александрово; Батак; Божурлук; Босилковци; Бутово; Българско Сливово; Бяла; Бяла вода; Варана; Вардим; Въбел; Върбовка; Вързулица; Горна Липница; Горна Студена; Градище; Деков; Деляновци; Долна Липница; Драгаш войвода; Драгомирово; Дъскот; Евлогиево; Иванча; Изгрев; Караисен; Караманово; Климентово; Козар Белене; Козловец; Крушето; Кулина вода; Куцина; Лозица; Любеново; Масларево; Морава; Недан; Никопол; Никюп; Обединение; Овча могила; Ореш; Павел; Павликени; Паскалевец; Патреш; Пейчиново; Петко Каравелово; Петокладенци; Пиперково; Полски Сеновец; Полски Тръмбеш; Полско Косово; Раданово; Росица; Свищов; Сломер; Совата; Стежерово; Стефан Стамболово; Страхилово; Сухиндол; Татари; Трънчовица; Хаджидимитрово; Царевец; Ценово; Червена и др.

- средна дебелина – 25 m;

- средна водопроводимост – 10 m^2/d;

- среден коефициент на филтрация – 2.5 m/d.

ПВТ „Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра“ е формирано в покривните разнокъсови чакъли с песъчливо глинест запълнител на съответните реки и в льосовия хоризонт над тях, с които образуват общ безнапорен водоносен хоризонт. Подземните води са безнапорни и са в хидравлична връзка с реките. Дренирането им е в реките и чрез водовземни съоръжения. В хидрохимично отношение водите са хидрокарбонатно-калциево-натриеви и хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви, с минерализация 630÷1000 mg/l и обща твърдост до над 10 mg∑qv/l.

Карта на Слой 1 – Неоген-кватернер е представена на Фиг. 11.

✓ **<u>Слой 5 – Триас-Юра-Креда</u>**

<u>Водно тяло Карстови води в Русенската формация с код BG1G0000K1B041</u>

ПВТ е с характеристики:

- тип – безнапорен;

- характеристика на покриващите водното тяло пластове в зоната на подхранване – льос, алувиални отложения и плиоценски глини, пясъци и варовици;

- литоложки строеж на подземното водно тяло – интензивно напуканите и окарстени карбонатни седименти;

- площ – 6626.0 km^2;

- местоположение и граници: Айдемир; Алеково; Александрия; Алфатар; Алцек; Ангеларий; Антимово; Бабово; Бабук; Балик; Балкански; Басарбово; Батин; Батишница; Бащино; Белица; Беловец; Белцов; Беляново; Бисерци; Бистра; Бистрец; Богданци; Богорово; Божан; Божичен; Божурово; Боил; Борисово; Борово; Босна; Брадвари; Бреница; Брестница; Брестовене; Брестовица; Бръшлен; Бъзовец; Бъзън; Българка; Вазово; Варненци; Васил Левски; Веселец; Ветово; Ветрен; Водно; Воднянци; Войново; Вокил; Волово; Вълкан; Върбино; Габер; Гарван; Главиница; Глоджево; Голеш; Голямо Враново; Горичево; Горно Абланово; Господиново; Гуслар; Гърчиново; Давидово; Две могили; Джулюница; Дичево; Добротица; Добруджанка; Долец; Долна Студена; Долно Абланово; Долно Ряхово; Дряновец; Дулово; Дунавец; Дянково; Езерче; Екзарх Йосиф; Ефрейтор Бакалово; Житница; Завет; Задруга; Зарица; Зарник; Зафирово; Звенимир; Звънарци; Зебил; Зимница и др.

- средна дебелина – 160 m;

- средна водопроводимост – 500 m^2/d;

- среден коефициент на филтрация – 3 m/d.

Карта на Слой 5 – Триас-Юра-Креда е представена на Фиг. 12.

Фигура № 11. Подземни водни тела слой 1 – Неоген-кватернер

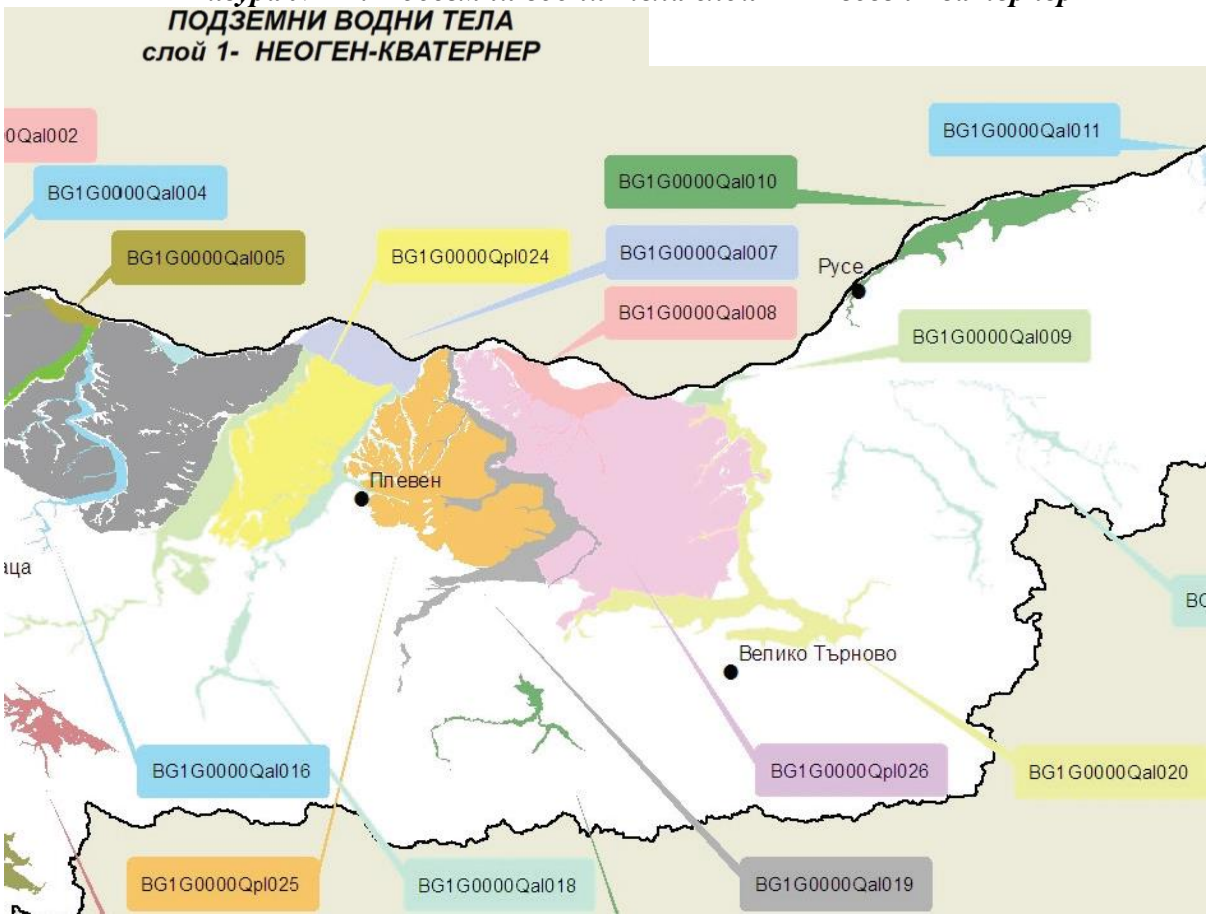

Източник: БДДР

Фигура № 12. Подземни водни тела слой 5 – Триас-Юра-Креда

Източник: БДДР

Състояние на подземните водни тела

Оценка на химично състояние на подземни водни тела в Дунавски район е представена в *Таблица 7*, а оценка на количественото състояние – в *Таблица 8*.

Таблица № 7. Химично състояние на подземните водни тела

Код ПВТ	Наименование на ПВТ	Обща оценка на химичното състояние на ПВТ	Наличие на възходяща тенденция */да/не/*
BG1G0000QAL008	Порови води в Кватернера - Беленско-Свищовска низина	добро	не
BG1G0000QAL009	Порови води в Кватернера - Вардим-Новградска низина	добро	не
BG1G0000QAL019	Порови води в Кватернера - р. Осъм	лошо	не
BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера - р. Янтра	добро	не
BG1G0000QPL026	Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	лошо	не

Източник: БДДР

Таблица № 8. Количествено състояние на подземните водни тела

Код на подземното водно тяло	Наименование на водното тяло	Разполагаеми ресурси на ПВТ л/сек	Разполагаеми ресурси на ПВТ ($м^3$/год.)	Общо черпене от ПВТ ($м^3$/год.)	Количествено състояние на ПВТ	Експлоатационен индекс (черпено количество/ разполагаеми ресурси)
BG1G0000QAL008	Порови води в Кватернера - Беленско-Свищовска низина	634	19 993 824	9 817 761	добро	49%
BG1G0000QAL009	Порови води в Кватернера - Вардим-Новградска низина	230	7 253 280	3 885 560	добро	54%
BG1G0000QAL019	Порови води в Кватернера - р. Осъм	913	28 792 368	1 714 142	добро	6%
BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера - р. Янтра	929	29 296 944	3 799 818	добро	13%
BG1G0000QPL026	Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	1 399	44 118 864	3 347 934	добро	8%

Източник: БДДР

Междинна оценка на химичното състояние на подземните водни тела към 2019 г. е представена в *Таблица 9*.

Таблица № 9. Междинна оценка на химичното състояние на подземните водни тела към 2019 г.

Код на ПВТ	Наименование на ПВТ	Междинно химично състояние към 2019 г.	Показател с отклонение от СК, 2019 г.
BG1G0000QAL008	Порови води в Кватернера - Беленско-Свищовска низина	добро	-
BG1G0000QAL009	Порови води в Кватернера - Вардим-Новградска низина	лошо	манган
BG1G0000QAL019	Порови води в Кватернера - р. Осъм	лошо	нитрати
BG1G0000QAL020	Порови води в Кватернера - р. Янтра	добро	-
BG1G0000QPL026	Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра	добро	-

Източник: БДДР

Пунктове за мониторинг на подземни води

Състоянието на подземните водни тела се наблюдава съгласно Програма за оперативен и контролен мониторинг на химичното състояние на подземните води и мониторинг на зоните за защита на водите в Басейнова дирекция „Дунавски район“.

✓ За подземно водно тяло Порови води в Кватернера – Беленско-Свищовска низина са определени три пункта за мониторинг, разположени извън територията на община Свищов (МР 045, МР 046, МР 341).

- МР 045 при гр. Белене - ШК Р1-ПС „Белене“, община Белене, област Плевен;

- МР 046 при с. Драгаш войвода - ШК ПС „Драгаш войвода“, община Никопол, област Плевен;

- МР 341 при с. Лозица - ШК ПС „Лозица“, община Никопол, област Плевен.

Резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата и в трите пункта, наблюдаващи ПВТ с код BG1G0000QAL008, отговарят на СК на подземни води по всички изпитвани показатели. След прилагане на „Подход за оценка на химично състояние на подземните водни тела“, ПВТ е оценено в „добро химично състояние“.

✓ За подземно водно тяло Порови води в Кватернера – Вардим-Новградска низина е определен един пункт за мониторинг МР 049 - ШК-Р3 ОПС „Вардим“, разположен при с. Вардим, община Свищов.

Анализът на резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг показват отклонене от СК по показател „манган“. Наднормени концентрации по този показател са наблюдавани и в предходните години. От графиката по-долу се вижда, че СГС на концентрацията на манган отбелязва лека низходяща тенденция, но все още е значително над определената норма за показателя.

✓ За подземно водно тяло Порови води в Кватернера – р. Осъм са определени три пункта за мониторинг, разположени извън територията на община Свищов: МР 099, МР 100, МР 290.

- МР 099 при гр. Ловеч - ШК1 ПС „Балкан“, община Ловеч, област Плевен - през 2019 г. получените резултатите от мониторинга отговарят на СК за подземни води и водата в пункта се оценява в „добро химично състояние“.

- МР 100 при с. Асеновци - ШК2 ПС „Асеновци“, община Левски, област Плевен – констатираните в предходните години наднормени концентрации на „манган“ се потвърждават и в получените резултатите от 2019 г. Динамиката в концентрацията на показателя е показана на Фигура 13.

Фигура № 13. Динамиката в концентрацията на „манган“ в МР 100 при с. Асеновци ШК2 ПС „Асеновци“

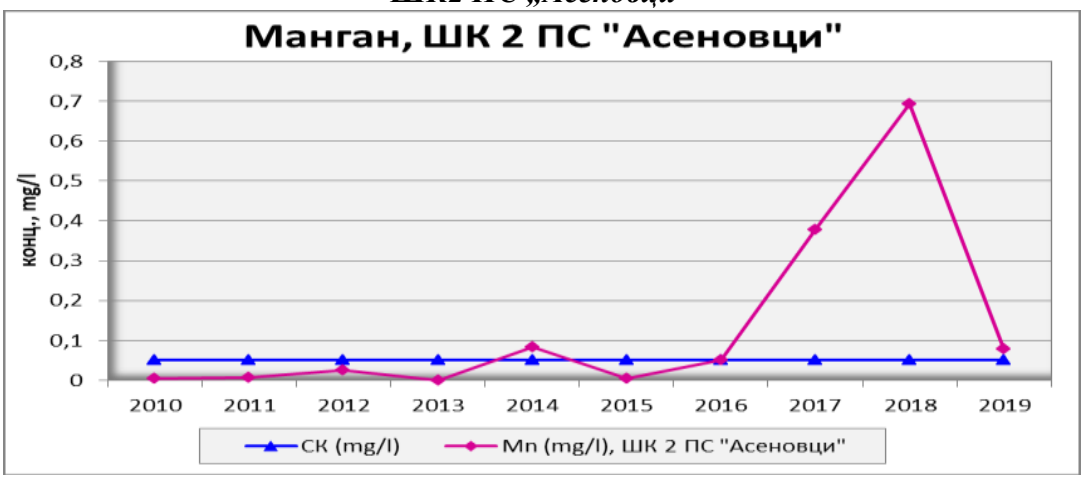

Източник: РИОСВ-Велико Търново

Предвид факта, че към момента няма установена трайна тенденция в концентрацията на манганови йони, както и факта, че в другите пунктове, наблюдаващи ПВТ, не се отчитат наднормени стойности, то евентуални причини за констатираното замърсяване могат да бъдат: неизправност на водовземното съоръжение и/или неспазване на стандартите при пробовземане от подземни води (на недостатъчно прочерпване на водата преди пробовземане).

- МР 290 при с. Йоглав - ШК1 ПС „Умаревци“, община Ловеч, област Ловеч – отчитаните в предходните години наднормени концентрации по показтел „нитрати“ се наблюдават и в резултатите от изпитванията, проведени през 2019 г.

Извършен е преглед на антропогенния натиск в района на пункта, с цел откриване на причината за констатираното замърсяване. Анализът показва, че мониторинговият пункт е разположен в земеделски район, предвид което може да се предполага, че замърсяването с нитрати е в резултат на извършваните интензивни земеделски дейности в района.

✓ За подземно водно тяло Порови води в Кватернера – р. Янтра са определени два пункта за мониторинг (МР 107, МР 108), разположени извън територията на община Свищов.

- МР 107 при с. Раданово - ШК2 ПС „Раданово“, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново – през 2019 г. е отчетено еднократно превишение на нормата на показател „желязо“, но СГС на концентрация за показателя не превишава стандарта за подземни

води. По всички останали показатели водата в пункта отговаря на критерийте за добро химично състояние.

- МР 108 при с. Бяла Черква, община Павликени, област Велико Търново - резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата в пункта потвърждават дадената в предходните години оценка за „добро химично състояние“.

✓ За подземно водно тяло Порови води в Кватернера – между реките Осъм и Янтра са определени четири мониторингови пункта (МР 132, МР 133, МР 338, МР 399):

- МР 132 при с. Вързулица - ШК ПС „Вързулица“, община Полски Тръмбеш, област Велико Търново – оценката на резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата в пункта, показва еднократни превишения на СК по показатели „перманганатна окисляемост“ и „ортофосфати“. Средногодишната концентрация на показател „нитрати“ за 2019 г. е 22,78 mg/l при СК от 50 mg/l, т.е не се констатира превишение по този показател, който в предходните години е бил характерно висок за водата в този пункт.

- МР 133 при с. Козловец дренаж „Гравитачен“ ПС „Козловец“, община Свищов, област Велико Търново – анализът на резултатите от мониторинга, получени през 2019 г., показва превишения на нормата на показател „нитрати“, но СГС на концентрацията е под СК за подземни води. За водата в този пункт са характерни наднормените концентрации на нитратни йони, но трябва да се отбележи, че за 2019 г. се наблюдава тенденция към понижаването ѝ.

На графиката по-долу е показана динамиката в концентрациите на нитратни йони в двата пункта описани по-горе. От графиката се вижда, че през 2019 г. има тенденция към понижаване на средногодишните концентрации и в двата пункта.

Фигура № 14. Концентрациите на нитратни йони в МР 132 и МР 133

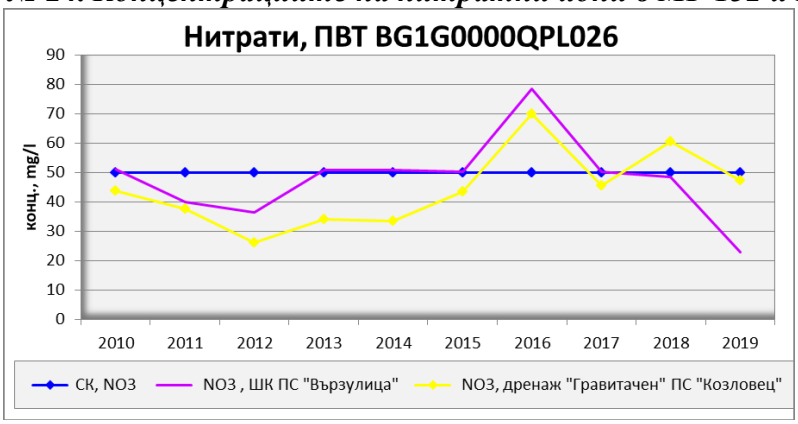

Източник: РИОСВ-Велико Търново

- МР 338 при гр. Павликени, Дренаж „Гюр чешма“ Стар дренаж - ВиК Йовковци, община Павликени, област Велико Търново;

- МР 399 при с. Козар Белене, Дренаж „Глава река“, община Левски, област Плевен.

След извършване на анализ на получените резултати от проведените през 2019 г. изпитвания на водата в двата пункта става ясно, че водата отговаря на критериите за добро химично състояние на подземни води.

1.3.3. Зони за защита на водите

Зоните за защита на водите са регламентирани в чл. 119а, ал 1, т. 1 – 5 от Закона за водите и се определят и актуализират на всеки шест години с Плана за управление на речните басейни (ПУРБ).

✓ ***<u>Зони за защита на водите, съгласно чл.119 а, ал.1, т.1 от ЗВ</u>***

<u>Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване</u>

На територията на община Свищов няма повърхностни водни тела обявени за зона на защита на питейните води от повърхностни водни тела, съгласно чл.119а, ал.1, т.1 от Закона за водите.

<u>Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване</u>

Всички подземни водни тела са определени като зони за защита на подземните води за питейно-битово водоснабдяване. За зоните за защита на питейните води екологичната цел е: „Намаляване на необходимостта от пречистване на водите преди тяхното използване и осигуряване на проектното количество във водовземните съоръжения.

В ПУРБ 2016-2021 за зони за защита на подземните води за питейно-битово водоснабдяване са заложени следните мерки за опазване:

✓ Прилагане на правилата за добра земеделска практика за водни тела, определени като зони за защита на водите, предназначени за питейно водоснабдяване в райони в които е установен риск от замърсяване с нитрати.

Фигура № 15. Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване

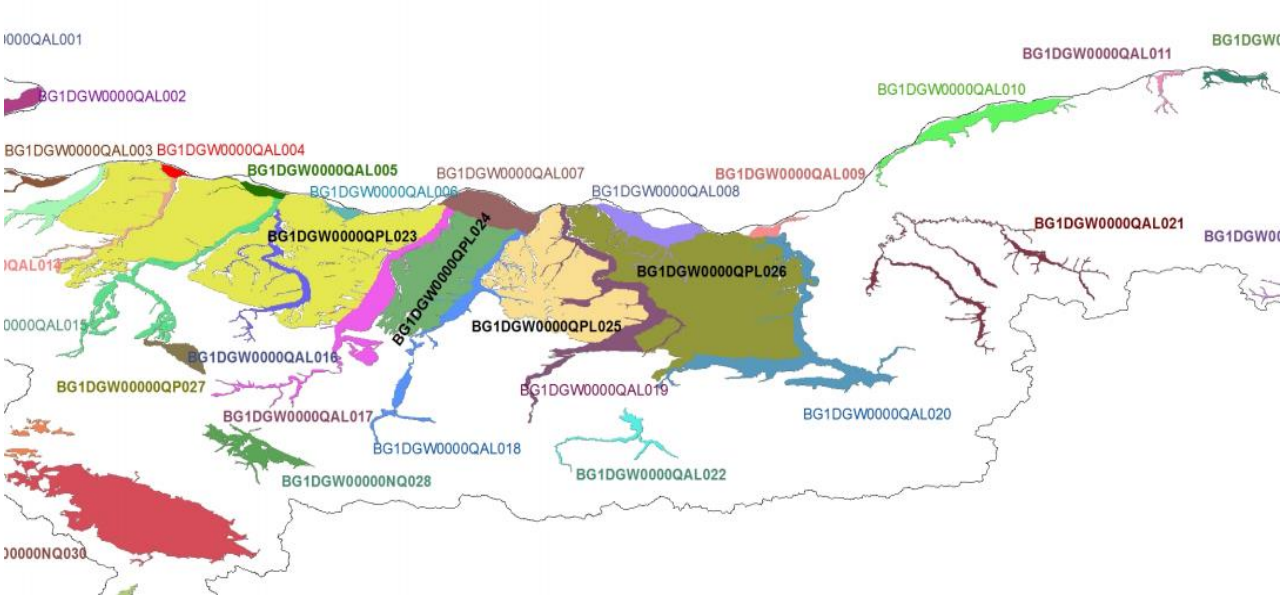

Източник: БДДР

✓ ***Санитарно-охранителни зони (СОЗ), определени съгласно чл.119, ал.4, от ЗВ***

Учредените санитарно-охранителни зони на територията на община Свищов от БД „Дунавски район“ за водоизточници за питейно и битово водоснабдяване от подземни водни тела на територията на БДДР-Плевен са представени в Таблица 10.

Таблица № 10. Санитарно-охранителни зони

№	Заповед №	Водо-ползване	Водоизточник	Водно тяло	Населено място	ПОЯС I, дка	ПОЯС II, дка	ПОЯС III, дка
1	СОЗ-264/20.08.2010	гр.Свищов, с.Вардим, с.Царевец	ШК Раней 2	BG1G0000QAL009	Вардим	5,591	1132,187	679,334
2	СОЗ-265/20.08.2010	гр.Свищов, с.Вардим, с.Царевец	ШК Раней 3	BG1G0000QAL009	Вардим	7,155	съвпада СОЗ- 265	съвпада СОЗ- 265
3	СОЗ-267/01.10.2010	гр.Свищов, с.Вардим, с.Царевец	ШК Раней 1, ТК1-8/Ш, ТК13/Ш, ТК11-12/Я, ТК14-15/Я	BG1G0000QAL009	Вардим	68,511	съвпада СОЗ- 265	съвпада СОЗ- 265
4	СОЗ-268/01.10.2010	гр.Свищов, с.Вардим, с.Царевец	ШК 9,10,23,27,29,31,32/Ш, ТК21/БПС	BG1G0000QAL009	Вардим	40,254	съвпада СОЗ- 265	съвпада СОЗ- 265
5	СОЗ-269/01.10.2010	гр.Свищов, с.Вардим, с.Царевец	ТК 34/Я, ТК 36/Я	BG1G0000QAL009	Вардим	13,304	съвпада СОЗ- 265	съвпада СОЗ- 265
6	СОЗ-273/28.12.2010	„Биляна“ ООД	ТК 3	BG1G0000QPL026	Българско Сливово	0,100	30,202	80,573
7	РД-1071/05.11.2002	Находище на мин. вода „Овча могила“	Сондаж №Р-2хг	-	Овча могила	9,258	173,406	3938,816

Фигура № 16. Водоизточници за питейно-битово водоснабдяване на територията на община Свищов

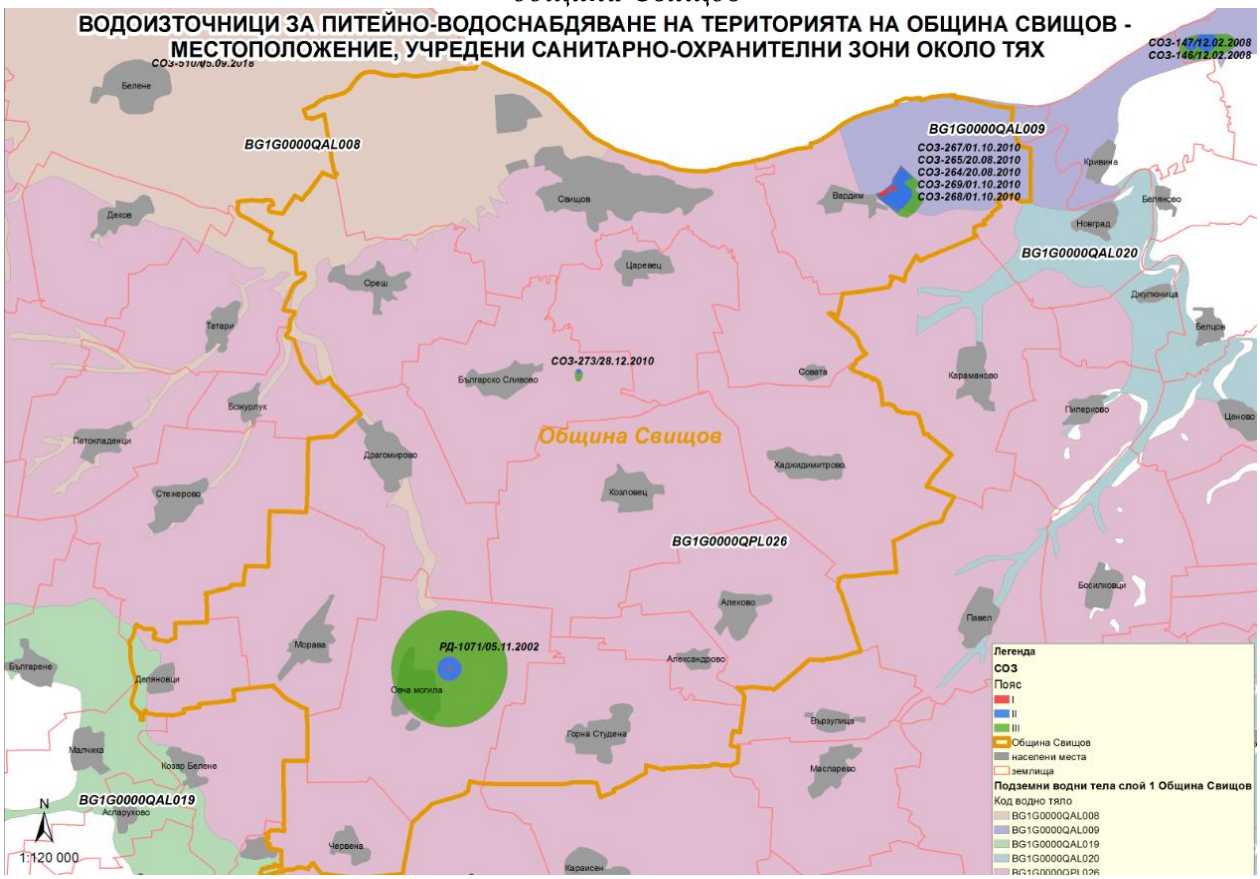

Източник: БДДР

✓ ***<u>Зони за отдих, водни спортове и/или за къпане</u>***

На територията на община Свищов няма обявени зони за отдих и водни спортове.

✓ ***<u>Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми</u>***

Повърхностното водно тяло р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра **попада** в Зона за стопански ценни видове риби с код BG1FSWDU000R001 – река Дунав от Ново село до Силистра, съгласно чл.119а, ал.1, т.4 от Закона за водите.

Фигура № 17. Зони за опазване на стопански ценни видове риби

Източник: БДДР

✓ ***<u>Уязвими зони</u>***

Община Свищов попада в уязвима зона, съгласно Заповед №РД – 146/25.02.2015 г. на Министъра на ОСВ за определяне на водите, които са замърсени с нитрати от земеделски източници и уязвими зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници.

„Уязвими зони“ са области с определена почвено-геоморфоложка характеристика в близост до водни обекти, при които земеделската дейност води до риск за замърсяване на водите с нитрати. Те обхващат почти всички земи от низинния, равнинно-хълмистия и нископланинския пояс и, в сравнение с другите европейски държави, заемат значителна част от територията на страната.

Подземни водни тела в териториалния обхват на БДДР, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение 1 към Заповед № РД 146/25.02.2015 г. и попадащи на територията на община Свищов, са:

- ✓ BG1G0000QAL008 Порови води в кватернера Беленско-Свищовска низина;
- ✓ BG1G0000QAL019 Порови води в кватернера на р. Осъм;
- ✓ BG1G0000QAL020 Порови води в кватернера на р. Янтра;
- ✓ BG1G0000QPL026 Порови води в кватернера - между реките Осъм и Янтра.

Фигура № 18. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи

Източник: БДДР

✓ ***<u>Чувствителни зони</u>***

Територията на община Свищов попада в чувствителна зона, съгласно Заповед №РД – 970/28.07.2003 г. на Министъра на ОСВ. Чувствителни зони в териториалния обхват на БДДР са: с начало „р. Дунав, от границата при с.Ново село“ и край „р. Дунав, до границата на гр. Силистра“, както и всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България.

Фигура № 19. Зони, в които водите са чувствителни към биогенни елементи

Източник: БДДР

Съгласно регистър на чувствителните зони в БДДР, съгласно Заповед № РД 970/28.07.2003 г. на министъра на околната среда и водите, територията на община Свищов попада в зони с код:

- BGCSARI03 Водосборен басейн на реките западно от р. Огоста и частите от водосборния басейн на р. Дунав на територията на РБ, извън водосборните басейни на реките Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом. Площта на зоната е 9270,008 км^2.

- BGCSARI08 Водосборен басейн на р. Осъм. Площта на зоната е 2838,009 км^2.

- BGCSARI14 Водосборен басейн на р. Янтра 7862,407 км^2.

✓ ***<u>Защитени територии и зони, обявени за опазване на водозависими местообитания и биологични видове</u>***

Таблица № 11. Защитени зони на територията на община Свищов

Код на защитена зона	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
BG0002017	Комплекс Беленски острови	Защитена зона по директивата за птиците
BG0002096	Обнова	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000239	Обнова - Караман дол	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002018	Остров Вардим	Защитена зона по директивата за птиците
BG0002018	Остров Вардим	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0000396	Персина	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002070	Рибарници Хаджи Димитрово	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000576	Свищовска гора	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002083	Свищовско-Беленска низина	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000233	Студена река	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0000516	Черната могила	Защитена зона по директивата за местообитанията

Източник: Информационна система за защитени зони от екологична мрежа Натура 2000

За тези зони специфичната екологична цел е: „Осигуряване на устойчиво развитие на водните екосистеми и свързаните с тях сухоземни екосистеми в зоните до 2021 г.“

1.3.4. Минерални води - местонахождение, характеристики, дебит, използване, потенциал

Според „Регистър на ресурсите на минералните води – изключителна държавна собственост по находища и водовземни съоръжения“ в община Свищов има две находища на минерална вода - находище „Овча могила“ и находище „Свищов“.

Находище „Овча могила“

Сондаж № Р-2хг се стопанисва от БДДР с регистрационен № РМН1 – 052001. Заведен е в баланса на БДДР.

За сондажа има издаден акт за изключителна държавна собственост на находището на минерални води с №156/14.04.1997 г. С Решение № 48/10.02.2011 г. на министъра на околната среда и водите се предоставя безвъзмездно управлението и ползването на находище на минерална вода „Овча могила“ на Община Свищов.

Понастоящем, сондажът се ползва единствено за нуждите на СБР - филиал „Овча могила“ който ползва около 31 500 m^3/год. (около 1 l/s средногодишенен дебит). Спада към I категория минерални води. Каптирана е на дълбочина повече от 870 m от земната повърхност. По тези съображения горноюрско-долнокредният водоносен комплекс в участъка на Сондаж Р-2хг, с. Овча могила, може да се отнесе към категорията на „защитени подземни водни обекти“ - съгласно §1. т.7 н т.2 от Допълнителна разпоредба на Наредба №3 на МОСВ, МЗ и МРРБ за СОЗ (ДВ. бр. 88/2000) г.

За сондажа е учредена санитарно охранителна зона със Заповед № РД-1071/05.11.2002 г.

Находище „Свищов“

Сондаж № Р-1хг с дебит 1,0 l/s и температура на водата 45°С и регистрационен № на съоръжението за минерална вода: РМН1 – 068001.

Сондажът е заведен в баланса на БДДР и се стопанисва от БДДР Плевен с регистрационен № РМН1 - 068001. За сондажа има издаден акт за изключителна държавна собственост на находището на минерални води с № 157/14.04.1997 г.

Сондаж № Р-4хг

Сондажът се стопанисва от БДДР Плевен с регистрационен № РМН1 - 068002. Съоръжението не е заведено в баланса на БДДР. За сондажа има издаден акт за изключителна държавна собственост на находището на минерални води с № 157/14.04.1997 г.

Сондаж № Р-6хг

Сондажът се стопанисва от БДДР Плевен с регистрационен № РМН1 - 068003. Заведен е в баланса на БДДР. За сондажа няма издаден акт за изключителна държавна собственост на находище на минерални води.

С Решение № 24/01.02.2011 г. на министъра на околната среда и водите се предоставя безвъзмездно управлението и ползването на находище на минерална вода „Свищов“ на Община Свищов.

И двата сондажа нямат:

- ✓ издадена заповед за определяне на санитарно-охранителната зона;
- ✓ издадена заповед за утвърждаване на експлоатационните ресурси на находището.

1.3.5. Източници на замърсяване за повърхностни и подземни води - на територията на общината и извън територията на общината

Източниците на замърсяване на територията на общината могат да се разделят в 2 категории – точкови и дифузни източници на замърсяване.

Точкови източници:

Към първата група принадлежат тези обекти, заустващи отпадъчни води директно в повърхностни водни обекти. Съгласно Доклад за състоянието на околната среда за 2020 г., публикуван на сайта на РИОСВ – Велико Търново, всички предприятия, емитиращи отпадъчни води, имат изградени локални пречиствателни съоръжения.

В Таблица 12 са изброени обекти, разположени на територията на общината, заустващи отпадъчни води в повърхностни водни обекти:

Таблица № 12. Обекти, разположени на територията на общината, заустващи отпадъчни води в повърхностни водни обекти

№	Обект, източник на отпадъчни води	Основна дейност	Водоприемник: Разрешително:	Наличие на пречиствателни съоръжения	Изисквания за мониторинг	Констатирани замърсители в отпадъчните води, след третиране* над определените норми
1	Канализационна система гр.Свищов и ГПСОВ към канализационна система на гр.Свищов	Пречистване на отпадъчни води от канализационната система на гр.Свищов	Р. Дунав Разрешително №13140194/21.05.2012 г. (РЗ), продължено с Решение №2412/23.04.2018 г., с краен срок на действие 21.05.2024 г., издадено от БДДР – Плевен	Да – ГПСОВ, състояща се от механично и биологично стъпало	Активна реакция pH, неразтворени вещества, БПК5, ХПК, общ азот, общ фосфор; желязо (общо), мед, олово,кадмий, арсен, хром $^{6+}$, никел, цинк, цианиди (общо), феноли (летливи), екстрахируеми вещества, нефтопродукти	Не са установени отклонения от ИЕО
2	„Драгажен флот – Истър“ АД гр. Свищов	Миячно-сортировъчна инсталация за преработка на речна баластра	Р. Дунав Разрешително №03120008/23.12.2010 г. със срок 20 години от влизане в сила на разрешителното или до изтичане на договора на концесията, издадено от МОСВ	-	Активна реакция pH (един път седмично), неразтворени вещества, ХПК, нефтопродукти – един път на шестмесечие	Неразтворени вещества 2020 г. - 226±16 при *ИЕО* 50 mg/dm^3. 2019 г. - 452±31 при *ИЕО* 50 mg/dm^3.
3	ЕТ „ Кали 89 – Румен Романов“	Миячно-сортировъчна инсталация, намираща се в с. Вардим	Решение № РР-06-60/10.02.2020 г. за отказ от продължаване на срока на действие на Разрешителното за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в	-	-	-

№	Обект, източник на отпадъчни води	Основна дейност	Водоприемник: Разрешително:	Наличие на пречиствателни съоръжения	Изисквания за мониторинг	Констатирани замърсители в отпадъчните води, след третиране* над определените норми
			повърхностни води №13720021/12.12.2013 г.			
4	„Свилоза“ АД	Депо за неопасни и опасни отпадъци	ПСОВ Свилоза Комплексно разрешително № 363-Н0/2008	ПСОВ Свилоза	Обем на инфилтрата, pH, Неразтворени вещества, Желязо,Хром (общ), Цинк, Сулфиди, Карбонати, Органичен въглерод, Арсен, Барий, Кадмий, Мед, Живак, Молибден, Никел, Олово, Селен, Хлорни йони, Флуориди, Сулфатни йони – веднъж на три месеца по време на експлаотация на депото и веднъж на 6 месеца след закриване на депото за срок не по-кратък от 30 години	Не са установени
5	„Свилоза“ АД	Завод за целулоза с изградена ПСОВ „Свилоза“ АД	Р. Дунав Комплексно разрешително № 175-Н2/2015г	ПСОВ Свилоза	Активна реакция pH – непрекъснато измерване, Неразтворени вещества, ХПК (бихроматна) – ежедневно измерване, Азот (общ), Фосфор (общ), БПК$_5$– веднъж седмично, Нефтопродукти Цинк, Хлорни йони, Сулфатни йони - всяко	през 2020 г. на показател *БПК$_5$ – 47±5 mg/dm^3 при ИЕО – 25 mg/dm^3;* През 2021 г. по показател - *БПК$_5$ – 31±3 mg/dm^3 при ИЕО – 25 mg/dm^3.*

№	Обект, източник на отпадъчни води	Основна дейност	Водоприемник: Разрешително:	Наличие на пречиствателни съоръжения	Изисквания за мониторинг	Констатирани замърсители в отпадъчните води, след третиране* над определените норми
					тримесечие, Желязо (общо), Живак, Кадмий, Олово, Арсен, Мед, Хром (общ), Никел – веднъж на шестмесечие.	
6	„Е. Миролио“ ЕАД	Завод за изкуствена коприна	ПСОВ Свилоза АД Комплексно разрешително № 12/2004 г.	ПСОВ „Свилоза“ АД гр. Свищов	Активна реакция pH, Неразтворени вещества, Нефтопродукти, ХПК, Азот, Фосфор, Цинк – веднъж на тримесечие.	Не са установени
7	„Техеко Енерджи“ АД	Горивна инсталация за производство на топлинна енергия - парогенератори тип ТП 47 - 2бр. и Електролизерна станция за производство на водород	ПСОВ „Свилоза“ АД гр. Свищов Комплексно разрешително № 44/2005 г	ПСОВ „Свилоза“ АД гр. Свищов	-	Дружеството не извършва производствена дейност и не генерира отпадъчни води

Източник: РИОСВ-Велико Търново

Дифузни източници на замърсяване:

✓ Населени места, без изградена канализационна система.

Такива са всички населени места на територията на общината, с изключение на общинския център – гр. Свищов.

✓ Интензивно земеделие

Характерно е за района, поради добрите климатични и почвени условия.

1.3.6. Причини за замърсяване от източниците на територията на общината

Съгласно Доклади за състоянието на околната среда, публикувани на сайта на РИОСВ – Велико Търново всички обекти, точкови източници на замърсяване на територията на общината са с изградени пречиствателни съоръжения.

Причината за възникналните замрсявания се дължи на неправилна експлоатция на съоръженията, следствие на което не се постига пълно пречистване на отпадъчните води.

Както се вижда от горната таблица, за всички обекти, заустващи отпадъчни води в повърхностни водни обекти на територията на общината, е налично предварително пречистване на отпадъчните води в ЛПСОВ.

Констатираните единични минимални превишения по показател БПК$_5$ в отпадъчните води от „Свилоза“ АД след ПСОВ – Свилоза се дължи на инцидентно нарушаване режима на работа на ПСОВ.

За отпадъчните води след ГПСОВ – Свищов се констатира постигане на ИЕО.

Установено е, че водите за водоснабдяване от подземни водоизточници, разположени в терасата на река Дунав – при село Вардим, са замърсени[2]. В кладенците тип „Раней“ има високо съдържание на манган. Към този момент основните източници на замърсяване са: промишлените замърсители, които основно се намират по поречието на река Дунав; непречистените градски отпадъчни води, заустени в р. Дунав.

Принос към замърсяването на подпочвените води на територията на общината има и дифузно замърсяване, причинено от прилагането на недобри земеделски практики. Според Приложения №№2 и 3 към Заповед РД-146/ 25.02.2015 г. на министъра на МОСВ относно обхвата на уязвимите зони, в които водите се замърсяват с нитрати от земеделски източници, застрашената зона в община Свищов обхваща цялата ѝ територия.

1.3.7. Степен на изграденост, степен на ползваемост и състояние на канализационната система в населените места

Канализационна система на град Свищов

Канализационната мрежа на гр.Свищов е 60 км в т.ч 21 километра канализационни колектори и 39 километра канализационна мрежа. Канализационната мрежа е изградена предимно от стоманобетонови тръби – 51,607 км. Останалите 8,38 км са ПЕ и PVC. Населението, което ползва канализационни услуги, е 25 813 жители.

[2] *Общински план за развитие на община Свищов (2014-2020)*

През периода 2011-2015 г. е изградена канализационна мрежа – 8 122 м. в т.ч. през 2015 г. - 3274 м. През 2015 г. е въведена в експлоатация ГПСОВ-Свищов с общ канализационен колектор.

Мрежата е от смесен тип, добре оразмерена и в сравнително добро техническо състояние. Изключение правят дъждоприемните шахти – голяма част от тях са под асфалтово покритие, а друга част – лошо поддържани от службите по чистотата.

След въвеждане на ГПСОВ в експлоатация, генерираните отпадъчни промишлени и битово-фекални води от територията на града се заустват в съществуващата градска канализационната система и чрез новопостроения довеждащ канализационен колектор постъпват за пречистване в ПСОВ. След пречистване до изискванията за качеството им, съгласно условията в разрешителното, се заустват в р. Дунав.

След въвеждането на ПСОВ в експлоатация дъждовните води чрез 6-те градски канализационни колектора, които се използват за дъждопреливници, директно се заустват в р. Дунав

РИОСВ – В. Търново контролира качеството на отпадните води от общината в местата на заустване в р. Дунав.

<u>Канализационни системи в съставните села на общината</u>

Липсата на канализация в съставните села, септичните ями и директното изпускане на отпадъчните води в околните дерета продължават да оказват негативно влияние върху подземните води.

Битовите отпадни води не се събират организирано, като всеки стопанин решава проблема индивидуално. Поради тази причина, дружеството не извършва канална услуга в тези населени места.

1.3.8. Селищни пречиствателни станции за отпадъчни води

През 2015 г.е въведена в експлоатация ГПСОВ-Свищов с общ канализационен колектор. С това е преустановено директното изпускане на отпадъчните води от градската канализация в р. Дунав без пречистване.

Изградената пречиствателна станция за отпадни води (ПСОВ) е с капацитет 38 000 ЕЖ. Изграждането е по европейска програма и проектът е изпълнен от Община Свищов.

Фигура № 20. Радиални утаители – ГПСОВ-Свищов

Източник: Община Свищов

✓ **Технологична схема и процеси на пречистване на отпадъчните води**

Технологичната схема на новата Пречиствателна станция за отпадни води включва: грубо механично, пълно биологично пречистване и обеззаразяване с UV облъчване.

Утайката (излишната активна утайка) се стабилизира при аеробни условия и обезводнява механично с последващо поставяване.

Има автоматизирана система за мониторинг и контрол на цялата ПСОВ.

Извод: Пречистената вода от ПСОВ – Свищов отговаря на стандартите за заустване в р. Дунав.

✓ **Третиране на получената утайка от пречистване на отпадъчните води в ПСОВ**

В процеса на пречистване на водите се получава излишна активна утайка. Третирането на утайката се състои в предварителното и гравитачно уплътняване, аеробно стабилизиране на утайката, последващо уплътняване и механично обезводняване с поставяване и възможност за временно съхранение преди депониране.

Обезводнената и варувана утайка се транспортира до транспортно средство за утайка или на временна площадка за кек.

Има План за управление на утайките като част от Инвестиционния проект за ГПСОВ - Свищов. Управлението на утайките е обект на анализ и в Общинската програма за управление на отпадъците.

1.3.9. Водоснабдяване на населените места - количествени и качествени характеристики

Водоснабдителната инфраструктура на общината включва:

✓ Водовземни съоръжения – 81 бр.;

✓ Хлораторна станция – 1 бр.;

✓ Магистрални водопроводи – 155 km;

✓ Помпени станции – 16 бр.;

✓ Напорни резервоари – 6 бр. с общ обем 9 750 m^3;

✓ Довеждащи водопроводи – обща дължина 544.7 km;

Водоснабдяването в община Свищов се осъществява само от подземни води чрез 81 водовземни съоръжения, в това число 30 дренажа, три кладенеца тип „Раней“, 21 шахтови кладенци, 26 тръбни кладенци и един сондажен кладенец.

Средно месечно добиваната вода е около 500 000 m^3, с обхват около 50%. Общата дължина на водопроводните мрежи е около 540 km.

Водоизточниците на територията на община Свищов са предимно от плитки сондажи, с дълбочина до 20 m, изградени за водоснабдяване на отделните населени места. Водоснабдителни системи за водоснабдяване на повече от едно населено място са водоснабдителната система от ПС „Вардим“ за водоснабдяване на гр. Свищов, село Вардим и село Царевец, и ПС „Кривулука“ с възможност за водоснабдяване на село Козловец и село Българско Сливово.

На територията на община Свищов за водовземане от по-дълбоки водни хоризонти са изградени 4 бр. дълбоки сондажи в района на землище село Българско Сливово с дълбочина от 100 до 150 m.

Основните водоизточници от Водоснабдителна система ПС „Вардим“, състояща се от тръбни кладенци 23 бр. със среден дебит около 5 l/s и три броя лъчеви кладенци тип „Раней“, със среден дебит около 40 l/s. Среден годишен дебит от водоснабдителна система при ПС „Вардим“ - 3 000 000 m^3/y; Среден годишен дебит от всички водоизточници експлоатирани от „ВиК – Свищов“ ЕАД (вече „ВК-Йовковци“ ООД) - 5 000 000 m^3/y.

От ползваните от ВиК Свищов 81 броя водоизточници има издадени 13 разрешителни за водовземане за 40 броя водовземни съоръжения, а за 41 броя няма такива. Съответните водни количества са: 310.3 l/s с разрешителни и 42.2 l/s – без разрешителни. На територията на община Свищов всички населени места (гр. Свищов и 15-те села) имат изградена водоснабдителна система. В режим на водоснабдяване със сезонен характер са селата Хаджидимитрово, Алеково, Драгомирово, Горна Студена. Над 99% от населението на общината ползва централно водоснабдяване. Качеството на питейната вода отговаря на БДС 2823-75, но се наблюдават моментни отклонения по някои показатели, например цвят и мътност, върху които съществуващата система не може да влияе. Частично е въведена система за диспечерски контрол и управление, която се нуждае от разширение и усъвършенстване. Общата хидрогеоложка оценка е, че районът разполага с достатъчни водни ресурси и възможности за удовлетворяване нуждите не само на общината.

Общата дължина на външните водопроводи е около 155 041 m. Преобладават външните водопроводи, изпълнени от етернитови и стоманени тръби, строени през 60-те и 70-те години на XX-ти век с изтекъл амортизационен срок и чести аварии. Към основната водоснабдителна система ПС „Вардим“ е изграден нов водопровод от ПЕВП ф500 и ф560, въведен в експлоатация през 2011 г., с дължина 9 km. Общата дължина на вътрешните водопроводи е около 544 700 m. Преобладават водопроводи, изпълнени от етернитови и стоманени (манесманови) тръби, строени основно през 50-те, 60-те и 70-те години на XX век с изтекъл амортизационен срок и чести аварии. В община Свищов има 15 броя малки водоснабдителни системи.

За всичките села пречиствателни станции или специални пречиствателни съоръжения няма.

Хлорирането на водата се осъществява в съществуващите резервоари. Прехлорираната вода от кладенец „Раней 1“ се смесва във водопроводите по пътя на водата от вододайната зона до съществуващите преходни водоеми над село Вардим. След това обеззаразената вода достига до напорните водоеми на с. Вардим, с. Царевец и гр. Свищов. При крайните консуматори наличието на остатъчния хлор е в необходимите граници. Не се налага допълнително хлориране. Водата се съхранява в 6 броя резервоари, с общ обем 9750 m^3.

Помпените станции на основната водоснабдителна система от с. Вардим са 16 броя, с 27 помпи и общо дебит от 11.1 до 70 l/s. Над 80% от водопроводните мрежи са изградени от азбесто-циментови (етернитови) тръби и са в експлоатация повече от 30 години, което обуславя значителни водни загуби.

Недостатъчно добро е нивото на управление на водните ресурси и водоснабдителните системи.

Уредите за измерване не са достатъчно прецизни, поради несъразмерности и неподходящо оборудване, разходите за електроенергия са относително високи, относителният дял на полезно използваната вода е нисък, а в някои райони - крайно незадоволителен (под 30%).

Няколко населени места, които се водоснабдяват от местни водоизточници, изпитват недостиг на вода и са на режим. Това са селата Овча могила, Алеково, Горна Студена, Драгомирово, Хаджидимитрово и Червена.

Дружеството „В и К Йовковци“ ООД стопанисва питейно-битовата водоснабдителна мрежа на общината. Осигурява 100% покритие с водоснабдителни услуги.

✓ ***Качество на водата, предназначена за питейно-битови нужди на населението***

От контрола на качеството на питейната вода се констатират периодично високи стойности по показателя „съдържание на манган“ – от 0,08 до 0,15 мг/л при норма 0,05 мг/л, както и епизодични отклонения по показателите цвят и мътност на обеззаразената вода от разпределителните мрежи на гр. Свищов и с. Вардим.

✓ ***Водоснабдяване и водопотребление на производствени площадки***

Фирмата на площадката на „Свилоза“ АД - „Свилоза Ярн“ ЕООД, дъщерно дружество „Свилоцел“ ползва бутилирана вода за пиене. За битови нужди водата се обезпечава от градската водоснабдителната мрежа.

Водоснабдяване за производствени нужди

„Свилоза Ярн“ ЕООД - фирма на площадката на „Свилоза“ АД - има издадено КР № 12/2004 г. и КР №!2 –НО-А1/2012 г. и разрешения за водоползване, което е организирано както следва:

1. За производствени нужди чрез собствено водовземане от повърхностен воден обект (р. Дунав) съгласно разрешително за водоползване №101611/09.07.2006 г. Водата преминава през допълнителна обработка до изисквания състав на омекотена вода за инсталацията за изкуствена вискозна коприна.

2. Разрешава се водовземане на вода за охлаждане от 5 броя кладенци тип „Раней“ - собственост на „Свилоза“ АД. Водите са от подземен воден обект – ПВТ - порови води в Кватернера – Беленско-Свищовска низина с код BGIG0000Qa1008. Свежата вода се използва директно, не се обработва допълнително.

„Свилоцел“ ЕАД, дъщерно дружество на „Свилоза“ АД

Дружеството има издадено КР №175-Н1/2007 г. и актуализирано с Решение № 175 –Н1-ИО –А1/2014 г.

Водоснабдяването за производствени нужди се обезпечава чрез собствено водовземане от повърхностен воден обект (р. Дунав), за което има издадено разрешително с №11130010/06.08.2007 г. от БДДР-Плевен за инсталацията за производство на сулфатно избелена целулоза от широколистна дървесина (Завод за целулоза).

Водоснабдяването с охлаждащи води е от 5 броя кладенци - собственост на „Свилоза“ АД от подземен воден обект - кватернерен водоносен хоризонт алувий р. Дунав ПВТ с порови води в Кватернера – Беленско-Свищовска низина с код BGIG0000 Qa1008, съгласно разрешително за водовземане №11530168/01.12.2008 г. издадено от БДДР-Плевен.

„Биляна“ ООД – свинекомплекс с Българско Сливово

Водоснабдяването за производствени нужди се осъществява чрез собствен тръбен кладенец, с изградено хидрофорно съоръжение и водопроводни мрежи на производствената площадка. Дружеството има разрешително за водоползване № 11520079/01-04.2010 г. издадено от БДДР-Плевен, изменено с Решение № 1175-27.09.01.2013 г.

Съгласно издаденото комплексно разрешително КР №324 – НО-2008 г. разрешеният годишен разход на вода е 30 516 м^3. Няма констатирано несъответствие.

Извод:

В количествено отношение наличните водоизточници задоволяват потребностите на населението от вода за питейно-битови и производствени нужди, но се предвижда изграждането на нови сондажни кладенци поради очакваното намаление на дебита на подпочвените води.

1.4. ОТПАДЪЦИ

Към момента се разработва и Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г. ПУО е неразделна част от ПООС на общината.

Всички мерки, заложени по фактора, са съгласно Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г., представена в приложение към настоящия документ.

1.4.1. Генерирани отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени

✓ ***Битови отпадъци***

Количество генерирани битови отпадъци в община Свищов

Таблица № 13. Генерирани годишни количества битови отпадъци в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тонове

Година	Годишни количества отпадък с код 20 03 01, събран от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване	Годишни количества отпадък с код 20 03 01 по данни от ИАОС
	тона	тона
2014	10205,30	21,516
2015	11107	19,317
2016	6516	32,415
2017	6580	41,620
2018	7234,66	40,370
2019	7660,120	[3]няма данни
2020	9953,500	[4]Няма данни

Източник: Община Свищов/ИАОС

Таблица № 14. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тонове

Вид на опаковката/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
150101 Хартия и картон	96,98	67,87	33,69	12,38	17,88	17,72	20,96
150102 Пластмаса	53,45	36,54	16,80	7,00	10,86	11,72	13,98
150104 Метал	0	0	0	0,86	0,60	0,24	0,24
150107 Стъкло	12,61	23,71	17,70	0	3,92	7,54	3,44

Източник: Община Свищов

[3] *Съгласно информация от ИАОС към м. юни 2021 г. данните за 2019 г. все още са в процес на обработка.*
[4] *Съгласно информация от ИАОС към м. юни 2021 г. все още не е приключило подаването на годишните отчети за 2020 г..*

Състав на генерираните битови отпадъци в община Свищов

Таблица № 15. Морфологичен състав на генерираните битови отпадъци – смесени и разделно събрани – средно за общината за 2019 г.

ОЦЕНКА НА СЪСТАВА НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В ОБЩИНА СВИЩОВ ПО ФРАКЦИИ СЛЕД СУМИРАНЕ С РАЗДЕЛНО СЪБРАНИТЕ ОТПАДЪЦИ 2019 г.					
Морфологичен състав	**Смесени битови отпадъци**		**Разделно събрани фракции отпадъци**	**Общо**	**% съдърж.**
	среден %	**т./год.**	**т./год.**	**т./год.**	**%**
Хранителни	4,92%	476,08	0,00	**476,08**	**4,92%**
Хартия и картон	5,67%	477,61	783,31	**1260,92**	**13,04%**
Пластмаса	10,14%	853,46	222,39	**1075,85**	**11,13%**
Текстил	4,5%	435,14	0	**435,14**	**4,5%**
Гума	1,15%	110,98	0	**110,98**	**1,15%**
Кожа	0,95%	92,12	0	**92,12**	**0,95%**
Градински	5,94%	573,99	0	**573,99**	**5,94%**
Дървесни	0,45%	43,58	0	**43,58**	**0,45%**
Стъкло	3,39%	285,60	19,60	**305,20**	**3,16%**
Метали	0,91%	76,51	222,03	**298,54**	**3,09%**
Инертни - едри	3,76%	363,94	0	**363,94**	**3,76%**
Опасни	0,90%	75,59	1,12	**76,61**	**0,79%**
Други - неопределими	4,62%	446,48	**0**	**446,48**	**4,62%**
Ситна фракция < 4 см	42,49%	4107,46	**0**	**4107,46**	**42,49%**
Общо:	**100,00%**	**8418,54**	**1248,45**	**9666,98**	**100,00%**

Източник: Община Свищов

Изводи:

- Преобладаващата фракция в битовите отпадъци на община Свищов е ситната фракция под 4 см – 42,49%.

- Следват рециклируемите отпадъчни материали, като най-значими са пластмаса – 10,14% и хартия и картон – 5,67%.

✓ ***Опасни отпадъци***

Генерираните опасни отпадъци от бита - бои, батерии, лекарства и други се събират разделно от генераторите на отпадъците. Община Свищов е сключила договор № 94-Д-872/2017 г. с период на действие 5 години с „Еко Феникс“ ЕООД.

Дружеството извършва дейности по събиране, временно съхраняване и предварително третиране на отпадъци на територията на община Свищов на база действащо разрешение за дейности с отпадъци 04-ДО-00000770-10/10.08.2021 г. В разрешителния документ са вписани три площадки на територията на община Свищов – в гр. Свищов, с. Алеково и с. Морава.

Таблица № 16. Генерирани опасни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2018* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС)

Вид отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
Отпадъци от дървообработването и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон					
030104*	0.012	0,024	0.022	0.000	-
Отпадъци от масла и отпадъци от течни горива					
130110*	-	-	-	-	10.940
130113*	-	0.780	3.154	-	-
130205*	11.260	6.688	0.060	4.200	1.192
130206*	0.070	0.040	-	-	-
130307*	0.100	-	-	-	-
130310*	0.200	-	-	-	-
130506*	-	0.010	0.006	0.005	-
130802*	0.060	0.048	0.012	-	-
Отпадъци от опаковки, абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла, неупоменати другаде в списъка					
150110*	-	-	0.300	-	10.040
150202*	0.192	0.735	8.614	5.850	10.827
Отпадъци, неупоменати на друго място в списъка					
160107*	0.020	0.750	0.010	0.060	-
160215*	-	-	0.045	-	-
160601*	0.995	2.988	0.110	0.343	1.005
160708*	0.075	0.059	0.027	-	-
Отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност					
180103*	3.725	5.349	4.868	5.548	3.636
180109*	-	-	-	-	0.002
180110*	-	-	-	-	0.001
180202*	0.014	0.029	0.021	0.108	0.037
Битови отпадъци (домакински отпадъци и сходни с тях отпадъци от търговски, промишлени и административни дейности), включително разделно събирани фракции					
200121*	0.374	0.234	0.241	0.360	0.325

Източник: ИАОС

✓ ***Строителни отпадъци***

Таблица № 17. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към НСИ)

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
170504	3489,60	624	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.
170904	126,70	272	710	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.

Източник: Община Свищов

Таблица № 18. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 година

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019[5]	2020[6]
170107	10.000	10,00	-	40,00	-	Н.д.	Н.д.
170201	-	-	-	-	18,00	Н.д.	Н.д.
170401	-	24,882	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170402	-	15,021	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170405	46.610	76,171	-	61,820	68,780	Н.д.	Н.д.
170604	-	-	-	-	24,00	Н.д.	Н.д.
170605*	-	0,030	0,010	0,014	-	Н.д.	Н.д.

Източник: ИАОС

Наличните данни в община Свищов и в ИАОС са непълни за периода 2014-2020 г. По тази причина не е коректно да бъдат формулирани изводи.

Към датата на разработване на ПООС Община Свищов е изпълнила задълженията си за осигуряване на законосъобразно предаване и последващо третиране на строителните отпадъци, образувани на територията ѝ.

Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци. Площадката е разположена в гр. Свищов, местност Манастирски трап, ПИ с идентификатор 65766.706.32 с обща площ от 25 802 кв. м. Оператор на площадката е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

✓ ***Производствени отпадъци***

Основното производство в община Свищов е производството на предприятията от групата „Свилоза“. Техните отпадъци се контролират съгласно издадените им комплексни разрешителни за дейността.

Останалите производствени мощности на територията на общината са преобладаващо от хранително-вкусовата промишленост, както и металообработване и услуги, и имат характер на неопасни, сходни с битовите отпадъци.

Таблица № 19. Генерирани производствени отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС)

Вид производствен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
Отпадъци от селското стопанство, градинското растениевъдство, отглеждането на аквакултури, горското, ловното и рибното стопанство, производството и преработването на хранителни продукти					
020110	-	138,120	-	-	
020202	7.239	5.623	6.756	43.747	201.672
020203	742.720	2.260	-	39.110	80.000
020204	4.700	-	-	-	-
020304	3.008	3.524	2.186	5.603	3.547
020601	5.338	6.316	3.463	2.129	2.511

[5] *Съгласно информация от ИАОС към м. юни 2021 г. данните за 2019 г. все още са в процес на обработка.*
[6] *Съгласно информация от ИАОС към м. юни 2021 г. все още не е приключило подаването на годишните отчети за 2020 г.*

Вид производствен отпадък/Година	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
020701	21.210	23.100	6.740	5.892	11.424
020704	207.090	207.450	52.264	79.008	274.176
020799	-	67,761	21.068	5.059	-
Отпадъци от дървообработването и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон					
030105	0.270	0.120	1.080	0.160	660.690
030301	78155.040	75325.500	66895.000	67602.048	74955.860
030302	2188.080	1164.730	972.640	1075.100	1028.420
Отпадъци от кожарската, кожухарската и текстилната промишленост					
040221	25.290	-	53.740	0.780	-
Отпадъци от топлинни процеси					
100101	23612.490	1944.060	1507.260	997.520	918.340
100102	5782.000	3848.000	957.400	-	-
100103	189.680	192.600	245.000	199.600	185.850
101003	-	-	-	-	36.370
Отпадъци от формоване, физична и механична повърхностна обработка на метали и пластмаси					
120101	55.780	16.510	6.485	6.160	22.233
120103	0.020	-	0.160	0.110	1.831
Отпадъци от опаковки; абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла, неупоменати другаде в списъка					
150101	81.270	67.937	61.866	54.819	73.156
150102	15.184	11.595	7.628	9.893	11.774
150103	10.507	7.600		0.970	1.340
150104	3.287	24.910	2.095	34.115	3.513
150105	0.514	0.449	0.640	0.640	0.445
150107	0.980	4.715	18.995	3.950	4.850
150203	4.423	1.687	1,110	1.587	0.012
Отпадъци, неупоменати на друго място в списъка					
160103	0.100	1.452	0.490	0.310	0.800
160112	-	1.350	-	-	-
160115	-	0.770	-	-	-
160117	27.235	14.450	-	-	-
160118	2.078	0.518	-	-	-
160119	1.514	0.817	-	-	-
160199	9.958	3.996	-	-	-
160214	-	0.637	0.110	0.224	2.351
160216	-	-	0.468	-	-
160304	17.150	-	-	-	-
160604	0.012	-	-	-	-
Отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност					
180101			0.008	0.003	0.003

Вид производствен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
180104	144.653	133.896	99.439	-	-
180201	-	0.010	0.025	0.021	0.010
180203	1.347	1.457	0.700	-	-
Отпадъци от съоръжения за обработване на отпадъци, пречиствателни станции за отпадъчни води извън мястото им на образуване и от водното стопанство за подготовка на вода за питейни нужди и за промишлена употреба					
190101	-	-	-	-	21.480
190801	-	-	-	2.800	4.100
190802	-	-	-	6.300	10.700
190805	-	-	-	85.000	-
190809	-	-	-	0.120	0.041
190814	701.260	681.320	620.800	579.270	1129.980
191001	120.150	14.775	161.362	205.242	8.235
191002	-	-	22.785	14.475	-
191201	118.274	108.740	113.790	-	-
191202	770.474	235.722	196,839	954.340	75.000
191203	38.501	0.378	81,991	8.760	0.720
191204	65.794	75.120	47.593	-	-
191205	24.600	19.610	24.250	-	-
191212	323.107	434.980	197.722	-	-
Битови отпадъци (домакински отпадъци и сходни с тях отпадъци от търговски, промишлени и административни дейности), включително разделно събирани фракции					
200101	2.440	-	-	-	-
200139	-	11.529	-	-	-
200140	-	17.370	-	-	-

Източник: ИАОС

✓ ***Утайки от пречистване на отпадъчните води***

На територията на общината е построена нова общинска станция за пречистване на отпадъчните канализационни води. Тя е стартирала експлоатацията си през 2015 г. Разработен е План за управление на утайките на ПСОВ Свищов. През 2017 г е отчетено образуването на 85,00 тона утайки.

1.4.2. Начини на третиране на различните видове отпадъци и съоръжения

Битови отпадъци

Всички населени места в община Свищов са обхванати от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване. Към 2020 г. услугата се извършва от общинско предприятие „Чистота – Свищов“.

На територията на община Свищов се извършва разделно събиране на отпадъците от хартиени и картонени опаковки, пластмасови опаковки, стъклени и метални опаковки. Към 2019 г. системата за разделно събиране на опаковки обхваща гр Свищов, с. Ореш, с. Царевец, с. Българско Сливово, с. Козловец и с. Овча могила. Системата за разделно

събиране на отпадъците от опаковки фунционира на база сключен договор с „Еко Партнърс България“ АД. Събраните отпадъци се извозват за сепариране до инсталацията на „Еко Феникс“ ЕООД, площадка гр. Свищов.

В община Свищов е въведена система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез зелени контейнери тип „Бобър“, които по график се извозват до инсталацията за компостиране към Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол) в с. Санадиново, общ. Никопол.

Трансферни съоръжения

През 2017 г. е изградена претоварна станция за твърди битови отпадъци на територията на общината. Претоварната станция е изградена в УПИ I – за бетонов възел на под. 62720 квартал ЗИЗ (Западна индустриална зона) по ПУП на град Свищов и обхваща поземлени имоти (ПИ) с идентификатор 65766.703.10 и 65766.703.49 по кадастралната карта на землището на град Свищов (нов идентификатор 65766.703.96.). След сепариране отпадъците се извозват към Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол), обслужваща общините Никопол, Белене, Левски, Свищов и Павликени.

Регионалната система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол) в с. Санадиново е разположена на средно разстояние от около 38 км от общинския център. За община Свищов това е свързано със значително повишение на транспортните разходи, което наложи изграждането на общинската площадка за разделно приемане на отпадъци, претоварване и предварително третиране, преди транспортирането до Регионалното депо.

Инсталации за предварително третиране и обезвреждане на отпадъци на територията на община Свищов

В град Свищов работи инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки чрез сепариране, оперирана от „Еко Феникс“ ЕООД. Тя сепарира разделно събрани отпадъци от опаковки от територията на община Свищов. За 2019 г. са отчетени общо подготвени за рециклиране:

- ✓ 17,720 тона отпадъци от хартия;
- ✓ 11,720 тона пластмасови отпадъци;
- ✓ 0,240 тона метални отпадъци;
- ✓ 7,540 тона стъклени отпадъци.

Общото количество събрани отпадъци от изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки за 2019 г. е 49,460 тона. От общо събраните отпадъци 75,25% (37,220 тона) са отделени като рециклируема суровина, а едва 24,75% са насочени като смесен отпадък към Регионално депо.

Разделно събиране на зелени и хранителни биоотпадъци

В община Свищов е въведена система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез зелени контейнери тип „Бобър“, които по график се извозват до инсталацията за компостиране на Регионалното депо за отпадъци в с. Санадиново, общ. Никопол.

Предвидено е на територията на общината да функционират три площадки за компостиране на зелени и биоразградими отпадъци. Площадките ще бъдат разположени в гр. Свищов, м-ст Блатото; гр. Свищов, м-ст Манастирски трап и с. Овча могила. На тях ще се извършват дейности по събиране, предварително третиране и компостиране на разделно събраните биоразградими отпадъци от територията на общината. Оператор на трите площадки е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

Инсталации за третиране и обезвреждане на отпадъци

Община Свищов е член на регионалното сдружение за управление на отпадъците Левски (Никопол) – името е добавено заради промяна на локацията на регионалното съоръжение за третиране и обезвреждане на отпадъци – от община Левски в община Никопол. Разстоянието до него е средно претеглено 45 км, или 38 км от общинския център.

„Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“ включва:

✓ Депо за неопасни отпадъци с обща площ за депониране е 51 199 кв. м., с обем 508 875 куб. м. и общ капацитет 407 100 тона/за 20 години.

✓ Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци - за ръчно и механично сепариране, която е с проектен капацитет 29 159 тона/год. и 121,5 тона/ден/24 часа при 240 раб. дни в годината.

✓ Инсталация за компостиране - с проектен капацитет: 57,84 тона/ден/24 часа или 13 882 тона/год. при 240 дни в годината, която е предназначена за първично третиране на зелени отпадъци (от порядъка на 5 879 т/год. по проектни данни), с цел производството на компост за собствени нужди на общините от Регион Левски (Никопол) и за третиране на биоразградими отпадъци, получени от инсталацията за сепариране (в прогнозни количества от 8 003 т/год.), с цел производства на стабилизирана органична фракция, с приложение на място в РСУОРЛН за собствени нужди, като алтернативен заместител на земните маси, използвани при технологичното запръстяване на депонирани неопасни отпадъци в Клетка 1.

✓ Шредерна инсталация - предназначена за раздробяване (шредиране) на отпадъците постъпващи на площадката за компостиране, с проектен капацитет: 5 879 т/год. зелени отпадъци и отделно на 192 т/год. едрогабаритни отпадъци (получени от инсталацията за сепариране на смесени битови отпадъци), т.е. с общ капацитет – 6071 т/год. или 25,30 т/ден/24часа при 240 дни в годината.

✓ Балираща инсталация (преса) - разположена в сградата на комбинираната инсталация за сепариране, след сепариращата инсталация, съобразено с технологичния поток на отпадъците. Пресата е с капацитет: 3 282 т/год. или 13,68 т/ден/24 часа при 240 дни в годината. Тя е предназначена за пресоване и балиране на рециклируеми материали, като: смесена хартия, картон, пластмасово фолио, PET бутилки и други пластмаси.

<u>Строителни отпадъци</u>

Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци. Площадката е разположена в гр. Свищов, местност Манастирски трап, ПИ с идентификатор 65766.706.32

с обща площ от 25 802 кв. м. Оператор на площадката е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

Опасни отпадъци

В община Свищов е въведена система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) след сключване на договор с дружество, притежаващо документ за дейности с отпадъци съгласно изискванията на ЗУО - „Еко Феникс“ ЕООД. На територията на общината са поставени съдове за събиране на НУБА в административни сгради, кметства, детски градини, училища.

Разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), в т.ч. луминисцентни лампи и други лампи, съдържащи живак се извършва на територията на община Свищов съгласно сключен договор с „Еко Феникс“ ЕООД, като отпадъците, генерирани от населението на общината, се приемат на специализирана площадка, за която има издаден документ съгласно чл. 35 от Закона за управление на отпадъците от директора на РИОСВ - Велико Търново.
От 1999 г. до 2019 г. в землището на с. Вардим се съхраняват разделно в саниран склад негодни и неизползвани препарати за растителна защита в селското стопанство. Съхранявани са временно съгласно изискванията на Наредбата за изискванията за третиране на производствени и опасни отпадъци, приета с ПМС №53/1999 г. (ДВ. бр.29/1999 г.). Имало е и изготвен авариен план. Складът е бетонова сграда (бивш военен хангар) в добро състояние, без течове. Осигурена е била денонощна охрана и локална сигнална охранителна система. Всички прахообразни отпадъци са били преопаковани в пластмсови чували смесени с хидратна вар, а течните - в пластмасови бидони, съгласно „Временни указания за обезвреждане на фитофармацевтичини препарати и остатъци от тях“ на МЗХГ. **През 2019 г. складът е опразнен и закрит по Проект „Екологосъобразно обезвреждане на излезли от употреба пестициди и други препарати за растителна защита с изтекъл срок на годност“. Пестицидите са извозени в Швейцария.**

Утайки от пречистване на отпадъчни води

Характерът на производствата в град Свищов не предполага заустването на опасни вещества в канализационни води и включването им в състава на утайките. Това е възможно само при аварийни ситуации – природни бедствия или производствени аварии, при които се изпускат замърсени води в канализационната мрежа, които се управляват чрез изготвения авариен план за експлоатация на ПСОВ. Заключението е, че се очаква генерирането на неопасни утайки, които могат да бъдат оползотворени за рекултивация и/или използвани в земеделието и горското стопанство.

1.5. ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ

Към момента в процес на разработване е и Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите в община Свищов за периода 2021-2028 г. ПОУПВФП е неразделна част от ПООС на общината.

Всички мерки, заложени по компонента, са съгласно Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите в община Свищов за периода 2021-2028 г., представена в приложение към настоящия документ.

1.5.1. Видове почви в община Свищов, разпределение, категории, собственост, начин на трайно ползване

Според почвено-географското райониране на България почвите от землищата в община Свищов попадат в Средна дунавска провинция на Долнодунавската почвена подобласт.

Многообразните форми на релефа, разнородните почвообрауващи скали и диференциацията на климата създават сложна картина на почвената покривка. Климатът има характеристиките на умерено-континенталната климатична област – студена зима и горещо лято, с изразени пикове на температурите през тези два сезона.

В Средна дунавска провинция доминират черноземите (Chernozems: карбонатни - Calcaric CHk; обикновени – Haplic, CHh).

Установено е разпространението на следните основни почвени типове на територията на община Свищов - карта съобразно „Легендата на почвите“ на FAO (1988, 1990).

Таблица № 20. Баланс на площите, покрити от основните почвени видове на територията на община Свищов

Легенда	Площ [ha]	%
Карбонатни черноземи	28 767,93	48,0
Типични черноземи	3 559,89	5,9
Излужени черноземи	4 916,37	8,2
Черноземи, ерозирани	5 365,14	9,0
Алувиални почви	3 742,56	6,2
Делувиални почви	2 040,04	3,4
Алувиално-делувиални почви	1 726,82	2,9
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви	154,93	0,3
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви, заблатени	1 241,63	2,1
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви, солонцевати	1 948,09	3,3
Ливадни солонци и солонци-солончаци, средно дълбоки	283,46	0,5
Неземеделски земи	263,10	0,4
Гора	2 766,72	4,6
Дере	149,68	0,2
Водни площи	179,32	0,3
Селища	2 807,24	4,7

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г

Фигура № 21. Почвена карта на община Свищов

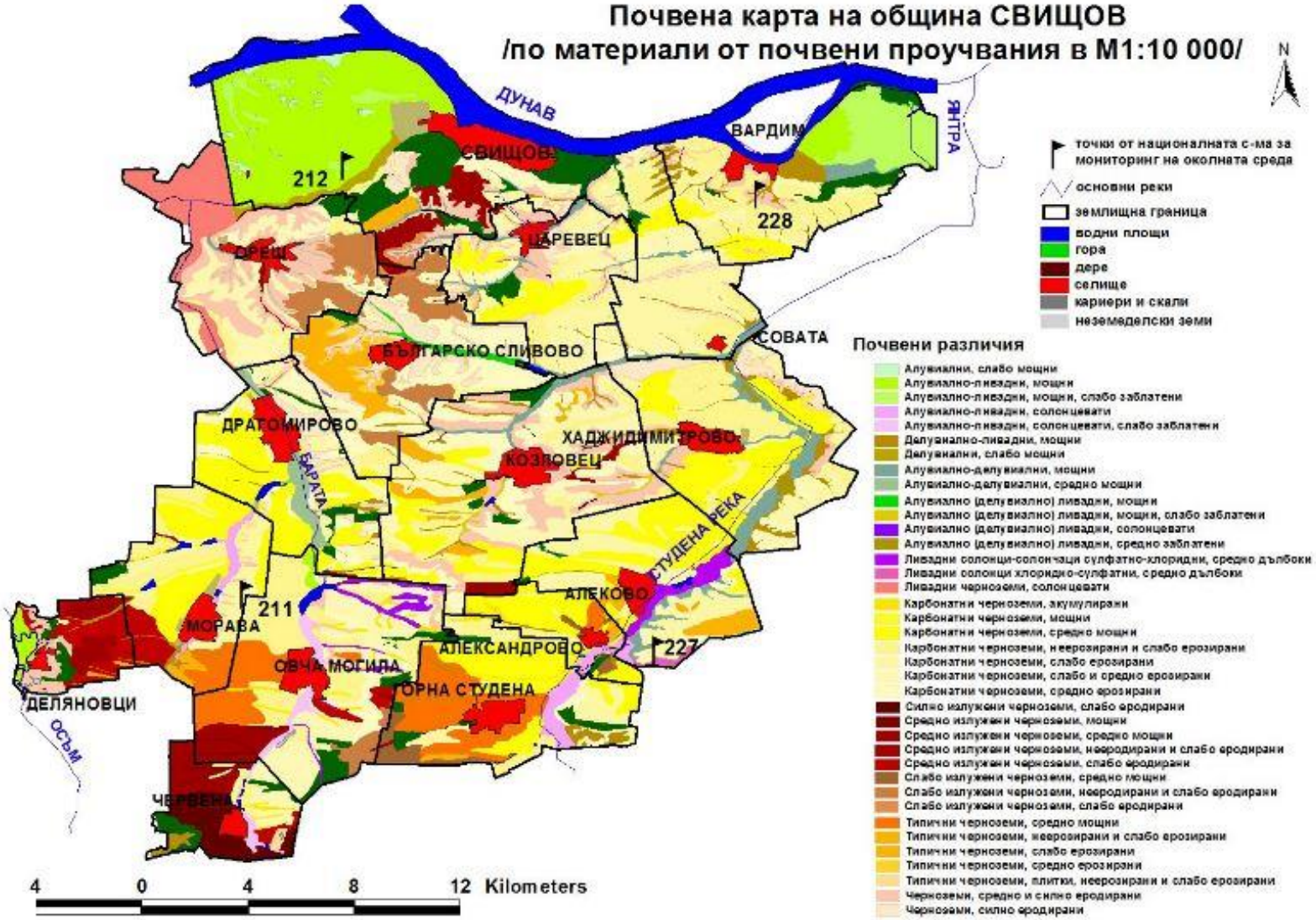

Най-широко разпространените почви на територията на община Свищов са черноземите, представени в следните подтипове: карбонатни, типични, излужени и ливадни – виж картата по-горе.

Черноземите са образувани в ивицата покрай Дунав върху богати на карбонати льос и льосовидни материали, а по терасите на реките – върху холоценски алувиални наслаги с механичен състав, подобен на льоса, при умерено континентален климат, характеризиращ се с чести засушавания през вегетационния период. Профилът им е формиран под влияние на тревно-степна естествена растителност, която продуцира забележими количества органична материя, както на повърхността му, така и в дълбочина. Характерна за тях е богатата мезо- и макрофауна (дъждовни червеи, насекоми, ровещи животни). В по-голямата си част релефът е вълнообразен.

Баланс на почвите по бонитетни категории

Земеделските земи, представени от неерозираните разновидности на черноземите (карбонатни, типични, средно мощни и средно и силно излужени) и някои от алувиално-(делувиално)-ливадните почви, характеризиращи се с най-високо потенциално плодородие, принадлежат към първа, втора и трета бонитетни категории (*много добри и средно добри земи*), заемащи 19,04% от територията на общината. Много добрите земи са с малка обща площ - 394,06 ha, 0,63%. По-големи, компактни масиви от тях са разположени в по-равната част на общината, в землищата на селата Вардим и Червена. Множество разпръснати малки площи от тези категории се откриват в землището на с. Овча могила.

Таблица № 21. Баланс на територията на община Свищов по бонитетни категории на земеделските земи

Бонитетна група	Бонитетна категория	Площ [*ha*]	%
Първа	1	177,29	0,28
(много добри земи)	2	216,77	0,35
Втора	3	11 511,58	18,41
(добри земи)	4	24 151,59	38,63
Трета	5	6 775,27	10,84
(средно добри земи)	6	5 500,06	8,80
Четвърта	7	1 677,15	2,68
(лоши земи)	8	-	-
Пета	9	24,66	0,04
(непригодни за земеделие)	10	626,09	1,00
Без категория		11 866,36	18,98
ОБЩО		**62 526,81**	**100,00**

Източник: Собствени изчисления

Земи от трета бонитетна категория, в компактни масиви, са разположени в югозападната и южната част на общината – землищата на селата Българско Сливово, Драгомирово, Козловец, Овча могила, Червена, Горна Студена, Александрово, Алеково. По-малки са масивите в землищата на гр. Свищов и селата Царевец и Вардим. Общата им площ представлява 18,41% от площта на общината. С най-голямо разпространение, също много плодородни, са земите от четвърта бонитетна категория (*добри земи*), заемащи 38,63% (24 151,59 ha) от територията. Най-големи масиви от тях са разположени в землищата на гр. Свищов и селата Вардим, Хаджидимитрово, Ореш, Царевец, Морава, Овча могила и Деляновци – карбонатни черноземи, слабо ерозирани и средно мощни, средно излужени черноземи, средно мощни.

Земите от пета и шеста бонитетни категории (*средно добри земи*) - 12 275,33 ha, 19,64%, са представени предимно от ерозирани черноземи, в слаба и средна степен. Земи от пета категория се срещат в землищата на селата Българско Сливово, Козловец, Ореш, Вардим (карбонатни черноземи, средно ерозирани, средно излужени черноземи, средно мощни), а от шеста категория в землищата на гр. Свищов и с. Царевец (средно излужени черноземи, средно мощни), в с. Драгомирово (типични черноземи, средно ерозирани), в с. Козловец и с. Овча могила (карбонатни черноземи, слабо и средно ерозирани).

Малко е присъствието на земи от седма категория (*лоши земи*) - 1 677,15 ha, 2,68%: черноземи, силно ерозирани, в землищата на селата Българско Сливово, Хаджидимитрово, Вардим и гр. Свищов.

Малки площи в землището на с. Хаджидимитрово с обща площ 24,66 ha, 0,04%, са представени от девета бонитетна категория (*земи, непригодни за земеделие*) - алувиално-(делувиално)-ливадни почви, средно заблатени. Компактни масиви в землището на Алеково, по пречието на р. Студена са отнесени към десета бонитетна категория (*непригодни за земеделие*) - солонци и солонци-солончаци. По-малки парцели от 10-та категория се откриват във всички землища на общината, покрити със средно и силно ерозирани черноземи. Общата площ на земите от 10-та категория е 626,09 ha, 1%.

Баланс на почвите по видове собственост

В община Свищов най-голям е делът на земите частна собственост - 32 441,16 ha, стопанисвани в по-голямата си площ като ниви. Следващите по площ (10 036,41 ha) са земите – държавна собственост (публична и частна), заети с гори и водни обекти.

Таблица № 22. Баланс на територията на община Свищов по вид на собствеността

Вид собственост на земите	Площ [*ha*]
Държавна публична	5 830,05
Държавна частна	4 206,36
Обществени организации	7 099,69

Вид собственост на земите	Площ [*ha*]
Общинска публична	5 852,70
Общинска частна	3 138,70
Религиозни организации	94,05
Стопанисвани от Общината	719,03
Съсобственост (преобладаващо частна)	3 102,02
Частна	32 441,16
Чужди физически и юридически лица	43,05
ОБЩО	**62 526,81**

Източник: Собствени изчисления

Земеделските земи – собственост на Общината (публична, частна и стопанисвани от Общината) - 9 710,43 ha са представени главно от по-нискокатегорийни земи (от 5-та до 7-ма бонитетни категории) и по-рядко от земи от 3-та и 4-та бонитетни категории (в землищата от южната част на територията). Начинът на трайното им ползване предимно е ливади, мери и пасища. Към тези площи са включени също и черните пътища, обслужващи земеделските имоти, площите на язовирите - общинска собственост, а в площта на общинската публична собственост се включват още и площите на някои от населените места.

Общината стопанисва земеделските земи, незаявени за възстановяване на собствеността. Тези парцели са разпръснати по цялата територия на общината. След 10 години от влизане в сила на Плана за земеразделяне тези земи стават част от Общинския поземлен фонд.

Начин на трайно ползване на земите

От земеделските земи в общината, водени на отчет в Общинска служба „Земеделие“, най-голям е делът на пасищата - 4694,23 ha (77,17%), използвани за развитието на пасищното животновъдство, следвани от обработваемите ниви - 841,81 ha (13,84%) и ливадите - 149,38 ha (2,46%). С най-голяма площ обработваеми ниви е с. Козловец (259,48 ha), а с най-малка - с. Алеково (7,42 ha). Трайните насаждения (вкл. овощни градини и лозя) заемат малка площ от земеделските земи – 207,93 ha, 3,42%. Доста големи са площите на пустеещите необработваеми ниви - 138,29 ha, като най-много са тези в с. Ореш, с. Българско Сливово и с. Драгомирово, и на изоставените трайни насаждения (за повече от 2 години) – 49,41 ha (общо 3,09%).

В землище Свищов почвите са най-благоприятни за отглеждане на пшеница и ечемик и по-малко благоприятни (средно добри) са за слънчоглед и царевица.

От предоставената информация за практикуваните сеитбообръщения и отглежданите култури се вижда, че в общината има тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите полски култури (зърнено-житни, технически и фуражни), което може да е обусловено от структурата на животновъдството, а също така и от пазарните съображения на земеделските производители.

1.5.2. Съществуващи екологични проблеми (деградационни процеси) при почвите на община Свищов – степен на развитие и прогноза за развитието им

Под влияние на урбанизацията и промишлената дейност почвите са се трансформирали в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия профил бавно, но прогресивно са изтощени, замърсени и са се изменили в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние.

Фигура № 22. Ерозирали почви в община Свищов

1.5.3. Заблатени почви

Заблатени са алувиално-делувиалните ливадни почви -1241.63 дка – 2.1%.

1.5.4. Ерозирали почви

Под влияние на урбанизацията и интензивната промишлена дейност в района, почвите са се трансформирали в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия почвен слой бавно, но прогресивно са изтощени, замърсени и са се изменили в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние.

На фиг. 23 е представена карта на действителния риск от плоскостна водна ерозия за територията на община Свищов.

Фигура № 23. Карта на действителния риск от плоскостна водна ерозия

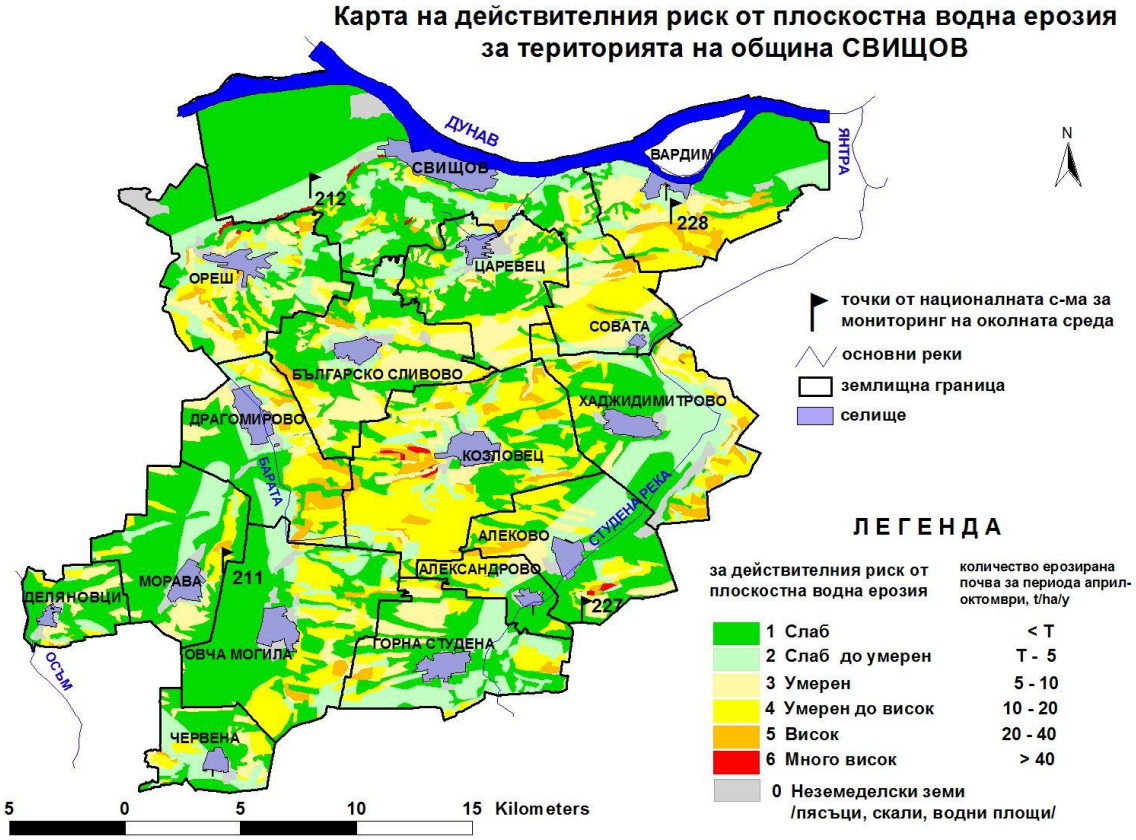

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г

Интензитетът на ерозията за територията на община Свищов е както следва: за 2018 г. – **6.6** t/ha/yr, за 2019 г. – **22.6** t/ha/yr. Оценката за средногодишните загуби на почва от ерозия, за територията на община Свищов, през 2018 г. възлиза на 1 131 962 тона, а през 2019 г., съответно - 1 017 753 тона.

Вкисляване на почвите

Тъй като повечето почви в землищата на община Свищов съдържат карбонати по целия си профил, не се очаква вкисляване. Евентуално слабо вкисляване може да се допусне при излужените черноземи в случай на продължително прекомерно използване на някои азотни торове, но вероятността е малка, тъй като тези почви се характеризират с добра буферна способност.

Засоляване. Осолонцяване

Засоляването поражда проблем по отношение на осмотичното налягане на почвения разтвор, което води до увеличаване на водозадържащата способност на почвата и до силно влошаване на влагообезпечаването на земеделските култури. На територията на общината

засолени почви са ливадните солонци-солончаци от сулфатно-хлориден тип, средно дълбоки, което означава, че засоляването е съвременен и продължаващ процес.

Намаляване на почвеното органично вещество (дехумификация на почвите)

Намаляване на съдържанието на органичен въглерод/хумус, което води до обезструктуряване на почвата, с последващо влошаване на водно-физичните показатели и намаляване на продуктивността им. Дехумификацията предполага понижаване на буферността на почвите по отношение на химически замърсявания, както и до ускоряване на ерозионните процеси, и влошаване на генния фонд и биоразнообразието.

Съгласно предоставените данни от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) почвите в пунктовете, принадлежащи на територията на община Свищов, са много добре обезпечени с органично вещество – органичен въглерод (*C*): 15,60-19,07 *g/kg почва* в повърхностния слой с мощност 20/10 cm и 14,70-19,47 *g/kg почва* в подповърхностния слой от 20/10 до 40 cm.

Не се установяват чувствителни разлики в стойностите на *органичния C* при осъществяване на почвен мониторинг в наблюдаваните пунктове през годините.

1.5.5. Замърсяване на почвите

Оценката на екологичния статус на почвите от община Свищов е направена на базата на данните от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), подсистема „Почви“ на ИАОС. За целта данните за наличните концентрации на тежки метали и металоиди (*As, Hg, Cd, Cu, Ni, Cr, Pb, Zn*) от пунктове №№ 211, 212, 227 и 228 съответно в землищата на с. Морава, с. Ореш, с. Александрово и с. Вардим са съпоставени с нормите за максимално допустимите концентрации (МДК) на тези замърсители в почвите, отнасящи се за съответните интервали на измерената реакция на почвите (Таблица 1 от НАРЕДБА №3 за норми относно допустимото съдържание на вредни вещества в почвата).

Анализът показва, че почвите са в добро екологично състояние. Съдържанието на изследваните тежки метали и металоиди в двата слоя на всички мониторингови пунктове е много по-ниско от нормите за максимално допустимите концентрации на тези елементи. Прави впечатление, че измерените концентрации на всички наблюдавани елементи в пункт №212 са по-високи от тези в останалите пунктове, но въпреки това и те са много под стойностите на МДК.

1.5.6. Физически нарушени почви; нарушени терени от добивни дейности, от изкопни работи (водопроводи и др.)

Нарушени и увредени земи

Съгласно Националния концесионен регистър няма възложени концесии за добив на полезни изкопаеми (кариери) на територията на общината. Наличните полезни изкопаеми са от неруден тип, главно чакъли и пясъци.

Нарушени и увредени земи се откриват по периферията на нерегламентирани сметища, като на територията на общината са установени 19 такива с обща площ 84 дка.

Запечатване

„Запечатването на почвите“ представлява трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал, поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура. При урбанизацията на териториите неминуемо почвите под изградените сгради и съоръжения остават запечатани. Запечатани са почвите и под изградената транспортна инфраструктура. „Запечатаните“ почви са безвъзвратно загубени за земеделско ползване.

Свлачища

На територията на общината са локализирани 30 свлачища. От тях 21 са на територията на гр. Свищов и прилежащите му земи, 3 се намират в района на с. Вардим и 6 - при с. Ореш. По своя характер те са активни и консолидирани.

1.6. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И БИОРАЗНООБРАЗИЕ

1.6.1. Гори - състояние, видово разнообразие, собственост, използване за рекреационни цели, за дърводобив, за други цели и т.н.

Горският фонд във всички землища на община Свищов се стопанисва от Търговско предприятие „Държавно горско стопанство – Свищов“ (ТП ДГС). Стопанството заема средната част на Дунавската равнина, северно от Плевенските и Павликенските височини, в средната и северната част на Лудогорието. Горският фонд представлява отделни откъснати един от друг комплекси с различна големина, пръснати сред обработваемите земи. Формата на територията на стопанството е неправилна фигура, като и в посока „север-юг“ и в посока „изток-запад“ дължината е около 30 километра. Средната надморска височина е 150 метра. Най-високата точка е местността „Бунар Болар“ – 239 м н.в., а най-ниската е на Дунавския бряг – 18 м н.в.

Хидроложките условия са свързани най-вече с река Дунав. През територията на стопанството преминават множество долове и суходолия, а в най-югозападната му част и река Осъм, но те имат много ограничено влияние върху горските площи в района.

Таблица № 23. Разпределение на горската площ по вид на земите

Вид собственост	Площ в ха	%
Залесена площ	4 953.1	93.0
Незалесена дървопроизводителна площ	79.9	1.5
Недървопроизводителна площ	295.4	5.5
Всичко	**5 328.4**	**100**

Източник: ДГС Свищов

Таблица № 24. Разпределение на горската площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	135.0	2.7
Широколистни високостъблени	1 586.8	32.0
За реконструкция	0	0
Издънкови за прерастване	0	0.0
Издънкови за превръщане	307.2	6.2
Нискостъблени	2 924.1	59.1
Всичко	**5 037**	**100**

Източник: ДГС Свищов

Таблица № 25. Собственост на горските територии

Вид собственост	%
Държавна	68.2
Общинска	10.9
Физически лица	19.4
Юридически лица	1.5

Източник: ДГС Свищов

На територията на ДГС Свищов съществуват три разсадника – 2 в с. Вардим с площ 115 дка и 352 дка, и един в с. Царевец на площ от 98 дка. Годишно могат да се произвеждат между 300-320 хиляди резника и около 70-75 хиляди тополови фиданки, както и 30-40 хил. фиданки от вардимски дъб, 30-40 хил. фиданки от бяла акация и 1000-1500 бр. фиданки от черен орех.

1.6.2. Защитени видове растения и животни

Територията на община Свищов принадлежи към Северобългарския биогеографски район, Дунавски подрайон (по Груев, 1988).

Северобългарският биогеографски район обхваща цялата територия на България, северно от главната верига на Стара планина, и достига на изток до Черноморския район. Към него се отнасят и високите западни полета (Софийско, Радомирско и др. с ниските части на заобикалящите ги планини), чийто климат има същите черти, като тези на Северна България и обуславя съществуване на аналогична биота.

Умереноконтиненталният климат е благоприятен за разпространението на северна биота и намалява силно възможността за заселване на южни елементи. За района са характерни европейско-сибирските, средноевропейските, холарктичните и холопалеарктичните видове, както и доста степни форми в безлесните територии (особено в Североизточна България) и редица субмедитерански видове.

Северобългарският район се характеризира с млада биота, която се е разпространявала и развивала в него през кватернера. Палеоендемити и терциерни реликти почти липсват (известни са няколко само в Предбалкана), тъй като през терциера земите на днешна Северна България са били заливани от води, които погребали останките от плиоценската флора и фауна.

Районът е насечен от много притоци на Дунава (Тополовец, Войнишка, Видбол, Арчар, Скомля, Лом, Цибрица, Огоста, Искър, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом) с богата фауна. В тях са установени 1337 таксона бентосни безгръбначни животни (Protozoa, Coelenterata, Bryozoa, Vermes, Mollusca, Arachnida, Crustacea, Insecta). Най-голям дял има разред Diptera (347 таксона), следван от подцарство Protozoa (257), разред Trichoptera (135), разред Coleoptera (120), клас Oligochaeta (95), разред Ephemeroptera (90) и разред Plecoptera (87). Гръбначната фауна е съставена от 64 вида и подвида (разред Cyclostomata - 2, клас Pisces - 63, клас Amphibia - 7, клас Reptilia - 3, клас Mammalia - 5).

Биогеографски райони и подрайони на България (по Груев, 1988): **I-Южнобългарски район:** I1-Струмско-Местенски подрайон; I2-Източнородопски подрайон; I3-Долномаришко-Долнотунджански подрайон; I4-Странджански подрайон; **II-Среднобългарски район:** II1-Подрайон на Горнотракийската низина; II2-Подрайон на Тунджанската хълмиста низина; II3-Източностаропланински подрайон; II4-Горнострумски

подрайон; **III-Севернобългарски район:** III1 -Дунавски подрайон; III2 -Лудогорски подрайон; III3 -Добруджански подрайон; III4-Предбалкански подрайон; III5-Софийско-Радомирски подрайон; **IV-Черноморски район; V-Планински район:** V1-Старопланински подрайон; V2-Рило-Родопски подрайон; V3-Витошко-Ихтимански подрайон; V4-Краищенско-Конявски подрайон; V5-Западнобългарски граничен планински подрайон; V6-Подрайон на Славянка.

Дунавският подрайон обхваща ивица край Дунав, ограничена на юг от Предбалкана и Лудогорието, а на изток - от Добруджа. В тази най-равнинна част на нашата страна, прорязана от многобройни реки, първичната лесостепна растителна покривка (която в историческо време е била добре развита) е много силно редуцирана. Остатъци от някогашните горски формации може да се видят сега по терасите на десните брегове на реките. Те са съставени, предимно от благун, цер, виргилиев и летен дъб. На места се срещат дръжкоцветен дъб и съобщества от мъждрян и липа. Освен това, по бреговете и в дунавските острови се срещат гъсти върбови храсталаци. В малкото необработваеми участъци растителната покривка е съставена от широко разпространени средноевропейски, палеарктични, степни, рудерални, плевелни и др. треви. Особено характерни са съобществата от садина (Chrysopogonetum grylli).

Представителите на средиземноморската флора в подрайона са малко. Някои от тях са плюскачът, подземната детелина, монпелийският полипогон, бадемовидната круша (Pyrus amygdaliformis) и срещащият се у нас само в този подрайон вид Convolvulus althaeoides (изящна поветица).

Стари реликти и ендемити от растенията липсват, ако не се смята срещащият се и в крайдунавската част на Румъния вид Stachys arenariaeformis (пясъковиден ранилист; вероятно неоендемит на тази част на Европа).

Видове, които сега се срещат само в Дунавския подрайон, са: Aldrovanda vesiculosa (насекомоядно; у нас само в резервата „Сребърна“), Stratiotes aloides (алоевиден стратиотес; евросибирски вид), Allium angulosum (ръбестостъблен лук; евросибирски вид), Dianthus carthusianorum (картузиански карамфил; европейски вид), Corispermum marschalii (маршалова камилска трева; само по островите на Дунав; евросибирски вид), Cicuta virosa (воняща цикута; евроазиатски вид), Rindera umbellata (сенниковидна риндера; Сърбия, Югозападна Украйна), Salvia scabiosifolia (степен конски босилек; Крим), Verbascum dieckianum (диекианов лопен; балкански ендемит), Heleocharis carniolica (карниолска блатница; средноевропейски вид), Thalictrum flavum (жълто обичниче; евросибирски вид).

Съгласно регистъра на МОСВ за вековните дървета в Република България, на територията на община Свищов няма обявени вековни дървета.

Във фаунистично отношение, Дунавският подрайон се отделя ясно от останалите райони и подрайони, главно с характеризиращите го водни или свързани с водата животни. Само в крайдунавските блата и по долното течение или по средното и долното течение на Дунавските притоци се срещат рибите Sabanejevia bulgarica (дунавски щипок; субендемит), Barbus barbus (бяла мряна), Alburnoides bipunctatus (говедарка), Abramis ballerus (чил косат), Vimba vimba carinata (морунаш), Pelecus cultratus (распер), Zingal streber (малка вретенарка), Z. zingel (голяма вретенарка), Gymnocephalus Acerina cernuus (бибан). Голямо е богатството и на водолюбивите птици, особено по блатата, разливите и островите като плавачи, гмурци, патици, рибари, водобегачи и др.

От земноводните характерни за подрайона са обикновената чесновница, бумката (Bombina bombina) и балканската чесновница (Pelobates syriacus balcanicus). Последният подвид се среща на север само в Румъния, т. е. Дунавският подрайон може да се приема за негова северна граница.

Влечугите са по-слабо представени, отколкото в южните райони на България. Освен широко разпространените в цялата страна видове, тук са установени още кримски гущер, горски гущер и змия пясъчница, а в източната част на подрайона - и ивичест гущер. Единствено в този подрайон у нас се срещат Ceraclea fulva и Setodes punctatus от ручейниците, Hydroporus piceus от водните бръмбари и подвидът Triturus cristatus dobrogicus (дунавски тритон). От бозайниците характерни са гризачите (сънливци, мишки, лалугери), видрата и др.

Като цяло, фауната е съставена главно от европейски, европосибирски и други северни форми, навлезли тук през кватернера. От североизток в подрайона са попаднали и многобройни степни животни като степен пор, черногръд златист хомяк, някои паяци и др

1.6.3. Видове, обект на ловен туризъм

Районът на ДГС Свищов предлага добри условия за развитие на ловното стопанство. Големите и малки комплекси гора, изпъстрени с поляни и голини, наличието на горскоплодни дървета, създават подходящи условия за изхранване и укриване на дивеча. Ловната площ на стопанството е 59 699 ха. Разделена е на два държавни ловни района, с площ от 663 ха, и на седемнадесет предоставени ловно-стопански района, с обща площ от 59 036 ха.

Ловува се дива свиня (Sus scrofa), фазан (Phasianus colchicus) и див заек (Lepus europaeus). По линия на организиран ловен туризъм е възможен лов на благороден елен (Cervus elaphus) и сърна (Capreolus capreolus). В района повсеместно се срещат гургулица (Streptopelia turtur), пъдпъдък (Coturnix coturnix) и гривяк (Columba palumbus). От хищниците разпространени са вълк (Canis lupus), чакал (Canis aureus), червена лисица (Vulpes vulpes).

1.6.4. Лечебни растения

Настоящият раздел е разработен в съответствие с изискванията на чл. 55 (1) от Закона за лечебните растения.

Събирането и износът на билки са традиционни за нашата страна. За да бъде опазено богатството от лечебни растения, е необходимо прилагане на система от мерки и механизми, която да осигури устойчивото развитие на ресурсите.

През последните години все повече нарастват изискванията към качеството на билките, предлагани на световните пазари и изискванията за опазване на околната среда. За да бъдат българските фирми конкурентоспособни при новите условия, те трябва да се стремят към все по-добро качество на продукта, непрекъснато да развиват технологиите, да включват нови асортименти, да удостоверяват, че при събирането на билки от естествените им находища не се нанасят увреждания на природата. Нараства делът на култивираните билки и производството на биологична продукция.

Разпоредбите на чл. 50, т. 3 и чл. 55 от Закона за лечебните растения изискват към общинските програми за опазване на околната среда да бъде включван раздел „Лечебни растения“, където да фигурира описание на местоположението на естествените находища на лечебни растения. Необходимо е да бъдат посочвани условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите, както и да бъде правен анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, за осигуряване на устойчивото им ползване и опазване. Елемент на този раздел е предлагането на мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове, както и избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях. Тук следва да бъдат направени предложения и за разработване на местни нормативни актове за начините на земеползване, съобразно изискванията на нормативните актове и плановите документи от по-висока степен. В разработката с предимство се включват разпространените в района видове лечебни растения - обект на стопанско ползване, както и лечебни растения под специален режим на опазване и ползване или представляващи интерес по причини от природозащитен или научен характер.

Описание на местоположението на естествените находища на лечебните растения, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите

Количеството на лечебните растения на Земята, които се употребяват в медицината, достига около 12 000 вида. Малко от тях обаче са официално признати за лечебни растения. Техният брой заедно с употребяваните в народната медицина възлиза на около 200-250 вида.

✓ **Находища на защитени видове растения в община Свищов**

- Българска гърлица (*Limonium bulgaricum*) – защитен вид от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), включен в актуалната Червена книга на България (ЧКБ) от 2015 г. в категорията „критично застрашен“, български ендемит.

Най-голямото находище на вида е обявено за защитена територия – Защитена местност (ЗМ) „Находище на българска гърлица“, имот с идентификатор 16393.122.2, землище на с. Горна Студена, общинска собственост.

Второ находище е известно в ЗМ „Русалка“, имот с идентификатор 77013.62.199, землище на с. Хаджидимитрово, общинска собственост.

Фигура № 24. Местоположение на находищата на българска гърлица на територията на община Свищов

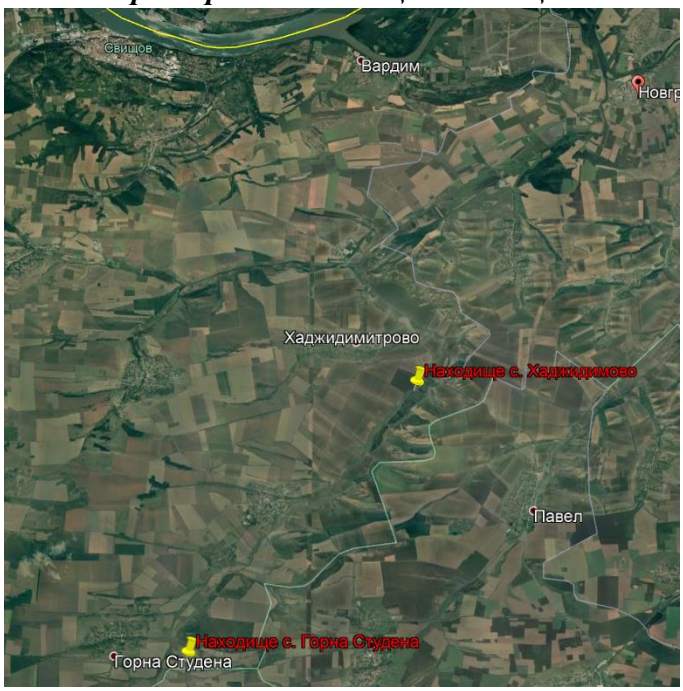

Заплахи: Обрастване с тръстика и охрастяване на местообитанията, разораване на периферни площи поради неспазване границите на имотите, неправилно косене,

преизпасване и утъпкване от пасящи животни. В ЗМ „Русалка“ дейности свързани с рибовъдното стопанство, опожаряване.

Мерки за опазване: Спазване на границите на имотите и недопускане на разораване в имот с идентификатор 77013.62.199, премахване на тръстика и храсти в имотите в двете ЗМ, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (юни – август), забрана за паша на едри преживни животни.

- Български жълт хедизариум (*Hedysarum grandiflorum bulgaricum*) – включен в ЧКБ в категорията „застрашен“, български ендемит.

Находище на вида е налично в имот с идентификатор 77013.49.296, землище на с. Хаджидимитрово, общинска собственост. Не попада в защитена територия и на практика находището не е защитено.

Фигура № 25. Местоположение на находищата на български жълт хедизариум на територията на община Свищов

Заплахи: Разораване, опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Забрана за разораване, косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (май – август), забрана за паша на едри преживни животни. Целесъобразно е обявяването на имот с идентификатор 77013.49.296 за защитена местност.

- **Български сърпец (*Serratula bulgarica*)** – защитен вид от ЗБР, включен ЧКБ в категорията „критично застрашен“, балкански субендемит.

Едно от находищата му е обявено за защитена територия – ЗМ „Находище на български сърпец“, имоти с идентификатори 77013.49.296, 77013.73.219, 77013.135.2 и 77013.82.237, землище на с. Хаджидимитрово, общинска собственост.

Други известни находища са:

- югоизточно от с. Хаджидимитрово, западен край на местност „Смрадликата“, координати: 43.49236°, 25.47902° / 4816616.4, 377021.1;

- източно от с. Хаджидимитрово, източно от пътя с. Павел – с. Совата, координати: 43.51909°, 25.50475° / 4819547.8, 379155.0;

- източно от с. Хаджидимитрово, източно от пътя с. Павел – с. Совата, координати: 43.51099°, 25.50359° / 4818649.5, 379044.9;

- десен склон на р. Студена между селата Г. Студена и Александрово, координати: 43.43286°, 25.39052° / 4810143.4, 369738.1;

- десен склон на р. Студена между селата Г. Студена и Александрово, координати: 43.42897°, 25.38941° / 4809713.1, 369640.0;

- десен склон на р. Студена между селата Г. Студена и Александрово, координати: 43.42778°, 25.38647° / 4809585.1, 369398.8;

- източно от село Г. Студена, южно от местност „Белите баири“, координати: 43.41809°, 25.39442° / 4808497.8, 370022.6;

- източно от село Г. Студена, в границите на ЗМ „Божурлука“, координати: 43.41782°, 25.41118° / 4808441.6, 371378.2;

- източно от село Г. Студена, в границите на ЗМ „Божурлука“, координати: 43.41586°, 25.41179° / 4808222.8, 371423.9.

Заплахи: Охрастяване, разораване на периферни площи поради неспазване границите на имотите, опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Премахване на храсти, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (май – август), забрана за паша на едри преживни животни.

- **Ледебуров миск (*Jurinea ledebourii*)** – защитен вид от ЗБР.

Находището му е в ЗМ „Находище на български сърпец“.

Заплахи: Охрастяване, разораване на периферни площи поради неспазване границите на имотите, опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Премахване на храсти, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (май – август), забрана за паша на едри преживни животни.

- **Черноморска коча билка (*Nepeta parviflora*)** – защитен вид от ЗБР.

Находището му е в ЗМ „Находище на български сърпец“.

Заплахи: Охрастяване, разораване на периферни площи поради неспазване границите на имотите, опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Премахване на храсти, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (май – август), забрана за паша на едри преживни животни.

- **Татарско диво зеле (*Cambre tataria*)** – защитен вид от ЗБР, включен в ЧКБ в категорията „застрашен“.

Известно е находище в землището на с. Овча могила. Не е ясна големината на площта и популацията на находището, което попада в местност „Голямото ливаде“, обхващаща основно имоти частна собственост: масиви 43 (от 53196.43.1 до 53196.43.15) и 44 (от 53196.44.1 до 53196.44.48), землище на с. Овча могила, представляващи ливади. Имоти с идентификатори 53196.43.11, 53196.44.48 и 53196.44.27 са общинска собственост. Тези площи са обявени за Важно място за растенията с наименование „Козловец“, което включва находището на вида и характерни степни съобщества. Не попада в защитена територия и на практика находището не е защитено.

Заплахи: Сериозна заплаха от разораване на ливадите и превръщане в обработваеми земи. Други заплахи са опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Забрана за разораване, косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (май – август), забрана за паша на едри преживни животни. Наложително е обявяването на находището за защитена местност.

- **Теснолист божур (*Paeonia tenuifolia*)** – защитен вид от ЗБР, включен в ЧКБ в категорията „застрашен“.

Снимка: Антоанета Петрова

Част от находището е обявено за защитена територия – ЗМ „Божурлука“, в масиви 217 (от 16393.217.1 до 16393.217.6) и 218 (от 6393.218.1 до 6393.218.8), землище на с. Горна Студена. През последните десетилетия находището се разширява териториално и е увеличило площта си около три пъти. Новите площи обхващат множество имоти частна собственост, представляващи ливади (части от масиви 121, 135 и 136).

Заплахи: В непосредствено съседство с обработваеми земи. Реална заплаха има върху частта от находището извън ЗМ – разораване, охрастяване, изкореняване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Премахване на храсти, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (април – септември), забрана за паша на едри преживни животни. Целесъобразно е разширяването на ЗМ „Божурлука“.

- **Храстовидна карагана (*Caragana frutex mollis*)** – защитен вид от ЗБР, включен ЧКБ в категорията „критично застрашен“.

Първото известно находище е в землището на с. Драгомирово, имот с идентификатор 23431.101.41, местност „Черната могила“, общинска собственост. Новооткрито находище край с. Хаджидимитрово в имот с идентификатор 77013.72.10, местност „Смрадликата“, общинска собственост.

Заплахи: Новото находище край с. Хаджидимитрово е в непосредствена близост до обработваеми земи, което създава сериозна опасност от унищожаване на находището при неспазване на границите на имотите. Други заплахи са опожаряване, неправилно косене, преизпасване и утъпкване от пасящи животни.

Мерки: Спазване на границите на имотите и недопускане на разораване в имот с идентификатор 77013.72.10, забрана за косене по време на периода на цъфтеж и семеносене (април – август), забрана за паша на едри преживни животни. Целесъобразно е обявяването на имот с идентификатор 77013.72.10 за защитена местност или присъединяване към ЗМ „Находище на български сърпец“.

- **Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*)** – защитен вид от ЗБР, включен в ЧКБ в категорията „застрашен“.

Известното находище (вероятно има повече от едно) се намира в ЗМ „Мешовата гора“, имот с идентификатор 20630.102.28, землище на с. Деляновци.

Заплаха при осъществяване на неустойчиво стопанисване на гората. Дългосрочна потенциална опасност от инвазивно разпространение на акацията (присъстваща) и постепенна смяна на видовете.

- **Източна ведрица (*Fritillaria orientalis*)** – защитен вид от ЗБР.

Неофициални и непотвърдени данни има за наличието на находище край с. Царевец, в имот с идентификатор 78121.120.32, горска територия, държавна собственост. Не попада в защитена територия и на практика не е защитен.

Заплаха при осъществяване на неустойчиво стопанисване на гората.

Биологически неоправданата експлоатация е само една от страните на общото негативно влияние на антропогенния фактор върху лечебните растения. С най-големи последствия са урбанизацията, индустриализацията, строежът на пътища, изхвърлянето и натрупването на отпадъци.

Наред с това, пряко за влошаване състоянието на популациите влияе замърсяването на почвите, резултат на неправилната им експлоатация и химизация за селското стопанство.

Рязката промяна в екологичните условия на средата също води до влошаване състоянието на находищата. Особено силни са последствията от пожари, разораване на естествени тревни ценози, нарушаване на хидрологичния режим. Силно негативно влияние оказва промяната на естествената и характерна за района растителност, предизвикана от неправилно подбрани или изведени лесокултурни мероприятия - голи и изборни сечи, създаване на масиви от монокултури. В негативна посока действат и разораването или отводняването на ливади и пасища, прекомерната паша, строителството, масовият туризъм.

Върху запасите на лечебни растения силно влияние оказва и начина на експлоатация на находищата. Нарушава се възстановителния потенциал на популациите, зависещ от биологичните особености на вида и количествата събирани билки. Увреждащият популациите начин на събиране, непредоставянето на период за възстановяване и покой, както и нарушаването на нормалното семенно и вегетативно размножаване, са основните причини за понижаване възможностите на естествените находища като източник на суровини.

✓ Съвременното българско природозащитно законодателство е структурирано така, че осигурява няколко степени на защита на растенията, и в частност на лечебните. Според изискванията на чл. 35 от ЗБР, растителните и животинските видове от дивата флора и фауна на Република България се опазват в естествената им среда чрез:

✓ съхраняване на техните местообитания в Националната екологична мрежа;

✓ поставяне на видовете под режим на защита или на регулирано ползване;

✓ поддържане или възстановяване на условията в местообитанията, съобразно екологичните изисквания на съответния вид;

✓ разработване и прилагане на планове за действие за видове с различна степен на застрашеност;

✓ повторно въвеждане в природата на изчезнали видове и попълване на популациите на редки и застрашени видове;

✓ контрол и регулиране на неместни видове, които са или биха могли да бъдат въведени целенасочено или случайно в природата и застрашават местни видове.

В допълнение се прилагат и мерки за опазването на растителните и животинските видове от дивата флора и фауна извън естествената им среда чрез отглеждане на екземпляри и съхраняване на генетичен материал при контролирани от човека условия.

В защитените природни територии, забраните и ограниченията за ползване на лечебни растения, са в съответствие със съответния режим на защитената територия.

Абсолютно е забранено събирането на билки в резерватите и поддържаните резервати. В националните паркове е разрешено, само на определени места. В природните паркове, събирането на билки от лечебни растения се регламентира със заповедта за обявяване на защитената територия и с плана за управление.

В защитените местности и природните забележителности също трябва да се избягва събирането на билки. За някои от тях, това специално е забранено със заповедта за обявяване на защитената територия.

За опазването на билките в Горския фонд се определят превантивни и текущи мерки, свързани с поддържане на почвите, светлинния, топлинния и водния режим, осигуряване на добро жизнено състояние на популациите. На собствениците на земи от поземления фонд се предоставя информация за лечебните растения на територията на общината и за задълженията и препоръките при земеползването. В устройствените планове на населените места също се включват изисквания за опазването им.

В съответствие с разпоредбите на ЗЛР, собствениците на гори, земи и водни площи, в които има находища на лечебни растения, са длъжни да прилагат мерките за опазването им, предвидени от съответните планове, програми и проекти. Забранява се ползването на лечебни растения по начини и със средства, които водят до увреждане на находищата им, намаляване на техните ресурси, затруднено възстановяване на популациите им или намаляване на тяхното биологично разнообразие.

Билките, добити от лечебни растения, трябва да бъдат придружавани, до крайния потребител, с необходимите документи за произход - позволителни, фактури, документи за отпусната квота или удостоверяващи култивираното им отглеждане.

Ползването на лечебни растения от естествени находища в горския фонд, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на издадено позволително от директорите на съответните горски/ловни стопанства.

Ползването на лечебни растения от естествени находища в земи от поземления фонд или фонд населени места, представляващо стопанска дейност, се извършва въз основа на издадено позволително от кмета на Община Свищов (за общински имоти) и Областния управител на Област Велико Търново (за държавни имоти). Заплащат се съответните такси, с изключение на случаите на частна собственост.

В позволителното се определя и размера на таксата, която се заплаща по тарифа, определена от Министерски съвет - за земите и горите държавна собственост, или от Общинския съвет на Община Свищов - за териториите общинска собственост.

Освен за събиране на билки, такси се заплащат и за събиране на генетичен материал, който е предназначен за отглеждане в култура на лечебни растения или за други цели.

Събраните от таксите средства се използват за предвидените от закона дейности (поддържане, възстановяване и оценка на ресурсите, култивиране, изграждане на информационна система, образователни програми).

В позволителното за ползване се определят вида на ползването; разрешеното количество билки и генетичен материал по видове морфологични части; района на конкретното находище и начина на ползване.

За лични нужди не се изисква издаването на позволително и не се заплащат такси. Законът определя понятието „Билки за лични нужди“ като количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден, както следва:

а) корени, коренища, луковици или грудки - до 1 кг;

б) стръкове - до 2 кг;

в) листа - до 1 кг;

г) кори - до 0,5 кг;

д) цветове - до 0,5 кг;

е) семена - до 0,1 кг;

ж) плодове - до 10 кг;

з) пъпки - до 0,5 кг;

и) талус - до 1 кг.

Имайки предвид очертаните основни изисквания, произтичащи от нормативната уредба и поставените цели, пред Община Свищов стоят следните основни задачи:

✓ Изясняване на видовете лечебни растения и описание на местоположението на естествените им находища, условията в местообитанията, количеството и състоянието на ресурсите;

✓ Анализ на дейностите за опазване на екосистемите, включващи лечебни растения, с цел осигуряване на устойчиво ползване и опазване на ресурсите;

✓ Набелязване на приоритетни мерки за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения, включително на редки или застрашени от изчезване видове;

✓ Избор и регламент на територии, които не са защитени, но изискват подходящо управление с цел устойчиво ползване на лечебните растения в тях.

Мерки, които се предлагат за опазване на ресурсите и разнообразието на лечебните растения в община Свищов:

1. Създаване на информационна база данни за лечебните растения с установени популации на територията на община Свищов;

2. Ежегодно актуализиране на списъка на видовете лечебни растения с установени популации на територията на община Свищов и на техните ресурсни възможности;

3. Картиране и паспортизиране на находищата на видовете лечебни растения с установени популации на територията на община Свищов;

4. Провеждане на проучвания за ресурсните възможности на лечебните растения и спазване на принципа за ротация на находищата при тяхната експлоатация;

5. Картотекиране на билкозаготвителните бази и пунктове на територията на общината;

6. Създаване на архив от снимки и хербарий за видовете лечебни растения;

7. Подпомагане на земеделски производители при въвеждане в култура на лечебни растения;

8. Провеждане на информационни кампании за по-добра осведоменост и участие на обществеността в управлението на лечебните растения и други природни ресурси;

9. Подпомагане създаването на нови партньорства между Общината, НПО, и ползвателите на природни ресурси;

10. Подкрепа за производители на билки от лечебни растения и алтернативни земеделски продукти, която да е насочена към:

- дребни стопани, които искат да подобрят качеството на своята продукция, да увеличат производството и да разширят пазарните си контакти;

- фирми от сектора, търсещи партньорство с производители на качествена суровина (сушени билки, билки за етерични масла и др.);

- социално слаби хора от общината, които искат да се занимават с производство на билки или алтернативни земеделски продукти.

Събирането на билки от лечебни растения в гори и земи, общинска собственост в община Свищов, се извършва от находища, в които те не са подложени на отрицателно въздействие на естествени или предизвикани от човешка дейност фактори. Обект на събиране са само растителните части, които се използват като билки. Събирането се извършва при подходящи атмосферни условия и годишно време, с оглед получаване на качествени билки и не се събират билки в замърсени с тежки метали, пестициди, други

химически или минерални вещества, животински или битови отпадъци райони. Не се допуска увреждане на находищата в резултат на дейността.

За опазване естествените находища на лечебните растения се спазват следните изисквания:

1. При събиране на надземни растителни части не се допуска изкореняване на растенията;

2. Цветовете, плодовете и семената се събират, без да се увреждат другите части на растенията;

3. Оставят се част от най-добрите екземпляри за естествено семенно размножаване;

4. Повторно събиране на билки от определен район или находище се извършва след възстановяване на популацията;

6. Не се събират билки от млади, недобре развити или увредени лечебни растения.

Не се допуска събиране на билки в количества, надвишаващи определените по-долу стойности, формулирани като процент от наличните в находището запаси:

1. За корени, коренища, грудки и луковици от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (обикновена вълча ябълка, обикновено глухарче, гръмотрън, девисил, алпийски лапад, чер оман, орлова папрат, горско прозорче, миризлива теменуга, чемерика, лобелиева чобанка и др.) - до 70%;

2. За корени, коренища, грудки и луковици от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (червен божур, обикновен здравец, петнист змиярник, лечебна иглика, мъжка папрат, ливадно орехче, обикновено орехче, лечебен ранилист, сладка папрат и др. - до 40%;

3. За кори, листни и стъблени пъпки (бреза, бор, бяла върба, летен дъб, обикновена леска и др.) - до 40%;

4. За листа (бреза, широколист живовлек, ланцетовиден жиловлек, коприва, обикновена леска, малина, смрадлика и др.) - до 70%;

5. За стръкове (лечебно великденче, лечебна звъника, лечебна иглика, камшик, коприва, мащерка, вълнест напръстник, обикновено подъбиче, равнец, ранилист лечебен, риган обикновен, тлъстига лютива, шапиче и др.) - до 70%;

6. За цветни пъпки, цветове, съцветия и цветни кошнички, плодове и семена (боровинка червена и черна, черен бъз, червен глог, драка, зърнеш, иглика лечебна, лайка, липа - дребнолистна, едролистна, сребролистна, лопен гъстоцветен, есенен мразовец, ливадно орехче, офика, подбел, шипка и др.) - до 70% за едногодишните и до 80% за многогодишните видове.

Експлоатацията на находищата се редува с период на възстановяване на ресурсите:

1. При събиране на корени и коренища от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (гръмотрън бодлив, копитник, коприва, лапад алпийски, прозорче горско, решетка безстъблена, теменуга миризлива, чемерика лобелиева, чобанка хибридна, чувен и др.) - 2 години;

2. При събиране на корени и коренища от видове, които трудно възстановяват ресурсите си или растат при специфични екологични условия (дива тиква, здравец обикновен, иглика лечебна, лудо биле, мъжка папрат, орехче обикновено, сладка папрат и др.) - 3 години;

3. При събиране на грудки (червен божур, петнист змиярник, ливадно орехче) - 2 години;

4. При събиране на листа (черна и червена боровинка, лудо биле, малина, лечебна медуница, подбел, смрадлика, лобелиева чемерика и др.) - 1 година;

5. При събиране на стръкове от видове, които трудно възстановяват ресурсите си (горицвет пролетен, иглика лечебна, тинтява горска, тлъстига лютива и др.) - 4 години;

6. При събиране на съцветия от лечебна иглика и гъстоцветен лопен - 2 години;

7. Плодове и семена от есенен минзухар и зърнеш - 2 години.

Не е необходим период за възстановяване при събиране на коренища от вълча ябълка, коприва, орлова папрат, репей и троскот; стръкове от видове, които лесно възстановяват ресурсите си (полски ветрогон, лечебно великденче, вратига, дяволска уста, лечебна звъника, змийско мляко, коприва, черно кучешко грозде, пчелинок, равнец и др.); цветни пъпки, цветове и съцветия от черен бъз, червен глог, лайка, дребнолистна, едролистна и сребролистна липа, подбел, равнец, горски слез и др.; плодове и семена с изключение на тези от есенен минзухар и зърнеш.

Билките се събират в различен период/фаза от вегетацията на растенията:

1. Подземни органи (корени, коренища, грудки и луковици) - през есента или рано през пролетта преди вегетацията на растенията;

2. Кори - през пролетта във фаза на най-усилено сокодвижение (март - май);

3. Листни и стъблени пъпки - през пролетта (март - април), преди да се развият;

4. Борови връхчета - рано през пролетта, преди вегетацията;

5. Листа - преди цъфтежа (коприва, маточина, мента, момина сълза), по време на цъфтежа (боровинка черна и червена, блян черен, живовлек голям и ланцетовиден, лудо биле, слез горски, смрадлика) или след цъфтежа (бреза обикновена, глог червен и черен, глухарче обикновено, липа, медуница лечебна, подбел и др.);

6. Стръкове - в началото на цъфтежа или по време на пълен цъфтеж преди плодообразуване; допуска се събирането на стръкове с млади плодове, когато растението цъфти продължително време, като едновременно образува и плодове (боянка разклонена, овчарска торбичка обикновена, росопас лечебен и др.);

7. Цветни пъпки - непосредствено преди разцъфтяването им (пелин сантонинов);

8. Цветове и съцветия - в началото на цъфтежа или при пълен цъфтеж;

9. Месести плодове (боровинка черна и червена, бъз черен, касис, киселица, къпина полска, малина, офика, шипка, ягода горска и др.) - след пълното им узряване;

10. Сухи плодове от сенникоцветни - непосредствено преди пълното им узряване;

11. Семена - непосредствено преди пълното им узряване.

Изключение от тези изисквания:

- кореница от мъжка папрат се събират в края на лятото след пълното развитие на листата;

- листа от мечо грозде се събират през септември-октомври след узряване на плодовете;

- цветни кошнички от сложноцветни и стръкове от златна пръчица се събират в началото на цъфтежа преди пълното им разцъфтяване;

- лъжливи плодове (галбули) от хвойна синя се събират на втората година след образуването им преди тяхното омекване;

- семена от есенен минзухар се събират през юни-юли на следващата година след цъфтежа непосредствено преди пълното им узряване.

Установени начини за събиране на билки:

1. Подземните органи се изкопават, измиват се бързо със студена вода, при необходимост се обелват и нарязват на късове;

2. Кори се добиват чрез напречни и надлъжни нарези;

3. Листни и стъблени пъпки се събират чрез отрязване на цели клонки и последващо отделяне на билката;

4. Листа се събират по следния начин:

а) едри листа (бреза, черен блян, живовлек, лудо биле, вълнест напръстник, подбел, татул и др.) се събират, с дръжки или без дръжки, от розетките, стъблата или клонките;

б) листа от коприва, маточина и мента се събират чрез отрязване на целите облистени стъбла и последващо отделяне на листата;

в) дребни листа (боровинка червена и синя, мечо грозде) се събират, като се отрязват целите облистени клонки и листата се отделят след изсушаването им;

5. Стръкове се събират по следния начин в зависимост от височината на растенията:

а) стръкове от едри тревисти растения (вратига, върбинка лечебна, дяволска уста, кантарион жълт, пелин бял, пчелинок обикновен, равнец хилядолистен, ранилист лечебен и др.) - отрязват се горните облистени части на 20-30 cm от върха, при основните листа и облистените издънки;

б) стръкове от дребни тревисти растения и полухрасти (великденче, мащерка, очанка, подъбиче, шапиче и др.) - отрязва се цялата надземна част;

в) при едногодишни видове се допуска събиране на цялото растение заедно с корените;

6. Цветове и съцветия се събират по следните начини:

а) венчелистчета (божур червен, лопен гъстоцветен и др.) се събират чрез откъсване от цвета;

б) едри цветове (ралица, ружа лечебна, слез горски и др.) се събират един по един или на групи, с къси цветни дръжки или без дръжки;

в) съцветия и цветни пъпки (бъз черен, глог червен, иглика, липа, трънка) се събират, като се откъсват или отрязват целите съцветия;

г) цветни кошнички от сложноцветни (глухарче обикновено, метличина полска, паричка, подбел и др.) се събират една по една, с къси дръжки;

7. Плодове се събират по следния начин:

а) месести плодове, разположени поединично (боровинки черни и червени, киселица, къпина полска, малина, шипка, ягода горска и др.), се събират без дръжки и без остатъци от чашелистчетата, а тези, образуващи съплодия (бъз нисък, бъз черен, офика и др.), се събират, като се отрязват целите съплодия;

б) лъжливите плодове (галбули) от хвойна синя и червена се събират чрез оронване от клонките;

в) сухи плодове от сенникоцветни се събират, като се отрязват целите съплодия с част от стъблата;

8. семена (минзухар есенен и др.) се събират заедно с плодовете, които се изсушават за доузряване на семената.

За намаляване на механичното увреждане при събирането и транспортирането им, билките се поставят в подходящи съдове, без да се мачкат, притискат, уплътняват и запарват. Не се допуска поставянето на събраните свежи билки в найлонови торби и чували. Събраните

свежи билки, преди да се подложат на сушене, се почистват от променени части от билката, попаднали други части от растението или други растения, минерални и органични примеси.

Събирането на билки се извършва с подходящи инструменти, които се поддържат чисти, без ръжда по режещите повърхности:

1. Търнокоп, мотика, лопата, права лопата, тризъбец, лост - за изкопаване на подземни органи;

2. Режещи инструменти - трион, сърп, нож, ножици;

3. Дървен чук - за отделяне на дървесна кора или оронване на галбули.

При организирано събиране на билки, организаторът на дейността преди всяка кампания провежда инструктаж на лицата, събиращи билки, като ги запознава с изискванията. Когато събирането на билки е организирано от билкозаготвител и се извършва от лица, поименно записани в разрешително, издадено на негово име, той провежда контрол на тези лица по отношение спазване на условията в разрешителното и изискванията на нормативната уредба.

Генетичният материал е материал от растителен произход, съдържащ функционални единици на наследственост и обхваща цели растения или части от тях, включително коренища, грудки, луковици, плодове, семена, стъблени и коренищнирезници, органи или тъкани, от които по естествен начин или чрез прилагане на различни техники за размножаване могат да се получат нови растения. Генетичният материал, събран от природата, се използва за научни цели, за подпомагане на естественото възстановяване на популации, за попълване на колекции или създаване на култури за отглеждане при контролирани от човека условия, включително на насаждения за отглеждане в култура. Ползването на генетичен материал от защитени лечебни растения се извършва съгласно разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие.

При ползването на генетичен материал от естествени находища на лечебни растения под специален режим на опазване и ползване, се спазват и следните допълнителни изисквания:

1. Площ на находището - не по-малка от 100 кв. м, или популация на вида - не по-малка от 100 екземпляра;

2. Допустим процент за събиране на коренища, грудки и луковици - до 10% от наличните екземпляри в находището;

3. Допустим процент за събиране на стъблени и коренищнирезници - до 20% от наличните екземпляри в находището;

4. Допустим процент за събиране на семена и плодове - до 30% от наличните запаси в

находището;

5. Когато генетичният материал е предназначен за създаване на колекции или за отглеждане в култура, в насаждението се осигуряват екологични условия, близки до естествените изисквания на вида;

6. Насажденията по предходната точка, от които се получават билки, предназначени за търговски цели, се контролират от РИОСВ – Велико Търново, по отношение произхода на материала за създаване, площта, от която се добиват билки, и количеството на получените билки.

Съгласно Закона за лечебните растения отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция.

Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

За периода 2014-2020 г. в РИОСВ - Велико Търново не са подавани уведомления за организиране на билкозаготвителни пунктове на територията на община Свищов.

За периода 2014-2020 г. в Община Свищов не са заявени количества за събиране и изкупуване на лечебни растения под специален режим.

1.6.5. Защитени територии

В административните граници на община Свищов попадат изцяло или частично осем защитени територии:

Защитена местност „БОЖУРЛУКА“

Код в регистъра на защитените територии: 200.

Площ: 3,89 хектара.

Местоположение: землище на с. Горна Студена.

Собственост: частна, публична общинска собственост, стопанисване от физически лица, Община Свищов.

Попада на територията на: РИОСВ - В. Търново, РДГ В. Търново (ДГС Свищов).

Документ за обявяване: Заповед № РД-3039/03.10.1974 г., бр. 88/1974 на ДВ.

Документи за промяна: Прекатегоризация със Заповед № РД-1315/27.12.2002 г., бр. 7/2003 на Държавен вестник; промяна в площта - актуализация със Заповед № РД-60/30.01.2008 г., бр. 39/2008 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване на находище на теснолистен божур (*Paeonia tenuifolia*).

Режим на дейности:

- Забранява се сечането, кастренето и повреждането на дърветата, а също и изкореняване на всякакви растения;

- Забранява се пашата на добитък през всяко време;

- Забранява се преследването на диви животни, птици и техните малки и разваляне на гнездата или леговищата им;

- Забранява се разкриването на кариери за камък, пясък или пръст, увреждането или изменението на естествения облик на местността, включително и на водните течения;

- Забранява се чупенето, драскането и повреждането по какъвто и да е начин на скалните и земни образувания, на сталактитите и други формации в пещерите;

- Забранява се извеждането на голи и интензивни главни сечи;

- Разрешава се извеждането на санитарна сеч и отсичането на престарели и с влошени декоративни качества дървета.

Съществува инициатива на община Свищов за провеждане на „Фолклорен фестивал на божура“ в с. Горна Студена, чиято цел е да се популяризира защитената местност и фолкорните традиции на региона. В миналото в местността „Божурлука“ е имало местна традиция за събиране на хората от селото по време на празници.

Защитена местност „НАХОДИЩЕ НА БЪЛГАРСКА ГЪРЛИЦА“

Код в регистъра на защитените територии: 526.

Площ: 4,00 хектара.

Местоположение: землище на с. Горна Студена.

Собственост: публична общинска собственост, стопанисване от Община Свищов.

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново.

Документ за обявяване: Заповед № РД-831/14.11.2011 г., бр. 96/2011 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Запазване на растителен вид българска гърлица *(Limonium bulgaricum Ancev)* и неговото местообитание.

Режим на дейности:

- Забранява се строителство;

- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;

- Забранява се внасяне на неместни видове;

- Забранява се залесяване;

- Забранява се разораване.

Защитената местност е предложена по линия на проекта „*Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове от българската флора по модела „растителни микрорезервати*“, разработен от Института по ботаника при Българската академия на науките, с финансиране по програма LIFE + на Европейския съюз, в който Министерство на околната среда и водите участва като събенефициент. Българската гърлица (*Limonium bulgaricum*) е ендемичен вид, разпространен само в Северна България.

Фигура № 26. Местоположение на ЗМ „Божурлука“ и ЗМ „Находище на българска гърлица“

Източник: https://www.wwf.bg

Защитена местност „КАЙКУША“

Код в регистъра на защитените територии: 45.

Площ: 240 хектара.

Местоположение: землище на с. Ореш.

Собственост: публична държавна собственост, стопанисване от МОСВ, ИАГ (ДПП „Персина“).

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново, РДГ Велико Търново (ДГС Свищов).

Документ за обявяване: Заповед № 438/02.08.1978 г., бр. 74/1978 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване на блатна екосистема.

Режим на дейности:

- Забранява се разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя ландшафта;

- Забранява се всякакво строителство освен ако е предвидено в устройствения проект на защитената територия;

- Забранява се замърсяването на водите с каквито и да е вредни вещества;

- Забранява се паленето на огън и опожаряването на тръстиката и другата растителност;

- Забранява се внасянето и развъждането на нови видове животни и птици без съгласуване с БАН;

- Забранява се повреждането и унищожаването с каквито и да е средства и по какъвто и да е начин служебните знаци и табели, означаващи границите на защитената местност;

- Разрешава се окосяването на тръстиката и папура от комбината за услуги „Кирил Пушкаров“ - гр. Свищов, което да става от 15 октомври на текущата година до 15 февруари следващата година;

- Разрешава се ползването на земята за селскостопански нужди около 20 дка в района на отводнителните канали, без да се внасят минерални торове, хербициди и други химични препарати;

- Разрешава се следенето и при нужда подпомагането на опресняването на водите от р. Дунав;

- Разрешава се внасянето на хидрофилна дървесна растителност с цел да се подобрят условията за гнездене на птиците;

- Разрешава се зарибяването с определени проучени видове;

- Разрешава се риболовът в периода от 15 февруари до 15 септември само в откритите водни площи, а в останалото време на годината без ограничение;

- Разрешава се ловът в периода от 1 октомври на текущата година до 31 януари следващата година.

Защитената територия се припокрива частично с: Природен парк „ПЕРСИНА“ и защитена зона по директивата за птиците „Свищовско-Беленска низина“.

Отводнителните съоръжения в съседните на блатото обработваеми земи са довели до силна деградация на това важно, в близкото минало, местообитание на водолюбиви птици. Възстановителните мерки за обекта са крайно наложителни.

Фигура № 27. Местоположение на ЗМ „Кайкуша“

Източник: https://www.wwf.bg

Защитена местност „МЕШОВАТА ГОРА“

Код в регистъра на защитените територии: 103.

Площ: 5,96 хектара.

Местоположение: землище на с. Деляновци.

Собственост: публична държавна собственост, стопанисване от ДГС Свищов.

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново, РДГ Велико Търново (ДГС Свищов).

Документ за обявяване: Заповед № 328/08.05.1992 г., бр. 43/1992 на Държавен вестник.

Документи за промяна: Промяна в площта - актуализация със Заповед № РД-52/30.01.2008 г., бр. 39/2008 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване находище на снежно кокиче; двуцветен синчец; жълт минзухар и други.

Режим на дейности:

- Забранява се строителство и всякакви други дейности, с които се изменя естествения облик на местността;

- Забранява се внасяне на нехарактерни за района растителни и животински видове;

- Забранява се голи сечи и реконструкции;

- Забранява се бране на цветя за букети и събиране на билки;

- Забранява се паша на домашни животни целогодишно.

Фигура № 28. Местоположение на ЗМ „Мешова гора“

Източник: https://www.wwf.bg

Защитена местност „НАХОДИЩЕ НА БЪЛГАРСКИ СЪРПЕЦ“

Код в регистъра на защитените територии: 549.

Площ: 27,6 хектара.

Местоположение: землище на с. Хаджидимитрово.

Собственост: публична общинска собственост, стопанисване от Община Свищов, юридически лица.

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново.

Документ за обявяване: Заповед № РД-880/26.11.2012 г., бр. 2/2013 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване на редките и застрашени растителни видове български сърпец (*Serratula bulgarica Acht. & Stoj.*), черноморска коча билка (*Nepeta parviflora*), ледебуров миск (*Jurinea ledebourii*) и тяхното местообитание.

Режим на дейности:

- Забранява се строителство;

- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;

- Забранява се внасяне на неместни видове;

- Забранява се залесяване;

- Забранява се разораване.

Защитената местност е предложена по линия на проекта „*Пилотна мрежа от малки защитени територии за видове от българската флора по модела „растителни микрорезервати*“, разработен от Института по ботаника при Българската академия на науките, с финансиране по програма LIFE + на Европейския съюз, в който Министерство на околната среда и водите участва като събенефициент.

Защитена местност „РУСАЛКА“

Код в регистъра на защитените територии: 433.

Площ: 213,0 хектара.

Местоположение: землища на с. Алеково и с. Хаджидимитрово.

Собственост: публична държавна, публична общинска собственост, стопанисване от „Русалка“ АД.

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново.

Документ за обявяване: Заповед № РД-924/24.10.2005 г., бр. 94/2005 на ДВ.

Цели на обявяване:

- Запазването на разнообразни и характерни за района екосистеми и ландшафти, местообитания на редки и застрашени животински и растителни видове;

- Устойчиво съчетаване на дейности по опазване на околната среда с различни форми на местен поминък.

Режим на дейности:

- Забранява се извършването на дейности, свързани с или водещи до отводняване или нарушаване на водния режим на съществуващите влажни зони, с изключение на отводняване на рибовъдни басейни, определени за интензивна риборазвъдна дейност съгласно тире 4 и след съгласуване с МОСВ;

- Забранява се превръщане на влажните зони в обработваеми земи;

- Забранява се безпокоене и ловуване на диви животни и увреждане на местата за тяхното размножаване;

- Забранява се любителския риболов извън местата, определени и обозначени от лицата, стопанисващи рибовъдното стопанство;

- Забранява се стопанския риболов извън басейните, определени по горната точка;

- Забранява се строителство, с изключение на такова, свързано с нуждите на риборазвъдната дейност, включително за възстановяване и поддържане на рибните популации и за целите на екотуризма;

- Забранява се използване на изкуствени торове и биоцидни вещества;

- Забранява се замърсяване с отпадъци;

- Забраняват се сечи на съществуващата горска растителност;

- Забранява се косенето на тръстика във водните басейни, с изключение на тези, определени за интензивна риборазвъдна дейност съгласно тире 4 и след съгласуване с МОСВ.

Защитената територия се припокрива частично със:

Защитена зона по директивата за птиците „Рибарници Хаджи Димитрово“.

Фигура № 29. Местоположение на ЗМ „Находище на български сърпец“ и ЗМ „Русалка“

Източник: https://www.wwf.bg

Природен парк „ПЕРСИНА“

Код в регистъра на защитените територии: 9.

Площ: 21618,1046 хектара.

Местоположение: землища на гр. Свищов и с. Ореш.

Собственост: държавна, общинска, частна собственост, стопанисване от ИАГ (ДПП „Персина“)

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново.

Документ за обявяване: Заповед № РД-684/04.12.2000 г., бр. 105/2000 на Държавен вестник.

Документи за промяна: Промяна в площта - намаляване със Заповед No.РД-771 от 24.09.2020 г., бр. 89/2020 на Държавен вестник.

Международен статус: Рамсарска конвенция.

Цели на обявяване:

- Опазване, възстановяване и поддържане на разнообразието на местните екосистеми и ландшафти, местните видове диви растения и животни, както и на местните сортове и породи;

- Възстановяване на заливни гори и влажни зони в Свищовско-Беленската низина и съседни дунавски острови.

Режим на дейности:

- Забраняват се дейности, свързани със или водещи до отводняване или нарушаване на водния режим на съществуващите влажни зони;

- Забранява се превръщане на ливадите и пасищата от държавния и общинския поземлен фонд в обработваеми земи;

- Забранява се намаляване на залесената площ в горския фонд;

- Забранява се намаляване на горския фонд чрез смяна на предназначението на земята;

- Забранява се намаляване на площта на естествените гори, собственост на държавата и общините;

- Забранява се извеждането на сечи в гнездовите колонии на защитени видове птици, както и на безопасно разстояние от тези колонии, определено от държавното лесничейство и парковата дирекция през размножителния период на птиците - март-юли (вкл.);

- Забранява се регулиране на дивечовите запаси на островите през периода март-юли (вкл.).

Защитената територия се припокрива частично или пълно със:

- Защитена местност „КАЙКУША“;

- Защитена местност „ПЕРСИН“;

- Защитена местност „ПЕРСИН ИЗТОК“;

- Защитена местност „ПЛАВАЛА“;

- Поддържан резерват „ПЕРСИНСКИ БЛАТА“;

- Резерват „КИТКА“;

- Резерват „МИЛКА“;

- Защитена зона по директивата за птиците „Комплекс Беленски острови“;

- Защитена зона по директивата за птиците „Никополско плато“;

- Защитена зона по директивата за птиците „Остров Лакът“;

- Защитена зона по директивата за птиците „Свищовско-Беленска низина“.

Уникалните природни дадености, богатото културно-историческо наследство в съчетание с гостоприемството на местните хора създават условия за развитие на орнитологичен, образователен, риболовен и други форми на екотуризъм. През 2002 г. Дирекция на Природен парк „Персина“ започва изграждането на паркова инфраструктура. Построени са „Кът за отдих“ край р. Дунав, Скривалища за наблюдение на птици и Велосипеден маршрут до защитена местност „Кайкуша“.

През 2009 г. четири Дирекции на Природни паркове, заедно с Асоциацията на парковете в България, участват като партньори по тристранен проект между Белгия, България и Македония на име „Подкрепа за организации, работещи в защита на природата, за мониторинг и развитие на устойчиви земеделски практики, използвайки методи на дистанционните наблюдения“. Проектът е част от Фламандска програма за сътрудничество със страните от Централна и Източна Европа. Изпълняващи организации са Aurea Imaging – водеща организация и партньор от фламандска страна; ДПП Персина, ДПП Русенски Лом, ДПП Странджа, ДПП Българка и Асоциация на парковете в България от българска страна; Министерство на околната среда и пространственото планиране и Балканска Фондация за устойчиво развитие от македонска страна. Общата стойност на проекта е 157 000 евро, като 70 000 евро от тях са предоставени от Фламандското правителство, а останалите са принос на партньорите.

Основната цел на проекта е да изгради необходимите умения и знания сред българските и македонските специалисти по провеждане на мониторинг и при съставянето на доклади за състоянието на защитените зони и територии чрез ползването на модерни методи за анализ и контрол на промените в земеползването. Предвидени са обученията по интерпретация на сателитни снимки и обучения относно задълженията за мониторинг и редовни доклади за състоянието на защитените зони от мрежата НАТУРА 2000.

Фигура № 30. Местоположение на ПП „Персина“

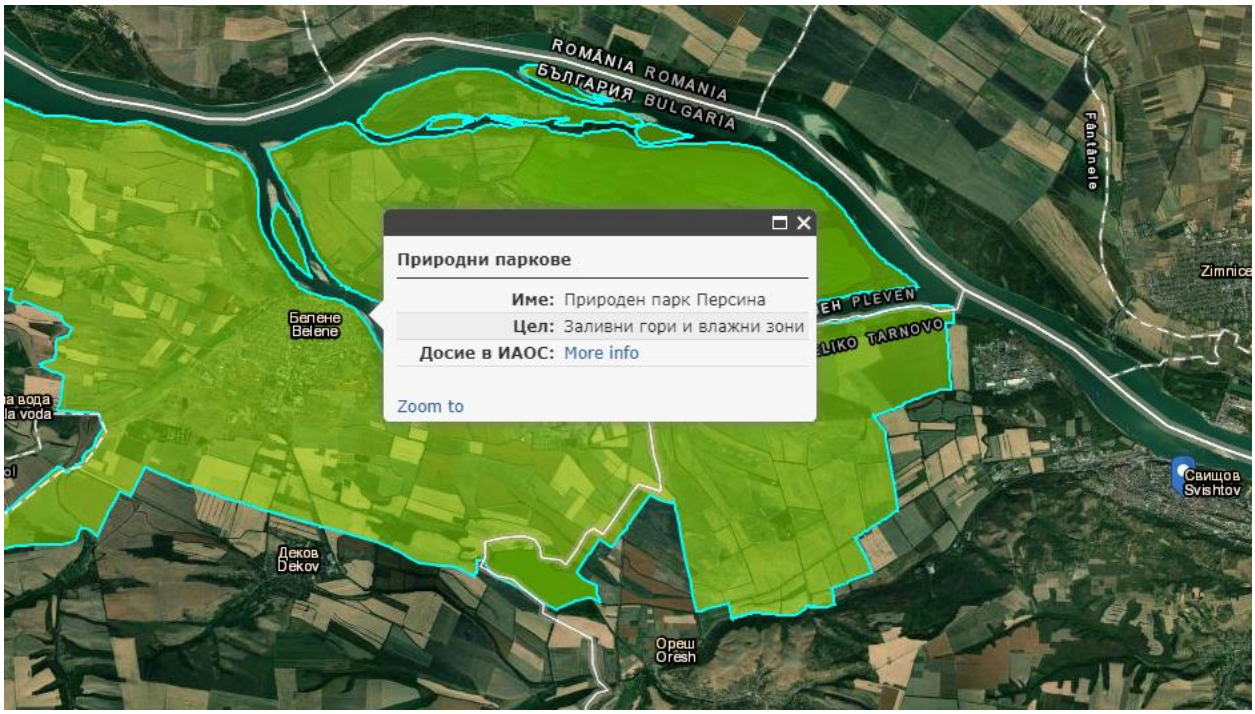

Източник: https://www.wwf.bg

Защитена местност „СТАРИЯТ ДЪБ“

Код в регистъра на защитените територии: 76.

Площ: 98,28 хектара.

Местоположение: землище на с. Вардим.

Попада на територията на: РИОСВ – Велико Търново, РДГ Велико Търново (ДГС Свищов).

Документ за обявяване: Заповед № 939/22.07.1988 г., бр. 60/1988 на Държавен вестник.

Документи за промяна:

- Промяна в площта - увеличаване със Заповед № 939/22.07.1988 г., бр. 60/1988 на Държавен вестник;

- Промяна в площта - актуализация със Заповед № РД-883/25.11.2013 г., бр. 6/2014 на Държавен вестник.

Цели на обявяване: Опазване на островна заливна екосистема вардимски дъб и колонии водолюбиви птици.

Режим на дейности:

- Забранява се строителство и други дейности, с които се влошава водния режим на обекта;

- Забранява се извеждане на сечи в насажденията от вардимски дъб, освен отгледни и санитарни;

- Забранява се ловуване в периода 28 февруари - 1 септември;

- Забранява се паша на домашни животни;

- Забранява се безпокоене, улавяне и опръстеняване на птиците;

- Разрешава се извеждане на голи сечи на малки площи до 5 дка в тополовите насаждения през периода от 1 септември до 28 февруари;

- Разрешава се залесяване на сечищата с вардимски дъб и върба;

- Разрешава се провеждане на научно-изследователска дейност със съгласие на МОСВ;

- Разрешава се провеждане на мероприятия за подобряване водния режим на обекта, съгласувано с МОСВ.

Защитената територия се припокрива частично със:

Защитена зона по двете директиви „Остров Вардим“.

Фигура № 31. Местоположение на ЗМ „Старият дъб“

1.7. ШУМ, РАДИАЦИОННА ОБСТАНОВКА И ВЛИЯНИЕ ОТ НЕЙОНИЗИРАЩИ ЛЪЧЕНИЯ

1.7.1 Източници на шума и население, подложено на въздействия

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно.

Основният аспект на вредното въздействия на шума, разгледан в настояща програма е свързан с вредното влияние върху човешкия организъм и здраве. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони.

Промишлен шум

Приоритетно са проверявани промишлени източници, емитери на шум в околната среда, разположени в жилищни зони или в близост до тях, с цел избягване, предотвратяване или намаляване на шумовото натоварване в урбанизираните територии.

Операторите с комплексно разрешително на територията на община Свищов провеждат веднъж на две последователни календарни години собствени периодични измервания и докладват резултатите от проведените измервания пред инспекцията. През 2016 г. е регистрано едно превишение на вечерното и нощно ниво на граничните стойности на шум в мястото на въздействие, което е отстранено в рамките на календарната година. Всички други измерени стойности за периода 2014-2020 г. не превишават нормите за шум, определени в условията на издадените разрешителни.

В Таблица 26 са представени обектите, подлежащи на контрол и източниците на емисии на шум в околната среда, както и резултатите от проведените собствени измервания.

Таблица № 26. Промишлени източници на шум в околната среда

№	Оператор	Адрес на дейност	Източник на промишлен шум	Резултати от собствени измервания
1	БИЛЯНА ООД	с.Българско Сливово	1.Промишлени вентилатори и аспирации; 2.Вътрешнозаводски транспорт.	Стойностите на еквивалентното ниво на шума по границите на производствената площадка и в мястото на въздействие, представени в Протокол от изпитване № 1340/18.11.2014 г., Протокол от изпитване №

№	Оператор	Адрес на дейност	Източник на промишлен шум	Резултати от собствени измервания
				1341/18.11.2014 г. , Протокол от изпитване № 1342/18.11.2014 г., Протокол от изпитване № 0808/15.08.2016 г., Протокол от изпитване № 0810/15.08.2016 г., Протокол от изпитване № 0811/15.08.2016 г. не превишават граничните стойности на дневно, черно и нощно еквивалентно ниво на шума определени в условие 12.1.1 на Комплексно разрешително № 324-Н0/2008г. Стойностите на еквивалентното ниво на шума по границите на производствената площадка и в мястото на въздействие, представени в Протокол от изпитване № 0471/26.04.2018 г., Протокол от изпитване № 1265/04.08.2020 г., Протокол от изпитване № 1266/04.08.2020 г. не превишават дневно, вечерно и нощно ниво на граничните стойности определени в Условие 12.1.1 от комплексно разрешително на №424-Н1/2016 г.
2	СВИЛОЗА ЯРН ЕООД	гр.Свищов, Западна промишлена зона	Цехове: Химически, Предилен, Пренамотващ, вентилатори, вътрешно-заводски транспорт.	Стойностите на еквивалентното ниво на шума по границите на площадката представени в Протокол от изпитване № 377С/13.05.2015 г., Протокол от изпитване № 377С.1/13.05.2015 г., Протокол от изпитване № 377С.2/13.05.2015 г. не превишават установените стойности за дневно ниво на шум, определени в Условие 12.1.1. от Комплексно Разрешително № 12 / 2004 г. актуализирано с Решение № 12-Н0-И0-А1/2012 г.
3	СВИЛОЦЕЛ ЕАД/ СВИЛОЗА АД - Депо	гр.Свищов, Западна индрустриална зона, Депо за неопасни отпадъци	Вътрешно-площадков транспорт: камиони булдозер	Стойностите на еквивалентното ниво на шум по границите на производствената площадка и в мястото на въздействие, представени в Протокол от изпитване № 388/29.07.2015 г., Протокол от изпитване № 387/29.07.2015 г., Протокол от изпитване № 727/26.08.2017 г., Протокол от изпитване № 1580С.12/13.09.2019 г., Протокол от изпитване № 1580С.13/13.09.2019 г. и Протокол от изпитване № 1580С.14/13.09.2019 г. не превишават дневното, вечерното и нощното ниво на граничните стойности определени в Условие

№	Оператор	Адрес на дейност	Източник на промишлен шум	Резултати от собствени измервания
				12 от комплексното разрешително № 363-Н0/2008г. на СВИЛОЗА АД, гр. Свищов.
4	СВИЛОЦЕЛ ЕАД/ СВИЛОЗА АД	гр.Свищов, Западна индрустриална зона	Суровинно подготвителен цех; Цех за производство на целулоза; Калцинация и регенерация на вата; Цех избелване; Обезводняване, сушене и опаковка; Води, канализация и комуникации.	Стойностите на еквивалентното ниво на шум по границите на производствената площадка и в мястото на въздействие, представени в Протокол от изпитване № 722/25.08.2017 г., Протокол от изпитване № 1580С.9/13.09.2019 г., Протокол от изпитване № 1580С.10/13.09.2019 г., Протокол от изпитване № 1580С.11/13.09.2019 г. не превишават дневното, вечерното и нощното ниво на граничните стойности определени в Условие 12 от комплексното разрешително № 175-Н2/2015г. на СВИЛОЗА АД, гр. Свищов.
5	НОВЕ ИНЖЕНЕРИНГ ЕООД	гр. Свищов, ул. 33-ти Свищовски полк 41	Компресори към хладилни камери от № 1 до № 9 , разположени от външна страна на сградата на обекта.	Стойностите на еквивалентно ниво на шума по границата на обекта и в мястото на въздействие гр. Свищов, ул. „Битоля“ № 5 , представени в Протокол от изпитване № 05-0169/20.04.2016 г., не превишават граничните стойности за дневно еквивалентно ниво на шума, определени в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 на Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (ДВ бр. 58/2006). Стойността на еквивалентно ниво на шума в мястото на въздействие с адрес **гр. Свищов, ул. „Битоля“ № 5 от 56,7±0,3 dB(A) , представена в Протокол от изпитване № 05-0170/20.04.2016 г., превишава граничната стойност от 50 dB(A)** за вечерно еквивалентно ниво на шума, определена в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 на Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието,

№	Оператор	Адрес на дейност	Източник на промишлен шум	Резултати от собствени измервания
				граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (ДВ бр. 58/2006). Стойността на еквивалентно ниво на шума в мястото на въздействие с адрес **гр. Свищов, ул. „Битоля“ № 5 от 53,1±0,3 dB(A), представена в Протокол от изпитване № 05-0171/20.04.2016г., превишава граничната стойност от 45 dB(A)** за нощно еквивалентно ниво на шума, определена в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 на Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (ДВ бр. 58/2006). Стойностите на еквивалентно ниво на шума в мястото на въздействие гр. Свищов, ул. „Битоля“ № 5, представени в Протокол от изпитване № 95/20.10.2016 г., **не превишават граничните стойности за вечерно и нощно еквивалентно ниво на шума**, определени в Таблица № 2 от Приложение № 2 към чл. 5 на Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението. (ДВ бр. 58/2006).

№	Оператор	Адрес на дейност	Източник на промишлен шум	Резултати от собствени измервания
6	Е.МИРОЛИО ЕАД	гр.Свищов, Западна промишлена зона	1. Цех Вискозни разтвори 2. Цех Предилен 3. Цех ПРПОРОСК 4. Цех Пренамотващ 5. Вентилатори 6. Вътрешнозаводски транспорт	Стойностите на еквивалентното ниво на шума по границите на площадката и в мястото на въздействие, представени в Протокол от изпитване № 796М/15.05.2017 г., Протокол от изпитване № 796М.1/15.05.2017 г., Протокол от изпитване № 796М.1/15.05.2017 г. , Протокол от изпитване № 1395Е.1/13.06.2019 г., Протокол от изпитване № 1395Е.2/13.06.2019 г., Протокол от изпитване № 1395Е.3/13.06.2019 г. не превишават установените стойности за дневно ниво на шум, определени в Условие 12.1.1. от Комплексно Разрешително № 12 / 2004 г. актуализирано с Решение № 12-Н0-И0-А1/2012 г. и изменено с Решение № 12-Н0-И1-А1/2016 г.

Източник: РИОСВ-Велико Търново

Шум от битови източници

Шумът от битови източници е с локален обхват и краткотрайна експозиция.

Транспортен шум

Основният източник на шумово натоварване в урбанизираната среда на гр. Свищов е автомобилният транспорт.

1.7.2 Данни от единната система за мониторинг

Нормирането на шума в Р България е извършено чрез Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението (Обн. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2006 г.), издадена от МЗ и МОСВ.

РИОСВ - В. Търново организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 Закона за опазване на околната среда.

Осъществяваният контрол е превантивен, текущ и последващ. Контролните и собствени измервания се извършват от акредитирани лаборатории, като се спазват изискванията на „Методика за определяне на обща звукова мощност, излъчвана в околната среда от

промишлено предприятие и определяне нивото на шум в мястото на въздействие“, утвърдена със Заповед № РД-613/ 08.08.2012 г.

Мониторингът на шума от автомобилния транспорт се извършва от РЗИ В. Търново. За периода 2014-2020 г., са изготвени оценки на шумово натоварване в определените 15 пункта за измерване. Шест от пунктовете са разположени в райони с участъци, включващи основни пътища и основни железопътни линии, четири – в райони с промишлени източници на шум и пет – в райони, подлежащи на усилена шумозащита. През 2020 г. пунктовете за мониторинг са намалени на 14 броя - отпада един пункт от зоните, подлежащи на усилена шумозащита.

От проведените през 2020 г. 81 измервания на уличен шум 54 (66.66%) са стойности над нормите, от тях:

✓ 30 измервания в пунктове, разположени в район с интензивен автомобилен трафик (натоварени с МПС улици) са над нормата от 60 dB (A) и варират от 63,02 dB (A) до 67.70 dB (A)

✓ 24 измервания в пунктове, в райони с усилена шумозащита са над нормата от 45 dB (A) за лечебни заведения и училища и 55 dB (A) за жилищни зони и варират от 57,82 dB (A) до 63.40 dB (A)

✓ В зоните с промишлени източници от наблюдаваните общо 4 пункта измерените еквивалентни нива на шум са под нормата от 70 dB (A).

Разпределението на диапазоните на регистрираните шумови нива през 2020 г. е представено в Таблица 27.

Таблица № 27. Разпределение на диапазоните на регистрираните шумови нива през 2020 година

Град	Общ бр. пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове), dB (A)							
		Под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	Над 82	Над гранична стойност
Свищов	14	1	4	9	0	0	0	0	10

Източник: РЗИ-Велико Търново

Таблица № 28. Разпределение на диапазоните на регистрираните шумови нива за периода 2014-2020 година

Година	Общ бр. пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове), dB (A)						
		Под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	Над 82
2014	15	0	4	11	0	0	0	0
2015	15	0	8	7	0	0	0	0
2016	15	0	3	8	4	0	0	0

Година	Общ бр. пунктове	Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове), dB (A)						
		Под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	Над 82
2017	15	0	7	7	1	0	0	0
2018	15	1	5	8	1	0	0	0
2019	15	0	3	10	2	0	0	0
2020	14	1	4	9	0	0	0	0

Източник: РЗИ-Велико Търново

Най-голям е броят на пунктовете с регистрирани нива на шума в диапзона 63-67 dB (A).

Не са регистрирани нива на шума във високите диапазони: 68-72 dB (A), 73-77 dB (A), 78-82 dB (A) и над 82 dB (A). Увеличава се броят на пунктвете с един, с измерени еквивалентни нива на шума под 58 dB (A).

Осреднените еквивалентни нива на шума в гр. Свищов се задържат над 60 dB (A).

Въпреки реализираните шумозащитни мерки в града и наблюдаваните населени места, оценката на шумовото натоварване през 2020 г. показва, че неблагоприятната тенденция на измерени високи еквивалентни нива на шума край обектите на усилена шумозащита и в районите с интензивен автомобилен и ж.п. трафик продължава, независимо че осредненото еквивалентно шумово ниво се запазва почти същото.

1.7.3. Радиационно състояние на атмосферния въздух

Съставна част от общинския план на Свищов за защита при бедствия е плана за защита при ядрена или радиационна авария и при трансграничен пренос на радиоактивни вещества. Целта на плана е да се създаде оптимална организация за успешно осъществяване на мероприятията за защита на населението и националното стопанство, за управление на административната и стопанска дейност в условия на повишена радиация и за ликвидиране на последствията от евентуална авария.

За измерване на радиационния фон на територията на общината в с Ореш има изградена локална мониторингова станция за гама фон. Наблюдаван параметър е специфичната обемна активност. Не са регистрирани наднормени концентрации на естествени и техногенни радионуклиди, съгласно Наредба за основни норми за радиационна защита от 30.07.2004 г. Стнацията в с. Ореш е обновена през м. юли 2014 г. и предоставените данни стартират от 07.2014 г.

Производствени и други дейности, източници на радиационно замърсяване на територията на общината, няма.

Резултатите от наблюденията през периода 2014-2020 г. показват, че радиационният гама-фон в пункта е в границите на характерния естествен гама-фон и конкретните метеорологични условия.

През 2020 г. радиационният фон се движи в **нормални граници и е в диапазона от 0,104 до 0,112 µSv/h.**

1.7.4. Радиационно състояние на повърхностните реки, необработваеми почви и дънни утайки от водни обекти

Радиологичният мониторинг на реките, езерата и язовирите в страната се осъществява чрез мрежа от пунктове по поречията и се изразява в контрол на показателите, съгласно Наредба №7/08.08.86 г. за показатели и норми за определяне качеството на течащи повърхностни води – обща бета радиоактивност (750 mBq/l), съдържание на общ уран ***(0.6 mg/l) и съдържание на радий - 226 (150 mBq/l).***

От 2000 г. е провеждан системен контрол на радиационното състояние на р. Дунав (в 12 пункта, включващ и пункт Свищов, за радиологичен мониторинг в 30 км. зона на АЕЦ „Белене“) в изпълнение на Международна програма за опазване на р. Дунав, на тримесечие - по показател обща бета активност на водите, радиоактивност на дънни утайки от водни обекти, радиационен контрол (съдържание на естествени и техногенни радионуклеиди) в необработваеми почви в 30 км. Зона. От анализа на получените резултати и сравнението им с тези от минали години може да бъде направен извода за липса на техногенно радиационно замърсяване на водите на р. Дунав на българска територия.

Резултатите от цялостния радиологичен мониторинг на повърхностни води, необработваеми почви, дънни утайки от водни обекти показват, че измерените радиологични показатели са значително под ПДК, не са наблюдавани надфонови стойности на радиологичните компоненти в околната среда и като цяло районът около площадката на АЕЦ „Белене“ е в добро радиационно състояние.

1.7.5. Опасни вещества

Прилагането и спазването на законодателството в областта на химикалите е гаранция за постигане на:

✓ съответствие с основните цели на националната политика по опазване на околната среда;

✓ намаляване и предотвратяване на риска за човешкото здраве и околната среда;

✓ свободно движение на стоки и сигурност за потребителя.

С цел предотвратяване на големи аварии с ОХВ и препарати и ограничаване на последствията от тях за живота и здравето на хората и околната среда, предприятия, в които се съхраняват и/или употребяват химични вещества, са длъжни да се класифицират като „Предприятие с нисък рисков потенциал“ или „Предприятие с висок рисков потенциал“. На територията на община Свищов има две предприятия, които са

класифицирани като предприятия с висок рисков потенциал, попадащи в обхвата на глава седма, раздел първи на ЗООС.

Обекти с висок рисков потенциал:

„Е. Миролио“ ЕАД

Класифицирано е като предприятие с висок рисков потенциал. Предметът на дейността на дружеството е производство на изкуствени химични влакна. На територията на предприятието се съхраняват и употребяват химични вещества и смеси със следните категории на опасност:

H1 Остра токсичност, Категория 1

P5a Запалими течности

E2 Опасни за водната среда в Категория Хронична опасност, Категория 2

За предприятието могат да се обобщят следните сценарии за големи аварии с крайни събития - пожари, експлозии, разливане, „домино ефект“, голяма авария със силно въздействие върху околната среда. Предвидени са системи за управление, контрол и безопасност на технологичните процеси, които включват следните подсистеми: информационна, сигнализационна, за автоматично регулиране, за аварийна защита, подходящо обучение и инструктаж на персонала на всички нива.

Обекти с нисък рисков потенциал:

„СВИЛОЦЕЛ“ ЕАД

Класифицирано е като предприятие с нисък рисков потенциал. Предметът на дейността на дружеството е производство на сулфатно избелена целулоза. На територията на предприятието се съхраняват и употребяват химични вещества и смеси със следните категории на опасност:

H2 Остра токсичност, Категория 2 и 3

P2 Запалими газове

P4 Оксидиращи газове

P5в Запалими течности

P8 Оксидиращи течности и твърди вещества

E1 Опасни за водната среда в Категория Остра опасност, Категория 1, или Хронична опасност, Категория 1

E2 Опасни за водната среда в Категория Хронична опасност, Категория 2

Както и поименно изброени Втечнени запалими газове, Кислород, Нефтопродукти и алтернативни горива.

1.8. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ

Нормативно озеленяването на урбанизираните територии се определя от изискванията на ЗУТ, ЗООС, Наредба № 7 на МРРБ.

Системата на зелените площи в общината е в хармония с природните дадености, множеството исторически и културни паметници с местно и национално значение, съчетани с красивото и озеленено крайбрежие на р. Дунав.

По разположението, предназначението и вида на зелените площи в населените места на общината, площите биват:

1. Зелени площи за широко общо ползване за всекидневен отдих: паркове, градини, улично озеленяване, извън селищни паркове – публична общинска собственост. Зелените площи в централната част на града са покрити главно с цветя, храсти и трева.Уличното озеленяване е предимно от чинар, албиция, явор, ясен, конски кестен, липа, бреза и др.

2. Насаждения със специално предназначение – зелени площи към обществени сгради, училища, детски заведения и др.

3. Следва да се отчете наличието на много дворна зеленина, чиято интензивност е значителна в парцелите за индивидуално жилищно строителство и оказва благоприятно общо въздействие върху микроклимата. Индивидуалните парцели са озеленени с цветни лехи, плододайни и цветни храсти, и различни овощни видове.

Според баланса на територията в общината Свищов съществуват **200 дка** зелени площи.

Желателен е достъп до зелените територии на бившата казарма, с площ от 300 дка, която да се поддържа с дейности по дезинсектиране.

Таблица № 29. По-значителни зелени площи в община Свищов

№	Наименование	Мярка	Количество
1.	Градска градина	дка	5
2.	Исторически парк „Паметниците“	дка	17
3.	Градинка при „Паметника на дарителите“	дка	3
4	Парк „Калето“	дка	7
5.	Градина на площад „Свобода“	дка	1.1
6.	Парк „Радост“	дка	2
7.	Местност „Манастира“	дка	4

Източник: Собствени изчисления

Реализирани дейности:

- По проект **„Подобряване на трансграничната мобилност в региона Свищов – Зимнич, чрез развитие и реконструкция на главни участъци от транспортната инфраструктура“** - Подобрена мобилност и достъп до транспортната, информационната и комуникационната инфраструктура в трансграничния регион, както и подобрена

трансгранична мобилност в региона Свищов – Зимнич, чрез развити и реконструирани главни участъци от транспортната инфраструктура;

- По проект **„Благоустрояване на средата в най-оживените обществени пространства на традиционния център на гр. Свищов“** - Благоустрояване на следните подобекти: Детска площадка до площад „Алеко“; „Градинката с часовника“; Градска градина до площад „Алеко“; Градинката с паметника на Цветан Радославов на площад „Преображение“; Реконструкция на площад „Велешана“; Реконструкция на зелената площ източно от площад „Велешана“ и Реконструкция на тротоарните площи на прилежащите улици около двора на Търговската гимназия.

Проектът е финансиран по схемата за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.4-09/2012 „Зелена и достъпна градска среда“.

Проект **„Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. Свищов – подобрено качество за живот, жизнена и работна среда“** е финансиран по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO001/1.4-07/2010 „Подкрепа за интегрирани планове за градско възстановяване и развитие“ с Управляващ орган (УО) на ОПРР 2007-2013 г. Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ). Основна цел на плана е трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на градската територия.

Новата визия на „Свищов 2020“ е: **„Свищов - зелен град, с конкурентоспособна икономика, модерна инфраструктура, добър стандарт на живот, отдих и туризъм - Дунавски образователен център“.**

Визията за развитие на Свищов до 2020 г. е обвързана с изведените 3 зони за въздействие:

ЗОНА СЪС СОЦИАЛЕН ХАРАКТЕР

ЗОНА С ПОТЕНЦИАЛ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

ЗОНА НА ПУБЛИЧНИ ФУНКЦИИ С ВИСОКА ОБЩЕСТВЕНА ЗНАЧИМОСТ

Повишаване качеството на градската среда чрез интервенции в дефинираната публична зона ще е предпоставка за засилване на туристическия потенциал на града, възприемането му като място за отдих, повишаване на привлекателността му като Дунавски образователен център, повишаване качеството на живот в града и използване на „зеления“ му потенциал чрез мерки за енергийна ефективност и за подобряване/разширяване на зелените пространства.

Във връзка с процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура „Изпълнение на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие 2014-2020 – Свищов“, Министерство на регионалното развитие и благоустройството

сключи с Община Свищов Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG16RFOP001-1.036-0001-C01/18.11.2016 г. за реализирането на проект **„Благоустрояване на градската жизнена среда в гр. Свищов“**. Проектното предложение е на обща стойност 5 040 204, 64 лв. и се изпълнява в продължение на 24 месеца. Заложените дейности са насочени към подобряване и реновиране на градската среда на територията на зона за въздействие с преобладаващ социален характер в гр. Свищов – ул. „Черни връх“/ж.к. „Младост“ и парк Радост. Проектът за ул. „Черни връх“/ж.к. „Младост“ обхваща междублокови пространства с обща площ от 53 990 кв.м., обвързани в единна система чрез реконструкция на улична мрежа. Проектът е приключил в края на 2018 г.

През 2016 г. по Програмата за местни инициативи на Община Свищов, която подкрепя изпълнението на граждански проекти, е реализиран проект **„Облагородяване на Парк „Паметниците“ и изработка на иконостас в ДСХ „Мария Луиза“ гр. Свищов“**.

През 2017 година по Програма „Местни инициативи 2017“ са реализирани 7 проекта (с един проект повече спрямо 2016 г.). Одобрените идеи и проекти, получили финансиране през годината, в които са включени дейности по облагородяване на зелени площи, са:

„Кът за отдих и игри – село Алеково“ – облагородена е централната част на селото и е оформен приветлив кът за разходка и отдих, чрез залесяване, озеленяване и др. дейности.

„Ремонт на околоблоково пространство“ в гр. Свищов, ул. „Петър Ангелов“ №15 – подобрена е инфраструктурата, безопасното ползване на околоблоковото пространство за разходка, отдих, игра и др.

Регионалната програма на Община Свищов **„Осигуряване на заетост за почистване и поддържане на инфраструктурата на град Свищов“** е насочена към поддръжка на четвъртокласна пътна мрежа (почистване на пътни канавки, изрязване на храсти, косене на трева по банкети), почистване и отводняване на улици, дерета и канали и поддържане на детски площадки и паркове.

Проект **„Парк за отдих и детски игри в с. Алеково, община Свищов“**, финансиран от МОСВ, ПУДООС по Национална програма „За чиста околна среда - 2017 г.“ допринася за почистване на натрупаните с годините битови отпадъци, обрасли площи с растителност, облагородяване на терена с прилежащи площи и оформяне на приветлив и ефективен кът за отдих и спорт. Основната цел на проекта е повишаване на екологичната култура и навлизане в съвременни тенденции в сферата на опазване на околната среда.
През 2018 г. по Програма „За чиста околна среда - 2018“ са реализирани 5 проекта. Одобрените идеи и проекти, свързани със зелената система, получили финансиране са:

- Почистване и облагородяване на парк „Могилата“ в с. Овча могила;

- Европейски облик на парка в с. Драгомирово;

- Парк за отдих и детски игри в м. Паметниците.

През 2018 г. по Програма „Местни инициативи 2018“ са реализирани 8 проекта (с един проект повече спрямо 2017 г.), като следните от тях са свързани с облагородяване и почистване на зелени площи на територията на общината:

„Облагородяване на центъра на село Хаджидимитрово“ – облагороден е площада и е оформен приветлив кът за отдих, ремонтиран е съществуващия фонтан и е залесено с храсти и цветна растителност.

„Парк за отдих и игри край Дунава“, с. Вардим - почистени са натрупаните с годините битови отпадъци, обрасли площи с растителност и е облагороден терена с прилежащи площи.

Проект „Чиста природа днес – чиста природа утре“, финансиран от МОСВ, ПУДООС се реализира през 2019 г.

Проектът на Кметство Горна Студена, община Свищов по Национална програма „За чиста околна среда – 2019 г.“ е насочен към почистване на територията, озеленяване, възстановяване на съществуващи и създаване на нови зони за отдих в парк на Военно-историческия музей „Владимир Александрович“ в с. Горна Студена, който е основна забележителност и пряко свързан Руско-турската освободителна война от 1877-1878 г. Почистени са 10 дка (от 54,60), залесено е с устойчиви храсти и паркова растителност, доставени са нови паркови съоръжения.

Проект **„Обновяване, почистване и озеленяване на парк в село Ореш, община Свищов“,** финансиран от МОСВ, ПУДООС, се реализира през 2019 г. Проектът на Кметство Ореш, община Свищов по Национална програма „За чиста околна среда - 2019 г.“ допринася за почистване, залесяване, засаждане, закупуване и монтиране на беседка, детско съоръжение, ударопоглъщаща каучукова настилка, кошчета за разделно събиране на отпадъци и ремонтиране съществуващи люлки и пейки. Паркът е с площ 3,096 дка и на север граничи с Енорийска църква „Непорочно зачатие на Блажена Дева Мария“, на запад ОУ „Христо Ботев“ и на изток с ДГ „Зорница“.

По проект **„Природата – нашето бъдеще е в нашите ръце“,** финансиран от МОСВ, на Община Свищов по Национална програма „За чиста околна среда – 2019 г.“ е обновен облика на градския парк, чрез изпълнение на дейности, свързани с почистване, залесяване, ремонт на съществуващи и доставка на нови паркови и детски съоръжения.

През 2019 г. по Програма „Местни инициативи 2019“ са реализирани 7 проекта, следните от които са свързани с облагородяване на зелени площи:

- „Модернизиране на парк - с. Алеково, община Свищов“;

- „Изграждане на кът за отдих и облагородяване на зелените площи в централната част на град Свищов“;

- „Зони за отдих в кметство Совата - желани и достъпни зони за всички“;

- „Активни и инициативни за чисто и приветливо село Горна Студена“;

- „Българско Сливово - Европейско село“.

Проект **„Подобряване и реновиране на градска среда ул. „Патриарх Евтимий“ и ж.к. „Симеон Ванков“ в град Свищов“** е изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № BG16RFOP001-1.036-0007-C01/26.06.2020 г. Проектът обхваща междублокови пространства с обща площ от 13 502,50 кв.м. Дейностите включват: рехабилитация на бордюри и тротоарни настилки; подмяна на алейните и пешеходни настилки; обособяване на кътове за отдих; подмяна на елементите на градското обзавеждане – пейки, кошчета, беседки, изграждане на детски площадки; създаване на условия за активен отдих; реконструкция на зелени площи и създаване на нови зелени площи; интегриране на групите в неравностойно положение посредством създаване на достъпна среда както и монтиране на улично лед осветление.

През 2020 г. проектът на Община Свищов **„Осигуряване на заетост за почистване и поддържане на инфраструктурата на град Свищов“** е насочен към почистване на четвъртокласна пътна мрежа (разчистване на пътни платна и канавки, изрязване на храсти, косене на трева по банкети, чистене на терени), почистване и отводняване на улици, дерета и канали и поддържане на детски площадки и паркове.

Проектът **„КАЛЕТО – ЗЕЛЕНИЯТ РАЙ НА СВИЩОВ“** е един от трите одобрени проекта на община Свищов, реализирани с финансовата подкрепа на МОСВ и ПУДООС в рамките на конкурса „Обичам природата и аз участвам“ през 2020 г. Средствата в размер на 9 999,00 лева и доброволен обществен труд осигуриха възможност да се обнови това любимо място за почивка, развлечения и отдих на гражданите и гостите на града. Изпълнението на проекта променя изцяло облика на парк „Калето“, придавайки му нова естетична и красива среда. Проектните дейности включват: почистване на парка, санитарна сеч, озеленяване, ремонт на наличните пейки и кошчета за отпадъци, включително и закупуване на нови такива.

Проектът **„Обичам природата – обичам Вардим“** е финансиран от МОСВ и ПУДООС в Националната кампания „Обичам природата – и аз участвам“ 2020 г. Основната цел на проекта е почистване, озеленяване и създаване на нови паркови зони на площада в центъра на село Вардим. През 2019 г. по ОПРР 2014-2020 г. е извършен ремонт на читалищната сграда, а с реализиране на проекта за обновяване на околното пространство е завършен и цялостния облик на центъра на селото – красива и изцяло обновена читалищна сграда и хубаво парково пространство.

1.9. УПРАВЛЕНСКИ КАПАЦИТЕТ

1.9.1. Наличие на комисии/отдели/сектори/отделни специалисти в Общинския съвет/ общинската администрация - отговорности и задачи, които изпълняват

Общински съвет

Законодателният орган на местното самоуправление, който определя политиката на община Свищов за развитието ѝ, в т.ч. и по проблемите на околната среда, е Общинския съвет.

В *Правилника за организацията и дейността на Общински съвет са определени* основните дейности, функциите, правата, задълженията и отговорностите, органите за управление, организацията за тяхната работа и взаимодействието им с Общинската администрация.

Съгласно Чл. 23. (1) от този правилник „Работните органи на Общинския съвет са постоянни и временни комисии от общински съветници и смесени съвети и комисии с председатели от Общинския съвет“. По въпроси, свързани с околната среда е създадена и функционира **Постоянна комисия по земеделие, гори, околна среда и води.**

Общинският съвет приема общинската програма за околна среда, както и всички други програми, свързани с компонентите и факторите на околната среда и контролира изпълнението им (чл.79, ал.4 от ЗООС).

Общинска администрация

Общинската администрация е изпълнителен орган на местното самоуправление и се представлява от кмета на общината. Функциите на кмета на общината по отношение на околната среда са подробно разписани в чл.15 от ЗООС.

Кметът на общината е компетентният орган, отговарящ за разработването, в т.ч. актуализирането на програмата по опазване на околната среда, като ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране (чл.79, ал.5 от ЗООС).

Отчетът се представя за информация и в РИОСВ – Велико Търново. До настоящия момент община Свищов стриктно спазва тези свои законови задължения.

Кметът на общината е компетентният орган, отговарящ за разработването, в т.ч. актуализирането и на други „подпрограми“, влизащи в обхвата на Програмата по околна среда. Тези програми са разработени и са неразделна част от нея, а именно:

✓ Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г.;

✓ Общинската програма за управление на отпадъците 2021-2028 г. – в проект;

✓ Програма за опазване, устойчиво използване и възстановяване функциите на почвите в община Свищов 2021-2028 г. – в проект.

От съществено значение за постоянното подобряване на социално-икономическата среда и устойчивото развитие в общината е ефикасното и ефективно управление на процесите и ресурсите, в т.ч. по околна среда.

1.9.2. Квалификация на кадрите, заети в горепосочените дейности

Община Свищов разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на своите отговорности. Структурата на Общината отговаря на функционалните направления, по които осъществява своята дейност. Дели се на седем дирекции, като всяка една от тях съдържа съответните отдели и звена.

Околната среда е структурирана в Дирекция „Устройство на територията, регулация и екология“, отдел „Устройство на територията, регулация и екология“.

Функциите на дирекцията са по поддържане на общинската инфраструктура, териториите за обществено ползване и околната среда, в т.ч. подготовка и изпълнение на инвестиционни програми и проекти с бюджетно и външно финансиране от европейски, международни и национални фондове и програми, както и управление на дейностите по поддържане и опазване на околната среда.

Дирекцията е подчинена на Заместник-кмет „Управление на европейски проекти и образование и устройство на територията“.

С проблемите на околната среда са натоварени двама експерти.

Експертите притежават необходимия ценз и професионален опит, но броят им е недостатъчен за големите отговорности в общината по отношение на околната среда. **Необходимо е този ресор да се разшири с експерти и развие до ниво самостоятелен отдел към специализираната администрация.**

За придобиване на административен, технически и финансов опит на общинската администрация голям принос има и реализацията на редица проекти за периода 2014-2020 г:

✓ Проект „Повишаване на капацитета, квалификацията и ефективността на служителите от Община Свищов, чрез провеждане и участие в обучителни и квалификационни курсове“ се реализира с подкрепата на ОПАК. Проектът е изпълнен през 2014 г.
✓ Проект „Въвеждане на механизми за мониторинг и контрол на изпълняваните общински политики за по-ефективно функциониране на общинската администрация“.

✓ Проект „Подобряване на ефективността и ефикасността на администрацията на Община Свищов“ е финансиран по ОПАК.

Постоянното повишаване на капацитета на администрацията е гаранция не само за добро управление на проблемите, свързани с околната среда и човешкото здраве, но и за увеличаване на проектите, финансирани със средства на ЕС.

1.9.3. Общински наредби в разглежданата област

С управлението на околната среда са директно свързани следните общински наредби:

✓ Наредба за опазване на околната среда на територията на община Свищов, приета с Решение № 1224/25.06.2015 г., протокол № 68, посл. изм. с Решение № 552/29.07.2021 г., протокол № 32.

С наредбата се уреждат обществените отношения, свързани с опазването и ползването на компонентите на околната среда, в т.ч. и компонент почви и земни недра, регулират се правата, задълженията и отговорностите на физическите и юридически лица и други организации, както и финансирането на дейностите по опазване на околната среда на територията на общината.

✓ Наредба за управление на отпадъците на територията на община Свищов, приета с Решение № 372/17.12.2020 г., протокол № 21, посл. доп. и изменена с Решение № 515/24.06.2021 г., протокол № 30.

Урежда екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Свищов като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Обхваща всички видове отпадъци (битови, строителни, биоотпадъци и т.н.). Въвежда забрани за дейности, водещи до увреждане на компонентите на околната среда.

Отговорен за прилагането ѝ е кмета на общината, който може да упълномощава със своя Заповед длъжностни лица от общинската администрация за изпълнение правата и задълженията му по тази Наредба. Това са кметовете на населените места и служителите от звено „Екология“ към Дирекция УТРЕ.

Други наредби, имащи пряко отношение към проблемите на околната среда са:

✓ Наредба № 1 за обществения ред, опазване на общинските и други имоти за общо ползване и организацията на движението на територията на община Свищов, променена с решение № 171/04.04.2020 г. на Административен съд - гр. Велико Търново, влязло в сила на 29.04.2020 г.

✓ Наредба за управление на горските територии на община Свищов – приета с Решение № 577/26.06.2013 г.

1.9.4. Обмен на информация и сътрудничество с регионални органи на централни ведомства, от компетенциите на които са въпроси по опазване на околната среда, в териториалния обхват на които попада общината

Контрол за спазването на изискванията на нормативната уредба по околна среда, в т.ч. изпълнението на Програмата е **РИОСВ - Велико Търново:**

5000 Велико Търново, ул. „Никола Габровски“ 68

Тел: 062 620 358,

Факс: 062 623 784,

E-mail: rioSvtt-vt@riosvtt.org

Община Свищов извършва обмен на информация за състоянието на околната среда и със следните институции: Басейнова дирекция „Дунавски район“ - гр. Плевен, РЗИ Велико Търново, Регионална дирекция по горите, Напоителни системи - Плевен, ОДБХ - Велико Търново и др.

Отчетността е основен елемент на документирането и систематизирането на събраната информация за състоянието на компонентите и факторите на околната среда. Следвайки йерархичната схема на документиране, е необходимо всички физически и юридически лица, които извършват дейности, оказващи въздействие върху околната среда, да разработват и предоставят на общината нормативно указаната документация. Отчети, както и други документи, все още не се подават от всички причинители на замърсяване, което води до непълноти в събираната информация.

Съвременната нормативна уредба дава възможност да се изгради една цялостна система за документиране. Спазването на разпоредбите на специализираните наредби ще осигури основната част от документирането на системата за опазване на околната среда.

1.9.5. Сътрудничество в разглежданата област със съседни общини, бизнеса, НПО

Сътрудничество с НПО по проблемите на околната среда

Общината членува в следните организации:

- ✓ Асоциация на дунавските общини „Дунав“;
- ✓ Трансграничен Еврорегион „Дунав – юг“;
- ✓ Национално сдружение на общините в Република България.

В областта на околната среда общинската администрация и общинският съвет си взаимодействат както с обществени структури, така и с неправителствения сектор. Това сътрудничество осигурява адекватност на общинската програма по опазване на околната среда и на свързаните с нея „подпрограми“ по отношение на обществения интерес.

Програмата е отворен документ и може да бъде актуализирана и допълвана в зависимост от този интерес.

Община Свищов осъществява добро взаимодействие с НПО с интереси към екологията.

При реализирането на проекти и инициативи с екологична насоченост активно участие вземат граждани, ученици, еко-клубове, фирми, както и бизнесмени.

Сътрудничество с бизнеса

Общината поддържа тясно сътрудничество с бизнеса по въпроси, свързани с екологични проблеми. Експерти от общината участват в проверки, общината съдейства и подкрепя екологосъобразни инвестиционни намерения и проекти.

Трансгранично сътрудничество

Общината поддържа и трансгранично сътрудничество между България и Румъния в рамките на Еврорегион „Дунав юг“ и Дунавската макрорегионална стратегия на ЕС. В рамките на това сътрудничество се разработват и реализират редица проекти, като например проект „Подобряване на трансграничната мобилност в региона на Свищов - Зимнич“ чрез развитие и реконструкция на главни участъци от транспортната инфраструктура“, чиято цел е подобряване на транспортната достъпност и придвижването на хора, стоки и услуги.

Сътрудничество с други общини

Община Свищов е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Левски/Никопол, в което се включват общините Левски, Белене, Никопол, Павликени и Свищов и което управлява Регионалната система за управление на отпадъците, регион Левски /Никопол/ – с. Санадиново, община Никопол.

1.9.6. Информиране на обществеността – използвани подходи и механизми

Информация за състоянието на околната среда

Община Свищов активно работи за улесняване достъпа на гражданите до екологична информация, повишаване на тяхната екологична култура и образование, насърчаване на участието им в процесите на вземане на решения, касаещи околната среда. Ръководи се от разбирането, че информираността е важен елемент за осмисляне на местните екологични проблеми от страна на обществеността и **за активно формиране на обществено поведение за грижа към околната среда.**

Всички актове на Общински съвет - Свищов се довеждат до знанието на населението чрез средствата за масово осведомяване или чрез Интернет страницата на Община Свищов. Заседанията на комисиите и сесиите на съвета са публични.

Общинската администрация информира населението на община Свищов за състоянието на околната среда за изпълнението на мерките от общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост чрез следните механизми:

- ✓ публикуването на информация на интернет страницата на общината;
- ✓ възможност за достъп до информация, в т.ч. чрез Общинския център за адм. обслужване и информация за граждани: 0631 / 68 132.
- ✓ електронно информационно табло – 1 брой във фоайето на общината. **Данните от системата ДОАС са изведени на това табло,** което е недостатъчно за широка информираност за състоянието на КАВ в реално време.
- ✓ публикации в медии;
- ✓ обществени обсъждания;
- ✓ екологични кампании – напр. ежегодната кампания за Деня на река Дунав - 29 юни и др.

1.9.7. Мобилни и стационарни системи за наблюдение и контрол на качеството на околната среда

Националната система за мониторинг на околната среда

Наблюдение и контрол на околната среда се извършва чрез Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС). Системата е създадена и функционира в съответствие с чл. 1, т. 7 от Закона за опазване на околната среда. Чрез нея се осигурява своевременна и достоверна информация за състоянието на елементите на околната среда и факторите, възоснова на която да се правят анализи, оценки и прогнози за обосноваване на дейностите по опазване и защита на околната среда от вредни въздействия.

Системата се ръководи от Министъра на околната среда и водите чрез Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), която администрира системата.

Оценките на състоянието на компонентите на околната среда на регионално ниво се извършват от РИОСВ - Велико Търново; оценките и докладванията на състоянието на водните ресурси на басейново ниво – от БДДР.

Системата включва Националните мрежи за мониторинг на: атмосферен въздух, води, земи и почви, гори и защитени територии, биологично разнообразие, радиологичен мониторинг и мониторинг на шума. В обхвата на НСМОС се включват и контролно-информационните системи за: емисии на вредни вещества в атмосферния въздух, емисиите на отпадъчни води във водни обекти, информационна система за отпадъците, информационна система за опазване на земните недра.

ИАОС поддържа информационни бази данни на национално и регионално ниво. Базите данни и на национално, и регионално ниво са структурирани по компоненти на околната среда с използване на общи номенклатури.

Община Свищов е обхваната в НСМОС по следните компоненти:

✓ **Въздух**

По контролираните в България показатели за качеството на атмосферния въздух за община Свищов години наред се констатират превишавания на ПДК за ФПЧ$_{10}$, сероводород (H_2S) и серовъглерод (CS_2) единствено за територията на гр. Свищов.

Националната система за контрол на КАВ в т.ч. модул за достъп до общините за предоставяне на данни за КАВ и модул SMS оповестяване за превишаване на допустимите норми и алармени прагове за SO_2, NO_2, O_3 за опазване на човешкото здраве обхваща и гр. Свищов.

В реално време контролът на качеството на атмосферния въздух на гр. Свищов се осъществява от стационарен пункт за мониторинг (ПМ), оборудван със система за диференциална оптична абсорбционна спектроскопия (ДОАС – OPSIS), към НАСЕМ. Чрез Българо-румънската система за мониторинг качеството на атмосферния въздух – OPSIS се извършва в реално време осреднено измерване за 1 час на SO_2, NO_2, NO, H_2S, CS_2, O_3 в градовете Свищов и Зимнич. Извършва се определяне на PM$_{10}$ и озон. Измерват се и метеопараметрите скорост на вятъра, посока на вятъра, атмосферно налягане, температура, слънчева радиация и относителна влажност. Извън гр. Свищов в близост до помпената станция е изградена фонова автоматична метеорологична станция.

Системата е подробно описана в *Програмата за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г.* Системата осигурява информацията в реално време за качеството на въздуха в гр. Свищов на обществеността и компетентните институции.

Системата за качеството на атмосферния въздух разполага и с 6 броя мобилни автоматични станции (МАС), включени към регионалните лаборатории в София, Пловдив, Плевен, Стара Загора, Варна и Русе.

Периодично се извършват и локални измервания на КАВ с МАС, чиито график се утвърждава от Министъра на околната среда и водите.

✓ **Води**

Повърхностни води

Мониторингът на повърхностните води се извършва по мониторингова програма съгласно Заповед на Министъра на околната среда и водите. Програмата включва:

- ✓ Физикохимичен мониторинг на повърхностни води;
- ✓ Изпълнение на програмата за хидрометричен мониторинг на повърхностни води;
- ✓ Емисионен контрол на отпадъчни води.

Мониторингът на водите на територията на община Свищов като част от НСМОС е подробно описан в т.1.3. от настоящата Програма.

Контролен мониторинг

РИОСВ – Велико Търново извършва контролен мониторинг на:

✓ обектите, формиращи отпадъчни води, в т.ч. параметрите и изпълнението на условията и изискванията в издадените разрешителни за водовземане и заустване на отпадъчни води и комплексните разрешителни, издадени по реда на Закона за опазване на околната;

✓ пречиствателните станции на населените места;

✓ аварийните изпускания на отпадъчни води;

✓ имисионен мониторинг на повърхностните води на територията на община Свищов в Пункт №8 – р. Дунав, гр. Свищов - поречие Дунав. Този пункт е включен в международната транснационална мониторингова мрежа за река Дунав (TNMN). Честотата на пробовземане е 12 пъти годишно. За 2015 г. резултатите от анализа на показателите по нарочно изготвена програма показват сравнимост на стойностите с останалите пунктове в реката.

Собствен мониторинг

Собствен емисионен мониторинг на производствените отпадъчни и битово-фекални води извършват операторите на инсталациите по силата на Комплексните разрешителни и/или на разрешенията за водовземане и заустване.

Подземни води

Мониторингът на подземните води в община Свищов като част от Националната програма за мониторинг, се осъществява на основание Заповед № РД–182/26.02.2013 г. на Министъра на околната среда и водите. Изпълняват се два вида програми:

- ✓ за качество (химично състояние) на подземните води и
- ✓ за количество (количествено състояние) на подземните води.

Мониторинга се извършва в 2 пункта:

1. МР 049 при Вардим ШК-РЗ ОПС „Вардим“ - в пункта се извършва оперативен мониторинг по показателите желязо и манган.

Анализът на резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг показват отклонение от СК по показател „манган“. Наднормени концентрации по този показател са наблюдавани и в предходните години. От графиката по-долу се вижда, че СГС на концентрацията на манган отбелязва лека низходяща тенденция, но все още е значително над определената норма за показателя.

2. МР 133 при Козловец дренаж „Гравитачен“ ПС „Козловец“

Анализът на резултатите от мониторинга, получени през 2019 г., показва превишения на нормата на показател „нитрати“, но СГС на концентрацията е под СК за подземни води. За водата в този пункт са характерни наднормените концентрации на нитратни йони, но трябва да се отбележи, че за 2019 г. се наблюдава тенденция към понижаването ѝ. След извършване на анализ на получени резултатите от проведените през 2019 г. изпитвания на водата в пункта става ясно, че водата отговаря на критериите за добро химично състояние на подземни води.

Питейни води

Органите на РЗИ - Велико Търново извършват периодичен контрол на качеството на водите за питейно-битови нужди. През 2020 г. са изследвани общо 250 броя проби води от централни водоизточници, разположени на територията на РЗИ - Велико Търново, от които: 7 броя (2,81%) са нестандартни по микробиологични показатели и 56 броя (22,49%) – по органолептични и химични показатели.

Отклоненията по микробиологични показатели в питейни водоизточници на територията на община Свищов са следните:

- по показател с индикаторно значение коли форми (КФ) – Козловец;

- по показател с безусловно здравно значение Ешерихия коли (ЕК) и по показател с индикаторно значение коли форми (КФ) – Алеково, Козловец.

Взетите контролни проби води са стандартни.

Отклоненията по химични показатели са съответно:

- по показатели с безусловно здравно значение – нитрати (Алеково, Александрово, Г. Студена, Деляновци, Козловец, Овча могила, Ореш, Совата, Х. Димитрово, Червена);

- по показател с индикаторно значение – желязо (Б. Сливово);

Няма необхванати с планирания мониторинг населени места.

През 2020 г. във връзка с контрола по качеството на питейните води в областта са предприети следните административно-наказателни мерки от страна на РЗИ - Велико Търново:

- издадени са 5 предписания до управителя на „ВиК Йовковци“ ООД, от които 4 за извършване на ремонтни дейности на водоснабдителните съоръжения в Павликени, Бяла река, Овча могила и Ореш, и 1 за провеждане на необходимите мероприятия за осигуряване качества на питейната вода от зона на водоснабдяване „Вардим“, отговаряща по показател остатъчен свободен хлор на Наредба №9 за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели.

Информационна система

В ИАОС има изградена Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите, която функционира на основание чл.171, ал.1 от Закона за водите и Глава пета от Наредба № 1 /11.04.2011 г. за мониторинг на водите.

От 01.11.2012 г. Регионалните инспекции по околната среда и водите, в т.ч. и РИОСВ-Велико Търново въвеждат данните от контролната дейност, включително и протоколите от изпитване за физико-химичен анализ на отпадъчни води по влезли в сила разрешителни за ползване на воден обект, за заустване на отпадъчни води, издадени по ЗВ и на комплексни разрешителни, издадени по ЗООС. Системата е обществено достъпна - http://eea.government.bg/bg/nsmos/spravki

✓ **Почви**

Землището на община Свищов е включено в НСМОС, подсистема „Почви“ чрез мониторинговите пунктове №№ 211, 212, 227 и 228 съответно в землищата на с. Морава, с. Ореш, с. Александрово и с. Вардим. Измерват се концентрации на тежки метали и металоиди (***As, Hg, Cd, Cu, Ni, Cr, Pb, Zn***). Анализът, направен в Общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов (2021-2028 г.) показва, че почвите са в добро екологично състояние Съдържанието на изследваните тежки метали и металоиди в двата слоя на всички пунктове е много по-ниско от нормите за максимално допустимите концентрации на тези елементи.

✓ **Отпадъци**

Прилагане на система за наблюдение, отчет и оценка на Националния план за управление на отпадъците е предвидено като изискване в ЗУО. Тъй като ЗУО изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата на Националния план за УО, такава система е включена и в общинската програма за управление на отпадъците на Свищов. В допълнение, чл. 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините. Поставени са следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола:

- програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;

- кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година. Отчетът се публикува на Интернет страницата на общината, а копие от отчета се изпраща на РИОСВ.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците. Той трябва да определи звеното в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата. Такива функции са възложени на експерт по екология в Дирекция УТРЕ в специализираната общинска администрация, който изпълнява функциите за управление на отпадъците.

Съгласно чл. 44, ал. 6 от Закона за управление на отпадъците годишните отчети за отпадъци се предоставят в Изпълнителна агенция по околна среда.

Съгласно чл. 45, ал. 1 Изпълнителният директор на ИАОС или оправомощено от него длъжностно лице води публични регистри. Достъпът до тези регистри е публичен чрез Националната информационна система за отпадъците (НИСО) и чрез интернет страниците на РИОСВ – Велико Търново – www.riosvt.org

ИАОС е отговорна институция за събиране на информация по Наредба №1 от 04.06.2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри и по всички наредби, регламентиращи управлението на масово разпространени отпадъци.

ИАОС е отговорна институция и за водене и поддържане на публични регистри по чл. 45, ал. 1- 9 от ЗУО.

✓ **Биоразнообразие**

Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие

Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие представлява комплексен механизъм за проследяване и обобщаване на промените в биологичното разнообразие на Република България в дългосрочен план. Това се осъществява, от една страна, чрез целенасочени и дългосрочни наблюдения на елементите на биологичното разнообразие, съпроводени със събиране, обработка, съхранение и пренос на данни, а от друга страна – чрез система за оценка и анализ на въздействията върху биологичното разнообразие, неговото състояние и мерките, които се предприемат за предотвратяване на загубата му.

Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие обслужва нуждите от информация на възможно най-широк кръг потребители.

Разработена и внедрена е информационна система БИОМОН за въвеждане и обобщаване на информацията от мониторинга на биологичното разнообразие. БИОМОН поддържа национална и регионални бази данни.

Ежегодно се изготвят, съгласуват и утвърждават от министъра на околната среда и водите графиците за изпълнение на мониторинговите дейности в рамките на НСМБР.

1.10. УСЛУГИ, ПРЕДОСТАВЯНИ ОТ ОБЩИНАТА И НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА – ОБХВАТ НА ДЕЙНОСТ И СТАТУТ НА ФИРМИТЕ, ОСЪЩЕСТВЯВАЩИ СЪОТВЕТНАТА ДЕЙНОСТ

Общинската администрация осъществява административно, методическо и финансово управление и контрол на повече от 40 броя второстепенни разпоредители с бюджетни кредити и дейности, и предоставя административни и публични услуги на населението.

Административно-техническото обслужване в Община Свищов е организирано на принципа „едно гише“ на партерния етаж на общинската административна сграда, като услугите са ясно обозначени, лесно достъпни, включително и за хора в неравностойно положение - *Фронт-офис № 1* – Сградата на Община Свищов.

1.10.1. Третиране на отпадъците и комунално-битови услуги

Изпълнението на дейностите е от общинското предприятие ОП „Чистота-Свищов“, град Свищов. То извършва следните дейности:

- ✓ сметосъбиране и сметоизвозване;
- ✓ поддържане на улични платна, алеи и други площи за обществено ползване, включително и зимно поддържане;
- ✓ поддържане на общинските зелени площи.

„Център за управление на отпадъците“ ЕООД е с предмет на дейност изграждане и опериране на площадки за събиране, временно съхранение и оползотворяване на строителни отпадъци, организиране на площадки за претоварване на битови отпадъци, зелена маса и клони за територията на община Свищов, транспортиране на отпадъци (неопасни), както и други дейности, незабранени от закона. Едноличен собственик на капитала е община Свищов.

Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци с оператор „Център за управление на отпадъците“ ЕООД.

Предвидено е на територията на общината да функционират три площадки за компостиране на зелени и биоразградими отпадъци. Площадките ще са разположени в гр. Свищов, м-ст Блатото; гр. Свищов, м-ст Манастирски трап и с. Овча могила. На тях ще се извършват дейности по събиране, предварително третиране и компостиране на разделно събраните биоразградими отпадъци от територията на общината. Оператор на трите площадки е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден

регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

Община Свищов е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Левски/Никопол, в което се включват общините Левски, Белене, Никопол, Павликени и Свищов и което управлява Регионалната система за управление на отпадъците, регион Левски /Никопол/ – с. Санадиново, община Никопол. Изградено е регионално съоръжение за третиране на отпадъците, разположено в община Никопол, където се извършват дейности по предварително третиране чрез сепариране, оползотворяване на зелените отпадъци чрез инсталация за компостиране и окончателно обезвреждане чрез депониране. Съоръжението е въведено в експлоатация през 2016 г. Община Свищов е разположена на 35 км от регионалното съоръжение.

1.10.2. Водоснабдяване, канализация и пречистване на отпадъчните води

ВиК услугите се осъществяват от „Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД.

На територията на община Свищов всички населени места (гр. Свищов и 15-те села) имат изградена водоснабдителна система, експлоатирана от „Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД.

Средно месечно добиваната вода е около 400 хил. м^3. Към момента наличният потенциал на подземните водоизточници е достатъчен да покрие питейните, битовите и други нужди на обслужваните населени места в общината.

През м. септември 2015 г. в град Свищов е въведена в експлоатация ГПСОВ с довеждащ колектор и подменени през годината 2530 м. канализационна и водопроводна мрежа.

Другите населени места на общината нямат изградена инфраструктура за отпадъчни води, включително и съоръжения за пречистване. На етап одобрен идеен проект са изграждането на ПСОВ за с. Вардим и с. Царевец, както и Пречиствателна станция за питейни води (ПСПВ), за които няма обезпечени средства.

1.10.3. Чистота на територията на населените места и местата за отдих извън населените места - състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места

Поддържането на зелените площи за широко обществено ползване се осъществява от ОП „Чистота“ и Дирекция „УТРЕ“ към общината.

За чистотата на територията на града и местата за отдих извън населените места - състояние, честота на почистването, на миенето на улиците, кошчета за отпадъци в населените места - се грижи фирма концесионер, съгласно договор с общината.

За чистотата в населените места се грижат съответните кметства, като ползват персонал от социалните програми.

1.10.4. Задължения на гражданите

Учрежденията, обществените организации, държавните, общинските или частни фирми, домсъветите на етажните собственици и гражданите имат задължения по отношение опазване на околната среда, за ежедневно почистване и поддържане чистотата в ползваните от тях сгради, дворове и прилежащите им територии.

Настоящата програма формулира детайлно всички дейности, които община Свищов осъществява с цел опазване и подобрение на състоянието на околната среда:

По фактор отпадъци – Общинска дейност „Чистота“, „Център за управление на отпадъците“ ЕООД
По компонент води – Водоснабдяване и канализация
По компонент въздух – дейности по жилищно строителство, благоустройство и регионално развитие, енергийна ефективност, включително осветление на улици и площади, изграждане, ремонт и поддържане на уличната мрежи.
По компонент биоразнообразие и зелени системи – общинските дейности по озеленяване и развитие на културните, етнографските и туристическите комплекси.
По отношение на осигуряване на устойчиво управление на околната среда и информационно обслужване на населението – дейности, свързани с обучение на децата и учениците, осигуряване на информационна разгласа за населението, развитие на културните институти – читалища, музеи, художествени галерии и етнографски комплекси с местен характер.

1.11. ИКОНОМИЧЕСКИ ФАКТОРИ

1.11.1 Състояние и развитие на отделните отрасли в общината, които влияят или могат да повлият върху състоянието на околната среда

Свищов е един от основните промишлени и аграрни центрове във Великотърновска област. Свищовската община развива смесен тип икономика, като главният предмет на дейност на фирмите са производство, търговия, услуги и доставка на хранителни продукти. Химическата и хранителната промишленост заемат значителен дял от общинската икономика. Комбинацията на наличните материална база, квалифицирана работна ръка, традиции в производството на някои продукти и плодородна земя са предпоставки за развитието на местната икономика.

Основните производствени предприятия в общината са следните:

„Свилоза“ АД, чрез основното си дъщерно дружество „Свилоцел“ ЕАД, е единственият производител в България на сулфатна избелена целулоза и продукти от нея. „Свилоза“ има структуроопределяща роля в българската целулозно-хартиена промишленост и е пазарен лидер в страната и региона.

„Свилоза Ярн“ ЕООД е единственият производител в България на вискозна прежда (сурово оптично бяло, цветно и матово), предназначена главно за производство на облекло, завеси и тапети на жилища.

Международно пристанище Свищов извършва натоварване, разтоварване, съхраняване, препращане и ремонтни дейности. То разполага със съвременно пристанищно и помощно оборудване и може да обработва всички видове сухи стоки и неопасни течни стоки.

„Водоснабдяване и канализация Йовковци“ ООД е дружеството, осигуряващо водоснабдяването на града и селата от общината.

„Винпром-Свищов“ АД - произвежда висококачествените червени вина Каберне совиньон, Горчивка и Мерло, продавани в Западна Европа и Япония.

„Слънчо“ АД - произвежда детски храни, овесени ядки, макарони, висококачествени видове пшенично брашно.

„Томика-Метал“ АД - произвежда металорежещи машини, тривалови и петвалови листоогъващи машини, линии за развиване на рулони, изработва метална дограма и обурудване от черна и неръждаема ламарина за винарната и хранително-вкусовата промишленост.

„Устрем“ ООД - произвежда резервни част за трактори и комбайни, фуражомелки, веялки, контейнери за битови отпадъци, перфорирани сита, нестандартни машини, метални конструкции и инструментална екипировка.

„ТЕД - Производство“ АД - произвежда сухи пасти, бисквити и други сладкарски изделия.

„Талвег – Свищов“ ООД - произвежда връхни мъжки, дамски и детски облекла за спорт, туризъм и отдих. Почти цялата продукция е предназначена за износ, основно САЩ.

„Совата“ АД е голям производител на царевица, пшеница, овес, грозде и др. селскостопански продукти.

Драгажен флот „Истър“ АД добива, преработва и продава инертни материали – чакъл, пясък и др. Извършва и речен транспорт.

Месокомбинат „Свищов“ ЕООД предлага месо и месни произведения. Предприятието е лицензиран износител за страните от Европейския съюз.

Хлебозавод за производство хлебни изделия.

„Биляна“ ООД с. Българско Сливово - животновъден комплекс за развъждане и угояване на прасета над 35 кг., с фуражен цех и кланница за добив на месо 2.5 т/дн.

„ФАВО“ АД произвежда дървени изделия и работно облекло.

Туризмът е припознат като приоритетен сектор в община Свищов, като в предходните стратегически документи на местно ниво е отчетено неговото положително въздействие върху местната икономика. По оценки на местни експерти, в града има достатъчно леглова база и заведения, които са ориентирани по-скоро в средния ценови клас.

Фериботната линия между Свищов и румънския град Зимнич осигурява на града регулярна връзка с Румъния и осигурява около 2500 посещения средногодишно.

Културно-историческото наследство на общината позволява привличането на разнообразни групи туристи. Опазването му и създаването на условия за туристически посещения е основна стратегическа цел на общинското ръководство.

В град Свищов се намира Стопанска академия „Димитър А. Ценов“, която е водеща образователно-научна и културна институция в Република България. Включва четири факултета, 20 катедри, научно-изследователски центрове, Институт за научни изследвания, Академична библиотека, офиси, обслужващи звена, студентски кампус.

Водеща културна институция е Първо българско народно читалище „Еленка и Кирил Д. Аврамови – 1856“.

Съществен компонент на общинската среда е богатото **културно-историческо наследство** на община Свищов, включващо 18 паметници на културата с местно и регионално значение.

1.11.2 Състояние на инфраструктурата – пътища, пристанища и т.н.

✓ **Електроенергийна инфраструктура**

Осветлението на улиците, особено в селата и в крайните квартали, изисква незабавни мерки и адекватни решения. Осветлението на град Свищов се осъществява с натриеви лампи, с високо налягане, с мощност 150W - 126 бр., 100W - 98 бр., 70W - 300 бр., 50W - 472 бр. и 35W - 411 бр. Отчитането на консумираната от уличното осветление ел. енергия се осъществява посредством едно- и двойнотарифни електромери. В съответствие с тази мярка, консумацията на ел. енергия е намалена повече от три пъти - на 31 031 kWh месечно при светещи 100% улични осветителни тела.

В цялата община общият брой осветителни тела за улично осветление е около 2 800 бр. Електропреносната мрежа е изградена предимно с електропроводи средно напрежение. Броят на трансформаторните постове е 224 за цялата община Свищов, които са с мощност 79 651 kVA. Няма изградени централи от възобновяеми енергийни източници, но към 2013 г. има разработен проект за изграждане на централа с мощност 1.5MW. (Източник – ОПР 2014-2020 г.)

✓ **Газоснабдяване**

Община Свищов не е газифицирана. В Общинския план за развитие 2014-2020 г. в мярка 3 е включено: Развитие на газоразпределителната мрежа в общината /2015-2019 г./ - частно финансиране на стойност 25 млн. лв.

На 31.07.2018 г. в Община Свищов е получено писмо от „Булгартрансгаз“ ЕАД за утвърждаване на трасе на преносния газопровод, което е нанесено в графичните материали към Общия устройствен план на общината.

✓ **Телекомуникации и съобщения**

Всички населени места от общината са телефонизирани (цифровизирани). Общината има добро покритие с GSM. На територията на общината действат няколко Интернет доставчици. Преминава и оптичен кабел за Румъния.

✓ **Транспортна инфраструктура**

Пътна мрежа

Община Свищов има добре развита транспортна инфраструктура, чрез която се осъществяват преки връзки с градовете В. Търново, Плевен, Русе, Бяла, Павликени, Полски Тръмбеш, Левски, Белене, Никопол и всички села в общината. Подобряването на пътните връзки на град Свищов и общината в трите основни направления – В. Търново, Плевен, Русе е приоритет с висока степен. 59% от републиканските пътища са трети клас. Необходимо е да се отбележи, че няма път успоредно на р. Дунав.

Общата дължината на републиканската и общинска пътна мрежи е 241,86 км. От нея 33.9 км. от първокласната пътна мрежа и 37 км от общинската са в добро състояние. Значителна част от останалите пътища се нуждаят от рехабилитационни мероприятия, като 18 км. от общинската пътна мрежа е в незадоволително или лошо състяние, а 6.3 км. е без трайна настилка.

Финансовите възможности от общинския бюджет на общината за капиталови разходи за подобряване на инфраструктурата са недостатъчни за решаване на проблема. Единствената възможност да направи това е да продължи да участва в оперативни програми и усвояване на предвидените по тях финансови средства.

✓ **Железопътен транспорт**

Важно звено в транспортната система на общината е жп линията Свищов – Левски, с жп връзки за София и Горна Оряховица, която обслужва товарни и пътнически превози.

Железопътният транспорт следва общата тенденция на стагнация, финансови и структурни проблеми, характерни за системата на БДЖ в цялата страна. Поради функциониращата икономика в община Свищов, товарните превози запазват своето значение за транспорта на региона.

✓ **Автобусен и товарен транспорт**

Общинският център – град Свищов поддържа връзка с други градове в страната с автобусни линии. Поради незадоволителното състояние на пътната мрежа се ограничават скоростите на движение на пътническия транспорт. С построяването на автомагистрала „Хемус“ ще се подобрят възможностите на града и пристанището като транзитни пунктове за превоз на товари и пътници.

✓ **Речен транспорт**

Пристанището на Свищов заема важно място, като пристанище по река Дунав. То е разположено на 43° 37' северна ширина и е най-южната точка, през която преминава река Дунав. В него се наблюдава най-голямото увеличение на обработените товари, както и преразпределение на пазара на обработените товари, който се изтегля към пристанищата, разположени на запад. Значението на пристанището се разширява във връзка с изграждащите се транспортни коридори. Международно пристанище Свищов е разположено на 7 Паневропейски транспортен коридор (Рейн-Майн-Дунав). Намира се в близост до транспортни коридори №№ 8 и 9, на около 56 км. от и автомагистрала „Хемус“ и на 45 км. от гр. Александрия (Румъния), която има излаз на основната пътна артерия на страната Букурещ-Тимишоара-Арад - част от международни инфраструктурни коридори.

Извод: Съществува необходимост от обходен път на гр. Свищов за извеждане на товарния транспорт от и до пристанишето извън града.

1.12. ФИНАНСИРАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

В таблица 30 е представена финансова информация относно дейностите по опазване на околната среда на община Свищов за периода 2014-2020 г.

Таблица № 30. Финансова информация за дейностите по опазване на околната среда на община Свищов за периода 2014-2020 г.

Приходи и разходи по години (лв.)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Планирани приходи за околна среда, в т.ч. такса битови отпадъци, позволителни за лечебни растения и др.	1834401	1783857	2021631	2629480	2673730	2674027	3071997
Реализирани приходи за околна среда	1859137	1913376	1927238	2551691	2496144	2403756	2830275
Относителен дял на приходите, свързани с опазване на околната среда, от всички приходи на общината	28,63	27,85	25,64	34,19	33,44	32,13	36,28
Планирани разходи за околна среда	2036492	1757415	2410085	2897406	2944203	2579210	5975694
Реализирани разходи за околна среда	1705725	1487929	1955152	2597170	2839425	2501005	5705709
Относителен дял на разходите, свързани с опазване на околната среда, от всички разходи на общината	9,41	10,01	9,32	11,88	11,53	8,76	17,57

Източник: Собствени изчисления

От данните в таблицата могат да бъдат направени следните изводи:

✓ Размерът на планираните приходи за последните четири години е по-висок от размера на реализираните. Най-високи стойности на реализираните приходи са отчетени през 2017 г. и 2020 г. Реализираните приходи за 2020 г. са с 971 138 лв. повече спрямо реализираните през 2014 г.;

✓ Размерът на планираните разходи остава по-висок спрямо този на извършените за целия разглеждан период. Най-голям размер имат разходите за реализация на дейности, свързани с околната среда, извършени през 2020 г. Извършените разходи за 2020 г. са с 3 999 984 лв. повече спрямо тези от началото на периода (2014 г.).

Относителният дял на разходите за околна среда от общата сума на реализираните в общината разходи има колебливи стойности, като увеличение се наблюдава за 2020 г. Най-малък дял е отчетен през 2019 г. (8,76 %), а най-голям през 2020 г. (17,57%).

2. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ (SWOT)

Този раздел включва анализа на силните страни на общината, възможностите да се възползва от тях, вътрешните слаби страни на общината и възможностите да ги преодолее или сведе до минимум, външните възможности/перспективи за общината, както и външните заплахи, които са пречка за развитието и представляват риск за реализацията на програмата. Вследствие на този етап се предлага типа стратегия, която е подходяща да реализира общината в бъдеще.

2.1. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТ ВЪЗДУХ

ВЪЗДУХ		
Силни страни		**Възможности**
✓ За територията на община Свищов, извън града, не е регистрирано и установено превишение на показателите на КАВ. ✓ Като цяло замърсяването на атмосферния въздух в гр. Свищов през разглеждания период, сравнен с предишния период (преди 2014 г.), показва задържане и слабо подобряване на КАВ по показател ФПЧ$_{10}$.		✓ Производствените предприятия, класифицирани като съществен фактор за КАВ работят под режим на издадено комплексно разрешително, което осигурява контрол и изисква планиране и реализация на мерки за привеждане в съответствие.
Слаби страни		**Заплахи**
✓ Качеството на атмосферния въздух в град Свищов е с трайно влошени показатели - констатирано периодично наднормено замърсяване с ФПЧ$_{10}$, сероводород (H_2S) и серовъглерод (CS_2).		✓ Климатогеографските фактори, характерни за района на град Свищов, са неблагоприятни за поддържане добро ниво на КАВ – те не благоприятстват естественото разсейване на замърсителите.

Подобряването на КАВ по отношение на ФПЧ$_{10}$, H_2S и CS_2 в урбанизираните територии, най-вече в гр. Свищов, основно зависи от възможността за намаление на емисиите в битовия сектор. На второ място, важна стъпка е ограничаване и намаляване емисиите на тези замърсители от промишлеността.

Планираните мерки за подобряване на качеството на атмосферния въздух в гр. Свищов са подробно разгледани в *Общинска програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г.*, която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №3**.

2.2. АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТ ВОДИ

ВОДИ		
Силни страни		**Възможности**
✓ В общината няма неводоснабдено селище - 100% от населението и фирмите са обезпечени с вода за питейно-битови и производствени нужди. ✓ Изградена ГПСОВ – Свищов, която се експлоатира от 2015 г. и постига нормите за качество на пречистените отпадъчни води. ✓ По отношение на показателя манган, през 2020 г. се наблюдава подобрение на състоянието по този показател в сравнение с предходни години, като стойностите на концентрациите са значително под стандартите.		✓ Гарантиране качеството на питейните води. ✓ Микробиологичният мониторинг във всички изследвани проби на р. Янтра и р. Дунав не е установил наличие на патогенни микроорганизми в повърхностни води с епидемиологично значение. ✓ Пречистената вода от ПСОВ – Свищов отговаря на стандартите за заустване в р.Дунав. ✓ Съществува ясна Инвестиционна програма на регионален генерален план за В и К на обособената територия на В и К Свищов (2014-2038 г.)
Слаби страни		**Заплахи**
✓ Процентът на загубите на вода във водопреносната мрежа е висок. ✓ Недостиг на вода във водоизточниците през лятото и есента - сезонен режим на водоподаване в зависимост от дебита на водоизточниците, от количеството на падналите валежи през годината и температурата. Не на последно място е факта, че голяма част от водовземните съоръжения за подземните водоизточници, а именно дренажите, са амортизирали, обрасли, тампонирани и т.н., което води до намаляване на проводимостта им, а оттам и до невъзможност в летните месеци да се акумулира цялата вода от водоизточника. ✓ Неизградена канализационна мрежа и ЛПСОВ в селата. ✓ Сондажите за минерални извори нямат заповеди за определяне на санитарно-охранителната зона и за утвърждаване на експлоатационните ресурси на находището. ✓ В някои от подземните водни тела – водосборът на р. Осъм – се срещат биогенни вещества с повишено съдържание на манган,		✓ Риск за замърсяване на подземните водоизточници от неизградена канализационна система в селата. ✓ Риск за състоянието на подземни водни тела – дифузен от селско стопанство, складове за пестициди, населени места без канализация, зауствания с непречистени ОВ. ✓ Съществува риск за качеството на питейната вода по показателите: съдържание на манган, желязо и нитрати. ✓ Поради невисоките доходи, съществува праг на икономическата достъпност на таксите за населението, което ограничава възможностите за финансиране на инвестиционната програма.

желязо и нитрати. ✓ Значителни физически загуби във водопроводната мрежа поради течове от амортизирано оборудване, водопроводи и помпени станции. ✓ Част от съществуващата канализационна мрежа е в лошо състояние: остаряла, амортизирана, лошо изградена или не функционира правилно (малки или обратни наклони, ниска скорост на отпадъчните води, недостатъчни диаметри, чести запушвания). ✓ Част от канализацията е с недостатъчен капацитет за приемане на дъждовните води, което води до риск от наводнения. Има участъци с трасета извън улично платно. Налице са компрометирани участъци, които често аварират вследствие дългогодишна експлоатация. ✓ В селата липсващата канализация довежда до замърсяване на почви и подземни води в района и се създават условия за възникване на здравен риск за населението.		

Изводи: ***<u>Основните проблеми, свързани с опазване чистотата на водите на територията на община Свищов, са:</u>***

✓ Липсват пречиствателни съоръжения за отпадъчните води в съставните села, което е причина за безконтролното изпускане на замърсени води в реките и причинява замърсявания на околната среда;

✓ По отношение на компонент „Води“ основните усилия следва да са насочени към подобряване състоянието и експлоатацията на водоснабдителните и канализационните системи;

✓ Съществуващата водоснабдителна мрежа е остаряла и се нуждае от подмяна на амортизирани водопроводи в критични участъци и етернитови тръби с пластмасови;

✓ Амортизираната водопреносна мрежа е причина за значителни загуби на питейна вода и за влошаването на нейните качества;

✓ Замърсяването и нередовното почистване на речните корита в границите на населените места и извън тях е предпоставка за бедствия вследствие непредвидими природни явления.

2.3. АНАЛИЗ НА ФАКТОР ОТПАДЪЦИ

ОТПАДЪЦИ		
Силни страни		**Възможности**
✓ Община Свищов има осигурени всички услуги по управление на отпадъците за населението и юридическите лица – сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци и екологосъобразното им обезвреждане. ✓ Сключени са договори с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки за разделното им събиране. ✓ Сключени са договори за събиране на специфичните отпадъчни потоци с лицензирани за това организации. ✓ В общината работят компетентни служители в областта на управление на отпадъците и съществува воля за постигане на нормативните изисквания от екипа на общинска администрация. ✓ Община Свищов е осигурила актуален морфологичен анализ на генерираните на територията ѝ битови отпадъци, което представлява надеждна база за планиране, включително и финансово. ✓ Община Свищов има собствена нормативна база – общински наредби и програми, както и общи стратегии за развитието на общината, в които управлението на отпадъците е важен елемент. ✓ Община Свищов поддържа система за участие на обществеността при вземането на решения чрез своевременни публикации на поддържания от нея интернет сайт, организиране на публичен достъп, публикации в медиите. ✓ Община Свищов е с добро транспортно местоположение, пристанище на река Дунав и е студентски град, което гарантира повече възможности за поминък и осигурява устойчивост на системата за управление на отпадъците. ✓ Намерено е устойчиво решение за		✓ Достъпни за общината са финансови инструменти на МОСВ и ЕС, които общината може да ползва за финансиране. ✓ Община Свищов е член на регионалното сдружение за управление на отпадъците на регион Левски (Никопол) и ползва вече построени регионални съоръжения за третиране и обезвреждане на отпадъците. ✓ На територията на община Свищов работи още едно съоръжение за предварително третиране на отпадъците чрез сепариране, което дава избор за постигане на икономически достъпни такси за населението.

управление на строителните отпадъци, генерирани в общината. ✓ Прилага се устойчиво решение за третиране на биоразградимите отпадъци на територията на общината.		
Слаби страни		**Заплахи**
✓ С реализацията на проекта за изграждане на общинска ПСОВ – гр. Свищов възниква задачата да се намери екологосъобразно и икономическо достъпно решение за управлението на генерираните утайки. ✓ Все още не съществува изградена политика за ограничаване на образуването на отпадъци при източника им. ✓ Няма механизми за защита на социално слабите слоеве от населението на общината, което ограничава въвеждането на принципа „замърсителят плаща“ и създава риск от недофинансиране на новите законови изисквания. ✓ Недостатъчно е ресурсното обезпечаване на отговорното звено в общинска администрация и на общинското предприятие за управлението на отпадъците спрямо повишаващите се нормативни изисквания и очакванията на обществеността. ✓ Общината е средна като население и генерира неголямо годишно количество отпадъци, което я ограничава при избора на икономически достъпни алтернативи за третирането на отпадъците.		✓ Община Свищов е разположена сравнително далече от регионалното съоръжениие за обезвреждане на отпадъците, което ще доведе до значително увеличение на разходите за транспортиране. ✓ Изисква се увеличение на техническия капацитет на общинското предприятие – нови транспортни средства, за да се осигури постигане на нормативните цели и прилагане на йерархията за управление на отпадъците, включително план за предотвратяване на образуването на отпадъци и повторната им употреба. ✓ Необходимо е преминаването към нова схема за определяне на такса битови отпадъци и продължаването на тази практика би довела до риск за финансово обезпечаване на дейността.

Планираните мерки за подобряване на управлението на дейностите с отпадъци на територията на община Свищов са подробно разгледани в *Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г*, която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №2**.

2.4. АНАЛИЗ НА РИСКА И ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

РИСК ОТ ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА		
Силни страни		**Възможности**
✓ Ясно определени задължения на компетентните органи по отношение на защитата при бедствия, съгласно ЗЗБ (изм. и доп. ДВ. бр. 51 от 5 юли 2016 г.). ✓ Създадени Съвети за намаляване на риска от бедствия на областно и общинско ниво, съгласно ЗЗБ (изм. и доп. ДВ. бр. 51 от 5 юли 2016 г.). ✓ Въведени механизми за осигуряване на единен подход при планиране на защитата при бедствия, съответно планиране на намаляването на риска от бедствия, съгласно ЗЗБ (изм. и доп. ДВ. бр. 51 от 5 юли 2016 г.).		✓ Използване на Европейски структурни и инвестиционни фондове за финансиране на дейности за намаляване на риска от бедствия. ✓ Достъп до, и съответно предпоставки за въвеждане на добри практики от други страни.
Слаби страни		**Заплахи**
✓ В голяма част от подзаконовите нормативни актове, свързани със защитата при бедствия, липсват необходимите яснота и конкретика, което не позволява ефективното им прилагане. ✓ Въведените със ЗЗБ (изм. и доп. ДВ. бр. 51 от 5 юли 2016 г.) механизми за сътрудничество и обмен на информация все още не функционират ефективно. ✓ Липса на достатъчен ресурс (експертен, финансов, технически и т.н.) в общината. ✓ Все още планирането на защитата при бедствия е несистематизирано. ✓ Неразбиране на риска от бедствия във всичките му измерения от страна на компетентните органи и населението.		✓ Повече рискове от бедствия, включително и такива произтичащи от изменението на климата. ✓ Внезапни бедствия с висок интензитет.

2.5. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТ ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ

ПОЧВИ		
Силни страни		**Възможности**
✓ Благоприятни условия за развитие на разнообразно и високопродуктивно земеделско производство, както от гледна точка на природо-географските, климатичните и почвените условия, така и от гледна точка на дългогодишните традиции в областта на земеделието. ✓ Почвено-климатичните условия в общината дават възможност за отглеждане на голям набор от зърнени и технически култури, на лозя за десертно грозде и винени сортове, на овощни насаждения и на зеленчукови култури. ✓ Почвите с най-голям относителен дял в общината (карбонатни черноземи, типични черноземи, излужени черноземи, алувиално-ливадни и алувиално-(делувиално)-ливадни почви) са чисти, характеризират се с добър продуктивен потенциал при рационално използване, особено ако се осигури напояване. Това е достатъчно основание устойчивото ползване на земеделските земи да бъде заложено като един от най-важните приоритети в икономиката на общината във визирания програмен период. В тази връзка висококатегорийните земеделски земи (от първа до четвърта бонитетни категории) следва да се разглеждат като незаменим стратегически ресурс на общината, който трябва да бъде опазван и съхраняван от прекомерна и необоснована икономическа урбанизация. ✓ Почвите в общината се характеризират с добра буферност срещу химическо замърсяване, тъй като повечето от тях съдържат карбонати по целия профил, добре обезпечени са с обменни бази в поглъщателния комплекс, сравнително добре са обезпечени с органично вещество, а някои от тях (излужените черноземи) имат и сравнително високо съдържание на глина.		✓ Съществуват възможности за специализирано земеделско производство, за ефективно използване на богатия почвен ресурс, за увеличаване на дела на трайните насаждения и лозята, за подобряване структурата на земеползване чрез земеустройствени и комасационни проекти в землищата на общината. ✓ Функциониращите помпени отводнителни системи в землищата на гр. Свищов и с. Вардим създават възможност за възстановяване на нормалното земеползване на част от заблатените земи в тези землища, ако отводнителните канали се почистват регулярно. ✓ Богатото наличие на водоизточници в община Свищов (реките Дунав, Барата и Студена), наличието на изградени язовири на територията на общината – Овча могила, Козловец, възможностите за сондажно водоснабдяване, наличните изградени помпени станции и напоителни системи (макар и в недобро експлоатационно състояние) предоставят потенциална възможност за възстановяване на напояването на земеделските земи. ✓ Възможност за извличане на максималния ефект от пасищата, мерите и обработваемите земеделски площи чрез механизма на субсидирането от Европейските фондове по линия на Оперативните програми (напр. ПРСР 2014 – 2020 г.), които, освен чрез преките инвестиции, също и чрез насърчаването на повишаването на знанията на земеделските стопани, ще подпомагат прилагането на добри земеделски практики, водещи до устойчиво управление на почвите и водите и до опазване на биоразнообразието.

Слаби страни		Заплахи
✓ Профилът на всички почви е антропогенизиран и повърхностният слой бавно, но прогресивно е изтощаван и изменен в отрицателна посока в сравнение с първоначалното му естествено състояние. ✓ Профилите на средно песъчливо-глинестите почви, образувани върху наклонени терени, са подложени на ерозиране, което води до ограничаване на продуктивния им потенциал, загуби от генетичния фонд и биоразнообразието на земите. ✓ Подпочвените води причиняват заблатяване на почвите в ниските части на терасите на реките в периодите на високите стоежи на нивата им. Не е ефикасно действието на откритата отводнителна система в местностите Блато в землищата на гр. Свищов и с. Вардим, поради което земеделските земи остават преовлажнени за дълги периоди през пролетта и на практика биват изоставяни, макар да са плодородни. Прави впечатление, че от земеделските територии намалява обработваемата земя и нарастват пустеещите земи (над 15%), което при доброто качество на ресурса е неоправдано. ✓ Немалка част от почвите в най-равните терени, благоприятни за механизирано обработване (ливадните и заблатените почви по терасите на реките) са осолонцени или са солонци-солончаци, което ги прави най-бедните почви в общината, причислени към 9-та и 10-та бонитетни категории (негодни за земеделие). ✓ Както в цялата страна, така и в община Свищов има тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите култури, продиктувано от разнообразни икономически, финансови и технически причини. ✓ Липсата на напояване не позволява да се разгърне в пълна степен продуктивният потенциал на почвите и това значително ограничава набора на отглежданите		✓ Липсват механизми за налагане прилагането на почвозащитни земеделски практики на частните земеделски производители и на арендаторите, обработващи частните земи, чийто дял е най-голям ✓ Съществуват трудности за възстановяване на поливното земеделие в Общината: липсата на лесно достъпно финансиране на инвестиционни проекти за възстановяване на поливната инфраструктура в земеделските земи; липсата на собствени финансови средства на Общината за такива инвестиции. ✓ На общините е вменен контрол по опазване на почвите съгласно Закона за почвите, за който не са предвидени ресурси – финансови и човешки, в рамките на структурата на общинската администрация.

земеделски култури. Развитието на някои сектори на земеделското производство (като зеленчукопроизводството, отглеждането на трайни насаждения и други) е в пряка и неизбежна зависимост от наличието на вода.		

Планираните мерки за устойчиво управление на почвите на територията на община Свищов са подробно разгледани в *Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов за периода 2021-2028 г.*, която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №4**.

2.6. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТ БИОРАЗНООБРАЗИЕ

БИОРАЗНООБРАЗИЕ и ЕКО ТУРИЗЪМ		
Силни страни		**Възможности**
✓ Богато природно разнообразие. ✓ Наличие на редки и защитени растителни и животински видове. ✓ Наличие на 8 защитени територии. ✓ Заинтересованост на местната общност (местна власт, НПО, граждани) по отношение опазването на природата. ✓ Повишена информираност на населението чрез участие в туристически борси в страната и чужбина. ✓ Опит в разработването и осъществяването на екологични проекти от страна на Община Свищов и нестопански организации. ✓ Организирани експедиентски пътувания, посещения на пътнически агенти, туроператори, журналисти. ✓ Богато културно-историческо наследство, развит местен фолклор, запазени традиции и обичаи. ✓ Наличие на хотелска легова база като средства за подслон (хотели и хотелски комплекси). ✓ Разработени маршрути за екотуризъм. ✓ Изработени рекламни материали и брошури за екотуризъм в региона. ✓ Разработени маршрути за културен туризъм.		✓ Благоприятната обстановка и положителният имидж, който България има като туристическа дестинация. ✓ Интензивното развитие на националния туристически пазар и утвърждаването на туризма като приоритетен отрасъл на икономиката. ✓ Непрекъснато нарастващ чуждестранен туристически поток към страната. ✓ Наличие на европейски финансиращи програми в областта на туризма. ✓ Интеграционни процеси по линия на трансграничното сътрудничество между България и Румъния. ✓ Включване на община Свищов в национални и международни туристически маршрути. ✓ Извършване на проучвания за находища на лечебни растения. ✓ Засилване на контрола върху ловния туризъм. ✓ Предотвратяване на бракониерство. ✓ Въвеждане на система от мерки на местно ниво, които да насърчават и гарантират устойчивото ползване на биологичните ресурси.

✓ Близост на река Дунав, която свързва 10 европейски държави (Германия, Австрия, Словакия, Унгария, Хърватска, Сърбия, Румъния, България, Молдова и Украйна) и е важен транспортен коридор. ✓ От 2016 г. в Общината има Дирекция „Култура и културно наследство“. ✓ Открит е Туристически информационен център - https://tic.svishtov.bg/		
Слаби страни		**Заплахи**
✓ Липса на програма и стратегия за развитие на туризма в региона. ✓ Липса на туроператори и туристически агенции в региона. ✓ Липса на предприемачески опит и мотивация у населението. ✓ Недостатъчен брой подготвени специалисти в областта на туризма. ✓ Липса на малки фамилни къщи като средства за подслон. ✓ Нуждаеща се от рехабилитация пътна мрежа. ✓ Липса на опит в разработване на проекти от страна на бизнеса. ✓ Липса на консултативен съвет по въпросите на туризма в община Свищов. ✓ Липса на единна информационна база данни за развитието на туризъм в региона.		✓ Опожаряване и обезлесяване на територии. ✓ Преса върху дивеча, в резултат от все по-интензивното развитие на ловния туризъм. ✓ Бракониерство. ✓ Глобалното изменение на климата и попадането на страната в зоната на засушаване. ✓ Прогресивни ерозионни процеси по долното течение на р. Дунав. ✓ Тежки административни процедури за стартиране и развитие на бизнес. ✓ Отдалеченост от големи икономически развити райони. ✓ Силна конкуренция от други райони в страната и чужбина, които предлагат сходни туристически продукти. ✓ Възможно предстоящо изграждане на АЕЦ „Белене“.

Основните проблеми за биологичното разнообразие на територията на община Свищов са свързани със замърсяването на въздуха и почвата и липсата на адекватно обществено разбиране, относно важността на компонента и съществуващите заплахи пред него. Липсата на устойчиво ползване на биологичните ресурси води до прогресивното им и невъзобновимо изчерпване. Инвеститорската нагласа е за поставяне на краткосрочни цели с търсене на бързи резултати. Като цяло, социалният подход към икономиката е насочен към печалба за кратко време, което затруднява особено много опазването на природните ресурси и околната среда и фактически работи срещу обществения интерес. Склонността да се жертват дългосрочни ползи, заради бързи печалби, сериозно застрашава баланса на биологичните ресурси.

Друг проблем е тревожното нарастване на дела на опожарените и обезлесените площи.

Състоянието на биологичното разнообразие зависи от всички стопански дейности – строителство, туризъм, селско и горско стопанство, промишленост. Тази комплексност на негативно влияние изисква използването на комбинирани защитни методи, при спазване на съответните нормативни правила и регламентираните способи за въздействие.

2.7. АНАЛИЗ ПО ФАКТОР ШУМ

Въпреки реализираните шумозащитни мерки в гр. Свищов, включващи редица проекти за подобряване на уличната инфраструктура, както и възстановяване/създаване на нови зелени площи, оценката на шумовото натоварване през 2020 г. показва, че неблагоприятната тенденция на измерени високи еквивалентни нива на шума край обектите на усилена шумозащита и в районите с интензивен автомобилен трафик продължава, независимо че осредненото еквивалентно шумово ниво се запазва почти същото. Транспортния шум вътре в населените места може да се редуцира с организационни мерки.

Предложените мерки от РЗИ-Велико Търново са:

1. Акустично планиране на урбанизираните територии, включващо правилно планиране на териториалното устройство, инженеринг на системите за управление на трафика и планиране на трафика, в т.ч. ограничаване на скоростта и трафика; мерки за шумова изолация и намаляване на шума при източника; изготвяне на акустични проекти за сгради, подлежащи на усилена шумова защита.

2. Изграждане на шумозащитни съоръжения от различни естествени и изкуствени материали около обекти, подлежащи на усилена шумова защита, разположени на натоварени пътни артерии; регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци; изграждане на обходни пътни участъци.

3. Оптимизиране на организацията на движение на МПС в съответствие с резултатите от мониторинга.

4. Изграждане на нова и поддръжка на съществуващата инфраструктура.

5. Осъществяване на контрол относно наличие на част „Озеленяване“ към изработените ПУП за обекти, разположени на територии с утежнена акустична обстановка.

6. Инициране и провеждане на информационни кампании мероприятия за стимулиране на алтернативни начини на придвижване на населението. Планиране и изграждане на велоалеи в общинския център.

2.8. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТ ЗЕЛЕНИ СИСТЕМИ

За периода 2014-2020 г. са реализирани редица проекти за поддържане, облагородяване и създаване на нови зелени площи на територията на община Свищов. В следващия програмен период ще продължи изграждането и обновяването на площадки, спортни комплекси и зелени площи.

2.9. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТ РАДИАЦИОННИ ЛЪЧЕНИЯ

Производствени и др. дейности, източници на радиационно замърсяване на територията на общината няма. Радиационният фон се движи в нормални граници и е 0.2 Sv/h.

Източници на вредни лъчения не са установени.

Резултатите от цялостния радиологичен мониторинг на повърхностни води, необработваеми почви, дънни утайки от водни обекти показват, че измерените радиологични показатели са значително под ПДК, не са наблюдавани надфонови стойности на радиологичните компоненти в околната среда и като цяло районът около площадката на АЕЦ „Белене“ е в добро радиационно състояние.

2.10. АНАЛИЗ ПО КОМПОНЕНТ ОПАСНИ ВЕЩЕСТВА

На територията на град Свищов има две предприятия с рисков потенциал – „Свилоза“ АД – с нисък рисков потенциал и „Е. Миролио“ АД – с висок рисков потенциал.

Предприятията разполагат с одобрени доклади за безопасност. Съгласно закона предприятията представят документация с правила и инструкции за съхранение на опасните вещества и авариен план и подлежат на периодични проверки и контрол за изпълнението им.

2.11. ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ИНФРАСТРУКТУРАТА КАТО ФАКТОР ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

Община Свищов има добре развита транспортна инфраструктура чрез която се осъществяват преки връзки с градовете В. Търново, Плевен, Русе, Белене, Никопол и всички села в общината. Важно звено в транспортната система на общината е жп линията Свищов - Левски с жп връзки за София и Горна Оряховица. Благодарение на географското си разположение гр. Свищов разполага с воден транспорт. Пристанище Свищов е важен транспортен възел за обслужване на пътнико и товаро потока между крайдунавските градове.

Общата оценка на състоянието на транспортната система е добра. Пространствената организация позволява бърз достъп от всички населени места до града и от града с градовете в областта.

Извод: Във връзка с наднорменото шумово натоварване в централната градска част и край обектите на усилена шумозащита от ЛМПС на жителите и транзитния автотранспорт е необходимо да се разсредоточи интензивния автомобилен поток. Това може да се случи чрез разсредоточаване интензивния автомобилен поток в централна градска част (ЦГЧ) и ограничаване преминаване на товарни автомобили край обектите на усилена шумозащита; и чрез изграждане на обходен път до пристанището.

Оценка на състоянието на водоснабдителната и канализационната система

Положителен е факта, че в общината няма неводоснабдено селище. Прекъсването на водоснабдяването е факт и за общинския център, и за селата през летните месеци, носещо негативни реакции от страна на населението. Изградената водоснабдителна мрежа не позволява оптимално задоволяване нуждите от питейна вода. Пресъхването и силното намаляване на дебита на някои водоизточници през летния сезон, ползването на вода за поливни нужди, значителните загуби по водопреносната мрежа, способстват за това.

Належаща е нуждата от тотална интервенция, насочена към рехабилитация и подмяна с нов тип PVC на изградената външна и вътрешни водопреносни мрежи.

Обща оценка на системата за електрозахранване

Мрежата средно напрежение е в сравнително добро състояние. Всички населени места са електроснабдени. Така изградената ел. преносна мрежа покрива нуждите за производствена дейност и за битови абонати в общината.

2.12. АНАЛИЗ НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА И ИКОНОМИЧЕСКАТА СТРУКТУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

ОРГАНИЗАЦИОННА И ИКОНОМИЧЕСКА СТРУКТУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА		
Силни страни		**Възможности**
✓ В общината работят компетентни служители в областта на околната среда и съществува воля за постигане на нормативните изисквания от екипа на общинска администрация. ✓ Община Свищов има собствена нормативна база – общински наредби и програми, както и общи стратегии за развитието на общината, в които управлението на отпадъците е важен елемент. ✓ Община Свищов поддържаси стема за участие на обществеността при вземането на решения чрез своевременни публикации на поддържания от нея интернет сайт,		✓ Възможности за внедряване на нови, екологосъобразни практики за основните производства в „Свилоза“. ✓ Възможности за трансгранично сътрудничество в областта на околната среда.

организиране на публичен достъп, публикации в медиите. ✓ Спряно е трансграничното замърсяване от румънския захарен завод в гр. Зимнич. ✓ Осъществени значителни инвестиции по редуциране на вредните емисии във водещото промишлено предприятие – „Свилоза“.		
Слаби страни		**Заплахи**
✓ Недостатъчно е ресурсното обезпечаване на отговорното звено в общинска администрация и на общинското предприятие за управлението на отпадъците спрямо повишаващите се нормативни изисквания и очакванията на обществеността.		✓ Влошаване на качествата на околната среда и допълнително замърсяване на компонентите на средата. ✓ Възможен рестарт на ядрения проект в съседната община Белене с рискове за влошаване на радиационния фон и попадане на общината в т. нар. „санитарна зона“.

3. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Община Свищов – привлекателно място за живот и инвестиции, просперираш модерен образователен, културен, промишлен, преработвателен и транспортен център, мост между Севера и Беломорието.

4. ЦЕЛИ

В резултат от извършените анализи и проучвания за характерните дадености и проблеми на община Свищов в областта на околната среда, са определени и идентифицирани силните и слабите страни на общината, възможностите и заплахите, стоящи пред нея. След като бе избрана визия на общината, се определиха и целите, достигането на които ще е определящо за качеството на живот на местното население.

При определянето на целите бяха взети предвид основните силни страни, които трябва да бъдат запазени, основните проблеми (слаби страни), които следва да бъдат решени и се отчетоха заплахите пред община Свищов в областта на околната среда.

Генерална стратегическа цел на ПООС:

Подобряване на качеството на живот и намаляване на риска за здравето на населението чрез осигуряване на благоприятна околна среда, запазване на биоразнообразието и устойчиво управление на околната среда.

Приоритет 1: ВОДИ

Специфична цел 1: Насърчаване на устойчивото управление на водите

1. Подобряване на качеството и намаляване загубите на питейна вода в населените места от общината. Преодоляване на недостига на вода през летните месеци.

2. Осигуряване на необходимото качество на питейна вода за селищата в общината с наднормено замърсяване с манган и нитрати.

3. Подобряване на качеството на живот на местните общности.

4. Минимизиране количеството на отпадните води, зауствани в река Дунав, както и в малките реки в населените места от общината.

5. Засилване капацитета за планиране, управление и изпълнение на задълженията в сектор „Води“ и отрасъл ВиК.

✓ **Планирани дейности:**

▪ **Водопроводна мрежа и съоръжения**

✓ подмяна на амортизирани улични водопроводи и водопроводи с чести аварии;

✓ намаляване загубите на вода по водопроводната мрежа;

✓ подобряване оперативността и вземане на решения при експлоатацията и поддръжката на водопроводната мрежа и съоръженията;

✓ намаляване на общите разходи за водоснабдителната система;

✓ обезпечаване на инвестиции за изграждане на обезманганителна ПС и ГПСПВ, за които има изготвени проекти;

✓ издаване на заповеди за определяне на санитарно-охранителната зона около сондажите за минерални извори и за утвърждаване на експлоатационните ресурси на находищата.

▪ **Канализационна система**

✓ реконструкция и доизграждане на съществуващата канализационна мрежа в град Свищов;

✓ изграждане на канализационна мрежа в по-големите населени места от общината.

▪ **Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ)**

✓ осигуряване на екологосъобразно третиране на утайките от ГПСОВ;

✓ изграждане и пускане в експлоатация на ПСОВ в големите населени места в общината;

✓ запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води.

Приоритет 2: ВЪЗДУХ

Специфична цел 2: Поддържане на доброто качество на атмосферния въздух и нивата на емисиите под пределено допустимите норми за опазване на човешкото здраве

1. Свеждане на броя превишения на средно денонощната норма за опазване на човешкото здраве до нормативно допустимия - 35 бр./год.
2. Недопускане превишения на средногодишната норма за опазване на човешкото здраве.
3. Намаляване броя на населението в района, експонирано с наднормени нива на замърсяване на въздуха.
4. Ограничаване замърсяването на въздуха в урбанизираните територии на гр. Свищов.

Планираните дейности по компонента са описани подробно в *Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г.*, която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №3.**

Приоритет 3: ОТПАДЪЦИ

Специфична цел 3: Устойчиво управление на отпадъците

1. Постигане на предварително определените нормативни цели за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци към 31 декември 2025 г.
2. Управление на специфични потоци отпадъци, в съответствие с изискванията на националното законодателство.
3. Осигуряване на устойчив финансов бюджет на системата на поносими за населението цени.

Планираните дейности по фактора са описани подробно в *Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г*, която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №2**.

Приоритет 4: РИСК И ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА

Специфична цел 4: Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, на предотвратяването и управлението на риска

Планирани дейности:

1. Проверка и поддръжка на инфраструктурата за защита от наводнения.
2. Координация и сътрудничество между всички управленски нива (национално, басейново и местно) от единната спасителна система.
3. Сътрудничество с компетентните органи за басейново управление и за управление на риска от наводнения на Румъния.
4. Създаване на капацитет на компетентните органи.
5. Законодателни инициативи за недопускане на строителство в заливаемите зони и защитено от наводнения проектиране и изграждане на сгради.
6. Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и пр.

7. Информационни кампании, насочени към повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения.
8. Оптимизиране и разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране; разработване на цифрови модели и анализи и прогнози във връзка с климатичните изменения, като напр. мониторинг на свлачища на територията на община Свищов.

Приоритет 5: ПОЧВИ

Специфична цел 5: Поддържане на доброто състояние на почвите и предотвратяване на тяхното замърсяване, борба с почвената ерозия

1. Ограничаване на ерозийните процеси в почвените слоеве в община Свищов.
2. Повишаване на органичното съдържание в почвите в общината.

Планираните дейности по компонента са описани подробно в *Програма за опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов за периода 2021-2028 г.,* която е неразделно приложение от ПООС – **Приложение №4**.

Приоритет 6: БИОРАЗНООБРАЗИЕ

Специфична цел 6: Засилване на биоразнообразието, „зелената“ инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването

Планирани дейности:

1. Включване и развитие на обекти на биоразнообразието в туристическата програма на община Свищов, съвместно с множеството исторически и културни паметници с местно и национално значение, съчетани с красивото и озеленено крайбрежие на р. Дунав.
2. Подобряване на знанията за видове и природни местообитания чрез теренни проучвания и определяне на техния природозащитен статус; проверка на таксономична принадлежност; идентифициране на ефектите от разселването на неавтохтонни видове, в т. ч. проучване на находищата на лечебни растения на територията на община Свищов.
3. Възстановяване на съществуващи/потенциални местообитания влажни зони, меандри по поречието на Дунав и на дунавски притоци, попадащи на територията на община Свищов.

4. Изграждане на шумозащитни съоръжения от естествени материали около обекти, подлежащи на усилена шумова защита, разположени на натоварени пътни артерии.
5. Подобряване природозащитния статус на видове и природни местообитания чрез:
5.1. разчистване на остатъци от изоставена антропогенна инфраструктура, предизвикваща фрагментация;
5.2. частично възстановяване на пресушени в миналото естествени водоеми;
5.3. действия за ограничаване на паша;
5.4. възстановяване на нарушени терени.
6. Информиране и привличане на обществеността за опазване на биоразнообразието в защитените територии.
7. Картиране на находищата на лечебни растения в общината.
8. Съхраняване, укрепване и възстановяване на екосистемите в защитените територии.
9. Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси.
10. Контрол върху замърсяването с битови, строителни и производствени отпадъци.

Приоритет 6: ШУМ

Разработване и въвеждане в действие на подпрограма по ограничаване и снижаване на градския шум, отчитаща ефекта и значимостта на междусекторното взаимодействие „градоустройство, строителство, благоустройство, контрол и организация на движението на МПС, здравни ефекти от въздействието на шума“.

Планирани дейности:

1. Акустично планиране на урбанизираните територии в гр. Свищов, включващо правилно планиране на териториалното устройство.

2. Инженеринг на системите за управление на трафика и планиране на трафика, в т.ч. ограничаване на скоростта и трафика.

3. Мерки за шумова изолация и намаляване на шума при източника на етап проектиране на промишлени обекти.

4. Регулиране на интензивността и структурата на автомобилните потоци; изграждане на обходни пътни участъци.

5. Изграждане на нова и поддръжка на съществуващата инфраструктура.

6. Осъществяване на контрол относно наличие на част „Озеленяване“ към изработените ПУП за обекти, разположени на територии с утежнена акустична обстановка.

7. Инициране и провеждане на информационни кампании и мероприятия за стимулиране на алтернативни начини на придвижване на населението. Планиране и изграждане на велоалеи в общинския център.

Приоритет 7: ЗЕЛЕНИ СИСТЕМИ

Разширяване на площите и поддържане на благоприятна жизнена среда - зелени и пешеходни пространства.

Планирани дейности:

✓ Поддържане на съществуващите и създаване на нови зелени площи, включително и такива, свързани с шумозащита на акустично натоварени зони и транспортни артерии.

Приоритет 8. ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО В Т.Ч. ЕКОЛОГИЧНА КУЛТУРА, ЕКОЛОГИЧНИ ЗНАНИЯ, ЕКОЛОГИЧНОТО МИСЛЕНЕ И ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ

Планирани дейности:

✓ Запознаване на местното население с най-актуалните насоки в сферата на глобалната екология, социалната и приложна екология.

✓ Координация и сътрудничество със сектора на образованието за въвеждане на адекватни педагогически технологии за осигуряване на системно екологично образование.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Планът за действие към Програмата за опазване на околната среда на община Свищов за периода 2021-2028 г. предвижда изпълнението на конкретни и целенасочени мерки по отделните компоненти на околната среда, с цел постигане на съответствие с действащите норми и стандарти в екологичното законодателство.

***Забележка:** Дейностите, предвидени за изпълнение по компоненти **Въздух, Отпадъци и Почви,** са съгласно План за действие към съответната програма, както следва:

- ✓ Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г. – Приложение №3;
- ✓ Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г. – Приложение №2;
- ✓ Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов 2021-2028 г. – Приложение №4.

Таблица № 31. План за действие на ПООС Свищов 2021-2028 г.

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	План за действие на ПООС Свищов 2021-2028 г.	**1 303**												
ВОДИ	**Специфична цел 1: Насърчаване на устойчивото управление на водите**	**1 080**												
1	Код 041 Събиране и пречистване на отпадъчни води: Реконструкция и доизграждане на съществуващата канализационна мрежа в град Свищов	500	ЕФРР, ОБ	Брой жители, свързани към системи за вторично пречистване на отпадъчни води	Община Свищов	ВиК	X	X	X	X	X	X	X	X
2	Код 040 Управление на водите и опазване на водните ресурси: Издаване на заповеди за определяне на санитарно-охранителната зона около сондажите за минерални извори и за утвърждаване на експлоатационните ресурси на находището	20	ЕФРР, ОБ	Брой регулирани сондажи	Община Свищов	ВиК, НПО	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Код 039 Осигуряване на вода за населението: Подмяна на амортизирани улични водопроводи и водопроводи с чести аварии	245	ЕФРР, ОБ	Брой жители, свързани към подобрени системи за снабдяване с вода	Община Свищов	ВиК	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
4	Код 039 Осигуряване на вода за населението: Изграждане на обезманганителна ПС и ГПСПВ	180	ЕФРР, ОБ	Брой жители, свързани към подобрени системи за снабдяване с вода	Община Свищов	ВиК	X	X	X	X	X	X	X	X
5	Код 041 Събиране и пречистване на отпадъчни води: Изграждане на канализационна мрежа в по-големите населени места от общината и ПСОВ	85	ЕФРР, ОБ	Брой жители, свързани към системи за вторично пречистване на отпадъчни води	Община Свищов	ВиК	X	X	X	X	X	X	X	X
6	Код 041 Събиране и пречистване на отпадъчни води: Осигуряване на екологосъобразно третиране на утайките от ГПСОВ	50	ЕФРР, ОБ	Брой жители, свързани към системи за вторично пречистване на отпадъчни води	Община Свищов	ВиК	X	X	X	X	X	X	X	X
РИСК И ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА	**Специфична цел 4: Насърчаване на адаптирането към изменението на климата, на предотвратяването и управлението на риска**	**93**												
1	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на	15	ЕФРР, ОБ	Почистени канавки и речни дерета 2 пъти за периода	Община Свищов	'	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Проверка и поддръжка на инфраструктурата за защита от наводнения. Почистване на канавки и речни дерета													
2	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Сътрудничество с компетентните органи за басейново управление и за управление на риска от наводнения на Румъния	10	ЕФРР, ОБ	Брой проведени съвместни срещи; взети решения	Община Свищов	БДДР Румънски органи	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи):	7	ЕФРР, ОБ	Брой обучени специалисти	Община Свищов	Външни организации /компетентни органи	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	Създаване на капацитет в община Свищов за бързо реагиране													
4	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Законодателни инициативи за недопускане на строителство в заливаемите зони и Защитено от наводнения проектиране и изграждане на сгради на територията на община Свищов	1	ЕФРР, ОБ	Брой нормативни актове, приети от ОбС	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
5	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища и ерозионни	40	ЕФРР, ОБ	Брой идентифицирани обекти със среден и висок риск	Община свищов	Външни организации БДДР; ИАОС	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
	процеси, идентифицирани на територията на общината.													
6	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Мониторинг на свлачища на територията на община Свищов	15	ЕФРР, ОБ	Брой мониторингови обекти, отчетени като високо рискови; Брой жители, които са косвено предпазени от процеса	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X
7	Код 035 Мерки за адаптиране към изменението на климата и превенция и управление на рискове, свързани с климата: наводнения и свлачища (в това число за повишаване на информираността, гражданска защита и системи за управление на бедствия, инфраструктура и екосистемни подходи): Информационни кампании, насочени към повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения	5	ЕФРР, ОБ	Брой участници в кампанията Брой информационни материали	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
БИОРАЗНООБРАЗИЕ	**Специфична цел 6: Засилване на биоразнообразието, „зелената“ инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването**	**62**												
1	Код 049 Опазване, възстановяване и устойчиво използване на зони по „Натура 2000“: Подобряване природозащитния статус на видове и природни местообитания чрез: - разчистване на остатъци от изоставена антропогенна инфраструктура, предизвикваща фрагментация; - частично възстановяване на пресушени в миналото естествени водоеми; - действия за ограничаване на паша; - възстановяване на нарушени терени.	12	ЕФРР, ОБ	Площ на защитените зони по „Натура 2000“, обхванати от мерки за опазване и възстановяване	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
2	Код 050 Опазване на природата и биологичното разнообразие, екологосъобразна инфраструктура: Включване и развитие на обекти на биоразнообразието в туристическата програма на община Свищов, съвместно с множеството исторически и културни паметници с местно и национално значение, съчетани с красивото и озеленено крайбрежие на р. Дунав	3	ЕФРР, ОБ	Брой обекти	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3	Код 050 Опазване на природата и биологичното разнообразие, екологосъобразна инфраструктура: Подобряване на знанията за видове и природни местообитания чрез теренни проучвания и определяне на техния природозащитен статус; проверка на таксономична принадлежност; идентифициране на ефектите от разселването на неавтохтонни видове, в т. ч. проучване на находищата на лечебни растения на територията на община Свищов	15	ЕФРР, ОБ	Брой проучени и картирани находища	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
4	Код 050 Опазване на природата и биологичното разнообразие, екологосъобразна инфраструктура: Възстановяване на съществуващи/ потенциални местообитания, влажни зони, меандри по поречието на р. Дунав и на дунавски притоци, попадащи на територията на община Свищов	20	ЕФРР, ОБ	Площ на възсатновените зони	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
5	Код 048 Мерки за намаляване на шума и за качеството на въздуха: Изграждане на шумозащитни съоръжения от естествени материали около обекти, подлежащи на усилена шумова защита, разположени на натоварени пътни артерии	12	КФ, ОБ	Брой фиданки, използвани за зелени екрани в градска среда	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
ШУМ	**Подобряване на качеството на живот на населението в райони с утежнена акустична обстановка**	**10**												
1	Разработване и въвеждане в действие на подпрограма по ограничаване и снижаване на градския шум, отчитаща ефекта и значимостта на междусекторното взаимодействие „градоустройство, строителство, благоустройство, контрол и организация на движението на МПС, здравни ефекти от въздействието на шума“	10	КФ, ОБ	Разработена подпрограма, Осигурена координация между институциите	Община Свищов	Външни организации	X	X	X	X	X	X	X	X
ЗЕЛЕНИ СИСТЕМИ	**Поддържане и развитие на зелените площи за широко обществено ползване**	**35**												
1	Реконструиране, ландшафтно оформление и поддържане на паркове и градинки	15	ОБ	Площ на реконструирани и поддържани паркове и градинки	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X
2	Реконструкция и рехабилитация на спортни съоръжения и детски площадки	10	ОБ	Брой реконструирани и рехабилитирани спортни съоръжения и детски площадки	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X

№	Наименование на Специфична цел, мярка	Бюджет (в хил. лв.)	Източник на финансиране/Програма/Фонд	Индикатори	Отговорна структура	Партньорски структури	Време за реализация							
							2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
3	Обновяване на гробищните паркове	10	ОБ	Площ обновени гробищни паркове	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X
Приоритет 8	**Повишаване на екологичното образование на населението в т.ч. екологична култура, екологични знания, екологичното мислене и подобряване на административния капацитет**	**23**												
1	Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в общинската администрация	5	ОБ, Държавен бюджет	Брой проведени обучения	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X
2	Подобряване на информационната обезпеченост за управление на околната среда	10	ОБ, Държавен бюджет	Брой проведени информационни мероприятия	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X
3	Провеждане на обществени кампании за повишаване на съзнанието на жителите на общината по въпросите за намаляване на нерегламентираното изхвърляне на ТБО и опазване на чистотата в населените места; ежегодно организиране на общински информационно-образователни кампании, свързани с опазването на околната среда	8	ОБ	Брой проведени кампании	Община Свищов		X	X	X	X	X	X	X	X

6. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2028 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност. Предметът на наблюдение включва изпълнението на целите и приоритетите на ПООС, организацията и методите на изпълнение, прилагани от съответните административни структури, организациите и юридическите лица, участващи в изпълнението им. Целта на мониторинга е да отбелязва отклоненията от целите на ПООС достатъчно рано, за да бъде възможно тяхното коригиране, преди последствията от тях да станат толкова сериозни, че да не могат да бъдат преодолени. Наблюдението е важен елемент, който позволява да се засили или намали активността в конкретна насока, да се предприемат коригиращи действия, ако напредъкът е неудовлетворителен или ако условията се изменят.

Контролът има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнението на ПООС. Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност, изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика, дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес, във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания по отношение осигуряване на законосъобразност в публични институции и органи на местната власт. Контролът върху изпълнението на ПООС 2021-2028 г. на община Свищов се извършва от Общински съвет - Свищов, който приема програмата и следи за нейното изпълнение.

Координацията по изпълнението на ПООС ще се осъществява от лицата, които със заповед на Кмета на общината (във връзка с изискването на чл. 15, ал. 1, т. 10 от Закона за опазване на околната среда) са определени като притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

На основание на чл. 79, ал. 5 от Закона за опазване на околната среда, Кметът на общината ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата за околна среда, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. В годишния отчет се отбелязва напредъка при постигането на набелязаните цели и приоритети на ПООС, отчитат се настъпилите промени в екологичната обстановка, измененията в законовата и нормативна база и произтичащите от това промени в отговорностите и задълженията на местните власти, както и препоръки за подобряване на резултатите от наблюдението на изпълнението на програмата. Актуализация на общинската програма по опазване на околната среда се извършва при съществена промяна на нормативната база и условията, при които е разработена.

В допълнение, на основание на чл. 79, ал. 6 от Закона за опазване на околната среда, годишните отчети, които Кметът на общината внася в Общинския съвет, се предоставят за информация в РИОСВ.

За информиране на обществеността отчетите по изпълнение на ПООС могат да бъдат публикувани на официалния сайт на общината.

7. ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ПРОГРАМАТА

Неделима част от настоящата програма са:

1. Доклад с резултати от анкетно проучване – Приложение №1

2. Програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г. – Приложение №2

3. Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г. – Приложение №3

4. Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в община Свищов 2021-2028 г. – Приложение №4

Общинска програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Списък на таблици 3
Списък на фигури 3
Списък на карти 3
Списък на използвани съкращения 4
I. Въведение 7
II. Основни изводи от анализите на състоянието на управление на отпадъците и прогнози за количеството и състава на отпадъците за периода на действие на програмата 13
III. SWOT анализ 19
IV. Цели и приоритети 22
V. Подпрограми за постигане на целите с планове за действие към всяка подпрограма 23
V.1.Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 23
V.1.1.Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци 35
V.2. Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци 43
V.3. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради 49
V.4. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО 54
V.4.1. Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки 58
V.5. Програма за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци и други 61
VI. Координация с други общински и регионални планове и програми 63
VII. Система за наблюдение, контрол и отчитане на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците 64
VIII. Приложения 66
Приложение № 1 - Отпадъците, които са извън обхвата на ОУПО Свищов 66
Приложение № 2 - Анализи на състоянието на управлението на отпадъците, в т.ч.: 66
Приложение № 3 – Прогнози. 66

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Годишни количества битови отпадъци за периода 2014-2018 г. 29
Таблица 2. Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 32
Таблица 3. Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци 42
Таблица 4. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тона 45
Таблица 5. Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци 47
Таблица 6. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. 50
Таблица 7. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към ИАОС) 50
Таблица 8. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради 52
Таблица 9. Заложени цели за МРО по години 54
Таблица 10. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на мро 57
Таблица 11. Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки..... 60
Таблица 12. Програма за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци и други 62

СПИСЪК НА ФИГУРИ

Фигура 1. Норма на натрупване по вид общини според размера на населените места (2018 г.), кг/жител/г. 30

СПИСЪК НА КАРТИ

Карта 1. Общини-участници в РСУО – регион Левски/Никопол..... 9
Карта 2. Географско положение община Свищов..... 10

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БО	Битови отпадъци
БрБО	Биоразградими битови отпадъци
ВАС	Върховен административен съд
ГД ГРАО	Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДБ	Държавен бюджет
ДБФП	Договор за безвъзмездна финансова помощ
ДДС	Данък добавена стойност
ДНСК	Дирекция за национален строителен контрол
ЕАОС	Европейска агенция по околна среда
ЕЕО	Електрическо и електронно оборудване
ЕЖ	Еквивалент жители
ЕК	Европейска комисия
ЕКАТТЕ	Единен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България
ЕО	Екологична оценка
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсителите
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗИД	Закон за изменение и допълнение
ЗМДТ	Закон за местните данъци и такси
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ЗОВВООС	Закон за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда
ЗОЗЗ	Закон за опазване на земеделските земи
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИУГ	Излезли от употреба гуми
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КЕВР	Комисия за енергийно и водно регулиране
КЗЗ	Комисия по земеделските земи
КР	Комплексно разрешително
КФ	Кохезионен фонд
ЛПСОВ	Локална пречиствателна станция за отпадъчни води
МБТ	Механично-биологично третиране
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХГ	Министерство на земеделието, храните и горите

МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МПС	Моторни превозни средства
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРР	Министерство на регионалното развитие и благоустройство
НН	Норма на натрупване
НПУДО	Национална програма за управление на дейностите по отпадъците 2009-2013 г.
НПУО	Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.
НСИ	Национален статистически институт
НСОРБ	Национално сдружение на общините в Република България
НСРР	Националната стратегия за регионално развитие
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОБ	Общински бюджет
ОВ	Отпадъчни води
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОО	Опасни отпадъци
ООп	Организация по оползотворяване
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОС	Оценка за съвместимост
ОСР	Отпадъци от строителство и разрушаване
ОУП	Общ устройствен план
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПЕВП	Полиетилен висока плътност
ПЕНП	Полиетилен ниска плътност
ПЗР	Преходни и заключителни разпоредби
ПИП	Прединвестиционни проучвания
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ПО	Производствени отпадъци
ПОО	Предотвратяване образуването на отпадък
ПОС	Програма „Околна среда“ 2021-2027 г.
ППЗОЗЗ	Правилник за прилагане на закона за опазване на земеделските земи
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУП	Подробен устройствен план
ПУСО	План за управление на строителни отпадъци
ПХБ	Полихлорирани бифенили
ПХТ	Полихлорирани терфенили
ПЧП	Публично-частно партньорство
РД	Регионално депо
РДО	Рамкова директива за отпадъците
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и водите
РОП	Разширена отговорност на производителя
РПМ	Републиканска пътна мрежа

РПР	Регионален план за развитие
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СМР	Строително-монтажни работи
СО	Строителни отпадъци
СЦР	Северен централен район
ТБО	Такса битови отпадъци / Твърди битови отпадъци
УО	Управление на отпадъците
УОЗ	Устойчиви органични замърсители
EMAS	Схема за за управление по околна среда и одит (Eco-Management and Audit Scheme)
ISO	Международна организация по стандартизация (International Organization for Standardization)
Kg/capita/year	Килограм / жител / година
Kilograms per capita	Килограми за жител
IAS	Международен счетоводен стандарт (International Accounting Standard)
IPPC	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването
SWOT	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите (Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats)

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за управление на отпадъците 2021-2028 г. на община Свищов се явява инструмент за прилагане на законодателството по управление на отпадъците и за постигане на заложените цели на местно ниво с цел постигане на заложените цели на национално ниво и на ниво Европейски съюз.

Ключов елемент при разработване на програмата е съобразяването и прилагането на следния **приоритетен ред (йерархия) при управлението на отпадъците:**

- ✓ **предотвратяване на образуването им;**
- ✓ **подготовка за повторна употреба;**
- ✓ **рециклиране;**
- ✓ **друго оползотворяване, например оползотворяване за получаване на енергия;**
- ✓ **обезвреждане.**

като се вземат предвид общите принципи за опазване на околната среда, като предпазни мерки и устойчивост, техническата осъществимост и икономическата приложимост, опазване на ресурсите, както и цялостното въздействие върху околната среда, човешкото здраве, икономиката и обществото.

Разработената програма се основава на следните **основни принципи:**

✓ ***Предотвратяване*** - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.

✓ ***Разширена отговорност на производителя*** и ***замърсителят плаща*** – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве.

✓ ***Превантивност*** – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.

✓ ***Близост*** и ***самодостатъчност*** – отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близко до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.

✓ ***Участие на обществеността*** – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост, имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

ГЕОГРАФСКИ, ДЕМОГРАФСКИ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНА СВИЩОВ

- ✓ Територия: 625,5 кв.км.
- ✓ Население към 31.12.2020 г.: 33 321 души.
- ✓ Средна гъстота на населението към 31.12.2020 г.: 53,3 души/кв.м.
- ✓ Население в градовете към 31.12.2020 г.: 23 576 души.
- ✓ Административна област: Велико Търново.

ОСНОВАНИЕ И ПОДХОД ЗА ИЗРАБОТВАНЕ НА ПУО-СВИЩОВ

Настоящата **Програма за управление на отпадъците на Община Свищов за периода 2021-2028 г.** е изготвена на основание чл. 52, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците (*Обн. ДВ бр. 53 от 13 юли 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.19 от 5 март 2021г.*) и в съответствие със структурата, целите и предвижданията на **Националния план за управление на отпадъците** (приет с Решение №459/17.06.2021 г. на МС) и указания за разработване на регионални и общински програми, получени с писмо изх. № 48-00-566/21.07.2021 г. на МОСВ. Тя се изготвя и във връзка със следните основания:

✓ изтичане периода на действие на съществуващата Програма за опазване на околната среда, от която част е била и подпрограма за управление на дейностите по отпадъци на Община Свищов 2015-2020 г.;

✓ промени в законодателството по управление на отпадъците – приет през м. юли 2021 г. нов, пети Национален план за управление на отпадъците 2021-2028 г., който заедно с отделните програми към него подпомагат централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Подходът за разработване на програмата е съобразен и с изискването такъв вид документ да е достъпен за разбиране от страна на неспециалисти и на широката общественост и същевременно да предоставя възможност на тесните специалисти да получат по-подробна информация чрез приложения към основния текст на аналитичната част.

СЪДЪРЖАНИЕ НА ПУО СВИЩОВ

Предвид представения подход при разработването и приетият НПУО, ПУО-Свищов има следната структура и съдържание:

Основен документ, *който съдържа:*

✓ Основни изводи от анализа на състоянието на управлението на отпадъците
✓ SWOT анализ (анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите)
✓ Цели и подцели
✓ План за действие с Програми от мерки за постигане на целите
✓ Координация с други планове и програми
✓ Система за контрол на изпълнението, оценка на резултатите, отчет и актуализация на ПУО-Свищов
✓ Приложения, в които са представени - Подробните анализи за състоянието на управлението на отпадъците

ГЕОГРАФСКО ПОКРИТИЕ

ПУО-Свищов се отнася за територията на община Свищов. Общинската програма е разработена в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

Определените мерки за достигане на целите на ПУО-Свищов за периода 2021-2028 г. са

съобразени с обстоятелството, че Община Свищов е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Левски/Никопол, в което се включват **общините Левски, Белене, Никопол, Павликени и Свищов и което управлява Регионалната система за управление на отпадъците, регион Левски /Никопол/ – с. Санадиново, община Никопол**.

Картата по-долу представя визуализация на географското положение на общините-участници в регионалното депо.

Карта 1. Общини-участници в РСУО – регион Левски/Никопол[1]

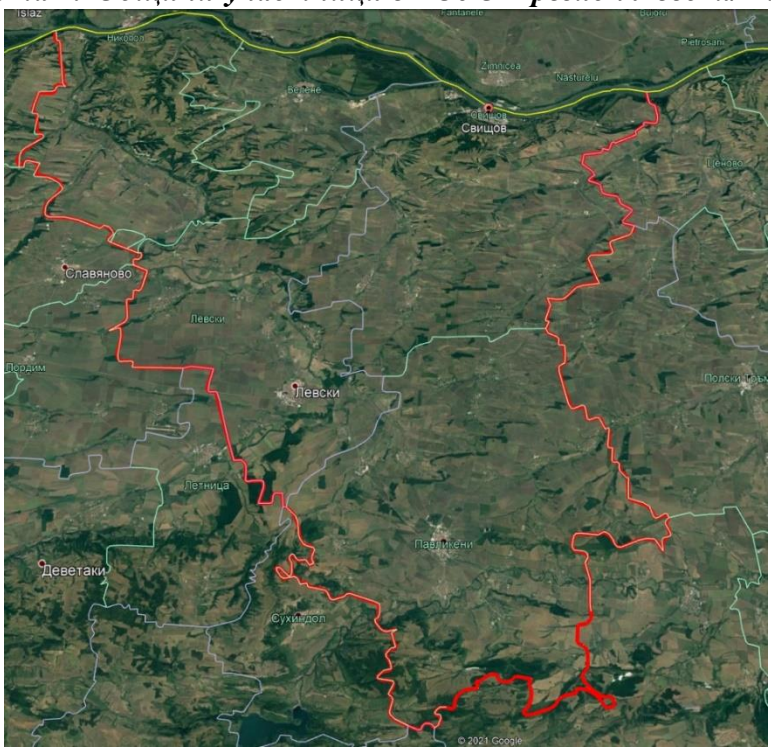

Източник: Google Earth

Община Свищов се намира в Северен централен район от ниво 2, област Велико Търново. Селищната мрежа на община Свищов включва 16 населени места с административен център – град Свищов**.**

Община Свищов е ситуирана в най-северната част на Великотърновска област, средната част на Дунавската равнина - централна северна България. В територията ѝ попадат Свищовското плато и десния склон на р. Дунав северно от него, източната част на Беленско-Свищовската низина и западната част на Вардим-Новградската низина, малка част от долината на р. Осъм и множество долове и дерета.

Граници на община Свищов:

✓ на юг с община Павликени и община Полски Тръмбеш,

[1] *Източник: google Earth*

✓ на изток с община Ценово,

✓ на запад с община Белене и община Левски.

✓ на север с река Дунав. Северната част на Общината е разположена на десният бряг на р. Дунав, като тук се намира най-южната точка на реката.

Карта 2. Географско положение община Свищов[2]

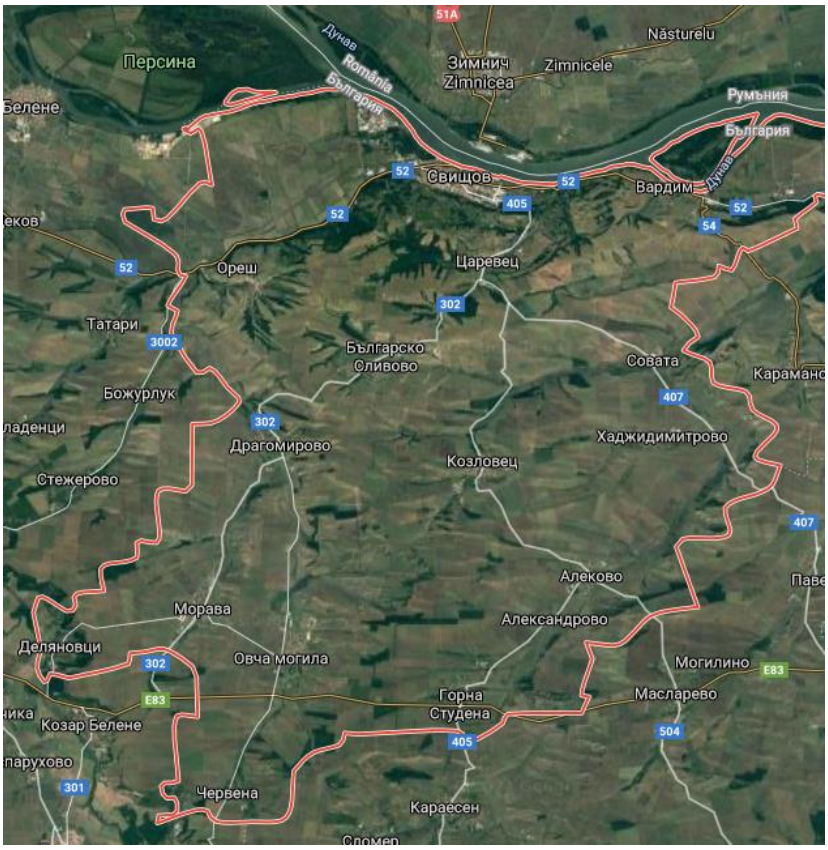

Източник: Google maps

ВРЕМЕВИ ХОРИЗОНТ

ПУО-Свищов е разработена за периода 2021-2028 година в съответствие с времевия хоризонт, за който е приет Националният план за управление на отпадъците 2021-2028 г. в изпълнение на чл. 52, ал. 3 от Закона за управление на отпадъците.

ОТПАДЪЦИ В ОБХВАТА НА ПУО-СВИЩОВ

Програмата за управление на отпадъците на община Свищов обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на органите на местното самоуправление и местната администрация и необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината съгласно Глава втора, раздел III на ЗУО, свързани с управлението на отпадъците, което има за цел да се предотврати или намали вредното им въздействие върху човешкото здраве чрез предотвратяване или намаляване на вредното въздействие от образуването и управлението на отпадъците, както и чрез намаляване на цялостното

[2] *Източник: Google maps*

въздействие от използването на ресурси и чрез повишаване ефективността на това използване.

В обхвата на програмата са включени следните видове отпадъци съгласно чл. 2, ал. 1 от ЗУО:

- ✓ **битови отпадъци;**
- ✓ **производствени отпадъци;**
- ✓ **строителни отпадъци;**
- ✓ **опасни отпадъци.**

Отпадъците, които са извън обхвата на Програмата, респективно извън обхвата на НПУО, РДО и ЗУО, са представени като ***Приложение № 1*** към програмата.

ВРЪЗКА С ДРУГИ НАЦИОНАЛНИ, ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

При разработване на програмата са взети предвид европейското и национално законодателство в областта на управление на отпадъците. ПУО-Свищов е съобразена и със следните областни и общински стратегически документи:

- ✓ План за интегрирано развитие на община Свищов за 2021-2027 г.;
- ✓ Програма за намаляване нивата на замърсяване и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в района на гр. Свищов за периода 2019-2023 г.;
- ✓ Общинска програма за опазване на околната среда 2021-2028 г.

ПУО Свищов се явява неразделна част от Общинската програма за околна среда, съгласно чл. 52, ал. 2 от Закона за управление на отпадъците и е разработена за период, който съвпада с периода на действие на Националния план за управление на отпадъците 2021-2028 г.

ПРОЦЕС НА ОБЩЕСТВЕНИ КОНСУЛТАЦИИ

В най-ранния етап на разработване бяха осъществени консултации с ключови заинтересовани страни чрез проведено анкетно проучване сред гражданите, заинтересованите страни и бизнеса по въпросите, свързани с опазването на околната среда на територията на общината.

Процесът на обществено обсъждане стартира на 14.05.2021 г. с публикуване на *Анкетно проучване на общественото мнение във връзка с разработване на Общинска програма за опазване на околната среда на община Свищов за периода 2021-2028 г.* Анкетата беше публикувана в онлайн платформа за електронно попълване - https://forms.gle/2GRfGgcwPsx1AEsp7 , като съобщение за анкетата беше публикувано на официалната интернет страница на община Свищов. В съобщението бе посочено, че срокът на получаване на становища, коментари и предложения е до 15.06.2021 г.

С цел информиране и консултиране със заинтересованите лица проектът на програмата беше публикуван за запознаване, мнения и препоръки на интернет страницата на общината.

Преди приемането ѝ от ОбС – Свищов, програмата премина през процедура за извършване на преценка на необходимостта от екологична оценка и оценка на съвместимост съгласно изискванията на ЗООС и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми. Консултации с обществеността бяха проведени и в рамките на процедурата за екологична оценка на програмата, в съответствие с изискванията на ЗООС. С решение на РИОСВ – Велико Търново, програмата е съгласувана.

Програмата е приета с Решение №..... на Общински съвет – Свищов и с цел осигуряване на обществен достъп и в съответствие с изискванията на чл. 52, ал. 7 от ЗУО след приемането ѝ програмата е публикувана на интернет страницата на общината.

Програмата е отворен документ и може да бъде актуализирана вследствие настъпили промени в приоритетите на общината, в националното законодателството и/или други фактори със стратегическо или местно значение.

ПРОЦЕДУРА ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

Проведена е процедура за екологична оценка на проекта на Общинска програма за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г. в съответствие с изискванията на Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, приета с Постановление № 139 на Министерския съвет от 2004 г. *(обн., ДВ, бр. 57 от 2004 г., посл. изм., бр. 70 от 2020 г.*). Издадено е становище по екологична оценка №..... от ..... на проекта на ПУО. Становището е качено на интернет страницата на община Свищов.

ОРГАНИ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ И ОДОБРЕНИЕ

Програмата е разработена от външни консултанти съвместно с компетентните служители в Община Свищов като е взето предвид и мнението на заинтересованите страни, отразено в проведено анкетно проучване на територията на общината.

II. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗИТЕ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И ПРОГНОЗИ ЗА КОЛИЧЕСТВОТО И СЪСТАВА НА ОТПАДЪЦИТЕ ЗА ПЕРИОДА НА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА

В този раздел са представени най-важните факти и тенденции, идентифицирани в анализа на съществуващото състояние в сектора на управление на отпадъците, както и произтичащите от тях изводи и препоръки. Изложението в тази глава следва реда на изготвените анализи.

Изводи от Анализ на състоянието относно отпадъците

Битови отпадъци

✓ Общото количеството на образуваните битови отпадъци следва тенденция към трайно намаление, като за периода 2008-2018 г. намалението е с около 30%. Съществено намаляват и количествата на депонираните битови отпадъци и на директно депонираните битови отпадъци.

✓ Делът на битовите отпадъци в общото количество на образуваните отпадъци за периода 2008-2018 г. е намалял.

✓ Същата тенденция се проследява и при количествата образувани битови отпадъци на човек от населението - намаление за периода 2008-2018 г. до 204 кг/ж/година, което е значително под средната стойност за страната (407 кг/жител/година).

✓ В сравнителен план община Свищов е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител на година за 2018 година, определено в НПУО 2021-2028 за общини с население 25000-50000 жители – 421 кг/жител/година.

✓ Основен източник на битовите отпадъци са домакинствата – около 90% от битовите и приравнените на тях отпадъци.

✓ Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците, е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че намалява през последните 10 години.

✓ Отчита се тенденция на постоянен ръст на дела на рециклираните и оползотворявани битови отпадъци, който през 2020 г. достига за територията на община Свищов до 52%. От тези проценти 42,2% е делът на компостираните битови отпадъци.

✓ Делът на населението, обхванато от системата за организирано сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци за територията на община Свищов е 100%.

Производствени отпадъци

✓ В периода 2008-2018 г. се наблюдава тенденция на намаляване на количеството на образуваните производствени отпадъци на територията на община Свищов с 30%. (източник ИАОС).

✓ Най-голям дял за територията на общината са отпадъците, образувани в резултат на дървообработване и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон. За разглеждания период отпадъците само от този отрасъл са намалели с 5%.

Строителни отпадъци

✓ Налично е общо и специфично законодателство, а също така и стратегически план за управление на строителните отпадъци, като са поставен конкретни количествени цели за поетапно достигане до 2020 г. на подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване.

✓ Строителните отпадъци са със сравнително малък относителен дял от образуваните отпадъци на територията на община Свищов – едва 110,780 тона за 2018 година (по данни от ИАОС).

✓ Наличните данни в община Свищов и в ИАОС са непълни за периода 2014-2020 година. По тази причина не е коректно да бъдат формулирани изводи.

Опасни отпадъци

✓ Генерираните опасни отпадъци от бита - бои, батерии, лекарства и други се събират разделно от генераторите на отпадъците. Община Свищов е сключила договор с юридическо лице, притежаващо разрешителен документ за събиране и съхраняване на опасни отпадъци на площадки, разположени на територията на три населени места в общината;

✓ За периода 2008-2018 г. количествата на образуваните опасни отпадъци от територията на община Свищов бележат незначителен спад.

✓ от образуваните опасни отпадъци за 2018 г., с най-голям дял (около 55%) са образуваните опасни отпадъци от опаковки, абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла.

Утайки от ПСОВ

✓ На територията на общината е построена нова общинска станция за пречистване на отпадъчните канализационни води. Тя е стартирала експлоатацията си през 2015 година, като утайка е образувана през 2017 година.

Изводи от Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

✓ Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците, е хармонизирано с европейското законодателство, прието до 2017 г.

✓ Националната правна рамка е построена в цялост и като логична конструкция и архитектура, която може да бъде допълвана и променяна съобразно новото европейско законодателство. Приети са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.

Изводи от Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

✓ Наредбите, касаещи опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Свищов са актуализирани с Решения №№ 552 и 5515 от 2021 г.

на ОбС-Свищов. Действащите нормативни актове на територията на община Свищов са съобразени с последните промени в Закона за управление на отпадъците и ЗМДТ.

✓ Всички нормативни актове, приети от ОбС-Свищов са обществено достъпни чрез официалната интернет страница на община Свищов.

✓ Сключените договори за изпълнение на задълженията на кмета на общината по чл.19 от ЗУО са актуални.

Изводи от Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците

✓ За последния програмен период 2014-2020 г. не са настъпвали промени в състава и ръководството на РСУО – Левски/Никопол.

✓ В изпълнение на приетите ОПУО за периода 2014-2020 г. е осигурена необходимата техническа инфраструктура, свързана с намаляване на количествата депонирани отпадъци.

✓ За 2018 г. всички общини, членове на РСУО-Левски/Никопол са изпълнили задълженията си съгласно чл. 12, ал. 4 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци.

✓ Община Свищов е активен участник в дейността на РСУО.

Изводи от Анализ и оценка на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции съгласно националното законодателство и местните нормативни актове

✓ Нормативните актове (законови и подзаконови) в областта на управлението на отпадъците (в т.число изготвяне на план-сметки за такса битови отпадъци; процеси за проектиране и изпълнение на СМР по изграждане на инсталации и съоръжения за третиране на отпадъци; управление на проекти, финансирани със средства от структурните фондове на ЕС и др.) са многобройни и изискващи специфични компетентности на служителите на всяка администрация.

✓ За подобряване капацитета на общинските служители е необходимо същите да участват в обучителни програми. Отчитайки големите предизвикателства пред местните власти относно целите за рециклиране на битовите отпадъци и за оползотворяване на биоразградимите отпадъци са необходими целенасочени и практически обучения, особено по прилагане на *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци*, за която общините нямат практически опит.

✓ Кметът на община Свищов изпълнява в пълен обхват правомощията и отговорностите в сферата на управлението на отпадъците съгласно нормативните актове.

✓ Служителите на отдел „Устройство на територията, регулация и екология“ към дирекция „Устройство на територията, регулация и екология“ имат делегирани с длъжностни характеристики функции в областта на отпадъците. Задълженията, вменени чрез длъжностните характеристики на служителите от отдела, кореспондират с

отговорностите/задълженията на кмета на общината по прилагане на законовите разпоредби.

✓ Квалификацията на всички служители на отдел „Устройство на територията, регулация и екология“ отговаря на заеманата от тях длъжност.

✓ Техническият капацитет на Община Свищов при изпълнението на нейните функции е на много добро ниво. Служителите на Община Свищов са обезпечени с необходимото офис и техническо оборудване (компютри, принтери, скенери, телефони, автомобил) за изпълнение на ежедневната им дейност, в т.число контролните им функции.

✓ Създаден е капацитет и е натрупан значителен опит при подготовка и изпълнение на проекти с финансиране на структурните фондове на ЕС и др. източници, в това число в областта на управлението на отпадъците.

✓ Необходимо е да бъдат проведени обучения на служителите, на които са възложени дейности по управление на отпадъците, в това число изготвяне и отчитане на план-сметките в контекста на динамично променящото се законодателство.

✓ Предвид демографска криза в региона – намаляване и застаряване на населението и миграция на младите хора към големите областни центрове – да се предвидят стимули и мотивация за запазване на работното място на служителите в общинската администрация – обучения, възможност за кариерно развитие и адекватно заплащане.

✓ Да се подобри материално-техническа и информационна обезпеченост на служителите, които са пряко ангажирани с управлението на отпадъците, в това число изготвянето и отчитането на план-сметките, служители, осъществяващи контролна дейност и др.

Изводи от Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

✓ На територията на община Свищов липсват депа, които не са рекултивирани.

✓ Необходимо е да бъде изготвен общински регистър на депата с отпадъци, в т.ч. закрити и рекултивирани.

Изводи от Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

В България, в т.ч. и на територията на община Свищов се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги; разширена отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.

✓ Схемата за отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги се прилага за производствени отпадъци, вкл. производствени опасни отпадъци, болнични отпадъци, ПСБ/ПСТ, утайки от ПСОВ,

отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

✓ Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци. Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса битови отпадъци, с приходите от която се финансира функционирането на схемата. Понастоящем размерът на таксата се определя като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, което води до неспазване на принципа „замърсителят плаща“. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса за битови отпадъци. След няколко отлагания, към настоящия момент за стартова година на новия механизъм за определяне на такса битови отпадъци е приета 1.01.2022 г.

Изводи от Анализ на инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъците

✓ Към 2020 г. е изградено и функционира депо за неопасни отпадъци към Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол).

✓ Към разглеждания период за регион Левски са изградени и се експлоатират към Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол):

- Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци
- Инсталация за компостиране
- Шредерна инсталация
- Балираща инсталация

✓ Регион Левски разполага със съоръжения в експлоатация, които покриват дейностите по депониране, сепариране/предварително третиране и оползотворяване на биоотпадъци.

✓ Считано от 12 април 2021 г. на територията на община Свищов функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци.

✓ На територията на община Свищов е изградена претоварна станция за твърди битови отпадъци.

✓ Към 2018 г. община Свищов изпълнява заложените цели по чл. 31, ал. 1 от ЗУО.

✓ Община Свищов е добре обезпечена със съдове за смесени битови отпадъци. В по-големите населени места са разположени и съдовете за разделно събиране на отпадъци.

✓ С цел спазване изискванията на чл. 21, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците, членовете на РСУО Левски трябва своевременно да предприемат действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията.

Изводи от Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

✓ Намаляването на използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса е широко застъпена практика в България и нейното прилагане трябва да продължи, а обхватът ѝ да се разшири. Особено силен ефект би имало ако тази мярка се прилага масово в детските градини и училищата.

✓ Продажбата на стоки в насипно състояние или в контейнери/буркани/кутии за многократна употреба, напр. стъклени, е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители.

✓ Необходими са действия в посока повишаване капацитета на общинска администрация по отношение на нормативните изисквания, процесите и практиките по предотвратяване образуването на отпадъци.

✓ Необходимо е повишаване на информираността на населението за ползите от предотвратяване на образуването на отпадъците чрез разпространяване на интересна, полезна и достъпна информация.

✓ Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

Изводи от Анализ на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им

✓ Обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет.

✓ Размерът на отчисленията по чл.64 на 1 тон отпадък нараства с всяка изминала година. Анализът на данните за постъпленията от отчисленията показва доказаната ефективност на този инструмент.

✓ Такса за битови отпадъци е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем, обаче, тя се определя като промил върху данъчната/отчетната стойност на имотите и не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. Анализът и оценката показват, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е. такса битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Поради липсата на информационна осигуреност и капацитет от страна на общините да въведат новите промени, стартовата дата на новите изисквания беше отлагана няколко пъти. В Държавен вестник, бр. № 14/17.02.2021 г. се обнародваха промени в Закона за местните данъци и такси, съгласно които новите основи за изчисляване на таксата ще се

прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.

Изводи от Анализ на финансовите потоци по управление на дейностите с отпадъците

✓ Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда като този дял непрекъснато нараства и изпреварват всички останали сектори на околната среда.

✓ Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините).

✓ Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства и постъпления от такса за битови отпадъци.

✓ Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване.

✓ Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавен бюджет, собствени средства на общината и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ).

✓ ОПОС е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци.

III. SWOT АНАЛИЗ

Главната цел на SWOT-анализа е да се извърши взаимообвързана оценка на вътрешните за дадена организация или регион силни (Strengths) и слаби (Weaknesses) страни, както и на външните за организацията или региона възможности (Opportunities) и заплахи (Threats). Приема се, че вътрешните страни (силните и слабите страни) могат да се контролират от организацията, докато външните фактори (възможности и заплахи) определят състоянието на средата, в която се развива организацията или региона. Резултатите от SWOT-анализа позволяват точно формулиране на приоритетите и целите за развитие на общината, както и периодична оценка на мястото ѝ в рамките на региона. Резултатите от SWOT-анализа позволяват да се планират и реализират конкретни мерки за коригиране на състоянието. Сред елементите на анализа има взаимовръзки, които разкриват потенциала за развитие, а също и такива, които показват ограниченията (лимитиращите фактори) и проблемите, които предстои да бъдат преодолени.

✓ **Силни страни.** Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

✓ **Слаби страни.** Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

✓ **Възможности.** Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

✓ **Заплахи.** Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Настоящият SWOT – анализ е изготвен след преглед на:

✓ Законови изисквания на национално ниво в областта на управлението на отпадъците, в т.число действащи програми, планове, стратегии, методики и др.;
✓ Стратегически и планови документи, действащи на местно ниво, в т.число отчитане на изпълнението им;
✓ Съществуващо състояние на изграденост на инфраструктурата на отпадъците;
✓ Договори за обществени поръчки в областта на управлението на отпадъците, по които Община Свищов е страна;
✓ Решения на Общото събрание за управление на отпадъците за регион Левски/Никопол от момента на неговото създаване до момента на изготвяне на Програмата, и тяхното изпълнение;
✓ Наличие на замърсени с отпадъци площи, в т.число нерекултивирани депа/сметища за отпадъци на територията на общината;
✓ Документи във връзка с приемането и отчитането на план-сметката за такса битови отпадъци, в това число одитни доклади на Сметна палата и др.;
✓ Структура на Общинска администрация Свищов, длъжностни характеристики, вътрешни правила и др.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	
1. Всички населени места на територията на община Свищов са обхванати от организирано събиране и транспортиране на битови отпадъци.	1. Необходимост от подобряване на материално-техническа и информационна обезпеченост на служителите, които са пряко ангажирани с управлението на отпадъците, в това число изготвянето и отчитането на план-сметките, служители, осъществяващи контролна дейност и др.
2. Населението е обезпечено с достатъчен брой съдовете за съхраняване на смесени битови отпадъци, които при необходимост (амортизация, повреда) се подменят в кратки срокове.	2. Заплащане на високи отчисления по чл.64 ЗУО, които са елемент на такса битови отпадъци, събирана от населението и бизнеса.
3. Въведени са финансови механизми, стимулиращи оползотворяването на отпадъците и предотвратяване на депонирането им – отчисления по чл.64 ЗУО.	3. Недостатъчно познаване на нормативната база в областта на управлението на отпадъците и задълженията, произтичащи от нея от населението – необходимост от популяризирането ѝ сред широката общественост, на достъпен език.
4. Акумулират се финансови средства за закриване и рекултивация на клетки за неопасни отпадъци на територията на Регионално депо, след изчерпване на капацитета им, и средства за изграждане на	4. Необходимост от засилване на контрола върху третирането на битовите отпадъци и изхвърлянето им на неразрешени места.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
инсталации за оползотворяване на отпадъци.	
5. Добре подготвени и компетентни кадри, работещи в сферата на управление на отпадъците в общинска администрация Свищов.	5 Необходимост от финансови стимули за гражданите, участващи в разделното събиране на отпадъци и допринасящи за намаляване на нормата на натрупване на БО.
6 Към настоящия момент размерът на такса битови отпадъци е поносим за населението на община Свищов.	6. В България и в частност в населените места от община Свищов не съществува истинска система „плащане при изхвърляне“, тъй като потребителите на услугата не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци. Липсва методика за изчисляване на ТБО според количеството генерирани битови отпадъци.
СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ	
1. Преобладаващата част от отпадъците от строителство и разрушаване (ОСР) имат висок потенциал за рециклиране и оползотворяване.	1. Високи разходи за управление на СО поради отдалеченост от действащо съоръжение за рециклиране на СО, разположено в землището на гр. Свищов.
ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ	
1. Липсват складове със залежали и негодни за употреба препарати за растителна защита.	1. Затруднен контрол по отношение изхвърляне на опасни отпадъци в съдовете за битови отпадъци.
	2. Липса на действаща площадка за разделно събиране на опасните отпадъци от общия поток битови отпадъци извън обхвата на наредбите за МРО и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане; не е осигурено финансиране за тези дейности към настоящия момент.
МАСОВО РАЗПРОСТРАНЕНИ ОТПАДЪЦИ	
1. Сключен договор с организация за разполагане на съдове за разделно събиране на отпадъци от опаковки.	2. Необходимост от провеждане на информационна и образователна капания сред населението.

ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
1.Използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с ефективно управление на отпадъците на местно ниво, развиване на потенциала за ПЧП и др.	1. Отдалеченост на действащата инсталация за рециклиране на СО.
2. Потенциал за работа в насока справедливо формиране на такса за битови отпадъци – според количеството образувани битови отпадъци, а не според данъчната оценка на имота.	2. Значително увеличение на разходите за управление на битовите отпадъци и необходимост от повишаване на такса „Битови отпадъци“.

ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
3. Засилване на икономическите стимули към гражданите и бизнеса, имащи стремеж към увеличаване количеството на рециклируемите отпадъци.	3. Невъзможност за плащане на дължимата такса, която покрива разходите по услугите, свързани с управление на отпадъците.
4. Осигуряване на прозрачност при определяне на такса „Битови отпадъци“ за гражданите и бизнеса и въвеждане на принципа „заплащане според количеството на образуваните отпадъци“.	4. Недостатъчна информираност на гражданите за нормативните изисквания за управление на дейностите по отпадъците.
5. Промяна на обществените нагласи в полза на намаляване количеството на образуваните отпадъци и тяхното ефективно управление.	5. Трудно осъществим контрол върху дейностите по управление на СО, ПО и ОО – вид и количество на образуваните отпадъци; проследяемост на начините за третиране; констатиране на нарушения в момента на извършването им – налагане на глоби и санкции.
6. Постигане на целите за повторна употреба и рециклиране и намаляване на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране и респ. незаплащане на отчисления по чл.64 ЗУО.	6. Непостигнати цели на разделно събиране и рециклиране за съответните референтни години, заложени в ЗУО.
7. Висока степен на разделно събрани рециклируеми фракции на регионално ниво.	7. Заплащането на такса, чийто размер е определен на база, различна от количеството на изхвърлените отпадъци, на практика не създава стимул на населението да изхвърля по-малко количество отпадъци.
8. Повишен административен капацитет по отношение на дейностите, свързани с управление на отпадъците.	
9. Увеличаване на броя на образователни кампании, организирани от общинска администрация с цел повишаване количеството на разделно събраните отпадъци и доверието на гражданите в организираната система, след нейното въвеждане.	

IV. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Изготвеният SWOT анализ е основа за формулирането на стратегическите цели при управлението на отпадъците на територията на община Свищов.

Генералната стратегическа цел в сферата на управление на отпадъците е:

Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива

Стратегическите цели, гарантиращи постигането на генералната стратегическа цел и съответстващите на тях програми от мерки, са:

ЦЕЛ	ПРОГРАМА
Цел 1: Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване	Общинска програма за предотвратяване образуването на отпадъци с Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци
Цел 2: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци	Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци; Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради; Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО с Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки
Цел 3: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други	Програма за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други

В рамките на ОПУО 2021-2028 г. са разработени пет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението на конкретните програмни цели.

V. ПОДПРОГРАМИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ С ПЛАНОВЕ ЗА ДЕЙСТВИЕ КЪМ ВСЯКА ПОДПРОГРАМА

V.1.ПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

Цел 1:

Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Управлението на отпадъците трябва да се усъвършенства непрекъснато и да се превърне в устойчиво управление на материалите с цел да се опазва, съхранява и подобрява качеството на околната среда, да се опазва човешкото здраве, да се гарантира разумното и ефективно използване на природните ресурси, да се насърчават принципите на кръговата икономика и да се намалява зависимостта на ЕС и на държавите членки от вносни ресурси, като по този начин се осигуряват нови икономически възможности и дългосрочна конкурентоспособност. За постигането на този екологичен приоритет Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците отделя специално приоритетно място на политиките по предотвратяване на отпадъците, като насочва вниманието към следните основни аспекти:

✓ Предотвратяването на отпадъци е най-ефикасният начин за подобряване на ресурсната ефективност и за намаляване на въздействието на отпадъците върху околната среда.
✓ Насърчаването на устойчивостта при производството и потреблението може да допринесе съществено за предотвратяването на образуването на отпадъци (ПОО).
✓ Някои суровини са от голямо значение за икономиката на Съюза и снабдяването с тях е свързано с голям риск.

С оглед на сигурността на доставките на тези суровини и в съответствие с инициативата за суровините, установена от Комисията, в нейното съобщение от 4 ноември 2008 г. относно „Инициатива за суровините: посрещане на нашите основни потребности от растеж и работни места в Европа“ и целите и целевите стойности на Европейското партньорство за иновации в областта на суровините, държавите членки следва да предприемат мерки за насърчаване на повторната употреба на продукти, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, с цел предотвратяване на превръщането на тези материали в отпадъци.

Целенасоченото и ефективно планиране на политиките за предотвратяване на отпадъците може да се осъществи чрез разработване на програми за предотвратяване на отпадъците на различни териториални и организационни равнища.

В България изискването за разработване на Национална програма за предотвратяване на отпадъците се въведе в Закона за управление на отпадъците, приет през 2012 г., а първата за страната програма се разработи от МОСВ и одобри от МС в края на 2014 г. като част от Националния план за управление на отпадъците 2014-2020 г. В изпълнение на целенасочената държавна политика в областта община Свищов разработи и прие първата си Общинска програма за предотвратяване на отпадъците през декември 2015 година. Програмата е с период на действие до 2020 година.

Национална програма за предотвратяване образуването на отпадъците за периода 2021-2028 г. е втората за страната програма. В отговор на държавната политика общинската администрация изготвя настоящата втора програма на общинско ниво.

Предвид високия приоритет на предотвратяването на хранителните отпадъци на глобално ниво и изискванията на Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците, към настоящата програма се разработи отделна подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителните отпадъци, която следва стъпките на разработване и философията на настоящата програма за предотвратяване на образуването на отпадъците. Ето защо специфичните предизвикателства и мерки, отнасящи се до предотвратяване на хранителните отпадъци не се разглеждат в настоящата програма.

II. ОПРЕДЕЛЕНИЕ И МЯСТО В ЙЕРАРХИЯТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕТО НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕО въвежда йерархия на управлението на отпадъците. Тя е крайъгълен камък на законодателство и политиката относно отпадъците. Тази последователност определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията на управление на отпадъците гарантира най-високо ниво на съответствие с европейските документи за ефективно използване на ресурсите и кръгова икономика, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Йерархията задава пет възможни начина за институциите, бизнеса и домакинствата за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- ✓ Предотвратяване на образуването на отпадъци
- ✓ Подготовка за повторна употреба
- ✓ Рециклиране
- ✓ Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия
- ✓ Обезвреждане (контролирано депониране, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

При прилагането на посочената по-горе йерархия на отпадъците, държавите членки предприемат мерки за насърчаване на вариантите, които обезпечават най-благоприятните за околната среда резултати като цяло.

Предотвратяването на образуване на отпадъци е определено в член 3, точка 12 от РДО, респективно в §1, точка 28 от ДР на ЗУО, като: „Мерките, взети преди веществото, материалът или продуктът да стане отпадък, с което се намалява:

- ✓ количеството отпадъци, включително чрез повторната употреба на продуктите или удължаването на жизнения им цикъл;
- ✓ вредното въздействие от образуваните отпадъци върху околната среда и човешкото здраве; или
- ✓ съдържанието на вредни вещества в материалите и продуктите.“

Имайки предвид съдържанието, дадено в определението на предотвратяването на отпадъците и високите екологични цели, които се поставят, мотото на предходната и на настоящата програма за предотвратяване на образуването на отпадъците е:

„Най-полезният отпадък е този, който въобще не е възникнал!“

Един от ефективните начини за предотвратяване на отпадъците е „повторна употреба“ на продуктите, за което в РДО е дадено следното определение: „Всяка дейност, посредством която продуктите или компонентите, които не са отпадъци, се използват отново за целта, за която са били предназначени“. Повторната употреба е средство за предотвратяване на отпадъците и не е дейност по третиране, тъй като се осъществява преди продуктът да е изхвърлен/предаден като отпадък. Типични действия за повторна употреба са действията на домакинствата да ремонтират домакински електрически

електроуреди, дрехи, обувки, вместо да ги предадат за подготовка за повторна употреба, оползотворяване или в най-лошия случай - да ги изхвърлят с общия битов отпадък за депониране.

Повторната употреба следва да се разграничава от действието „подготовка за повторна употреба“, за което определението е следното „проверка, почистване или ремонт, операции по оползотворяване, посредством които продуктите или компонентите на продукти, които вече са предадени като отпадък/излезли от употреба продукти, се подготвят, така че да могат да бъдат повторно използвани без всякаква друга предварителна обработка“.

Основната разлика между „повторна употреба“ и „подготовка за повторна употреба“ е, че в първия случай материалът или предметът не е станал отпадък, докато в случаите на „подготовка за повторна употреба“, въпросният материал е изхвърлен/предаден като отпадък/непотребен продукт и след това се ремонтира и обработва, за да бъде пуснат на пазара като продукт втора употреба или дарен като такъв. Например, ако домакинство претапицира мебели, а не ги изхвърли, това е действие по повторна употреба. Ако домакинството изхвърли/предаде същите мебели в център за подготовка за повторна употреба, мебелите се почистят и претапицират с цел да се продадат/подарят, за да се използват отново, това е действие за подготовка за повторна употреба.

Количества отпадъците, преминали действие за подготовка за повторна употреба се отчитат при изчисляване на целите за рециклиране на битовите отпадъци, поставени пред държавите членки, като право да отчитат тези количества за рециклиране има държавата, от която са събрани съответните отпадъци, а не държавата, в която са преминали операцията „подготовка за повторна употреба“.

III. ОСНОВНИ УЧАСТНИЦИ В ДЕЙНОСТИТЕ ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ

За да бъдат постигнати целите за ПОО, се изисква в най-висока степен участието на всички групи от обществения живот и на всички нива. Основните участници в тези процеси са:

✓ **Държава**

Държавата чрез законодателната и изпълнителната власт трябва да създаде ефективни предпоставки и регулации за подпомагане на участниците в дейностите по предотвратяване образуването на отпадъци, за да изпълни задължението си съгласно РДО и ЗУО. За целта държавата може да предвиди в съответните нормативни актове, например, различни данъци и/или такси, които стимулират производства или потребление с по-малко отпадъци, да предвиди програми за финансово подпомагане прилагането на мерки за предотвратяване на отпадъците на всички нива, да въведе административно-регулаторни мерки, с които да се облекчи даряването на продукти, които биха се превърнали в отпадъци и др. Освен това по силата на чл. 49 и чл. 50 от ЗУО държавата трябва да прилага мерки за планиране като изготвя програма за

предотвратяване на образуването на отпадъци. Въвеждането на разрешителни и регистрационни режими също е задължение на държавата, което е регламентирано в ЗУО, чрез които мерки могат да се предписват мерки по предотвратяване на отпадъците, когато е приложимо.

✓ **Общини**

Общините са отговорни за събирането на отпадъците на тяхната територия, като извършват тази дейност самостоятелно или чрез регионални сдружения. По силата на чл. 52 от ЗУО те са длъжни да изготвят програма за управление на отпадъците, чиято структура, цели и предвиждания отговарят на НПУО, включително за ПОО. Общините могат да се възползват активно от различни програми за изпълнението на проекти за ПОО, да организират и координират създаването и функционирането на местна общност, обединена около идеите за „нулеви отпадъци“, под тяхна координация да се осъществяват различни дарителски кампании и дейности, водещи до ПОО. За някои общини е наложително да се повиши човешкият ресурс в дългосрочен план.

Освен екологични, ще имат и икономически ползи от активни дейности по ПОО, тъй като съвременното управление и третиране на отпадъците изисква сериозни финансови ресурси и всеки тон предотвратени битови отпадъци е равностоен на спестени разходи от бюджета на общината за един тон третиране на битовите отпадъци.

✓ **Икономически и научни организации**

За предотвратяване на образуването на отпадъци икономическите субекти, подпомагани от научните среди, могат да разработят продукти и производствени процеси, които са екологосъобразни и с ниски нива на отпадъци и да оптимизират съществуващи процеси и продукти. Предлаганите на пазара продукти трябва да бъдат с по-дълъг живот, да са лесни за поправяне и да са произведени и търгувани без излишни опаковки. Тоест икономическите субекти, подпомагани от научни организации, могат да предприемат мерки, с които се отказват от производството на неекологосъобразни продукти. Засега този отказ е по-скоро доброволен и продиктуван от маркетингови или други съображения, но той може да стане и задължителен при разработване и влизане в сила на съответни закони, наредби и стандарти, например за екодизайн на продуктите.

✓ **Неправителствени организации**

Юридически лица с нестопанска цел, които подкрепят идеите за общество, стремящо се към нулеви отпадъци, могат да създадат платформи и доброволни мрежи за всички субекти, които имат желание да допринесат за реализация на тези политики, да осъществяват проекти за информационни и образователни кампании, както на национално, така и на местно ниво; да организират дарителски дейности, водещи до ПОО.

✓ **Домакинства**

Всеки потребител може да ограничи купуването на стоки, които водят до образуване на много отпадъци и по този начин да принуди производителите да спрат или поне да намалят производството на такива стоки, например стоки, които имат няколко опаковки. Домакинствата могат да удължат живота на редица продукти, които ползват в ежедневието си чрез ремонтирането им. На сегашния етап това означава потребителят да има такова съзнание, че дори да е готов да понесе ограничения в своите „удобства“, да вложи повече усилия и време за намаляване на отпадъците. Освен екологичните ползи, домакинствата могат да имат и икономически ползи чрез спестени разходи за нови продукти.

IV. ЕВРОПЕЙСКИ ДОКУМЕНТИ, АДРЕСИРАЩИ ВЪПРОСИТЕ ЗА ПОО

Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси.

Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве. Редица са политическите и законодателни актове, които адресират въпросите с ПОО и водят до намаляване количествата образувани отпадъци, например:

✓ Намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване

Политиката на ЕС в тази област се въвеждат чрез Директива (ЕС) 2015/720 от 29 април 2015 г. по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване.

✓ Намаляване на потреблението на пластмасови продукти за еднократна употреба

Директива (ЕС) 2019/904 от 5 юни 2019 г. относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, насърчава подходите на кръговата икономика, даващи приоритет на устойчивите и нетоксични продукти, като се цели преди всичко да се намали количеството на образуваните пластмасови отпадъци и Специфични ключови мерки, препоръчани на държавите членки, съгласно Директива (ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците:

- да насърчават проектирането, производството и използването на продукти, които позволяват ефективно използване на ресурсите и които са трайни и могат да бъдат ремонтирани, повторно употребявани и актуализирани;

- да набележат продукти, съдържащи суровини с критично значение за ЕС, така че да се предотврати колкото е възможно превръщането на продукти, които съдържат такива суровини в отпадъци или да се рециклират.

V. ОПИСАНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИ/ПРИЛОЖЕНИ МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ И ОЦЕНКА НА ПОЛЗИТЕ ОТ ПРИЛАГАНЕ НА МЕРКИТЕ ЗА ПО

Анализът на изпълнението на Общинската програмата за предотвратяването на образуването на отпадъците 2014-2020 г. показва, че към последната година, за която има налични отчетни данни, редица мерки от плана за действие към програмата са изпълнени, като по-важните от тях са:

✓ Изпълнени са указанията за разработване на подпрограма за предотвратяване на образуването на отпадъци на територията на община Свищов, която е приета от общинския съвет;
✓ Ограничена е продажбата на пластмасови торбички за пазаруване на територията на общината в резултат на прилагане на новата Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за пластмасови торбички за пазаруване, която транспонира Директива (ЕС) 2015/720 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 г. за изменение на Директива 94/62/ЕО по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване.
✓ На територията на община Свищов функционират 7 броя инсталации, попадащи в обхвата на Приложение № 4 на ЗООС. За тези инсталации са в сила издадени комплексни разрешителни с условия за мерки за предотвратяване/оползотворяване на отпадъци.
✓ Съществена мярка, водеща до прилагането на политиката за намаляване образуването на отпадъците, е непрекъснато увеличаващата се в отчетния период такса за депониране на битовите отпадъци, която представлява икономически стимул за мерки в разглежданата област.

За периода 2014-2018 г. общото количество на образуваните битови отпадъци в страната намалява от 3193 хил. тона на 2862 хил. тона или общото намаление е 331 хил. тона.

На територията на община Свищов, подобно на национално ниво, се наблюдава същата тенденция - намаляване на общото количество образувани битови отпадъци за периода 2014-2018 г. от 10205,30 тона на 7234,66 тона или общото намаление е 2970,64 тона.

Таблица 1. Годишни количества битови отпадъци за периода 2014-2018 г.

Година	Годишни количества отпадък с код 20 03 01, събран от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване
	тона
2014	10205,30
2015	11107
2016	6516
2017	6580
2018	7234,66

Източник: Община Свищов

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Нормата на натрупване на битовите отпадъци за 2018 г. в България е 407 кг/жител/година. През 2018 г. нормата на натрупване на битовите отпадъци за територията на община Свищов е 204 кг/жител/година, което е значително под средната за страната.

Съществуват значителни различия в отчетените абсолютни количества образувани и събрани битови отпадъци между различните общини, което е обяснимо поради различния брой население, доходи и ниво на развитие на икономическите дейности.

Фигура 1. Норма на натрупване по вид общини според размера на населените места (2018 г.), кг/жител/г.

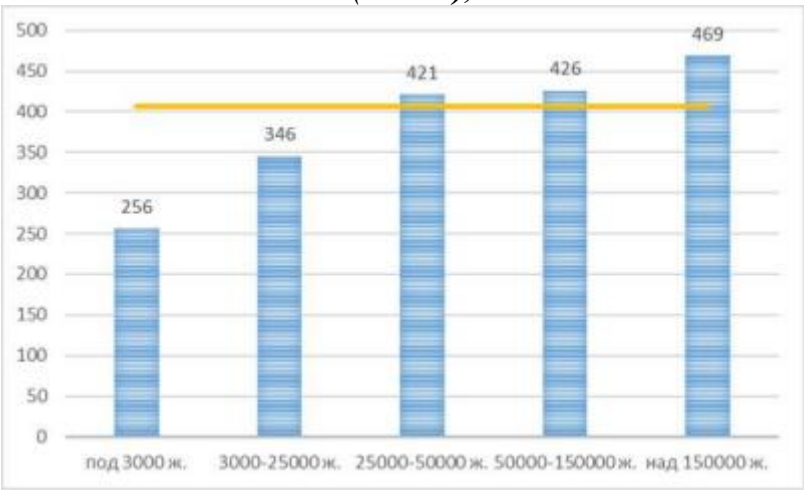

Източник: НПУО 2021-2028 г.

Като цяло в периода 2008-2018 г. за страната се наблюдава неблагоприятна тенденция на увеличаване на количеството на образуваните производствени отпадъци въпреки колебанията в някои от годините.

За територията на община Свищов не е валидна тази тенденция. За периода 2014-2018 г. съгласно данни, предоставени от ИАОС, се наблюдава намаляване на количествата образувани производствени отпадъци с 30%. Най-голям дял за територията на общината са отпадъците, образувани в резултат на дървообработване и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон. За разглеждания период отпадъците само от този отрасъл са намалели с 5%.

В резултат на целенасочени дейности и изпълнение на мерки, както и в резултат на икономически стимули и причини към 2018 г. са изпълнени първите поставени цели за предотвратяване на отпадъците, а именно:

✓ Образуваните битови отпадъци на жител за територията на община Свищов са по-малко от образуваните битови отпадъци на жител през 2014 г.
✓ Образуваните производствени отпадъци на единица БВП са по-малко от образуваните производствени отпадъци на единица БВП през 2014 г.

VI. ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 Г.

Настоящата Програма за ПОО си поставя стратегическа и оперативна цели, които имат приемственост с целите на Националната програма за предотвратяване на отпадъците 2014-2020 г. и адресират принципите и препоръките на европейското законодателство в областта на предотвратяване на отпадъците.

По-конкретно целите на настоящата програма са:

Стратегическа цел

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел

Намаляване на количеството на образуваните отпадъци и на количествата на вредни вещества, съдържащи се в отпадъците.

Мерки

Предвижда се целите да бъдат постигнати чрез конкретни мерки/дейности, които са представени в Плана за действие към настоящата програма. За всяка мярка са посочени срок за реализация, стойност и възможни източници на финансиране, очакван резултат от изпълнението на мярката, индикатори за проследяване на напредъка и изпълнението на мярката, отговорни институции (водеща и партньор/и).

Посочените в ОПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на утвърдения бюджет на Общината, съобразен с възможностите на Община Свищов за съответната година.

Таблица 2. Програма за предотвратяване на образуването на отпадъци

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на образуваните отпадъци и на количествата на вредни вещества, съдържащи се в отпадъците							
1	Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци	10	ОБ, ПОС, ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени зелени и други биоотпадъци	Брой предоставени компостери на домакинствата през всяка от годините на програмата	Община Свищов, домакинства
2	Намаляване на отпадъците от хартия и други офис консумативи, чрез изпълнение на националните и секторни програмни документи за „електронно управление“	0,3	Програма за техническа помощ 2021-2027	12/2028	Мерките за „електронно управление“ са реализирани в пълен обхват	Изпълнен проект за електронно управление	Община Свищов
3	Изготвяне на план за предотвратяване образуването на отпадъците в ежедневието на общинската администрация	0,5	ОБ	12/2022	Създадени предпоставки за прилагане на мерките за ПОО на всички нива на администрацията	Изготвен план за предотвратяване образуването на отпадъците	Община Свищов
4	Изпълнение на мерки за предотвратяване образуването на отпадъци	8	Общински бюджет, отчисления по чл. 64 от ЗУО, ПОС	01/2022-12/2028	Предотвратени битови отпадъци в резултат на изпълнението на мерките	През 2028 г. в стойността на показателя „образувани битови отпадъци на жител от община Свищов“	Община Свищов, външни изпълнители

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
						е по-малка от стойността на същия показател през 2020 г	
5	Изготвяне и прилагане на планове от община Свищов за ПОО в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия	2	ОБ, отчисления по чл. 64 от ЗУО	12/2021 - 12/2027	Предотвратени битови отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общината	Брой разработени планове	Община Свищов
6	Изпълнение на непрекъснати целенасочени кампании за разясняване и предоставяне на информация за политиките по ПОО	4	ПОС, ОБ, отчисления по чл. 64 от ЗУО	01/2022-12/2028	Гражданите са запознати с ползите от ПОО и възможните действия от страна на домакинствата за прилагане на мерки за ПОО в ежедневието	Брой реализирани кампании на общинско ниво	Община Свищов, НПО, медии, външни организации
7	Включване в информационните кампании на организациите за МРО по схемата за разширена отговорност на производителя на въпросите за ПОО	1	В рамките на ежегодните бюджети за информационни кампании на организациите	Ежегодно до 2028 г.	Проведени информационни кампании от ООп с включена тематика за ПОО	Брой реализирани информационни кампании с включени темите за ПОО от всяка от организациите за МРО	Община Свищов, Организации за МРО
8	Продължаване и разширяване на участието на НПО, училища, университети, бизнес организации в	2	ОБ, ПУДООС	Ежегодно до 2028 г.	Разширяване познанията на гражданите и на обществото като цяло за ползите от ПОО	Брой организации, участвали ежегодно в Европейската седмица за	Община Свищов, НПО, бизнес организации

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
	Европейската седмица за намаляване на отпадъците					намаляване на отпадъците	
9	Повишаване на осведомеността относно практиките и поведението във връзка с устойчивото потребление, кръговата икономика, мониторинга на отпадъците, както и информационни и разяснителни кампании за заинтересованите страни и населението	2	ПОС	01/2022-12/2028	Населението и бизнеса имат необходимите знания относно кръговата икономика и мониторинга на отпадъците	Брой проекти за територията на общината	Община Свищов, юридически лица с нестопанска цел

V.1.1.ПОДПРОГРАМА ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ

Цел 1:

Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Програмата за устойчиво развитие до 2030 г., приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 25 септември 2015 г., поставя цел за намаляване наполовина на хранителните отпадъци на глава от населението в световен мащаб при търговията на дребно и потребителите, както и за намаляване на загубите на храни по веригите на производство и доставки до 2030 г. Тези мерки следва да са насочени към предотвратяването и намаляването на хранителните отпадъци в първичното производство, преработването и промишленото производство, при търговията на дребно и разпространението по друг начин на храни, в ресторантите и заведенията за хранене, както и в домакинствата.

Проучване на ЕК на данни от държавите членки на ЕС показва, че хранителните отпадъци в ЕС-28 възлизат на около 88 милиона тона. Тази оценка е за 2012 г. и включва както годни за консумация храни, така и негодни за консумация части от храните. Това се равнява на 173 килограма хранителни отпадъци образувани на човек в ЕС. Общите количества храни, произведени в ЕС за 2011 г., възлизат на около 865 кг/човек, което означава, че около 20% от общо произведените храни се превръщат в отпадъци.

Предвид поставените цели на глобално ниво и значителното разхищение на храни в европейските страни, в Директива 2018/851 от 2018 г. за изменение на Рамковата директива за отпадъците от 2008 г., се призовава държавите от ЕС да намалят хранителните отпадъци на всеки етап от веригата на доставки на храни, да наблюдават нивата на хранителните отпадъци и да докладват за постигнатия напредък с цел постигане на целта за намаляване на хранителните отпадъци на територията на целия ЕС с 30% до 2025 г. и с 50% до 2030 г. Независимо, че посочените количествени цели не са задължителни, като се вземат предвид екологичните, социалните и икономическите ползи от предотвратяването на хранителните отпадъци, се изисква държавите членки да въведат в своите програми за предотвратяване на отпадъците конкретни мерки за предотвратяване на хранителните отпадъци, включително информационни и образователни кампании, които показват начините за предотвратяване на хранителните отпадъци. Освен това държавите членки трябва да измерват напредъка в намаляването на хранителните отпадъци. За предотвратяване на хранителните отпадъци държавите членки следва да предвидят стимули за събиране на непродадените хранителни продукти на всички етапи от веригата на доставка на храни, както и за тяхното безопасно преразпределяне, включително на благотворителни организации. С цел намаляване на

хранителните отпадъци от особено значение е да се повиши информираността на потребителите относно значението на датата на трайност („годно до“ и „най-добър до“).

За да помогне на държавите членки на ЕС в постигането на целите за намаляване наполовина на хранителните отпадъци, с Директива 2018/851 от 2018 г. ЕК се ангажира да:

✓ разработи обща методология на ЕС за измерване на количеството на хранителните отпадъци и определяне на подходящи показатели;
✓ създаде платформа с участието на държавите членки и заинтересованите страни с цел да допринесе за постигането на целите за устойчиво развитие по отношение на хранителните отпадъци чрез обмен на най-добри практики и оценка на постигнатия във времето напредък;
✓ предприеме мерки за разясняване на законодателството на ЕС относно отпадъците, храните и фуражите и за улесняване на даряването на храна, както и на използването на продукти, които вече не се използват за храна;
✓ проучи начини за подобряване на използването на посочените дати, особено „най-добър до“, върху храните от участниците в хранителната верига и тяхното разбиране от потребителите.

През 2017 г., Комисията подготви **Насоки на ЕС за улесняване даряването на храни.** В тези насоки са определени ролите и задълженията на участниците при преразпределянето на храни; дейности на организациите за преразпределяне и благотворителност; сортиране на хранителни излишъци за преразпределяне; възможност за проследяване; определяне на основната и юридическата отговорност при възникване на проблеми с безопасността на храните; последици за преразпределянето на хранителни излишъци, изисквания за информация за предварително опаковани храни и пр.

Създадената Платформа на ЕС относно загубите и разхищението на храни разработи и в края на 2019 г. издаде **„Препоръки за действие за предотвратяване на разхищението на храни“**. Препоръките са ориентирани към бъдещето и включват набор от хоризонтални или „междусекторни“ препоръки, които са общи за различните етапи на веригата на стойността на храните, често включват множество участници и са необходими за постигане на глобалните цели по отношение на загубите и разхищението на храни. Някои от тях са насочени към специфични горещи точки, като разхищение на храни на равнище потребители, което изисква допълнително разглеждане, проучване и целенасочени действия от страна на всички заинтересовани страни. Препоръките са отправени както към публични, така и към частни организации, като предлагат подходящи действия за конкретни участници и, което е важно, призовават за сътрудничество между различните заинтересовани участници. Въпреки че препоръките не са изчерпателен списък на всичко, което може и трябва да се направи, за да се предотвратят загубите и разхищението на храни, те предоставят важна насока за всички участници, включително самите граждани на ЕС.

ЕК създаде и мрежа на **Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (FEAD)** за обмен на опит и добри практики между заинтересованите страни по линия на FEAD. Това е форум, в който партньорските организации могат да споделят своя опит с дарените храни: FEAD Community - Employment, Social Affairs & Inclusion - European Commission (europa.eu)

С цел измерване на напредъка по намаляване на хранителните отпадъци и улесняване обмена на добри практики в рамките на Съюза (както между държавите членки, така и между стопанските субекти в областта на храните), ЕК установи обща методика за такова измерване (делегирано Решение (ЕС) 2019/1597 на Комисията от 2019 г. за установяване на обща методика и минимални изисквания за качество за еднаквото измерване на количествата хранителни отпадъци), както и формат за докладване на данни за хранителните отпадъци и за представяне на доклада за проверка на качеството (Решение за изпълнение (ЕС) 2019/2000 на Комисията от 2019 г. за установяване на формат за докладване на данни за хранителните отпадъци и за представяне на доклада за проверка на качеството в съответствие с Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета). Въз основа на тази методика докладването на данните за равнищата на хранителните отпадъци трябва да се осъществява от всяка държава членка на годишна основа.

ЕК има задача до края на 2023 г. да проучва данните за разхищаването на храни, предоставяни от държавите членки в съответствие с приетата единна методика, с цел да прецени дали е удачно да се определи цел за намаляване на хранителните отпадъци, която да бъде постигната до 2030 г. и се очаква ЕК да предостави на Европейския парламент и на Съвета доклад, придружен, ако е целесъобразно, от законодателно предложение.

II. СИТУАЦИЯТА В БЪЛГАРИЯ

Политиката на страната по отношение на хранителните отпадъци е отразена в следните стратегически и нормативни документи:

✓ Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г., който включва мерки както за третиране на хранителни отпадъци, така и мерки за предотвратяване на тяхното образуване, напр. мярка към общинските администрации за включване в общинските програми по управление на отпадъците на конкретни мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци (в т.ч. и хранителни отпадъци).

✓ Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., който предвижда мерки, насочени към намаляване на депонираните биоразградими, в т.ч. хранителни отпадъци и конкретно за предотвратяване образуването на хранителни отпадъци, като например домашното компостиране.

✓ Закон за храните. Глава четвърта „Хранително банкиране“ от закона определя дейностите по хранителното банкиране, изискванията към производители и търговци на

храни към начина на маркиране на храни, предназначени за даряване, както и изисквания за наличие на система за отчетност на операторите на хранителни банки.

Законът за управление на отпадъците не включва определение за „хранителни отпадъци“, а хранителните отпадъци са включени в определението за „биоотпадъци“.

Съгласно това определение хранителните отпадъци обхващат: „хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.“ Директива ЕС 2018/851 дава следното определение: „хранителни отпадъци“ са всички храни, които са се превърнали в отпадъци“ и препраща към определението за „храни“ в член 2 от Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета:

„По смисъла на настоящия регламент „храни“ (или „хранителни продукти“) означава всяко вещество или продукт, независимо дали е преработен или не, частично преработен или непреработен, който е предназначен за или основателно се очаква да бъде приеман от хора. Понятието „храни“ включва напитки, дъвки и всякакви вещества, включително вода, които са умишлено вложени в храните по време на тяхното производство, приготовление или обработка. То включва водата след точката на съответствие, съгласно определението в член 6 от Директива 98/83/ЕО и без да се засягат изискванията на Директиви 80/778/ЕИО и 98/83/ЕО. Понятието „храни“ не включва:

- фуражи

- живи животни, освен ако не са подготвени за пускане на пазара за консумация от човека

- растения преди прибиране на реколтата

- медицински продукти по смисъла на Директиви 65/65/ЕИО (21) и 92/73/ЕИО (22) на Съвета

- козметични средства по смисъла на Директива 76/768/ЕИО на Съвета (23)

- тютюн и тютюневи изделия по смисъла на Директива 89/622/ЕИО на Съвета (24)

- наркотични или психотропни вещества по смисъла на Единната конвенция на Обединените нации за наркотичните вещества от 1961 г. и Конвенцията на Обединените нации за психотропните вещества от 1971 г.

- остатъчни вещества и замърсители.“

В България (както и в останалите държави членки) все още не са налични прецизни данни относно генерирането на хранителни отпадъци по сектори, съгласно общоевропейската методика, приета през 2019 г. Въпреки това на основата на данни от ИАОС и предвид Наредба № 2 за класификация на отпадъците са направени оценки за количествата на хранителните отпадъци на територията на България, съответно и в община Свищов.

Общото количество на хранителните отпадъци в страната през 2018 г. възлиза на близо 500 хил. тона, от които близо 57% са хранителните отпадъци с битов характер.

Следва да се отбележи, че в количествата на последните не са включени потенциалните количества на хранителни отпадъци, които може да се предположи се съдържат в „ситна фракция<4см“ (която се отчита в Националната методология за морфологичен анализ на битовите отпадъци).

Общото количество на хранителните отпадъци за територията на община Свищов през 2018 г. възлиза на 724 тона, от които 49% са хранителни отпадъци с битов характер. Основният сектор от производството, генериращ хранителни отпадъци на територията на общината, е сектора на преработващата промишленост.

Ето защо намаляването на количествата хранителни отпадъци е необходимо по всички източници на образуване и най-вече хранителните отпадъци с битов характер и от преработка и производство на храни.

III. ЕВРОПЕЙСКИ РАЗПОРЕДБИ В ПОДКРЕПА НА ДАРЯВАНЕТО НА ХРАНИ

✓ Разпоредби относно данък добавена стойност (ДДС)

На 7 декември 2012 г. Комитетът по ДДС на ЕС постигна съгласие относно насоки за гарантиране на еднаквото прилагане на Директивата за ДДС в държавите членки на ЕС.

Насоките дават конкретни указания относно прилагането на членове 16 и 74 по отношение на даряването на храни:

„Комитетът по ДДС единодушно приема, че даряването на храни на нуждаещите се, извършено безвъзмездно от данъчнозадължено лице, се счита за възмездна доставка на стоки в съответствие с член 16, първа алинея от Директивата за ДДС, освен в случаите когато дарението отговаря на определените от държавата членка условия, за да се счита за подарък с малка стойност по смисъла на член 16, втора алинея от Директивата за ДДС.

Комитетът по ДДС единодушно приема, че в случаите, когато такова дарение трябва да се третира като възмездна доставка на стоки, данъчната основа е покупната цена на дарените стоки (или сходните стоки, или при липса на покупна цена – себестойността), коригирана в съответствие със състоянието на тези стоки към момента на даряването, както е предвидено в член 74 от Директивата за ДДС.“

✓ Фонд за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица и дарения на храни (FEAD)

Храната, която се разпределя от партньорските организации, може да бъде закупена със средства на FEAD, но може също така да бъде дарена. Оперативна програма на FEAD може да предвижда финансиране за дарения на храни, при които храната се дарява на партньорска организация и се разпределя безвъзмездно на най-нуждаещите се лица. Разходите на партньорските организации за събирането на дарената от дарителя храна и за нейното транспортиране, съхраняване и разпределяне на най-нуждаещите се лица

може да бъдат покрити със средства от FEAD. По този начин FEAD може да допринесе за намаляване на хранителните отпадъци. FEAD може да подкрепя и дейности за повишаване на осведомеността, които партньорските организации извършват сред потенциалните дарители.

✓ Обща организация на пазарите на селскостопански продукти (ООП)

Мерките за предотвратяване и управление на кризи в рамките на Общата организация на пазарите на селскостопански продукти предлагат на организациите на производителите възможността да изтеглят от пазара определени количества плодове и зеленчуци. Предвид факта, че производството на плодове и зеленчуци е подложено на значителни колебания и че продуктите са сезонни и много бързо развалящи се, режимите за изтегляне от пазара улесняват управлението на пазарния излишък, който може да възникне. Финансова подкрепа, изцяло за сметка на бюджета на ЕС, се предоставя, ако изтеглените от пазара плодове и зеленчуци биват предназначени за безвъзмездно разпределяне на продукти посредством благотворителни организации (в рамките на 5% от обема на търгуваната продукция за всяка ООП).

✓ Срок на годност („използвай преди“) и минимална трайност („най-добър до“)

Определянето на датите за срок на годност („използвай преди“) и минимална трайност („най-добър до“) е отговорност на производителите на храни. С изключение на яйцата за консумация, законодателството на ЕС не определя начините, по които се определя отбелязването на датите (т.е. избора на срока на годност („използвай преди“) и на минимална трайност („най-добър до“) или срока на съхранение на продукта). Докато консумацията на храни след изтичането на срока на годност може да породи опасения, свързани с безопасността, след изтичането на срока на минимална трайност („най-добър до“) храните все още са безопасни за консумация, при условие че са спазени инструкциите за съхранение и опаковката не е повредена. По отношение на срока на минимална трайност („най-добър до“) производителите гарантират качеството на храните (например хрупкавост, цвят, вкус…) и съответствието с обявеното върху етикета (например хранителни претенции относно нивото на витамин С в дадена храна) до изтичането на срока на минимална трайност.

IV. ЦЕЛИ И МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ХРАНИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ ЗА ПЕРИОДА 2021-2028 г.

Настоящата Подпрограма за предотвратяване образуването на хранителните отпадъци си поставя стратегическа и оперативна цел, съвместими с целите на Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци 2021-2028 г. и адресира принципите и препоръките на европейското законодателство в областта на предотвратяване на хранителните отпадъци. По-конкретно целите на настоящата програма са:

Стратегическа цел

Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на хранителните отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда.

Оперативна цел

Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци.

Действия/мерки

Предвижда се целите да бъдат постигнати чрез конкретни мерки/дейности, които са представени в Плана за действие към настоящата програма.

Таблица 3. Подпрограма за предотвратяване на образуването на хранителни отпадъци

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Прекъсване на връзката между икономическия растеж и подобряване благосъстоянието на хората, от една страна и от друга страна - нарастването на образуването на отпадъци и свързаното с това вредно влияние върху здравето на хората и околната среда							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на образуваните хранителни отпадъци							
1	Изпълнение на мерките за ПО на хранителните отпадъци от общината	2	ОБ	Ежегодно до 2028 г.	Предотвратени хранителни отпадъци в резултат на изпълнението на мерките	Брой изпълнени мерки за ПО на хранителните отпадъци	Община Свищов, партньори
2	Изготвяне и прилагане на планове за ПО на хранителни отпадъци в общински социални, здравни, образователни и други общински звена и предприятия, общински пазари и др. където се образуват хранителни отпадъци	0,3	ОБ	12/2022 за изготвянето; 12/2028 за прилагането	Предотвратени хранителни отпадъци от общински звена като пример за останалите организации в общината	Брой изпълнени мерки за ПО на хранителните отпадъци	Община Свищов, партньори
3	Изпълнение на демонстрационни проекти за предотвратяване на хранителните отпадъци	8	InvestEU	01/2022-12/2026	Изпълнени проекти за предотвратяване на хранителни отпадъци от бита, ресторантьорство и туризъм, и реализирани и разпространени добри практики	Брой проекти за територията на общината	Община Свищов, юридически лица със стопанска цел

Цел 2:

Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци

Постигането на Цел 2 ще се осъществи чрез три програми:

✓ Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци;
✓ Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради;
✓ Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО.

V.2. ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА ПОДГОТОВКА ЗА ПОВТОРНА УПОТРЕБА И ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

Целите за рециклиране на битовите отпадъци, които страната си е поставила да постигне поетапно до 2035 г., са както следва:

✓ до 1 януари 2020 - най-малко 50 на сто от общото им тегло
✓ до 1 януари 2025 - най-малко 55 на сто от общото им тегло
✓ до 1 януари 2030 - най-малко 60 на сто от общото им тегло
✓ до 1 януари 2035 - най-малко 65 на сто от общото им тегло

Целите се изпълняват от община Свищов чрез РСУО-Левски/Никопол, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“.

Важна предпоставка за постигане на целите за намаляване количествата на депонираните отпадъци и увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци са и част от действията, предприети през последните години в това направление, а именно:

✓ ясно определената отговорност на общините за управление на битовите отпадъци, включително поставените цели за рециклиране;
✓ определянето на задължителни количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло;
✓ въведеното законово изискване към административните, стопанските, образователните, търговските и други подобни обекти, които генерират битови отпадъци, да събират разделно отпадъците от хартия и картон, пластмаса, стъкло и метал и да сключват договори за предаването им на оторизирани за такава дейност фирми и организации;
✓ въвеждането на икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци (отчисления за депониране на всеки тон битови отпадъци), като тези от тях, които изпълнят посочените

цели за рециклиране на битовите отпадъци се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;

✓ друг икономически стимул по отношение на осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци от гражданите и фирми е освобождаването на общините от допълнително заплащане с 15% завишение на дължимите отчисления за депониране, за общини, които не изпълнят задължението си за осигуряване на посочената инфраструктура;

✓ нормативно осигурената възможност общините да използват натрупаните суми от заплатените от тях отчисления за депониране за финансиране на инвестиционни разходи за рециклиране и друго оползотворяване на битовите отпадъци;

✓ вече функционират инсталации за отделяне на полезните компоненти от битовите отпадъци като резултат от изграждането им посредством публично-частно партньорство между организациите по оползотворяване за отпадъци от опаковки, както и финансово подпомагане чрез ПУДООС на някои от тях.

„Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“ включва:

✓ Депо за неопасни отпадъци с обща площ за депониране 51 199 кв.м., с обем 508 875 куб.м. и общ капацитет 407 100 тона/за 20 години.

✓ Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци - за ръчно и механично сепариране, която е с проектен капацитет 29 159 тона/год. и 121,5 тона/ден/24 часа при 240 раб. дни в годината.

✓ Инсталация за компостиране - с проектен капацитет: 57,84 тона/ден/24 часа или 13 882 тона/год. при 240 дни в годината, която е предназначена за първично третиране на зелени отпадъци (от порядъка на 5 879 т/год. по проектни данни), с цел производството на компост за собствени нужди на общините от Регион Левски (Никопол) и за третиране на биоразградими отпадъци, получени от инсталацията за сепариране (в прогнозни количества от 8 003 т/год.), с цел производства на стабилизирана органична фракция, с приложение на място в РСУОРЛН за собствени нужди, като алтернативен заместител на земните маси, използвани при технологичното запръстяване на депонирани неопасни отпадъци в Клетка 1.

✓ Шредерна инсталация - предназначена за раздробяване (шредиране) на отпадъците, постъпващи на площадката за компостиране, с проектен капацитет: 5 879 т/год. зелени отпадъци и отделно на 192 т/год. едрогабаритни отпадъци (получени от инсталацията за сепариране на смесени битови отпадъци), т.е. с общ капацитет – 6071 т/год. или 25,30 т/ден/24часа при 240 дни в годината.

✓ Балираща инсталация (преса) - разположена в сградата на комбинираната инсталация за сепариране, след сепариращата инсталация, съобразено с технологичния поток на отпадъците. Пресата е с капацитет: 3 282 т/год. или 13,68 т/ден/24 часа при 240 дни в годината. Тя е предназначена за пресоване и балиране на рециклируеми материали, като: смесена хартия, картон, пластмасово фолио, PET бутилки и други пластмаси.

В община Свищов е въведена система за събиране на биоразградими отпадъци от населението, чрез зелени контейнери тип „Бобър“, които по график се извозват до

инсталацията за компостиране на Регионалното депо за отпадъци в с. Санадиново, общ. Никопол.

В град Свищов работи инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки чрез сепариране, оперирана от „Еко Феникс“ ЕООД. Тя сепарира разделно събрани отпадъци от опаковки от територията на община Свищов. За 2019 г. са отчетени общо подготвени за рециклиране:

- ✓ 17,720 тона отпадъци от хартия;
- ✓ 11,720 тона пластмасови отпадъци;
- ✓ 0,240 тона метални отпадъци;
- ✓ 7,540 тона стъклени отпадъци.

Общото количество събрани отпадъци от изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки за 2019 г. е 49,460 тона. От общо събраните отпадъци 75,25% (37,220 тона) са отделени като рециклируема суровина, а едва 24,75% са насочени като смесен отпадък към Регионално депо.

Таблица 4. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г. в тона

Вид на опаковката/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
150101 Хартия и картон	96,984	67,870	33,690	12,38	17,88	17,72	20,96
150102 Пластмаса	53,453	36,540	16.80	7,0	10,86	11,72	13,98
150104 Метал	0	0	0	0,86	0,6	0,24	0,24
150107 Стъкло	12,61	23,710	17,70	0	3,92	7,54	3,44

Източник: Община Свищов

Предвидено е на територията на общината да функционират три площадки за компостиране на зелени и биоразградими отпадъци. Площадките ще са разположени в гр. Свищов, м-ст Блатото; гр. Свищов, м-ст Манастирски трап и с. Овча могила. На тях ще се извършват дейности по събиране, предварително третиране и компостиране на разделно събраните биоразградими отпадъци от територията на общината. Оператор на трите площадки е „ЦЕНТЪР ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

РСУО-Левски/Никопол е включено в индикативните списъци по Приложения №№ 7 и 8 към НПУО 2021-2028 за:

- ✓ изграждане на инсталации за предварително третиране на отпадъци;
- ✓ осигуряване на инсталации за третиране на биоразградими отпадъци във връзка със задълженията за разделно събиране на хранителни отпадъци.

Съгласно тези индикативни списъци на територията на община Свищов не са предвидени нови съоръжения.

Приемането и прилагането на Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., изигра съществена роля за прилагане на нов подход към биоразградимите отпадъци, увеличаване на количествата на рециклираните биоразградими отпадъци чрез създаване и постепенно разширяване на системите за разделно събиране и изграждане на инфраструктура за рециклиране на зелени, а в последните години - и за рециклиране на хранителни отпадъци, които до приемането на Плана почти изцяло се депонираха. Планът анализира и адресира и мерки за намаляване на депонирането на други потоци биоразградими отпадъци – основно хартия и картон, като количествата депонирани отпадъци от този вид също се намалиха чрез развитие на системите за разделно събиране и инфраструктурата за рециклиране и особено на отпадъците от опаковки от хартия и картон.

През 2018 г. община Свищов е постигнала целите за ограничаване на количеството депонирани биоразградими отпадъци – постигната цел от 86%, съгласно Заповед № 189/24.07.2020 г. на ИД на ИАОС.

Таблица 5. Програма за достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на отпадъци							
1	Създаване на център за подготовка за повторна употреба и поправка, и/или друг начин за предотвратяване на отпадъците	5	ПОС	01/2022 - 12/2025	Създаден център за подготовка за повторна употреба и поправка	Приключил проект	Община Свищов, партньори
2	Разработване на модел за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци от община Свищов	20	ПОС	01/2022 - 12/2025	Разработен и тестван модел за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци	Намаляване на дела на битовите отпадъци в РД	Община Свищов, партньори
3	Широко информиране на населението за точните местонахождения на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци, вид и количество на отпадъците, които да се оставят на тези площадки и др.	1	ОБ, Отчисления по чл. 64 от ЗУО	01/2022-12/2026	Обществеността е информирана относно местонахождението на площадките за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци и вида и количествата на отпадъците, които могат да бъдат предавани	Публикувана информация	Община Свищов
4	Провеждане на информационни кампании за разделно събиране,	5	ОБ, ПОС	01/2022-12/2028	Гражданите и фирмите са информирани за реда, начина и ползите от	Брой проведени кампании	Ощина Свищов, партньори

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
	подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците				разделното събиране и ползотворяване на битовите отпадъци		
5	Ежегодно провеждане на две кампании за разделно събиране на отпадъци от стара хартия и други материали (в края и в началото на учебната година)	5	ОБ, отчисления по чл. 64 от ЗУО	Ежегодно до 2028 г.	Допълнителни количества разделно събрани отпадъци	Брой проведени кампании	Ощина Свищов, партньори
6	Осигуряване на необходимото техническо оборудване за общинска администрация, с което служителите отговарящи за отпадъците да извършват проверки	1	ОБ	Ежегодно до 2028 г.	Повишена ефективност и възможност за извършване на планови и извънпланови проверки	Брой предоставено оборудване	Община Свищов

V.3. ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ И ОТПАДЪЦИ ОТ РАЗРУШАВАНЕ НА СГРАДИ

Строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради се характеризират с висок потенциал за рециклиране и повторна употреба, като някои от техните компоненти имат висока ресурсна стойност. Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г. Според РДО до 2020 г. подготовката за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване следва да се увеличи най-малко до 70% от общото им тегло, като се изключват незамърсени почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние. Целите не са променени с приетата Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците.

В националното законодателство заложената крайна цел за рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване до 1 януари 2020 г. от най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците също не е променяна и се запазва и за периода на НПУО 2021-2028 г.

Важна предпоставка за постигане на целите са част от действията, предприети за постигане на тези цели до момента, а именно одобрените нормативни разпоредби в ЗУО и в Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали от 2017 г.

В тях са разграничени ясно отговорностите на общинските, регионалните и централните институции, като са поставени следните ключови изисквания:

✓ Възложителят на инвестиционен проект е отговорен за изпълнението на целите за рециклиране на строителните отпадъци.
✓ Възложителят е длъжен да разработи План за управление на строителните отпадъци като задължителна част от строителната документация за инвестиционния проект за издаване на разрешение за строеж и се одобрява заедно с целия проект. Изпълнението на Плана за управление на строителните отпадъци осигурява проследимост на количествата на отпадъците от момента на тяхното образуване до предаването им за оползотворяване или крайно обезвреждане.

Въвеждането на този механизъм улеснява осъществяването на контрол от страна на компетентните органи за изпълнение на изискванията на наредбата, както превантивно – на етап издаване на разрешение за строеж, така и последващо – при контрол на изпълнението на строителните дейности и в процедурата на въвеждане в експлоатация на обекта.

✓ Възложителите на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства, са отговорни за влагане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи.
✓ Възложителите на СМР и/или премахването на строежи извън предходната точка осигуряват селективното разделяне и материално оползотворяване на определени видове отпадъци в минимални количества.

Таблица 6. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г.

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
17 05 04	3489,60	624	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.
17 09 04	126,70	272	710	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.

Източник: НСИ

Таблица 7. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към ИАОС)

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019[3]	2020[4]
170107	10.000	10,00	-	40,00	-	Н.д.	Н.д.
170201	-	-	-	-	18,00	Н.д.	Н.д.
170401	-	24,882	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170402	-	15,021	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170405	46.610	76,171	-	61,820	68,780	Н.д.	Н.д.
170604	-	-	-	-	24,00	Н.д.	Н.д.
170605*	-	0,030	0,010	0,014	-	Н.д.	Н.д.

Източник: ИАОС

Наличните данни в община Свищов и в ИАОС са непълни за периода 2014-2020 година. По тази причина не е коректно да бъдат формулирани изводи.

Към датата на разработване на ОПУО Община Свищов е изпълнила задълженията си за осигуряване на законосъобразно предаване и последващо третиране на строителните отпадъци, образувани на територията ѝ.

Считано от 12 април 2021 г. на територията на община Свищов функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци. Площадката е разположена в гр. Свищов, местност Манастирски трап, ПИ с идентификатор 65766.706.32 с обща площ от 25 802 кв. м. Оператор на площадката е „ЦЕНТЪР ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ“ ЕООД. Операторът има издаден

[3] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 година данните за 2019 година все още са в процес на обработка.*
[4] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 година все още не е приключило подаването на годишните отчети за 2020 година.*

регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради съдържа както инвестиционни мерки, така и „меки“ мерки.

Посочените в ОПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на приетия общински бюджет за съответната година.

Меките мерки са основно насочени към успешното прилагане на практика на нормативната уредба, както и към повишаване на информираността и капацитета в разглежданата област.

Таблица 8. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци и отпадъци от разрушаване на сгради

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на отпадъци							
1	Разделно събиране и рециклиране на строителни отпадъци, вкл. в индустриални зони при доказана необходимост	20	InvestEU; ОБ	01/2023-12/2028	Намален риск за околната среда и човешкото здраве от вредното въздействие на тези групи отпадъци	Приключил проект	Община Свищов, партньори
2	Прилагане на контрол за изпълнение изискванията на ЗУО относно строителните отпадъци и Наредбата за строителните отпадъци	5	ОБ	Постоянен	Тематични проверки относно спазване на изискванията за строителни отпадъци; брой извършени проверки	Спазване на нормативните изисквания	Община Свищов
3	Включване в тръжните документи за строителство на сгради на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	-	Постоянен	2021-2023 - 2%; 2024-2028 - 2,5%	2028-2,5%	Община Свищов, изпълнители на обществени поръчки
4	Включване в тръжните документи за строителство на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни	0	-	Постоянен	2021-2023 - 8%; 2024-2028 -10%	2028 -10%	Община Свищов, изпълнители на обществени поръчки
5	Включване в тръжните документи за рехабилитация, основен ремонт и	0	-	Постоянен	2021-2023 - 2%; 2024-2028 -3%	2028 -3%	Община Свищов, изпълнители на

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
	реконструкция на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали						обществени поръчки
6	Включване в тръжните документи за строителство, реконструкция и основен ремонт на други строежи от техническата инфраструктура на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали	0	-	Постоянен	2021-2023 - 5%; 2024-2028 -8%	2028 -8%	Община Свищов, изпълнители на обществени поръчки
7	Включване в тръжните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи	0	-	Постоянен	2021-2022 - 8% 2023-2024 - 9% 2025 - 10% 2026-2028 - 11%	2028 - 11%	Община Свищов, изпълнители на обществени поръчки

V.4. ПРОГРАМА ЗА ДОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ ЗА РЕЦИКЛИРАНЕ И ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МРО

Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление. Съгласно националното законодателство са поставени годишни количествени цели за рециклиране и оползотворяване на шест групи масово разпространени отпадъци.

- ✓ Отпадъци от опаковки
- ✓ ИУМПС
- ✓ ИУЕЕО
- ✓ Отпадъчни масла и нефтопродукти
- ✓ Отпадъци от гуми
- ✓ Отпадъци от батерии и акумулатори

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложени на общоевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролите на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

Таблица 9. Заложени цели за МРО по години

Група МРО	Цели
Отпадъци от опаковки	**До 2025 г.:** 65% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклира, в т.ч.: Пластмаси: 50% Дърво: 25% Черни метали: 70% Алуминий: 50% Стъкло: 70% Хартия и картон: 75% **До 2030 г.:** 70% от теглото на образуваните отпадъци от опаковки се рециклират, в.т.ч.: Пластмаси: 55% Дърво: 30% Черни метали: 80% Алуминий: 60% Стъкло: 75% Хартия и картон: 85%
ИУМПС	Ежегодно: ниво на повторна употреба и оползотворяване, не по-ниско от 95% от теглото на всяко ИУМПС

Група МРО	Цели
	Ежегодно: ниво на повторна употреба и рециклиране, не по-ниско от 85% от теглото на всяко ИУМПС
ИУЕЕО	Ежегодно: разделно е събрано мин. 65% от средното тегло на пуснатото на пазара ЕЕО през предходните три години
Отпадъци от отработени масла	Ежегодно: мин. 40% от количеството масла, пуснати на пазара през съответната година
Отпадъци от гуми	Ежегодно: не по-малко от 50% от количеството гуми, пуснати на пазара на РБ през текущата година се регенерират и/или рециклират
Отпадъци от портативни батерии и акумулатори (ПБА)	Ежегодно: разделно са събрани мин. 45% от пуснатите на пазара ПБА с изключение на ПБА, които са били пуснати на пазара, но са изнесени или изпратени от територията на страната
Отпадъци от индустриални батерии и акумулатори	Ежегодно: разделно са събрани мин. 25% от пуснатите на пазара индустриални батерии и акумулатори
Отпадъци от автомобилни батерии и акумулатори	Ежегодно са събрани разделно 100% от пуснатите на пазара автомобилни батерии и акумулатори

Източник: Подзаконови актове към Закона за управление на отпадъците

На територията на община Свищов се извършва разделно събиране на отпадъците от хартиени и картонени опаковки, пластмасови опаковки, стъклени и метални опаковки. Към 2019 г. системата за разделно събиране на опаковки обхваща гр. Свищов, с. Ореш, с. Царевец, с. Българско Сливово, с. Козловец и с. Овча могила. Системата за разделно събиране на отпадъците опаковки фунционира на база сключен договор с „Еко Партнърс България“ АД. Събраните отпадъци се извозват за сепариране до инсталацията на „Еко Феникс“ ЕООД, площадка гр. Свищов.

В град Свищов работи инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки чрез сепариране, оперирана от „Еко Феникс“ ЕООД. Тя сепарира разделно събрани отпадъци от опаковки от територията на община Свищов. За 2019 г. са отчетени общо подготвени за рециклиране:

- ✓ 17,720 тона отпадъци от хартия;
- ✓ 11,720 тона пластмасови отпадъци;
- ✓ 0,240 тона метални отпадъци;
- ✓ 7,540 тона стъклени отпадъци.

Общото количество събрани отпадъци от изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки за 2019 г. е 49,460 тона. От общо събраните отпадъци 75,25% (37,220 тона) са отделени като рециклируема суровина, а едва 24,75% са насочени като смесен отпадък към Регионално депо.

В община Свищов е въведена система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) след сключване на договор с дружество, притежаващо документ за дейности с отпадъци съгласно изискванията на ЗУО - „Еко Феникс“ ЕООД. На територията на общината са поставени съдове за събиране на НУБА в административни сгради, кметства, детски градини, училища.

Разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), в т.ч. луминисцентни лампи и други лампи, съдържащи живак, се извършва на територията на община Свищов съгласно сключен договор с „Еко Феникс“ ЕООД, като отпадъците генерирани от населението на общината се приемат на специализирана площадка, за която има издаден документ съгласно чл. 35 от Закона за управление на отпадъците от директора на РИОСВ - Велико Търново.

Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО включва основно „меки“ мерки, които имат административно-регулаторен и информационно-образователен характер. Предвидени са мерки за повишаване на административния капацитет.

Посочените в ОПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на възможностите на общинския бюджет за съответната година.

В Плана за действие към настоящата програма не са включени специфични мерки и дейности за подобряване на системите и достигане на целите относно рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, тъй като те са включени в Плана за действие към Подпрограмата за управление на опаковките и отпадъците от опаковки.

Таблица 10. Програма за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на мро

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на отпадъци							
1	Изпълнение на информационни кампании за обществеността от ООп на МРО от одобрените им програми	0	-	Постоянен	ООп изпълняват одобрените им програми, вкл. в частта за информиране на обществеността	Брой проведени кампании	Община Свищов, ООп

V.4.1. ПОДПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОПАКОВКИТЕ И ОТПАДЪЦИТЕ ОТ ОПАКОВКИ

Необходимостта от разработването на настоящата подпрограма към Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО произтича от следните основни причини:

✓ Нормативно изискване – съгласно чл. 52, ал. 4 във връзка с чл. 49, ал. 4, т. 13 от ЗУО, Общинската програма се разработва в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците и трябва да съдържа отделна глава за управлението на опаковките и отпадъците от опаковки, включваща и мерки за предотвратяване и повторна употреба.

✓ За разлика от останалите МРО, в управлението на отпадъците от опаковки общините имат значително по-активно участие и задължения като една от основните заинтересовани страни, което изисква много по-добра координация между всички участници в процеса на управление на отпадъците от опаковки.

На територията на община Свищов се извършва разделно събиране на отпадъците от хартиени и картонени опаковки, пластмасови опаковки, стъклени и метални опаковки. Към 2019 г. системата за разделно събиране на опаковки обхваща гр. Свищов, с. Ореш, с. Царевец, с. Българско Сливово, с. Козловец и с. Овча могила. Системата за разделно събиране на отпадъците опаковки фунционира на база сключен договор с „Еко Партнърс България“ АД. Събраните отпадъци се извозват за сепариране до инсталацията на „Еко Феникс“ ЕООД, площадка гр. Свищов.

✓ Всички МРО, с изключение на отпадъците от опаковки, се образуват в резултат на употребата на самия продукт, пуснат на пазара, който след употребата се превръща в отпадък. Отпадъците от опаковки са резултатът от употребата на продукти, които са опаковани и именно опаковките, а не самите продукти са предмет на изискванията за рециклиране и оползотворяване. В допълнение при опаковките става въпрос за изключително широк диапазон от опаковани продукти – десетки хиляди вида, от които се генерират отпадъците от опаковки, което допълнително усложнява организирането на системите за разделното им събиране.

Настоящата подпрограма си поставя задачата да идентифицира ключовите тенденции по отношение на количествата на опаковките, на генерираните отпадъци от опаковки, от потреблението на опакованите стоки и нивото на рециклиране, и да набележи основни мерки и действия, които да подпомогнат предотвратяването на образуването на тези отпадъци, повторната употреба и постигането на заложените количествени цели пред страната за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки и за влагане на рециклирани материали в някои видове опаковки.

Количествените цели, които страната ни си поставя по отношение на рециклирането и оползотворяването на отпадъците от опаковки през следващите години, са посочени в Програмата за достигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. В

допълнение към тези цели наскоро приетото европейско законодателство от пакета „Кръгова икономика“ поставя по-специални изисквания към едни от най-широко разпространените пластмасови опаковки, а именно пластмасовите бутилки за напитки за еднократна употреба. По-конкретно се поставя изискването всяка държава членка да гарантира, че:

- ✓ от 2025 г. някои бутилки за напитки трябва да съдържат най-малко 25% рециклирана пластмаса, а от 2030 г. - най-малко 30%.
- ✓ държавите членки да осигурят разделното събиране с цел рециклиране на пластмасови бутилки за еднократна употреба до 3 литра на ниво най-малко 77% до 2025 г. и до 2029 г. - 90%.

Посочените в ОПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на възможностите на общинския бюджет за съответната година.

Таблица 11. Подпрограма за управление на опаковките и отпадъците от опаковки

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на отпадъци							
1	Поемане на доброволни ангажименти от бизнеса за прилагане на практики за предотвратяване генерирането на отпадъци от опаковки от стоки, които предлагат на пазара	0	-	Постоянен	Предотвратени количества отпадъци от опаковки	Изпълнени мерки за предотвратяване на отпадъци от опаковки от бизнеса	Община Свищов, Бизнес организации (търговски обекти и др.)

Цел 3:

Намаляване на количествата и на риска от депонирани битови отпадъци и други

V.5. ПРОГРАМА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА КОЛИЧЕСТВАТА И РИСКА ОТ ДЕПОНИРАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ И ДРУГИ

Програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други включва мерки за достигане на Цел 3: **Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други от ОПУО 2020-2028 г.**

Предвидените мерки са както инвестиционни, така и „меки“ мерки. Инвестиционните мерки са насочени основно към третиране на утайки от ПСОВ, устойчиво управление на излезли от употреба препарати за растителна защита и др.

„Меките“ мерки са насочени към реализация на публични, бизнес и научни проекти за разработване/внедряване на различни иновативни методи за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци. Предвидени са мерки за повишаване на капацитета на публичната администрация по отношение трансграничния превоз на отпадъци и др.

Посочените в ОПУО 2021-2028 г. мерки ще бъдат изпълнявани в рамките на възможностите на общинския бюджет за съответната година.

В резултат на изпълнението на програмата за намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци се очаква до 2040 г. количеството на депонираните битови отпадъци да се намали до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци. По-конкретно:

✓ да бъде осигурена инфраструктура за оползотворяване на утайките от ГПСОВ;
✓ да бъдат разработени иновативни продукти и технологии, чрез които се подобрява йерархията на управление на отпадъците;
✓ да бъдат изготвени практически решения за проблемите с най-широко генерираните производствени опасни отпадъци.

Таблица 12. Програма за намаляване на количествата и риска от депонираните битови отпадъци и други

№	Дейности (мерки)	Бюджет (хил.лв)	Източник на финансиране	Срок за реализация	Очаквани резултати	Индикатори за изпълнение	Отговорни институции
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: Намаляване на количествата и на риска от депонираните битови отпадъци и други							
Оперативна цел: Намаляване на количеството на отпадъци и намаляване на вредното въздействие на отпадъците							
1	Изпълнение на проект за устойчиво управление на излезлите от употреба препарати за растителна защита, временно съхранявани в общински складове	20	Бюджет на МОСВ	01/2022-12/2028	Отпадъците от препарати за растителна защита, които се съхраняват временно в общински складове са изнесени за обезвреждане в оторизирани съоръжения извън страната	Освободен склад за съхранение	Община Свищов, МОСВ

VI. КООРДИНАЦИЯ С ДРУГИ ОБЩИНСКИ И РЕГИОНАЛНИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

За ефективното използване на процеса на стратегическото планиране в публичния сектор, в т.ч. и на общинско ниво, съществено значение има връзката между отделните стратегически документи. Това обвързване допринася за проследяване съвместимостта на целите в отделните програмни документи, както и за недопускане на противоречия между тях. В съответствие със ЗМСМА общинският съвет определя политиката за развитие на общината във връзка с осъществяването на дейностите, свързани с общинското имущество и предприятия, общинските финанси, данъци и такси, устройството и развитието на територията, опазването на околната среда и устойчивото ползване на природните ресурси, образованието, здравеопазването, културата, социалните и комуналните дейности и т.н. Той одобрява стратегии, програми и планове за развитие на местните общности, които отразяват националните и европейски политики.

Общинската програма за управление на отпадъците е елемент от цялостната система за планиране на развитието на общината, региона и страната.

Програмата за управление на отпадъците на община Свищов трябва да бъде в синхрон с предвижданията на националните програмни документи като:

✓ Национален план за управление на отпадъците за периода 2021-2028 г.;

✓ Национален стратегически план за поетапно намаляване количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране;

✓ Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Р България;

✓ Трети национален план за изменение на климата;

Общинската програма за управление на отпадъците е в координация и с основните местни и регионални стратегически планове и програми:

✓ Интегрирана териториална стратегия за развитие на Северен централен регион от ниво 2;

✓ План за интегрирано развитие на община Свищов за 2021-2027 г.;

✓ Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Свищов за 2021-2028 г.

VII. СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, КОНТРОЛ И ОТЧИТАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЩИНСКАТА ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Прилагане на система за наблюдение, отчет и оценка на Националния план за управление на отпадъците е предвидено като изискване в ЗУО. Съгласно чл. 49, ал. 4, т. 20 от Закона за управление на отпадъците, НПУО следва да съдържа система за отчет и контрол на изпълнението, а съгласно т. 21 – система за оценка на резултатите и за актуализация на плана. Тъй като Закона за управление на отпадъците изисква общинските програми за управление на отпадъците да се разработват в съответствие със структурата на НПУО, такава система трябва да бъде разработвана и включена и в общинската програма за управление на отпадъците. В допълнение, член 52 от ЗУО поставя рамкови изисквания към разработването на програми за управление на отпадъците от общините. Поставени са следните най-общи изисквания по отношение на наблюдението, отчета и контрола:

✓ програмата се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия;

✓ кметът на общината информира ежегодно в срок до 31 март общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година.

Орган за контрол по изпълнение на програмата за управление на отпадъците на община Свищов е Общински съвет – Свищов. Кметът на общината информира ежегодно общинския съвет за изпълнението на програмата през предходната календарна година. Отчетът се представя в срок до 31 март и се публикува на интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Велико Търново.

Целта на отчета за изпълнение на програмата през предходната календарна година е да се проследи напредъкът при изпълнението и да се идентифицират необходимите промени или адаптиране на програмата за текущата година.

Отчетът се изготвя на достъпен език и стил и е целесъобразно да включва графики, фигури, таблици, които да илюстрират напредъка по изпълнение на мерките и целите. Това е необходимо за по-добро разбиране на съдържанието от страна на неспециалисти в областта на отпадъците – както общински съветници, така и широката общественост.

Целесъобразно е годишният отчет за изпълнение на Програмата за управление на отпадъците на община Свищов да се изготвя в следния формат:

✓ Въведение;

✓ Общи условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината;

✓ Действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението:

✓ Създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни;

✓ Преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им;

✓ Резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на съответната година;

✓ Напредък по изпълнение на целите и мерките в Програмата;

✓ Заключение;

✓ Приложения.

Наблюдението на общинската програма за управление на отпадъците на община Свищов може да се определи като процес на системно събиране и анализ на информация относно хода на изпълнение на включените в програмата мерки. В приетата програма за управление на отпадъците за всяка мярка или група от мерки в отделните подпрограми са посочени очаквани резултати от изпълнението, както и индикатори за изпълнение. В допълнение към изпълнението на индикаторите, за всяка мярка се наблюдава и спазването на предвидения график и степента на изразходване на ресурсите.

Кметът на Община Свищов организира наблюдението на изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците. Той трябва да определи звено в структурата на общинската администрация, което ще отговаря за събиране и обобщаване на информацията за изпълнение на включените в програмата мерки, както и за изготвяне на годишния отчет за изпълнение на програмата. Такива функции са възложени на специализираната общинска администрация, която отговаря за управление на дейностите с отпадъците. Ясно трябва да са определени и отговорностите на другите вътрешните звена и на външните за администрацията структури, които ще предоставят информация, както и обхватът на данните и периодичността, с която това ще се извършва. Това става чрез вътрешни правила за дейностите по събиране и съхраняване на информация, свързана с подготовката и изпълнението на програмата. Като административен подход е възможно кметът на общината да издаде заповед, в която подробно да са описани отговорностите на всички структурни звена в общината за набиране на съответната информация със съответните срокове, както и за обобщаването ѝ и подготовката на годишния отчет пред общинския съвет за изпълнението на общинската програма за управление на отпадъците.

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 - Отпадъците, които са извън обхвата на ОУПО Свищов

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 - Анализи на състоянието на управлението на отпадъците, в т.ч.:

✓ Анализ на състоянието относно отпадъците

✓ Анализ и оценка на действащото национално законодателство по управление на отпадъците и стратегическите/програмните документи в контекста на правата и задълженията на общините

✓ Анализ и оценка на прилагането на законодателството по управление на отпадъците на местно ниво

✓ Анализ на дейността на Регионалното сдружение за управление на отпадъците

✓ Анализ и оценка на институционалния капацитет, в т.ч. прилагане на контролните функции съгласно националното законодателство и местните нормативни актове

✓ Анализ и информация за замърсени в миналото площадки за обезвреждане на отпадъците и осъществени мерки за тяхното възстановяване

✓ Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“

✓ Анализ на инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъците

✓ Анализ на приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

✓ Анализ на икономическите инструменти и стимули в областта на управлението на отпадъците и ефективността от действието им

✓ Анализ на финансовите потоци по управление на дейностите с отпадъците

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 – Прогнози.

ПРИЛОЖЕНИЯ

КЪМ

Общинска програма за управление на отпадъците на община Свищов за периода 2021-2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ, ФИГУРИ И КАРТИ 3

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 ОТПАДЪЦИ, КОИТО СА ИЗВЪН ОБХВАТА НА ОПУО СВИЩОВ 4

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ 5

1.1. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ 5

1.2. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВАЩОТО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ/ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ В КОНТЕКСТА НА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ОБЩИНИТЕ 21

1.3. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА МЕСТНО НИВО 23

1.4. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНОТО СДРУЖЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 25

1.5. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ, В Т.Ч. ПРИЛАГАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ ФУНКЦИИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И МЕСТНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ 27

1.6. АНАЛИЗ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И ОСЪЩЕСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ 30

1.7. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ВЪВЕДЕНИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРИНЦИПА НА „ОТГОВОРНОСТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЯ“ И „ЗАМЪРСИТЕЛЯТ ПЛАЩА“ 30

1.8. АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ТЕХНИЧЕСКИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 33

1.9. АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ 38

1.10. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ И ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ДЕЙСТВИЕТО ИМ 40

1.11. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ПОТОЦИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ С ОТПАДЪЦИТЕ 40

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 ПРОГНОЗИ 42

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ, ФИГУРИ И КАРТИ

ТАБЛИЦИ

Таблица № 1. Генерирани годишни количества битови отпадъци в община Свищов за периода 2015-2020 г. 7
Таблица № 2. Предадени за оползотворяване (в т.ч. рециклиране) от общо образуваните битови отпадъци (2015-2018 г.) в РСУО-Левски/Никопол, в % 9
Таблица № 3. Морфологичен състав на генерираните битови отпадъци – смесени и разделно събрани – средно за общината за 2019 г. 10
Таблица № 4. Генерирани производствени отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС) 12
Таблица № 5. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към НСИ) 16
Таблица № 6. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. 17
Таблица № 7. Генерирани опасни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2018* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС) 18
Таблица № 8. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г. 20
Таблица № 9. Прогнози на НСИ за област Велико Търново (при хипотеза за конвергентност) 42
Таблица № 10. Демографска прогноза за населението в община Свищов (при хипотеза за конвергентност) 42
Таблица № 11. Прогноза за нормата на натрупване на община Свищов за периода 2022-2028 г., кг/ж/година 43
Таблица № 12. Прогнозно количество битови отпадъци за община Свищов 44
Таблица № 13. Целева прогноза за количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране, които се предават за рециклиране/повторна употреба 44
Таблица № 14. Целева прогноза за смесени битови отпадъци, предназначени за третиране в МБТ инсталации 45

ФИГУРИ

Фигура № 1. Количествата на общо образуваните битови отпадъци за периода 2014-2018 г. по данни на община Свищов 7

КАРТИ

Карта № 1. Общини-участници в РСУО – регион Левски/Никопол 26

ПРИЛОЖЕНИЕ № 1 ОТПАДЪЦИ, КОИТО СА ИЗВЪН ОБХВАТА НА ОПУО СВИЩОВ

1. Радиоактивни отпадъци;

2. Отпадъчни газове, изпускани в атмосферния въздух;

3. Земя (in situ), включително неизкопана замърсена почва и трайно свързани със земята сгради;

4. Незамърсена почва и други материали в естествено състояние, изкопани по време на строителни дейности, когато е сигурно, че материалът ще бъде използван за целите на строителството в естественото си състояние на площадката, от която е изкопан;

5. Излезли от употреба експлозиви;

6. Фекална материя, различна от класифицираната в т. 8, слама и други естествени неопасни материали от селското или горското стопанство, използвани в земеделието и лесовъдството, или за производството на енергия от такава биомаса чрез процеси или методи, които не увреждат околната среда и не застрашават човешкото здраве;

7. Отпадъчни води;

8. Странични животински продукти, включително преработени продукти, по Регламент (ЕО) № 1069/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 21 октомври 2009 г., за установяване на здравни правила относно странични животински продукти и производни продукти, непредназначени за консумация от човека и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1774/2002 (Регламент за страничните животински продукти) (ОВ, L 300/1 от 14 ноември 2009 г.), наричан по-нататък Регламент (ЕО) № 1069/2009, с изключение на предназначените за изгаряне, депониране или използване в съоръжение за биогаз или компост;

9. Трупове на умрели, но не заклани животни, включително такива, които са убити, за да се прекрати разпространението на епизоотични болести, и които се обезвреждат в съответствие с Регламент (ЕО) № 1069/2009;

10. Отпадъци, получени от проучването, добива, преработването и съхраняването на минерални суровини и при експлоатация на кариери по Закона за подземните богатства и класифицирани като „минни отпадъци“;

11. Седименти, преместени в повърхностни води с цел управление на водите и водните обекти или предотвратяване на наводнения, или намаляване на последствията от наводнения и засушаване, или рекултивация на земи, ако е доказано, че това не противоречи на други закони и седиментите нямат опасни свойства.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 2 АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

1.1. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ

Настоящият раздел съдържа анализ на потоците отпадъци, образувани на територията на община Свищов. В анализа са включени следните видове отпадъци:

✓ Битови отпадъци. В рамките на битовите отпадъци особено внимание е отделено на биоразградими битови отпадъци и отпадъци от хартия, картон, метал, пластмаса и стъкло.
✓ Производствени неопасни отпадъци
✓ Строителни отпадъци
✓ Опасни отпадъци
✓ Специфични потоци отпадъци, които включват:
- Масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА), излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отпадъчни масла и нефтопродукти, излезли от употреба гуми)
- Утайки от ПСОВ
- Медицински и биологични отпадъци

За всеки от посочените видове отпадъци са формулирани въпроси, на които анализът се стреми да отговори, представени в съответната част на раздела.

Битови отпадъци

Анализът на състоянието и прогнозата за количествата и източниците на битовите отпадъци, образувани на територията на община Свищов, включва следните нива на управление на отпадъците – община Свищов и РСУО-Левски/Никопол. Разгледани са количествата на битовите отпадъци – образувани, събрани, повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени.

На базата на тези анализи се дават отговори на следните въпроси:

✓ Какви са количествата на образуваните битови отпадъци в община Свищов за разглеждания период?
✓ Каква е тенденцията спрямо предходните години относно общия поток отпадъци? Увеличава ли се или намалява делът на битовите отпадъци в количеството на общо образуваните в България отпадъци и в потока отпадъци, към които принадлежи?
✓ Какви са количества на повторно използваните, рециклираните, оползотворените и обезвредените битови отпадъци? В каква степен основно прилаганият в регион Левски/Никопол метод за обезвреждане на битови отпадъци съответства на йерархията за управление на отпадъците?
✓ Какви са тенденциите в третирането на битовите отпадъци?
✓ Какви количества битови отпадъци са образувани от домакинствата?

✓ Къде е община Свищов в сравнение с другите общини в България по отношение на образуване и третиране на битовите отпадъци?
✓ Какъв е съставът на образуваните/събраните/депонираните битови отпадъци в страната и какви са тенденциите през годините?

Определение за битови отпадъци

Съгласно Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците битови отпадъци са: „а) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от домакинства, включително хартия и картон, стъкло, метали, пластмаса, биологични отпадъци, дървесина, текстил, опаковки, отпадъци от електрическо и електронно оборудване, отпадъци от батерии и акумулатори, както и обемни отпадъци, включително дюшеци и мебели; б) смесени отпадъци или разделно събирани отпадъци от други източници, когато тези отпадъци са сходни по естество и състав с отпадъците от домакинства; Битовите отпадъци не включват отпадъците от производството, селското стопанство, горското стопанство, рибарството, септичните ями и канализационната система и от третирането на отпадъчните води, включително утайки от пречистване на отпадъчни води, излезли от употреба моторни превозни средства или отпадъци от строителство и разрушаване.“

Генерирани количества, третиране и основни източници

Основни тенденции в образуването на битови отпадъци

Количеството на генерираните отпадъци може да се разглежда като показател за това, колко ефективно е обществото, специално по отношение на използването на природните ресурси, и за избора на най-подходящи методи за третиране на отпадъците.

За периода 2008–2018 г. общото количество на образуваните битови отпадъци на територията на страната намалява с около 36%, а количеството на директно депонираните отпадъци – с около 75%.

Общото количеството на образуваните битови отпадъци на територията на община Свищов следва тенденция към трайно намаление, като за периода 2008-2018 г. намалението е с около 30%. Съществено намаляват и количествата на депонираните битови отпадъци и на директно депонираните битови отпадъци.

Таблица № 1. Генерирани годишни количества битови отпадъци в община Свищов за периода 2015-2020 г.

Година	Годишни количества отпадък с код 20 03 01, събран от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване	Годишни количества отпадък с код 20 03 01 по данни от ИАОС
	тона	тона
2014	10205,30	21,516
2015	11107	19,317
2016	6516	32,415
2017	6580	41,620
2018	7234,66	40,370
2019	7660,120	[1]няма данни
2020	9953,500	[2]Няма данни

Източник: Община Свищов/ИАОС

Данните за количествата на общо образуваните битови отпадъци за периода 2014-2018 г. по данни на община Свищов са представени на следващата Фигура 1.

Фигура № 1. Количествата на общо образуваните битови отпадъци за периода 2014-2018 г. по данни на община Свищов

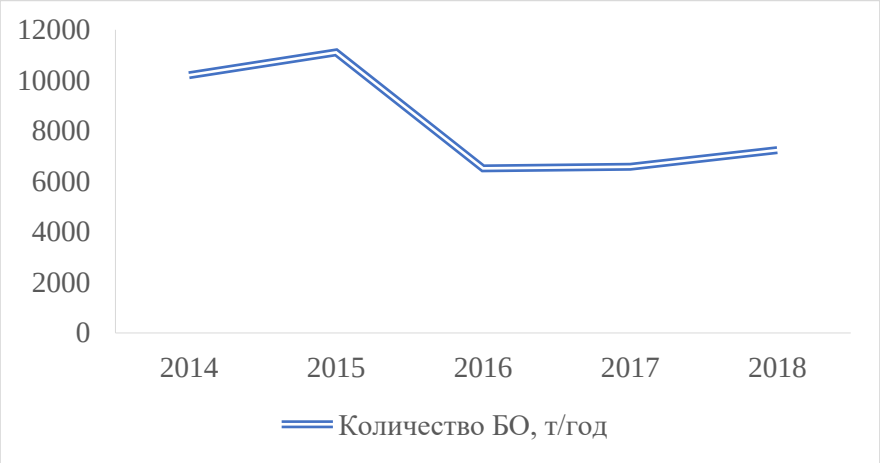

Източник: Собствени изчисления

В периода на анализ образуваните в България количества битови отпадъци следват обща тенденция на намаление, която е прекъсната през 2014 и 2017 г. За територията на община Свищов се забелязва подобна тенденция, намалението на количествата битови отпадъци прекъсва 2019 и 2020 година.

[1] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 г. данните за 2019 г. все още са в процес на обработка.*

[2] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 г. все още не е приключило подаването на годишните отчети за 2020 г.*

Относителният дял на битовите отпадъци в общото количество образувани неопасни (вкл. минерални) отпадъци от икономически дейности в страната остава около 2-4% за периода на анализ. Делът на битовите отпадъци в общото количество на образуваните отпадъци за периода 2008-2018 г. за територията на община Свищов е намалял.

Население и населени места с организирано събиране на битовите отпадъци

За период от 20 години (1999-2018 г.) делът на населението, обхванато от системите за организирано сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци, нараства от 77,6% през 1999 г. до 99.8% през 2018 г. Това нарастване се обяснява основно с факта, че са създадени и са започнали да функционират нови системи за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в по-малките, изцяло селски общини, както и обхващане с услугата на нови населени места в голяма част от общините, които в началото на разглеждания период не са имали пълно покритие на населените места и населението. Данните на НСИ показват увеличаване на броя на обслужваните населени места от 1139 през 1999 г. на 4698 през 2018 г., като най-силно нарастване е отчетено в периода 2004-2010 г.

На територията на община Свищов функционира система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци. От 2009 г. тя обхваща всички населени места, включени към община Свищов.

Норма на натрупване на отпадъците

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. През десетгодишния период 2008-2018 г. по данни на НСИ образуваните битови отпадъци на човек от населението в България намаляват значително от 590 до 407 кг/жител/година.

Същата тенденция се проследява и при количествата образувани битови отпадъци на човек от населението за територията на община Свищов - намаление за периода 2008-2018 г. до 204 кг/ж/година, което е значително под средната стойност за страната (407 кг/жител/година). В сравнителен план община Свищов е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител на година за 2018 година, определено в НПУО 2021-2028 г. за общини с население 25000-50000 жители – 421 кг/жител/година.

Повторно използване, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на битовите отпадъци

Въпреки че в България е констатирана положителна тенденция относно образуваните битови отпадъци на жител, страната ни все още е с много високи нива на депонираните битови отпадъци спрямо останалите страни-членки на ЕС.

В България количеството на депонирани отпадъци намалява с по-бързи темпове от средното за ЕС в периода 2008-2018 г., но в нашата страна се депонират почти два пъти повече битови отпадъци на жител от средноевропейското ниво.

Положителна е тенденцията обаче, че количеството на директно депонираните битови отпадъци за периода 1999-2018 г. намалява с близо 74%. Най-ниското ниво на показателя е достигнато през 2018 г., а най-високото – през 2009 г. Общото количество на депонираните битови отпадъци също намалява, като за периода 2009-2018 г. намалението е почти 50%.

Намаленията на количествата на общо депонираните и на директно депонираните битови отпадъци могат да се обяснят най-вече с въвеждането в експлоатация на нови инсталации за предварително третиране на битови отпадъци и сепариращи инсталации за смесени битови отпадъци.

За същия период на територията на община Свищов също се наблюдава намаление на количествата директно депонирани отпадъци. През 2016 г. е въведена в експлоатация „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“, която включва инсталация за сепариране на битови отпадъци и инсталация за компостиране. Най-ниско ниво на количествата депонирани отпадъци се наблюдава през 2020 г. – 100% от образуваните битови отпадъци от територията на община Свищов са насочени към инсталацията за сепариране, като едва 56,8% от общото количество, постъпило в инсталацията, е подадено за депониране към клетка 1 на РД-Левски/Никопол под формата на образуван отпадък с код 19 12 12 (неоползотворима фракция след сепарация за депониране).

Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците, е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че намалява през последните 10 години. На територията на община Свищов не се прилагат други методи за обезвреждане на битовите отпадъци.

В следващата таблица са представени постигнатите целите по чл. 31, ал. 1 от Закон за управление на отпадъците в РСУО-Левски/Никопол.

Таблица № 2. Предадени за оползотворяване (в т.ч. рециклиране) от общо образуваните битови отпадъци (2015-2018 г.) в РСУО-Левски/Никопол, в %

РСУО-Левски/Никопол	2015	2016	2017	2018
	11%	24%	52%	59%

Както се вижда РСУО-Левски/Никопол не успява да постигне целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници към 2016 г. (най-малко 25% от общото им тегло. Към 2018 г. РСУО-Левски/Никопол изпълнява заложените цели, като отчита над 50% на количеството предадени битови отпадъци за оползотворяване (вкл. рециклиране). По този начин се достигнат целите, заложени за страната от ЕС за 2025 г. за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци.

Източници на образуваните битови отпадъци

Основен източник на битовите отпадъци на територията на община Свищов са домакинствата – около 90% от битовите и приравнените на тях отпадъци.

Морфологичен състав на битовите отпадъци

Таблица № 3. Морфологичен състав на генерираните битови отпадъци – смесени и разделно събрани – средно за общината за 2019 г.

ОЦЕНКА НА СЪСТАВА НА БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ В ОБЩИНА СВИЩОВ ПО ФРАКЦИИ СЛЕД СУМИРАНЕ С РАЗДЕЛНО СЪБРАНИТЕ ОТПАДЪЦИ 2019 г.					
Морфологичен състав	**Смесени битови отпадъци**		**Разделно събрани фракции отпадъци**	**Общо**	**% съдърж.**
	среден%	**т/год**	**т/год**	**т/год**	**%**
Хранителни	4,92%	476,08	0,00	**476,08**	**4,92%**
Хартия и картон	5,67%	477,61	783,31	**1260,92**	**13,04%**
Пластмаса	10,14%	853,46	222,39	**1075,85**	**11,13%**
Текстил	4,5%	435,14	0	**435,14**	**4,5%**
Гума	1,15%	110,98	0	**110,98**	**1,15%**
Кожа	0,95%	92,12	0	**92,12**	**0,95%**
Градински	5,94%	573,99	0	**573,99**	**5,94%**
Дървесни	0,45%	43,58	0	**43,58**	**0,45%**
Стъкло	3,39%	285,60	19,60	**305,20**	**3,16%**
Метали	0,91%	76,51	222,03	**298,54**	**3,09%**
Инертни - едри	3,76%	363,94	0	**363,94**	**3,76%**
Опасни	0,90%	75,59	1,12	**76,61**	**0,79%**
Други - неопределими	4,62%	446,48	**0**	**446,48**	**4,62%**
Ситна фракция < 4 см	42,49%	4107,46	**0**	**4107,46**	**42,49%**
Общо:	**100,00%**	**8418,54**	**1248,45**	**9666,98**	**100,00%**

Източник: Община Свищов

Изводи: Преобладаващата фракция в битовите отпадъци на община Свищов е ситната фракция под 4 см – 42,49%. Следват рециклируемите отпадъчни материали, като най-значими са пластмаса – 10,14% и хартия и картон – 5,67%.

Основни изводи

✓ Общото количеството на образуваните битови отпадъци следва тенденция към трайно намаление, като за периода 2008-2018 г. намалението е с около 30%. Съществено намаляват и количествата на депонираните битови отпадъци и на директно депонираните битови отпадъци.

✓ Делът на битовите отпадъци в общото количество на образуваните отпадъци за периода 2008-2018 г. е намалял.
✓ Същата тенденция се проследява и при количествата образувани битови отпадъци на човек от населението - намаление за периода 2008-2018 г. до 204 кг/ж/година, което е значително под средната стойност за страната (407 кг/жител/година).
✓ В сравнителен план община Свищов е под средното ниво на образуване на битови отпадъци на жител на година за 2018 г., определено в НПУО 2021-2028 г. за общини с население 25000-50000 жители – 421 кг/жител/година.
✓ Основен източник на битовите отпадъци са домакинствата – около 90% от битовите и приравнените на тях отпадъци.
✓ Депонирането, като метод за обезвреждане на отпадъците, е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци, независимо че намалява през последните 10 години.
✓ отчита се тенденция на постоянен ръст на дела на рециклираните и оползотворявани битови отпадъци, който през 2020 г. достига за територията на община Свищов до 52%. От тези проценти 42,2% е делът на компостираните битови отпадъци.
✓ Делът на населението, обхванато от системата за организирано сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци за територията на община Свищов е 100%.

Производствени отпадъци

Анализът се стреми да даде отговор на следните въпроси:

✓ Какви са количествата на образуваните производствени отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Кои са основните източници на производствени отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Какви са количествата на третираните по различни методи производствени отпадъци в страната за разглеждания период?
✓ Каква е ситуацията на територията на община Свищов относно показателя производствени отпадъци на единица БВП?

Определение за производствени отпадъци

Производствени отпадъци са отпадъците, образувани в резултат на производствената дейност на физическите и юридическите лица (§1, т. 32 от Допълнителните разпоредби на ЗУО, Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г.).

На база наличната информация е извършен анализ на съществуващото състояние на производствените отпадъци на територията на община Свищов в следната последователност:

- Образувани производствени отпадъци: от дейността по икономически групи; по групи от Списъка на отпадъците.
- Производствени отпадъци на единица БВП: производствени отпадъци на единица БВП; сравнение между България и други страни от ЕС.

Националният статистически институт и ИАОС са основните източници на информацията, свързана с управление на производствените отпадъци.

Образувани производствени отпадъци

Основното производство в община Свищов е производството на предприятията от групата „Свилоза“ – ТЕЦ и химическа промишленост. Техните отпадъци се контролират съгласно издадените им комплексни разрешителни за дейността.

Останалите производствени мощности на територията на общината са преобладаващо от хранително-вкусовата промишленост, както и металообработване и услуги, и имат характер на неопасни, сходни с битовите отпадъци.

Таблица № 4. Генерирани производствени отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС)

Вид производствен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
Отпадъци от селското стопанство, градинското растениевъдство, отглеждането на аквакултури, горското, ловното и рибното стопанство, производството и преработването на хранителни продукти					
020110	-	138.120	-	-	
020202	7.239	5.623	6.756	43.747	201.672
020203	742.720	2.260	-	39.110	80.000
020204	4.700	-	-	-	-
020304	3.008	3.524	2.186	5.603	3.547
020601	5.338	6.316	3.463	2.129	2.511
020701	21.210	23.100	6.740	5.892	11.424
020704	207.090	207.450	52.264	79.008	274.176
020799	-	67,761	21.068	5.059	-
Отпадъци от дървообработването и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон					
030105	0.270	0.120	1.080	0.160	660.690
030301	78155.040	75325.500	66895.000	67602.048	74955.860
030302	2188.080	1164.730	972.640	1075.100	1028.420
Отпадъци от кожарската, кожухарската и текстилната промишленост					
040221	25.290	-	53.740	0.780	-
Отпадъци от топлинни процеси					
100101	23612.490	1944.060	1507.260	997.520	918.340
100102	5782.000	3848.000	957.400	-	-
100103	189.680	192.600	245.000	199.600	185.850
101003	-	-	-	-	36.370
Отпадъци от формоване, физична и механична повърхностна обработка на метали и пластмаси					
120101	55.780	16.510	6.485	6.160	22.233
120103	0.020	-	0.160	0.110	1.831

Вид производствен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
Отпадъци от опаковки; абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла, неупоменати другаде в списъка					
150101	81.270	67.937	61.866	54.819	73.156
150102	15.184	11.595	7.628	9.893	11.774
150103	10.507	7.600		0.970	1.340
150104	3.287	24.910	2.095	34.115	3.513
150105	0.514	0.449	0.640	0.640	0.445
150107	0.980	4.715	18.995	3.950	4.850
150203	4.423	1.687	1,110	1.587	0.012
Отпадъци, неупоменати на друго място в списъка					
160103	0.100	1.452	0.490	0.310	0.800
160112	-	1.350	-	-	-
160115	-	0.770	-	-	-
160117	27.235	14.450	-	-	-
160118	2.078	0.518	-	-	-
160119	1.514	0.817	-	-	-
160199	9.958	3.996	-	-	-
160214	-	0.637	0.110	0.224	2.351
160216	-	-	0.468	-	-
160304	17.150	-	-	-	-
160604	0.012	-	-	-	-
Отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност					
180101			0.008	0.003	0.003
180104	144.653	133.896	99.439	-	-
180201	-	0.010	0.025	0.021	0.010
180203	1.347	1.457	0.700	-	-
Отпадъци от съоръжения за обработване на отпадъци, пречиствателни станции за отпадъчни води извън мястото им на образуване и от водното стопанство за подготовка на вода за питейни нужди и за промишлена употреба					
190101	-	-	-	-	21.480
190801	-	-	-	2.800	4.100
190802	-	-	-	6.300	10.700
190805	-	-	-	85.000	-
190809	-	-	-	0.120	0.041
190814	701.260	681.320	620.800	579.270	1129.980
191001	120.150	14.775	161.362	205.242	8.235
191002	-	-	22.785	14.475	-
191201	118.274	108.740	113.790	-	-

Вид производствен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
191202	770.474	235.722	196,839	954.340	75.000
191203	38.501	0.378	81,991	8.760	0.720
191204	65.794	75.120	47.593	-	-
191205	24.600	19.610	24.250	-	-
191212	323.107	434.980	197.722	-	-
Битови отпадъци (домакински отпадъци и сходни с тях отпадъци от търговски, промишлени и административни дейности), включително разделно събирани фракции					
200101	2.440	-	-	-	-
200139	-	11.529	-	-	-
200140	-	17.370	-	-	-

Източник: ИАОС

Отпадъци на единица БВП

През 2016 г. в България се отчита втората най-голяма стойност на количеството генерирани отпадъци на единица БВП (след Естония), която е повече от шест пъти по-голяма от средното за ЕС-27. В периода 2004-2016 г. се наблюдава положителна тенденция и нивата на изследвания индикатор намаляват.

Тенденциите по отношение на производствените отпадъци средно за България и за община Свищов са сходни – до средата на разглеждания период стойностите на показателите намаляват както средно за ЕС, така и в България, като в България стойността на показателя намалява с по-бързи темпове. През последните анализирани години се отбелязва ръст в количествата производствени отпадъци, като той е по-отчетлив в България.

Основни изводи

Анализът на съществуващото положение на производствените отпадъци дава възможност да се изведат следните основни изводи:

✓ Генерираните опасни отпадъци от бита - бои, батерии, лекарства и други се събират разделно от генераторите на отпадъците. Община Свищов е сключила договор с юридическо лице, притежаващо разрешителен документ за събиране и съхраняване на опасни отпадъци на площадки, разположени на територията на три населени места в общината;

✓ За периода 2008-2018 г. количествата на образуваните опасни отпадъци от територията на община Свищов бележат незначителен спад;

✓ от образуваните опасни отпадъци за 2018 г., с най-голям дял (около 55%) са образуваните опасни отпадъци от опаковки, абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла;

✓ По отношение на показателя образувани производствени и строителни отпадъци на жител, стойностите на показателя и тенденциите са по-благоприятни от средноевропейските показатели.

Строителни отпадъци

Анализът се стреми да даде отговор на следните въпроси:

✓ Какви са количествата на образуваните и оползотворени строителни отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Кои са основните източници на строителни отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Каква е ситуацията в община Свищов относно показателя строителни отпадъци на глава от населението в сравнение със страната.

Определение

Съгласно ЗУО „строителни отпадъци“ са отпадъците от строителство и разрушаване, съответстващи на кодовете отпадъци, посочени в глава 17 от Индекс към Решение 2000/532/ЕО на Комисията от 3 май 2000 г. за замяна на Решение 94/3/ЕО за установяване на списък на отпадъците в съответствие с член 1, буква "а)" от Директива 75/442/ЕИО на Съвета относно отпадъците и Решение 94/904/ЕО на Съвета за установяване на списък на опасните отпадъци в съответствие с член 1, параграф 4 от Директива 91/689/ЕИО на Съвета относно опасните отпадъци и следващите му изменения.

Национален стратегически план за управление на отпадъци от строителство и разрушаване на територията на Р България за периода 2011-2020 г.

Основната стратегическа цел, която е поставена в Национален стратегически план за управление на отпадъци от строителство и разрушаване на територията на Р България за периода 2011-2020 г., е до 2020 г. в България да бъде изградена развита система за управление на отпадъците от строителство и разрушаване (ОСР), която да осигури не по-малко от 70% икономически целесъобразно рециклиране на отпадъците, образувани в резултат на строителните дейности. По този начин България ще отговори на изискванията, съгласно Рамковата Директива за отпадъците.

Други важни стратегически цели са предотвратяването и намаляването на количеството на образуваните ОСР, като по този начин се намалява необходимостта от изграждането на нови депа и други съоръжения за строителни отпадъци. Предвижда се въвеждане на практики за селективно разрушаване, както и събиране и съхраняване на ОСР на строителната площадка по начин, осигуряващ в максимална степен тяхното последващо икономически и технически целесъобразно рециклиране и оползотворяване. Подчертава се необходимостта от създаване на условия за разширяване на пазара на рециклираните строителни материали, увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципа „замърсителят плаща“ при интегрирано управление на отпадъците.

В Националния стратегически план за управление на отпадъци от строителство и разрушаване са определени конкретни цели за оползотворяване и рециклиране на строителните отпадъци по години. Процентите са изчислени на база на наличните данни и направени в плана прогнози за образуваните строителни отпадъци.

Разработеното и прието национално законодателство по управление на строителните отпадъци осигури солидна основа и се основа изцяло на Националния стратегически план за управление на отпадъци от строителство и разрушаване до 2020 г.

Национални цели за оползотворяване и рециклиране на строителни отпадъци

Съгласно ЗУО, който определя поетапно по години целите, за да се достигне крайната цел през 2020 г.:

- до 1 януари 2016 г. - най-малко 35 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2018 г. - най-малко 55 на сто от общото тегло на отпадъците
- до 1 януари 2020 г. - най-малко 70 на сто от общото тегло на отпадъците.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, в сила от ноември 2012 г., определя някои допълнителни изисквания за управлението на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали в строителството. Съгласно сроковете, определени в ЗУО, в тази наредба се регламентират конкретни цели за оползотворяване на определени видове строителни отпадъци и етапите за тяхното изпълнение, които са представени в Приложението към анализа.

За осигуряване постигането на целите за материално оползотворяване е въведен механизъм за отчитане на количествата на образуваните строителни отпадъци, а също така и на отделените и предадени за рециклиране отпадъци от етапа на проектиране на строително-монтажните работи до оползотворяването, повторната употреба, влагането на рециклирани строителни материали и депонирането на ОСР. По-подробно националните механизми и инструменти за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване са представени в анализа на прилаганите схемите за отпадъците.

Образувани и оползотворени строителни отпадъци

Таблица № 5. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г. (съгласно данни, подадени към НСИ)

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
17 05 04	3489,60	624	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.
17 09 04	126,70	272	710	Н.д.	Н.д.	Н.д.	Н.д.

Източник: Община Свищов

Таблица № 6. Генерирани строителни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2020 г.

Вид строителен отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019[3]	2020[4]
170107	10,000	10,00	-	40,00	-	Н.д.	Н.д.
170201	-	-	-	-	18,00	Н.д.	Н.д.
170401	-	24,882	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170402	-	15,021	-	-	-	Н.д.	Н.д.
170405	46,610	76,171	-	61,820	68,780	Н.д.	Н.д.
170604	-	-	-	-	24,00	Н.д.	Н.д.
170605*	-	0,030	0,010	0,014	-	Н.д.	Н.д.

Източник: ИАОС

Наличните данни в община Свищов и в ИАОС са непълни за периода 2014-2020 г. По тази причина не е коректно да бъдат формулирани изводи.

Към датата на разработване на ПООС община Свищов е изпълнила задълженията си за осигуряване на законосъобразно предаване и последващо третиране на строителните отпадъци, образувани на територията ѝ.

Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци. Площадката е разположена в гр. Свищов, местност Манастирски трап, ПИ с идентификатор 65766.706.32 с обща площ от 25 802 кв. м. Оператор на площадката е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

Опасни отпадъци

Анализът се стреми да даде отговор на следните въпроси:

✓ Какви са количествата на образуваните опасни отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Какви са количествата на образуваните опасни отпадъци на територията на община Свищов по отпадъци от дейността по икономически групи?
✓ Кои са основните източници на опасни отпадъци на територията на община Свищов?
✓ Каква е ситуацията на територията на община Свищов относно показателя опасни отпадъци на единица БВП?

На база наличната информация анализът за съществуващото състояние на опасните отпадъци в страната е осъществен в следната последователност:

✓ Образувани опасни отпадъци: от дейността по икономически групи, по групи от Списъка на отпадъците.

[3] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 г. данните за 2019 г. все още са в процес на обработка.*
[4] *Съгласно информация от ИАОС към месец юни 2021 г. все още не е приключило подаването на годишните отчети за 2020 г.*

✓ Опасни отпадъци на единица БВП.

Определение

„Опасни отпадъци“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в Приложение № 3 на ЗУО (§ 1, т. 12 от Допълнителните разпоредби на ЗУО, Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г.).

Образувани опасни отпадъци

Намаляването на количеството образувани опасни отпадъци следва да бъде насърчавано с оглед опазване на природните ресурси и минимизиране на отрицателните последици от образуването и управлението на опасните отпадъци върху човешкото здраве и околната среда.

Генерираните опасни отпадъци от бита - бои, батерии, лекарства и други се събират разделно от генераторите на отпадъците. Община Свищов е сключила договор № 94-Д-872/2017 г. с период на действие 5 години с „Еко Феникс“ ЕООД.

Дружеството извършва дейности по събиране, временно съхраняване и предварително третиране на отпадъци на територията на община Свищов на база действащо разрешение за дейности с отпадъци 04-ДО-00000770-10/10.08.2021 г. В разрешителния документ са вписани три площадки на територията на община Свищов – в гр. Свищов, с. Алеково и с. Морава.

Таблица № 7. Генерирани опасни отпадъци на територията на община Свищов за периода 2015-2018* г. (съгласно данни, подадени към ИАОС)

Вид отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
Отпадъци от дървообработването и от производството на дървесни плоскости и мебели, целулоза, хартия и картон					
030104*	0.012	0,024	0.022	0.000	-
Отпадъци от масла и отпадъци от течни горива					
130110*	-	-	-	-	10.940
130113*	-	0.780	3.154	-	-
130205*	11.260	6.688	0.060	4.200	1.192
130206*	0.070	0.040	-	-	-
130307*	0.100	-	-	-	-
130310*	0.200	-	-	-	-
130506*	-	0.010	0.006	0.005	-
130802*	0.060	0.048	0.012	-	-
Отпадъци от опаковки; абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла, неупоменати другаде в списъка					
150110*	-	-	0.300	-	10.040
150202*	0.192	0.735	8.614	5.850	10.827
Отпадъци, неупоменати на друго място в списъка					

Вид отпадък/Година	2014	2015	2016	2017	2018
160107*	0.020	0.750	0.010	0.060	-
160215*	-	-	0.045	-	-
160601*	0.995	2.988	0.110	0.343	1.005
160708*	0.075	0.059	0.027	-	-
Отпадъци от хуманното или ветеринарното здравеопазване и/или свързана с тях изследователска дейност					
180103*	3.725	5.349	4.868	5.548	3.636
180109*	-	-	-	-	0.002
180110*	-	-	-	-	0.001
180202*	0.014	0.029	0.021	0.108	0.037
Битови отпадъци (домакински отпадъци и сходни с тях отпадъци от търговски, промишлени и административни дейности), включително разделно събирани фракции					
200121*	0.374	0.234	0.241	0.360	0.325

Източник: ИАОС

Опасни отпадъци на единица БВП

Предотвратяването на опасните отпадъци е един от основните приоритети в политиката на ЕС в областта на управление на отпадъците. Целта е да се разграничи образуването на отпадъците от икономическия растеж в рамките на ЕС, тъй като нарастващото потребление на материали и ресурси продължава да образува големи количества отпадъци. Показателят опасни отпадъци на единица реален брутен вътрешен продукт, макар и с известни условности, характеризира зависимостта между образуваните отпадъци и икономическата активност през даден период.

През периода 2013-2018 г. показателят за опасни отпадъци на единица БВП в България намалява с близо 21%. В периода след 2013 г. се наблюдава известен ръст на БВП и намаляване на количеството на опасните отпадъци, като положителна тенденция е по-бързият спад на опасните отпадъци. Тенденцията в община Свищов е идентична.

Основни изводи

✓ Генерираните опасни отпадъци от бита - бои, батерии, лекарства и други се събират разделно от генераторите на отпадъците. Община Свищов е сключила договор с юридическо лице, притежаващо разрешителен документ за събиране и съхраняване на опасни отпадъци на площадки, разположени на територията на три населени места в общината;

✓ За периода 2008-2018 г. количествата на образуваните опасни отпадъци от територията на община Свищов бележат незначителен спад.

✓ От образуваните опасни отпадъци за 2018 г., с най-голям дял (около 55%) са образуваните опасни отпадъци от опаковки, абсорбенти, кърпи за изтриване, филтърни материали и предпазни облекла.

✓ В България, в т.ч. и община Свищов, през последните години има известен ръст на БВП, но намаляват опасните отпадъци.

Специфични потоци отпадъци

Таблица № 8. Разделно събрани отпадъци от опаковки в община Свищов за периода 2015-2020 г.

Вид на опаковката/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
150101 Хартия и картон	96,984	67,870	33,690	12,38	17,88	17,72	20,96
150102 Пластмаса	53,453	36,540	16,80	7,0	10,86	11,72	13,98
150104 Метал	0	0	0	0,86	0,6	0,24	0,24
150107 Стъкло	12,61	23,710	17,70	0	3,92	7,54	3,44

Източник: Община Свищов

В град Свищов работи инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки чрез сепариране, оперирана от „Еко Феникс“ ЕООД. Тя сепарира разделно събрани отпадъци от опаковки от територията на община Свищов. За 2019 г. са отчетени общо подготвени за рециклиране:

✓ 17,720 тона отпадъци от хартия;

✓ 11,720 тона пластмасови отпадъци;

✓ 0,240 тона метални отпадъци;

✓ 7,540 тона стъклени отпадъци.

Общото количество събрани отпадъци от изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки за 2019 г. е 49,460 тона. От общо събраните отпадъци 75,25% (37,220 тона) са отделени като рециклируема суровина, а едва 24,75% са насочени като смесен отпадък към Регионално депо.

В община Свищов е въведена система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) след сключване на договор с дружество, притежаващо документ за дейности с отпадъци съгласно изискванията на ЗУО - „Еко Феникс“ ЕООД. На територията на общината са поставени съдове за събиране на НУБА в административни сгради, кметства, детски градини, училища.

Разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), в т.ч. луминисцентни лампи и други лампи, съдържащи живак се извършва на територията на община Свищов съгласно сключен договор с „Еко Феникс“ ЕООД, като отпадъците генерирани от населението на общината се приемат на специализирана площадка, за която има издаден документ съгласно чл. 35 от Закона за управление на отпадъците от директора на РИОСВ - Велико Търново.

Утайки от ПСОВ

На територията на общината е построена нова общинска станция за пречистване на отпадъчните канализационни води. Тя е стартирала експлоатацията си през 2015 г. Разработен е План за управление на утайките на ПСОВ Свищов. През 2017 г. е отчетено образуването на 85,00 тона утайки.

Характерът на производствата в град Свищов не предполага заустването на опасни вещества в канализационни води и включването им в състава на утайките. Това е възможно само при аварийни ситуации – природни бедствия или производствени аварии, при които се изпускат замърсени води в канализационната мрежа, които се управляват чрез изготвения авариен план за експлоатация на ПСОВ. Заключението е, че се очаква генерирането на неопасни утайки, които могат да бъдат оползотворени за рекултивация и/или използвани в земеделието и горското стопанство.

1.2. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВАЩОТО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ/ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ В КОНТЕКСТА НА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ОБЩИНИТЕ

Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

✓ Приета ли е нормативна уредба на местно ниво в съответствие с чл. 22 от ЗУО, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците и съдържа ли тя минималните изисквания на ЗУО?
✓ Има ли планирани/извършени промени в Наредбата по чл. 9 от Закона за местните данъци и такси, отразяващи изискванията за използването на основите за всяка от услугите по чл. 62 от Закона за местните данъци и такси и отчитайки разпоредбата, че количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци (чл. 67, ал. 4, ЗМДТ)?
✓ Кои други местни наредби имат отношение към управление на отпадъците?
Информационно осигуряване на анализа

За осигуряване на необходимата информация за анализа са проучени местните нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците.

Анализ на общинската нормативна рамка

Правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците са регулирани в следните общински наредби:

✓ Наредба за опазване на околната среда на територията на община Свищов, приета с Решение № 1224/25.06.2015 г., протокол № 68, посл. изм. с Решение № 552/29.07.2021 г., протокол № 32.

С наредбата се уреждат обществените отношения, свързани с опазването и ползването на компонентите на околната среда, в т.ч. и фактор Отпадъци, регулират се правата, задълженията и отговорностите на физическите и юридически лица и други организации, както и финансирането на дейностите по опазване на околната среда на територията на общината.

✓ Наредба за управление на отпадъците на територията на община Свищов, приета с Решение № 372/17.12.2020 г., протокол № 21, посл. доп. и изменена с Решение № 515/24.06.2021 г., протокол № 30.

Урежда екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Свищов като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Обхваща всички видове отпадъци (битови, строителни, биоотпадъци и т.н.). Въвежда забрани за дейности, водещи до увреждане на компонентите на околната среда.

Отговорен за прилагането ѝ е кмета на общината, който може да упълномощава със своя Заповед длъжностни лица от общинската администрация за изпълнение правата и задълженията му по тази Наредба. Това са кметовете на населените места и служителите от звено Екология към Дирекция УТРЕ.

Други наредби, имащи пряко отношение към проблемите на околната среда, са:

✓ Наредба № 1 за обществения ред, опазване на общинските и други имоти за общо ползване и организацията на движението на територията на община Свищов, променена с Решение № 171/04.04.2020 г. на Административен съд - гр. Велико Търново, влязло в сила на 29.04.2020 г.

Наредба за управление на горските територии на община Свищов – приета с Решение № 577/26.06.2013 г.

Основни изводи и препоръки

✓ Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство, прието до 2017 г.

✓ Националната правна рамка е построена в цялост и като логична конструкция и архитектура, която може да бъде допълвана и променяна съобразно новото европейско законодателство. Приети са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци.

✓ Наредбите, касаещи опазване на околната среда и управление на отпадъците на територията на община Свищов са актуализирани с Решения №№ 552 и 5515 от 2021 г. на ОбС-Свищов. Действащите нормативни актове на територията на община Свищов са съобразени с последните промени в Закона за управление на отпадъците и ЗМДТ.

✓ Всички нормативни актове, приети от ОбС-Свищов, са обществено достъпни чрез официалната интернет страница на община Свищов.
✓ сключените договори за изпълнение на задълженията на кмета на общината по чл.19 от ЗУО са актуални.

1.3. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА МЕСТНО НИВО

Анализът на приетото национално законодателството по управление на отпадъците в НПУО 2021-2018 г. показва, че са въведени всички европейски норми, приети на ниво ЕС до 2018 г. В законодателството са регламентирани специфични национални инструменти, които да подпомогнат процеса на прилагане на ключовите изисквания на европейското законодателство:

✓ за съобразяване с йерархията на управление на отпадъците;
✓ за третиране на отпадъците в съоръжения и инсталации, отговарящи на европейските технически изисквания за опазване на околната среда;
✓ за постигане на целите за рециклиране, подготовка за повторна употреба и оползотворяване на определени потоци отпадъци;
✓ за намаляване на вредното въздействие на отпадъците, особено опасните отпадъци, върху околната среда.

По-конкретно националните инструменти с най-ефективно въздействие за постигане на ключовите количествени цели и изисквания за екологосъобразно управление на отпадъците на местно ниво, регламентирани в ЗУО и подзаконовите нормативни актове, са:

✓ отчисленията за депониране на битови и строителни отпадъци, които се заплащат за всеки тон депонирани отпадъци и натрупаните суми, от които общините могат да ползват за развитие на модерни системи за управление на общинските отпадъци;
✓ отчисленията за закриване на депата за отпадъци, въведени с цел собствениците на съоръжения за депониране на отпадъци да акумулират средства за тяхното екологосъобразно третиране след запълването им, в т.ч. за битови отпадъци;
✓ схемите за „разширена отговорност на производителя“, прилагани за шест специфични потока масово разпространени отпадъци, включително разрешителните издавани на организациите за оползотворяване на тези потоци отпадъци, програмите, които трябва да разработват и одитите за изпълнението им, както и разрешителните, които се издават за дейността им от МОСВ и контрола за спазване на условията в тях;
✓ подпомагане финансирането на проекти на общините за съоръжения, инсталации и дейности за подобряване управлението на отпадъците от: държавния бюджет; националния екологичен фонд ПУДООС; националните (оперативни) програми, съфинансирани от ЕСИФ и държавния бюджет; Националния доверителен екофонд;
✓ плановите и извънредните инспекции от общинските органи за спазване на изискванията на ЗУО и наредбите към него, съответно - на общинските наредби за

отпадъците и глобите и санкциите, налагани от контролните органи при неспазване на законодателството.

В резултат на приетото законодателство в сектор „Отпадъци“ и на прилагането на национални инструменти ефективно въздействие за постигане на ключовите количествени цели и изисквания за екологосъобразно управление на отпадъците за десетгодишния период 2008-2019 г., се постигнаха добри резултати и значими успехи в разглежданата област и на местно ниво.

През 2006 г. е изградена и въведена в експлоатация „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“, която включва:

✓ Депо за неопасни отпадъци с обща площ за депониране е 51 199 кв.м, с обем 508 875 куб. м. и общ капацитет 407 100 тона/за 20 години.

✓ Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци - за ръчно и механично сепариране, която е с проектен капацитет 29 159 тона/год. и 121,5 тона/ден/24 часа при 240 раб. дни в годината.

✓ Инсталация за компостиране - с проектен капацитет: 57,84 тона/ден/24 часа или 13 882 тона/год. при 240 дни в годината, която е предназначена за първично третиране на зелени отпадъци (от порядъка на 5 879 т/год. по проектни данни), с цел производството на компост за собствени нужди на общините от Регион Левски (Никопол) и за третиране на биоразградими отпадъци, получени от инсталацията за сепариране (в прогнозни количества от 8 003 т/год.), с цел производства на стабилизирана органична фракция, с приложение на място в РСУОРЛН за собствени нужди, като алтернативен заместител на земните маси, използвани при технологичното запръстяване на депонирани неопасни отпадъци в Клетка 1.

✓ Шредерна инсталация - предназначена за раздробяване (шредиране) на отпадъците постъпващи на площадката за компостиране, с проектен капацитет: 5 879 т/год. зелени отпадъци и отделно на 192 т/год. едрогабаритни отпадъци (получени от инсталацията за сепариране на смесени битови отпадъци), т.е. с общ капацитет – 6071 т/год. или 25,30 т/ден/24часа при 240 дни в годината.

✓ Балираща инсталация (преса) - разположена в сградата на комбинираната инсталация за сепариране, след сепариращата инсталация, съобразено с технологичния поток на отпадъците. Пресата е с капацитет: 3 282 т/год. или 13,68 т/ден/24 часа при 240 дни в годината. Тя е предназначена за пресоване и балиране на рециклируеми материали, като: смесена хартия, картон, пластмасово фолио, PET бутилки и други пластмаси.

Значителни подобрения за разглеждания период се наблюдават в йерархията на управление на битовите отпадъци:

✓ Количествата на директно депонираните битови отпадъци за периода намаляват;
✓ Депонираните битови отпадъци на жител намаляват;
✓ Положителна е и тенденцията относно образуваните битови отпадъци на жител;

✓ Относителния дял на рециклираните битови отпадъци нараства за разглеждания период;
✓ За текущия програмен период 2021-2028 г. се очаква нарастване на количествата на рециклираните строителни отпадъци на територията на общината;
✓ Положителна е и тенденцията на намаляване на количествата генерирани производствени отпадъци на единица БВП;
✓ През 2018 г. са изпълнени целите за рециклиране на битовите отпадъци от общината.

Необходимо е усилията в периода 2021-2028 г. да се насочат към:

✓ подобряване ефективността на системите за събиране на смесените битови отпадъци и въвеждането на системи за заплащане на такса за битови отпадъци на принципа на количеството изхвърлени отпадъци;
✓ подобряване на ефективността на работата на инсталациите за предварително третиране на смесените битови отпадъци, компостиране и анаеробно разграждане; въвеждане и подобряване на моделите за разделно събиране на зелените отпадъци от обществени пространства (което е задължително, съгласно нормативната уредба и не може да се организира по схема за РОП);
✓ разделното събиране на строителните отпадъци от малки ремонтни дейности от домакинствата; от едрогабаритни отпадъци от домакинствата; опасни отпадъци от бита.

1.4. АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНОТО СДРУЖЕНИЕ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на анализа е участието на общината в РСУО-Левски/Никопол. Анализът отговаря на следните въпроси:

✓ Участва ли активно общината в работата на РСУО;
✓ Взети ли са важни за общината решения за управление на отпадъците от РСУО;
✓ Необходими ли са подобрения в работата и решенията на РСУО в интерес на общината.

Информационно осигуряване на анализа

За извършване на конкретния анализ са използвани следните информационни източници

✓ Данните от анализите от НПУО 2021-2028 г.;
✓ Решения, одобрени от РСУО-Левски/Никопол;

Анализ на дейността на РСУО-Левски/Никопол

Община Свищов е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Левски/Никопол, в което се включват **общините Левски, Белене, Никопол, Павликени и Свищов, и което управлява Регионалната система за управление на отпадъците, регион Левски/Никопол – с. Санадиново, община Никопол**.

Картата по-долу представя визуализация на географското положение на общините-участници в регионалното депо.

Карта № 1. Общини-участници в РСУО – регион Левски/Никопол[5]

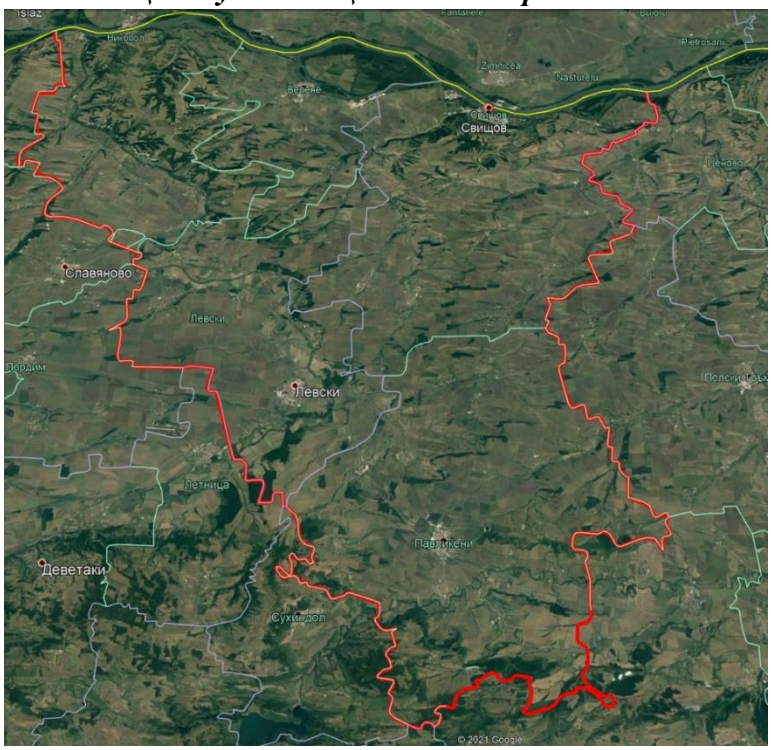

За последния програмен период 2014-2020 г. не са настъпвали промени в състава и ръководството на РСУО-Левски/Никопол.

За периода 2016-2020 г. са проведени 12 общи събрания на РСУО-Левски/Никопол. По-важни решения, които са гласувани и приети за разглеждания период, са:

✓ През 2016 година:

- регулирани са реда и начина на събиране и разпределение на дължимата цена от общините за заплащане на услугите по стопанисване и експлоатация на въведената в експлоатация „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“;

- взето е решение за собствеността на Регионалната система;

- взето е решение за закупуване на специализиран автомобил за почистване за нуждите на дейност „Чистота“ на територията на община Свищов.

✓ През 2017 година:

- взето е решение за закупуване на специален автомобил „мобилна претоварна станция“ за нуждите на дейност „Чистота“ на територията на община Свищов;
- приема се изпълнението на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО да е на регионален принцип според дяловото разпределение на база всяка община за съответната година;

[5] *Източник: google Earth*

- взето е решение от 18 април 2017 г. всички общини, членове на сдружението, да въведат разделно събиране на биоотпадъците;
- Решение за закупуване на мобилен био шредер за дървесни отпадъци и специализиран автомобил за сметосъбиране и сметоизвозване за нуждите на община Свищов.

✓ През 2020 година:

- Взето е решение за закупуване на товарен автомобил за извозване на зелена маса за нуждите на община Свищов;
- Взето е решение за закупуването на транспортно-подемна техника (специализиран мобилен шредер за първично претрошаване на едрогабаритни отпадъци), обезпечаващи функционирането на общинските системи за управление на отпадъците на стойност 384 000 лв. (Триста осемдесет и четири хиляди лева) без ДДС, и на съдове за разделно събиране на отпадъците – контейнери за строителни отпадъци (извън задълженията на организациите по оползотворяване на масово разпространени отпадъци) – 20 230,00 лв. (двадесет хиляди двеста и тридесет лева) за нуждите на община Свищов.

Община Свищов е активен участник в дейността на РСУО-Левски/Никопол.

Основни изводи и препоръки

✓ За последния програмен период 2014-2020 г. не са настъпвали промени в състава и ръководството на РСУО-Левски/Никопол;

✓ В изпълнение на приетата ОПУО за периода 2014-2020 г. е осигурена необходимата техническа инфраструктура, свързана с намаляване на количествата депонирани отпадъци;

✓ За 2018 г. всички общини, членове на РСУО-Левски/Никопол, са изпълнили задълженията си съгласно чл. 12, ал. 4 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци.

✓ Община Свищов е активен участник в дейността на РСУО.

1.5. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ, В Т.Ч. ПРИЛАГАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ ФУНКЦИИ СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И МЕСТНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Анализът дава отговор на следните основни въпроси:

✓ Изпълняват ли се в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета в сферата на управление на отпадъците съгласно нормативните актове; кои звена в административната структура на общината имат функции в областта на отпадъците и съответстват ли техните функции на правомощията на кмета на общината; ясно ли са разграничени функциите между отделните звена?

✓ Какво е състоянието на човешките ресурси, натоварени с функции за отпадъци, и на тяхната техническа и информационна обезпеченост?

✓ Кои са основните препоръки за оптимизиране на функциите и организационното структуриране на администрацията с цел подобряване на капацитета?

За осигуряване на необходимата информация за анализа са използвани следните методи:

✓ проучване на ведомствени и национални нормативни документи, регламентиращи правомощията и функциите за управлението на отпадъците;
✓ проучване на отчетни документи и статистически данни за дейностите по отпадъци и за персонала, ангажиран с функции за управление на отпадъците.

Общински съвет

Законодателният орган на местното самоуправление, който определя политиката на община Свищов за развитието ѝ, в т.ч. и по проблемите на околната среда, е общинския съвет.

В *Правилника за организацията и дейността на Общински съвет са определени* основните дейности, функциите, правата, задълженията и отговорностите, органите за управление, организацията за тяхната работа и взаимодействието им с общинската администрация.

Съгласно чл. 23. (1) от този правилник „Работните органи на Общинския съвет са постоянни и временни комисии от общински съветници и смесени съвети и комисии с председатели от Общинския съвет“. По въпроси, свързани с околната среда, е създадена и функционира **Постоянна комисия по земеделие, гори, околна среда и води.**

Общинският съвет приема общинската програма за околна среда, както и всички други програми, свързани с компонентите и факторите на околната среда и контролира изпълнението им (чл. 79, ал. 4 от ЗООС).

Общинска администрация

Общинската администрация е изпълнителен орган на местното самоуправление и се представлява от кмета на общината. Функциите на кмета на общината по отношение на околната среда са подробно разписани в чл. 15 от ЗООС.

Кметът на общината е компетентния орган, отговарящ за разработването, в т.ч. актуализирането на ПУО, като ежегодно внася в общинския съвет отчет за изпълнението на програмата, а при необходимост - и предложения за нейното допълване и актуализиране.

Отчетът се представя за информация и в РИОСВ – Велико Търново. До настоящия момент община Свищов стриктно спазва тези свои законови задължения.

От съществено значение за постоянното подобряване на социално-икономическата среда и устойчивото развитие в общината е ефикасното и ефективно управление на процесите и ресурсите, в т.ч. по околна среда.

Община Свищов разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на своите отговорности. Структурата на Общината отговаря на функционалните направления, по които осъществява своята дейност. Дели се на седем дирекции, като всяка една от тях съдържа съответните отдели и звена.

Околната среда е структурирана в Дирекция „Устройство на територията, регулация и екология“, отдел „Устройство на територията, регулация и екология“.

Функциите на дирекцията са по поддържане на общинската инфраструктура, териториите за обществено ползване и околната среда, в т.ч. подготовка и изпълнение на инвестиционни програми и проекти с бюджетно и външно финансиране от европейски, международни и национални фондове и програми, както и управление на дейностите по поддържане и опазване на околната среда.

Дирекцията е подчинена на Заместник-кмет „Управление на европейски проекти и образование и устройство на територията“.

С проблемите на околната среда са натоварени двама експерти.

Експертите притежават необходимия ценз и професионален опит, но броят им е недостатъчен за големите отговорности в общината по отношение на околната среда. **Необходимо е този ресор да се разшири с експерти и развие до ниво самостоятелен отдел към специализираната администрация.**

За придобиване на административен, технически и финансов опит на общинската администрация голям принос има и реализацията на редица проекти за периода 2014-2020 г., насочени към повишаване на квалификацията на общинска администрация.

Постоянното повишаване на капацитета на администрацията е гаранция не само за добро управление на проблемите, свързани с околната среда и човешкото здраве, но и за увеличаване на проектите, финансирани със средства на ЕС.

Изводи и препоръки

✓ Нормативните актове (законови и подзаконови) в областта на управлението на отпадъците (в т.ч. изготвяне на план-сметки за такса битови отпадъци; процеси за проектиране и изпълнение на СМР по изграждане на инсталации и съоръжения за третиране на отпадъци; управление на проекти, финансирани със средства от структурните фондове на ЕС и др.) са многобройни и изискващи специфични компетентности на служителите на всяка администрация;

✓ За подобряване капацитета на общинските служители е необходимо същите да участват в обучителни програми. Отчитайки големите предизвикателства пред местните власти относно целите за рециклиране на битовите отпадъци и за оползотворяване на биоразградимите отпадъци, са необходими целенасочени и практически обучения, особено по прилагане на *Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци*, за която общините нямат практически опит;

✓ Кметът на Община Свищов изпълнява в пълен обхват правомощията и отговорностите в сферата на управлението на отпадъците съгласно нормативните актове;

✓ Служителите на отдел „Устройство на територията, регулация и екология“ към дирекция „Устройство на територията, регулация и екология“ имат делегирани с

длъжностни характеристики функции в областта на отпадъците. Задълженията, вменени чрез длъжностните характеристики на служителите от отдела кореспондират с отговорностите/задълженията на кмета на общината по прилагане на законовите разпоредби;

✓ Квалификацията на всички служители на отдел „Устройство на територията, регулация и екология“ отговаря на заеманата от тях длъжност;

✓ Техническият капацитет на Община Свищов при изпълнението на нейните функции е на много добро ниво. Служителите на Община Свищов са обезпечени с необходимото офис и техническо оборудване (компютри, принтери, скенери, телефони, автомобил) за изпълнение на ежедневната им дейност, в т.ч. контролните им функции;

✓ Създаден е капацитет и е натрупан значителен опит при подготовка и изпълнение на проекти с финансиране на структурните фондове на ЕС и др. източници, в т.ч. в областта на управлението на отпадъците;

✓ Необходимо е да бъдат проведени обучения на служителите, на които са възложени дейности по управление на отпадъците, в т.ч. изготвяне и отчитане на план-сметките в контекста на динамично променящото се законодателство;

✓ Предвид демографска криза в региона – намаляване и застаряване на населението и миграция на младите хора към големите областни центрове – да се предвидят стимули и мотивация за запазване на работното място на служителите в общинската администрация – обучения, възможност за кариерно развитие и адекватно заплащане;

✓ Да се подобри материално-техническа и информационна обезпеченост на служителите, които са пряко ангажирани с управлението на отпадъците, в т.ч. изготвянето и отчитането на план-сметките, служители, осъществяващи контролна дейност и др.

1.6. АНАЛИЗ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И ОСЪЩЕСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

✓ На територията на община Свищов липсват депа, които не са рекултивирани;
✓ Необходимо е да бъде изготвен общински регистър на депата с отпадъци, в т.ч. закрити и рекултивирани.

1.7. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ВЪВЕДЕНИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРИНЦИПА НА „ОТГОВОРНОСТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЯ“ И „ЗАМЪРСИТЕЛЯТ ПЛАЩА“

Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

✓ Прилага ли се принципа „Замърсителят плаща“, който е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл. 191) и за кои отпадъчни потоци?
✓ Прилага ли се принципа „Разширена отговорност на производителя“?

Източници на информационно обезпечаване на анализа

✓ Правилници, наредби, решения, одобрени от общински съвет и заповеди на кмета на общината;
✓ Интернет страница на общината, на която е налична информация за задълженията по сключените договори за площадки за предаване на МРО и др.
✓ Договори за оползотворяване на МРО, с които общината има сключени договори за сътрудничество (опаковки, ИУЕЕО, ИУМПС, НУБА, ИУГ, отработени масла).

Същност на принципите „Замърсителят плаща“ и „Разширена отговорност на производителя“

Рамковата директива за отпадъците (Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. относно отпадъците и за отмяна на определени директиви) (изменена с Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците), съответно ЗУО, оперират както с принципа „Замърсителят плаща“, така и с принципа за „Разширена отговорност на производителя“, които взаимно се допълват.

Принципът „Замърсителят плаща“ е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл. 191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

✓ причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
✓ причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
✓ разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
✓ разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът „Разширена отговорност на производителя“ (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително финансирането, за:

✓ предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;

✓ проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, са технически издръжливи, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
✓ развиване на пазари за повторната употреба и рециклиране на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

(1) изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;

(2) осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

Схеми за управление на отпадъците

В град Свищов работи инсталация за предварително третиране на отпадъци от опаковки чрез сепариране, оперирана от „Еко Феникс“ ЕООД. Тя сепарира разделно събрани отпадъци от опаковки от територията на община Свищов. За 2019 г. са отчетени общо подготвени за рециклиране:

✓ 17,720 тона отпадъци от хартия;

✓ 11,720 тона пластмасови отпадъци;

✓ 0,240 тона метални отпадъци;

✓ 7,540 тона стъклени отпадъци.

Общото количество събрани отпадъци от изградената система за разделно събиране на отпадъци от опаковки за 2019 г. е 49,460 тона. От общо събраните отпадъци 75,25% (37,220 тона) са отделени като рециклируема суровина, а едва 24,75% са насочени като смесен отпадък към Регионално депо.

В община Свищов е въведена система за разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) след сключване на договор с дружество, притежаващо документ за дейности с отпадъци, съгласно изискванията на ЗУО - „Еко Феникс“ ЕООД. На територията на общината са поставени съдове за събиране на НУБА в административни сгради, кметства, детски градини, училища.

Разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), в т.ч. луминисцентни лампи и други лампи, съдържащи живак, се извършва на територията на община Свищов съгласно сключен договор с „Еко Феникс“ ЕООД, като отпадъците, генерирани от населението на общината, се приемат на специализирана площадка, за която има издаден документ съгласно чл. 35 от Закона за управление на отпадъците от директора на РИОСВ - Велико Търново.
Информация за сключените договори и площадките за приемане на МРО е налична на официалната интернет страница на община Свищов.

Основни изводи и препоръки

✓ В България, в т.ч. и на територията на община Свищов се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги; разширена отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.
✓ Схемата за отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги се прилага за производствени отпадъци, вкл. производствени опасни отпадъци, болнични отпадъци, ПСБ/ПСТ, утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци, се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи МРО) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса битови отпадъци, с приходите от която се финансира функционирането на схемата. Понастоящем размерът на таксата се определя като промил от данъчната оценка/отчетната стойност на имотите на гражданите, фирмите и институциите, което води до неспазване на принципа „замърсителят плаща“. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса за битови отпадъци. След няколко отлагания, към настоящия момент за стартова година на новия механизъм за определяне на такса битови отпадъци е приета 1.01.2022 г.

1.8. АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА И ТЕХНИЧЕСКИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците е ключов анализ. Той се стреми да отговори на следните въпроси:

✓ Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти?
✓ Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти?
✓ Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, в т.ч. по потоци отпадъци?
✓ Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия?

Предмет на анализа е инфраструктурата за управление на битовите отпадъци и на утайките от ГПСОВ, тъй като управлението на тези потоци отпадъци са от компетенциите на Община Свищов. В анализа е включена и инфраструктурата за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване (ОСР), тъй като управлението макар и на малка част от този поток отпадъци – от ремонтна дейност на домакинствата - е също от компетенциите на общината, а от друга страна, общината като възложител на строителни дейности и на дейности по разрушаване на сгради е също генератор на ОСР.

ИНСТАЛАЦИИ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

През 2016 г. е изградена и въведена в експлоатация „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“, която включва:

✓ Депо за неопасни отпадъци с обща площ за депониране е 51 199 кв.м., с обем 508 875 куб.м. и общ капацитет 407 100 тона/за 20 години;

✓ Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци - за ръчно и механично сепариране, която е с проектен капацитет 29 159 тона/год. и 121,5 тона/ден/24 часа при 240 раб. дни в годината;

✓ Инсталация за компостиране - с проектен капацитет: 57,84 тона/ден/24 часа или 13 882 тона/год. при 240 дни в годината, която е предназначена за първично третиране на зелени отпадъци (от порядъка на 5 879 т/год. по проектни данни), с цел производството на компост за собствени нужди на общините от Регион Левски (Никопол) и за третиране на биоразградими отпадъци получени от инсталацията за сепариране (в прогнозни количества от 8 003 т/год.), с цел производства на стабилизирана органична фракция, с приложение на място в РСУОРЛН за собствени нужди, като алтернативен заместител на земните маси, използвани при технологичното запръстяване на депонирани неопасни отпадъци в Клетка 1;

✓ Шредерна инсталация - предназначена за раздробяване (шредиране) на отпадъците, постъпващи на площадката за компостиране, с проектен капацитет: 5 879 т/год. зелени отпадъци и отделно на 192 т/год. едрогабаритни отпадъци (получени от инсталацията за

сепариране на смесени битови отпадъци), т.е. с общ капацитет – 6071 т/год. или 25,30 т/ден/24часа при 240 дни в годината;

✓ Балираща инсталация (преса) - разположена в сградата на комбинираната инсталация за сепариране, след сепарираща инсталация, съобразено с технологичния поток на отпадъците. Пресата е с капацитет: 3 282 т/год. или 13,68 т/ден/24 часа при 240 дни в годината. Тя е предназначена за пресоване и балиране на рециклируеми материали, като: смесена хартия, картон, пластмасово фолио, PET бутилки и други пластмаси.

Анализът на представената информация показва, че в РСУО-Левски/Никопол функционира една инсталация за сепариране/предварително третиране и оползотворяване на битови отпадъци, в т.ч. инсталация за оползотворяване на биоотпадъци.

В РСУО-Левски/Никопол изградената сепарираща инсталация не извършва стабилизиране на фракцията (0-50 мм), съдържаща основно инертна и биологична компонента и отделена под формата на подситова фракция. Към настоящия момент, подситовата фракция в тази инсталации не се третира, а директно се насочва за депониране. Принципът на сепариране обхваща извличане на рециклируемите фракции от смесено събрания битови отпадъци – хартия, пластмаса, метал, стъкло. Фракцията с размери по-малко от 50 мм, която включва голям процент биоразградими отпадъци (хранителни отпадъци и растителни отпадъци, хартия) и инертни отпадъци, подлежи на стабилизиране. Със стабилизирането на биологичната фракция, отделена при сепарирането, се намалява обема на депонирания отпадък, намалява се риска за околната среда, намаляват се отрицателните последици от депонирането на биоразградими отпадъци – минимизира се образуването на инфилтрат и газове, миризми и др.

След биостабилизация произведената стабилизирана фракция се използва за поддръжка на рекултивирани депа и минни разкривки и ландшафтни дейности, при строителство на пътища. В случая количеството отпадък за депониране се намалява и целите, определени в чл. 31, ал. 1 от ЗУО, са по-лесно постижими. На база на експертен опит, можем да определим подситовата фракция, подлежаща на стабилизиране, като 25 до 30% от входящия смесен отпадък.

Съоръженията за сепариране на смесени битови отпадъци могат да се окомплектоват с втори модул – инсталация за стабилизиране на подситова био фракция, за да се способства постигането на целите по чл. 31 ал. 1 от ЗУО, както и постигането на следните цели, поставени от европейското законодателство:

Съгласно ДИРЕКТИВА (ЕС) 2018/851 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците

Чл. 11, параграф 2

в) до 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци следва да се увеличат най-малко до 55% от теглото;

г) до 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци следва да се увеличат най-малко до 60% от теглото;

д) до 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци следва да се увеличат най-малко до 65% от теглото.

Съгласно ДИРЕКТИВА (ЕС) 2018/850 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 30 май 2018 г. за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци, Чл. 5 се изменя, както следва (добавят се следните параграфи):

5. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да осигурят до 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да бъде намалено до 10% или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Съгласно НАРЕДБА ЗА РАЗДЕЛНО СЪБИРАНЕ НА БИООТПАДЪЦИ И ТРЕТИРАНЕ НА БИОРАЗГРАДИМИТЕ ОТПАДЪЦИ

Чл. 13 (4) За 2020 г. разрешените за депониране биоразградими отпадъци в съответния регион са 109 кг/жител, като е задължително разделно събиране на биоотпадъци от 2023 г., а именно - биоразградими отпадъци от парковете и градините, хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти, както и подобни отпадъци от предприятията на хранително-вкусовата промишленост.

Анализът на възможностите за стабилизиране на подситовата фракция в регионалните системи, в които не се прилага стабилизиране, показва, че, в случай че бъдат изградени подобни системи, годишно ще бъде предотвратено депонирането на около 100 000 тона отпадък. Това, освен преките ползи по заложените в ЗУО цели, ще има и косвени ползи като:

1. Удължаване на „експлоатационния“ живот на съоръженията за обезвреждане на отпадъци;

2. Намаляване на опасните за околната среда свойства на отпадъците;

3. Намаляване на емисиите от парникообразуващи газове;

4. Определяне на по-ниски такси за населението за третиране на битовите отпадъци;

5. Намаляване на образуването на инфилтрат в депата и респективно намаляване на експлоатационните разходи и минимизиране на рисковете за околната среда.

ПРЕТОВАРНИ СТАНЦИИ

Към момента на територията на община Свищов има изградена една претоварна станция, като част от Регионалната система.

ДЕПА ЗА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

С цел осигуряване на основната инфраструктура за третиране на отпадъците, страната е разделена на региони за управление на отпадъците.

Община Свищов е включена в регион Левски (Никопол). Общината е член на РСУО-Левски/Никопол, като оператор на Регионалното депо е община Никопол съгласно издадено комплексно разрешително № КР-500-Н0/2014 г., актуализирано с Решение № КР-500/2020 г.

Общата площ на площадката за депониране е 51 199 кв.м., с обем 508 875 куб.м. и общ капацитет 407 100 тона/20 години. Общият експлоатационен период на трите клетки за депониране по проектни данни е 20 години.

ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ОТПАДЪЦИ ОТ СТРОИТЕЛСТВО И РАЗРУШАВАНЕ

Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци. Площадката е разположена в гр. Свищов, местност Манастирски трап, ПИ с идентификатор 65766.706.32 с обща площ от 25 802 кв. м. Оператор на площадката е „Център за управление на отпадъците“ ЕООД. Операторът има издаден регистрационен документ за дейности за третиране на отпадъци № 04-РД-00000462-02/12.04.2021 г.

ИНСТАЛАЦИИ И СЪОРЪЖЕНИЯ ЗА ТРЕТИРАНЕ НА УТАЙКИТЕ ОТ ГПСОВ

На територията на общината е построена нова общинска станция за пречистване на отпадъчните канализационни води. Тя е стартирала експлоатацията си през 2015 г. Разработен е План за управление на утайките на ПСОВ Свищов. През 2017 г. е отчетено образуването на 85,00 тона утайки.

Характерът на производствата в град Свищов не предполага заустването на опасни вещества в канализационни води и включването им в състава на утайките. Това е възможно само при аварийни ситуации – природни бедствия или производствени аварии, при които се изпускат замърсени води в канализационната мрежа, които се управляват чрез изготвения авариен план за експлоатация на ПСОВ. Заключението е, че се очаква генерирането на неопасни утайки, които могат да бъдат оползотворени за рекултивация и/или използвани в земеделието и горското стопанство.

Основни изводи и препоръки

✓ Към 2020 г. е изградено и функционира депо за неопасни отпадъци към „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“.

✓ Към разглеждания период за регион Левски/Никопол са изградени и се експлоатират към „Регионална система за управление на отпадъците в регион Левски (Никопол)“:

- Инсталация за сепариране на неопасни битови отпадъци;
- Инсталация за компостиране;
- Шредерна инсталация;
- Балираща инсталация.

✓ Регион Левски разполага със съоръжения в експлоатация, които покриват дейностите по депониране, сепариране/предварително третиране и оползотворяване на биоотпадъци;

✓ Считано от 12 април 2021 г. на територията на общината функционира площадка за събиране, предварително третиране и рециклиране на строителни отпадъци;
✓ На територията на община Свищов е изградена претоварна станция за твърди битови отпадъци;
✓ Към 2018 г. община Свищов изпълнява заложените цели по чл. 31, ал. 1 от ЗУО;
✓ Община Свищов е добре обезпечена със съдове за смесени битови отпадъци. В по-големите населени места са разположени и съдовете за разделно събиране на отпадъци;
✓ С цел спазване изискванията на чл. 21, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците, членовете на РСУО Левски/Никопол трябва своевременно да предприемат действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията.

1.9. АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на анализа са приложените мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците на територията на община Свищов.

Извършването на анализа отговаря на следните въпроси:

✓ Има ли установени практики по предотвратяване на отпадъците в общината?
✓ Има ли планирани и приложени административни мерки, които са стимул за физическите и юридическите лица да прилагат предотвратяване на отпадъците?

Информационно обезпечаване на анализа

✓ информация за проекти на местно ниво, насочени към предотвратяване на отпадъците;
✓ преглед на нормативните актове на местно ниво, с цел установяване на наличието на подходящи условия, стимулиращи прилагане на предотвратяването на отпадъците.

Приложени мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците

Мерки и проекти по предотвратяване на отпадъците са сравнително нови за общините. Съгласно предходният програмен документ – ОПУО 2014-2020 г. са набелязани следните мерки за изпълнение:

✓ *За намаляване на генерираното количество производствени отпадъци - създаването на информационна база - регистър на действащите и планираните на територията на общината производствени и търговски дейности и въвеждането на задължение за годишно отчитане на генерираните от тях отпадъци. За общинската администрация остава анализа на количествената тенденция и съвместна работа с предприятията за намаляване на генерацията им.*
✓ *За отпадъците от населението, разумната алтернатива е създаването съвместно със социалните организации на програми за създаване на мрежи за разпределяне на*

дрехи и пособия за повторна употреба от социално слабите жители на общината. Приемането им би могло да се организира на общинска площадка за разделно приемане на отпадъци от населението с център за подготовката им за повторна употреба.

Набелязаните мерки не са изпълнени поради следните причини:

✓ липса на нормативни основания за изискване на информация от страна на общината относно количествата генерирани отпадъци на нейна територията. Съгласно ЗУО и подзаконовите нормативни актове не са вменени подобни правомощия на кмета, в т.ч. и на общинска администрация, което възпрепятства регулирането на тези правомощия и на местно ниво;

✓ не е проявено желание от страна на социалните организации за създаване на мрежи за разпределяне на дрехи и пособия за повторна употреба.

Добра практика от България по предотвратяване образуването на отпадъците, вкл. на хранителни отпадъци, е следната: Администрацията на община Бургас разработва „План за ограничаване употребата на пластмасови продукти за еднократна употреба“. Целта е да се направят обстойно обследване за използваните в общинската администрация, общинския съвет, общинските предприятия и общинските търговски дружества пластмасови продукти за еднократна употреба, да се направят технически и финансово-икономически анализи за ограничаване и премахване използването на пластмасови продукти за еднократна употреба и да се изготви план с мерки, които да се приложат в организации под контрола на община Бургас за предотвратяване образуването на пластмасови отпадъци. Решението на Общинския съвет е взето по предложение на общински съветници от Общински съвет Бургас през месец ноември 2018 г. и е със следното съдържание: „Възлага на администрацията на Община Бургас да изготви план за ограничаване употребата на пластмасови продукти за еднократна употреба в сградите и помещенията, в които се извършват дейности на Общински съвет – Бургас и Общинска администрация – Бургас, общинските предприятия и търговски дружества с общинско участие.“

Практиката е приложима и за територията на община Свищов.

Изводи и препоръки:

✓ Намаляването на използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса е широко застъпена практика в България и нейното прилагане трябва да продължи, а обхватът ѝ да се разшири. Особено силен ефект би имало, ако тази мярка се прилага масово в детските градини и училищата.

✓ Продажбата на стоки в насипно състояние или в контейнери/буркани/кутии за многократна употреба, напр. стъклени, е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители.

✓ Необходими са действия в посока повишаване капацитета на общинска администрация по отношение на нормативните изисквания, процесите и практиките по предотвратяване образуването на отпадъци.

✓ Необходимо е повишаване на информираността на населението за ползите от предотвратяване на образуването на отпадъците чрез разпространяване на интересна, полезна и достъпна информация.
✓ Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

1.10. АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ И ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ДЕЙСТВИЕТО ИМ

Такса за битови отпадъци е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем, обаче, тя се определя като промил върху данъчната/отчетната стойност на имотите и не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. Анализът и оценката показват, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е. такса битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Поради липсата на информационна осигуреност и капацитет от страна на общините да въведат новите промени, стартовата дата на новите изисквания беше отлагана няколко пъти. В Държавен вестник, бр. № 14/17.02.2021 г. се обнародваха промени в Закона за местните данъци и такси, съгласно които новите основи за изчисляване на таксата ще се прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.

✓ Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет.
✓ Размерът на отчисленията по чл. 64 на 1 тон отпадък нараства с всяка изминала година. Анализът на данните за постъпленията от отчисленията показва доказаната ефективност на този инструмент.

1.11. АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ПОТОЦИ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ С ОТПАДЪЦИТЕ

✓ Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда (като този дял непрекъснато нараства) и изпреварват всички останали сектори на околната среда.
✓ Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците, са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините).

✓ Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства и постъпления от такса за битови отпадъци.
✓ Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване.
✓ Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на държавен бюджет, собствени средства на общината и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от ДБ).
✓ ОПОС (ПОС) е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци.

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3 ПРОГНОЗИ

Основа за изготвяне на прогнозните са изготвените анализи за съществуващото положение на дейностите по отпадъци в община Свищов и получените базови данни.

Прогноза за населението

Националният статистически институт е публикувал на сайта си прогнози за броя на населението в област Велико Търново. Отчитайки, че населението в община Свищов към 2020 г. е 14,3% от цялото население на областта, то следва прогнозните темпове за областта да са релевантни за община Свищов.

Таблица № 9. Прогнози на НСИ за област Велико Търново (при хипотеза за конвергентност)

Прогноза население област Велико Търново	2020	2025	2030
Общо население	233 143	222 275	211 173
Мъже	112 849	107 780	102 700
Жени	120 294	114 495	108 473

Източник: НСИ

Прогнозата за населението на област Велико Търново е негативна. Очаква се населението в областта да намалее с 9,4% до 2030 г.

Таблица № 10. Демографска прогноза за населението в община Свищов (при хипотеза за конвергентност)

Прогноза население Община Свищов	2020[6]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Общо население	33 321	32 922	32 522	32 124	31 755	31 703	31 354	30 955

Източник: Собствени изчисления

Норма на натрупване (НН)

Нормата на натрупване на населените места от община Свищов за последните пет години (2015-2020 г. включтелно) варира в границите от 204 кг/жител/година (през 2018 г.) до 424 кг/ж/година (през 2020 г.).

Видно от горните данни е, че нормата на натрупване за населените места от община Свищов към 2020 г. е съпоставима със средната такава за населени места с аналогично население – 421 кг/ж/година.

Средното натрупване на битови отпадъци на глава от населението, като функция на икономическото развитие, ще се развива към средно количество на образуваните отпадъци, което се наблюдава днес в Европа. Тяхното нарастване не е линейно, а е по-ускорено в началото и по-забавено в края. Благодарение на техническия напредък и съзнателността на обществото, се очаква средната норма на натрупване да спре да нараства в даден бъдещ момент. Извършените проучвания в България показват, че

[6] *По данни на НСИ*

ръстът на образуването на отпадъци е по-бавен от този на брутния вътрешен продукт (БВП) и доходите. Предполага се, че ръстът на образуването на отпадъците ще намалява слабо, но постоянно на годишното нарастване (ръстът на образуването на отпадъци намалява приблизително от 30% на 10% от ръста на доходите за прогнозния период). С увеличаването на количеството отпадъци се приема, че в определен момент нормата на натрупване ще остане относително постоянна, но това се очаква да бъде за годините след 2030 г.

Общите тенденции за развитието на НН за различните фракции са:

- ✓ значително повишаване на количествата на хартията и картона;
- ✓ по-слабо повишаване на хранителните и градинските отпадъци, както и на пластмасите;
- ✓ няма повишаване на НН за стъклото;
- ✓ останалите фракции остават с практически непроменливи стойности на общата НН, с изключение на опасните отпадъци, които годишно намаляват с около 5%.

Таблица № 11. Прогноза за нормата на натрупване на община Свищов за периода 2022-2028 г., кг/ж/година

Прогноза НН	2020[7]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
кг/жител/година	424	425,8	426,1	426,4	428	428,5	428,9	430

Източник: Собствени изчисления

Прогнозата за нормата на натрупване е с тенденция за леко увеличение спрямо базовата 2020 г. с оглед очакванията за увеличаване на благосъстоянието на населението и потреблението на територията на община Свищов.

Определяне на количествата образувани отпадъци на територията на община Свищов и прогнозиране при отчитане на морфологичния състав

На база направените прогнози за:

- ✓ броя на населението на територията на община Свищов,
- ✓ нормата на натрупване за програмния период,

изчисляваме очакваното количество битови отпадъци от територията на общината.

[7] *Базово изчисление с реални данни*

Таблица № 12. Прогнозно количество битови отпадъци за община Свищов

Година	2020[8]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Население	33 321	32 922	32 522	32 124	31 755	31 703	31 354	30 955
Норма на натрупване кг/жител/година	424	425,8	426,1	426,4	428	428,5	428,9	430
Количество битови отпадъци, т/г	14 128	14 018	13 858	13 698	13 591	13 585	13 448	13 311

Източник: Собствени изчисления

Морфологичен състав на битовите отпадъци

Морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на община Свищов, е извършен през 2019 г. В Таблица 3 са представени данни от окончателния доклад за морфологичния състав на отпадък с код 20 03 01 Смесени битови отпадъци, постъпващ на територията на Регионалната инсталация.

Прогноза за количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране, които се предават за рециклиране/повторна употреба (полезна фракция)

В Таблица 13 е представена целева прогноза за **количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране, които се предават за рециклиране/повторна употреба (полезна фракция).**

Таблица № 13. Целева прогноза за количества разделно събрани отпадъци от системи за разделно събиране, които се предават за рециклиране/повторна употреба

Година	2020[9]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Общо количество битови отпадъци, т/г	14128	14018	13858	13698	13591	13585	13448	13311
Количество разделно събрани отпадъци, т/г	3673	3645	3880	4109,4	4349	4347	4438	4659
Хартия и картон	1130,24	1121,44	1345,28	616,41	1359,1	1358,5	1371,696	1410,966
Пластмаса	423,84	420,54	450,39	479,43	611,595	611,325	632,056	652,239
Стъкло	353,2	350,45	346,45	410,94	611,595	611,325	605,16	612,306
Метали	282,56	280,36	277,16	273,96	271,82	271,7	268,96	292,842
Текстил и обувки	282,56	280,36	277,16	273,96	271,82	271,7	268,96	306,153
Хранителни отпадъци	6,784	7,329	12,56	68,49	74,630	74,517	114,468	259,714
Зелени отпадъци	671,08	665,855	658,255	684,9	645,573	645,286	638,78	632,273
Инертни (строителни)	522,736	518,866	512,746	547,92	502,867	502,645	537,92	492,507

Източник: Собствени изчисления

[8] *Базово изчисление с реални данни*
[9] *Базово изчисление с реални данни*

Смесени битови отпадъци, предназначени за третиране в инсталации за механично-биологично третиране (МБТ)

Таблица № 14. Целева прогноза за смесени битови отпадъци, предназначени за третиране в МБТ инсталации

Година	2020[10]	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Общо количество битови отпадъци, т/г	14 128	14 018	13 858	13 698	13 591	13 585	13 448	13 311
Количество битови отпадъци към РД, т/г	**10 455**	**10 373**	**9 978**	**9 589**	**9 242**	**9 238**	**9 010**	**8 652**
Хартия и картон	598	612	618	619	619	619	619	619
Пластмаса	1 060	1 065	1 067	1 068	1 068	1 068	1 068	1 068
Текстил	470	500	506	508	508	508	508	508
Гума	102	103	106	106	106	106	106	106
Кожа	99	100	101	101	101	101	101	101
Градински	621	616	609	609	609	609	609	609
Дървесни	47	47	47	47	47	47	47	47
Стъкло	354	351	351	351	351	351	351	351
Метали	95	94	93	93	93	93	93	93
Инертни	393	393	393	393	393	393	393	393
Други	483	490	501	503	503	503	503	503
Ситна фракция < 4 см	6 133	6 002	5 586	5 191	4 844	4 840	4 612	4 254

Източник: Собствени изчисления

Целевата прогноза до 2028 г. показва, че и след приключване на този програмен период като най-голям % от общите битови отпадъци, насочени към регионалната инсталация, остава ситната фракция.

[10] *Базово изчисление с реални данни*

ПРОГРАМА

ЗА

ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ В ОБЩИНА СВИЩОВ

2021 - 2028 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ 4

1. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО 6

1.1. Разпространение и картиране на почвите в община Свищов 6

1.2. Анализ на въздействието на деградационните процеси върху почвите и тенденции на проявление 15

1.3. Анализ на въздействието на стопанските отрасли върху почвите в община Свищов 35

2. ОЦЕНКА НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ОГРАНИЧЕНИЯТА В МЕЖДУНАРОДЕН И ВЪТРЕШЕН ПЛАН 41

2.1. Анализ на европейското законодателство и програмни документи 41

2.2. Анализ на националното законодателство и програмни документи 45

2.3. Анализ и оценка на информационната обезпеченост 57

2.4. Анализ и оценка на институционалния капацитет в сферата на опазване и устойчиво ползване на почвите 58

2.5. SWOT АНАЛИЗ 59

3. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ 62

4. СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ 68

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ 71

6. СХЕМА НА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ 78

7. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА 80

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица № 1. Баланс на площите, покрити от основните почвени видове, на територията на община Свищов 6

Таблица № 2. Степени на увреждане на почвените функции от деградационни процеси 16

Таблица № 3. Риск от ерозия на почвата за територията на община Свищов 2018 година ... 18

Таблица № 4. Риск от ерозия на почвата за територията на община Свищов 2019 година ... 18

Таблица № 5.Съдържание на органичен въглерод, азот по Келдал и общ фосфор в почвите в мониторинговите пунктове на НСМОС 29

Таблица № 6. Съдържание на тежки метали и металоиди в почвите [mg/kg почва]. Пунктове от НСМОС на ИАОС 33

Таблица № 7. Баланс на територията на община Свищов по бонитетни категории на земеделските земи 37

Таблица № 8. Разпределение на основните видове територии в община Свищов 38

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура № 1. Почвена карта на община Свищов 7

Фигура № 2. Ерозионен риск 17

Фигура № 3. Карта на ерозионността на дъждовете на територията на община Свищов 19

Фигура № 4. Карта за податливостта към ерозиране на почвата на територията на община Свищов 20

Фигура № 5. Карта за топографския фактор на територията на община Свищов 21

Фигура № 6. Карта за потенциалния риск от плоскостна водна ерозия на територията на община Свищов 22

Фигура № 7. Карта за действителния риск от плоскостна водна ерозия на територията на община Свищов 23

Фигура № 8. Изгледи на ерозирани почви след интензивни валежи община Свищов 23

Фигура № 9. Карта за податливостта към дефлация на почвата на територията на община Свищов 25

Фигура № 10. Карта на потенциалния риск от ветрова ерозия на територията на община Свищов 26

Фигура № 11. Карта на пригодността на земите на територията на община Свищов по пригодност за ефективно почвозащитно ползване 27

Фигура № 12. Карта на нитратно уязвимите зони 32

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите (ПОУПВП) в община Свищов (2021-2028 г.) се разработва на основание чл. 26, ал. 1 от Закона за почвите.

Тя е неразделна част от Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г. ПОУПВП на община Свищов обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общините в съответствие с нормативните документи - опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

ПОУПВП е разработена за период, който да съвпада с периода на действие на Общинската програма за опазване на околната среда за периода 2021-2028 г.

Разработената програма е в съответствие със следните стратегически документи:

✓ Национална стратегия за околна среда 2009-2018 г.;

✓ Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите (2020-2030 г.)

✓ Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България 2007-2013 г. – актуализация за програмен период 2014-2020 г.;

✓ План за интегрирано развитие на община Свищов за периода 2021-2027 г.;

✓ Програмата за опазване на околната среда на община Свищов за периода 2021-2028 г.

Програмата е разработена при следните ограничения:

✓ Липса на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на област Велико Търново;

✓ Липса на методически указания и/или поднормативна рамка за изготвянето на общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите;

✓ Липса на регистър на площите с увредени почви.

Обхватът на програмата отговаря на действащата европейска и национална нормативна уредба, съобразена с местните условия и състояние на почвените ресурси на територията на община Свищов и отчита най-добрите земеделски практики, съгласно нормативните компетентности на общинските власти по Закона за опазване на околната среда и Закона за почвите.

Изпълнението на Програмата ще преследва следните основни цели:

✓ Да идентифицира и анализира проблемите в областта на ползването на земеделските земи на територията на общината;

✓ Да установи причините и да предложи решения и действия за тяхното преодоляване;

✓ Да бъдат устойчиво използвани почвените ресурси на територията на общината за пълно разгръщане на продуктивния им потенциал;

✓ Да обедини усилията на общинските органи, държавните институции, населението, неправителствените организации (НПО) и фирмите на територията на общината за решаване на идентифицираните проблеми;

✓ Да се предвидят основните мерки, чрез които общината следва да изпълни задълженията си и да реализира правомощията си, делегирани ѝ от нормативните актове в областта на околната среда;

✓ Да аргументира проектите на общината, с които тя ще може да кандидатства за финансиране;

✓ Да използва оптимално ограничените финансови и човешки ресурси, като ги съсредоточи за решаване на приоритетните проблеми;

Програмата е динамичен и отворен документ. Тя подлежи на евентуална актуализация при всяка значима промяна на екологичното законодателство или в приоритетите на региона/общината във връзка с политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Изпълнението на Програмата ще осигурява прилагането на нормативните документи, чрез които се възлагат функции на общините по опазването и устойчивото използване на почвите на територията им.

Съгласно чл. 11 от Закона за почвите кметовете на общини:

1. разработват и изпълняват програми за устойчивото им управление;

2. правят предложения за включване на площи с увредени почви в регистър;

3. осъществяват контрола по опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвите.

Член 13 от Закона за почвите регламентира общинския контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите; ограничаване на процесите, които ги увреждат; прилагане на забраните за:

1.унищожаването на изградени противоерозионни и хидромелиоративни съоръжения в случаите, когато това води до увреждане на почвите;

2. унищожаването на изградени противосвлачищни и укрепителни съоръжения;

3. прилагането на земеделски практики, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите с вредни вещества;

4. прилагането на технологии за обработка на почвите, които водят до ерозия, уплътняване и нарушаване структурата на почвите;

5. унищожаването или нарушаването целостта на защитни горски пояси;

6. напояването със замърсени води, които съдържат вредни вещества над допустимите норми;

7. внасянето в почвите на утайки от пречиствателни станции от отпадъчни води, които не отговарят на изискванията на Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието;

8. внасянето в почвите на торове, компост и други подобрители, на биологично активни вещества и хранителни субстрати, които не отговарят на условията, определени в Закона за защита на растенията;

9. употребата на продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Наредбата за разрешаване на продукти за растителна защита;

10. извършването на производствени дейности, водещи до засоляване, вкисляване и замърсяване на почвите с вредни вещества;

11. изгарянето или друга форма на неконтролирано обезвреждане, изоставяне и нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвена повърхност, включително на селскостопански отпадъци, извън обхвата на Закона за управление на отпадъците;

12. изгарянето на стърнища и други растителни остатъци върху почвената повърхност.

1. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ И ИЗТОЧНИЦИТЕ, КОИТО ГИ УВРЕЖДАТ ПО СЕКТОРИ НА НАЦИОНАЛНОТО СТОПАНСТВО

1.1. РАЗПРОСТРАНЕНИЕ И КАРТИРАНЕ НА ПОЧВИТЕ В ОБЩИНА СВИЩОВ

Според почвено-географското райониране на България почвите от землищата в община Свищов попадат в Средна Дунавска провинция на Долнодунавската почвена подобласт.

Многообразните форми на релефа, разнородните почвообрауващи скали и диференциацията на климата създават сложна картина на почвената покривка. Климатът има характеристиките на умерено-континенталната климатична област - студена зима и горещо лято, с изразени пикове на температурите през тези два сезона.

В Средната Дунавска провинция доминират черноземите (Chernozems: карбонатни - Calcaric CHk; обикновени - Haplic, CHh). Основните почвени типове, разпространени в територията на община Свищов, са отразени в таблица 1 и на фиг. 1 (карта съобразно „Легендата на почвите“ на FAO (1988, 1990)).

Таблица № 1. Баланс на площите, покрити от основните почвени видове, на територията на община Свищов

Легенда	Площ [ha]	%
Карбонатни черноземи	28 767,93	48,0
Типични черноземи	3 559,89	5,9
Излужени черноземи	4 916,37	8,2
Черноземи, ерозирани	5 365,14	9,0
Алувиални почви	3 742,56	6,2
Делувиални почви	2 040,04	3,4
Алувиално-делувиални почви	1 726,82	2,9
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви	154,93	0,3
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви, заблатени	1 241,63	2,1
Алувиално-(делувиално)-ливадни почви, солонцевати	1 948,09	3,3
Ливадни солонци и солонци-солончаци, средно дълбоки	283,46	0,5
Неземеделски земи	263,10	0,4
Гора	2 766,72	4,6
Дере	149,68	0,2
Водни площи	179,32	0,3
Селища	2 807,24	4,7

Източник:Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Фигура № 1. Почвена карта на община Свищов

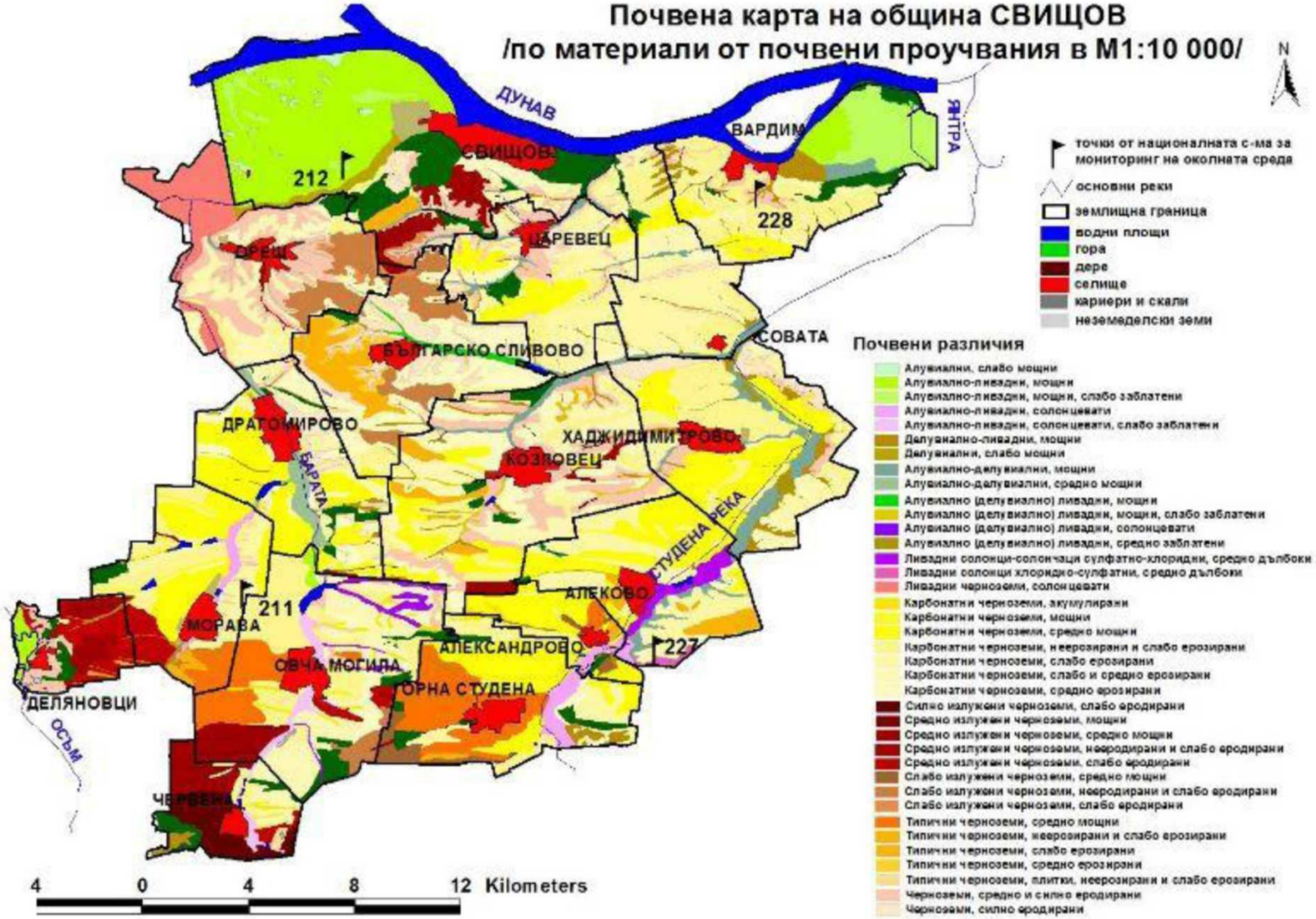

Провинциални особености на почвите са кестенявият цвят на хумусния хоризонт, също и отсъствието на оформен преходен 5-хоризонт, неуравновесеният воден режим и „изхабяването“ при хумусните хоризонти, както и сравнително по-лекият механичен състав и вторичното отлагане на карбонати под формата на карбонатни мицели.

ЧЕРНОЗЕМИ

Най-широко разпространените почви на територията на община Свищов са черноземите, представени в следните подтипове: карбонатни, типични, излужени и ливадни (фиг. 1).

Черноземите са образувани в ивицата покрай Дунав върху богати на карбонати льос и льосовидни материали, а по терасите на реките - върху холоценски алувиални наслаги с механичен състав, подобен на льоса, при умерено континентален климат, характеризиращ се с чести засушавания през вегетационния период. Профилът им е формиран под влияние на тревно-степна естествена растителност, която продуцира забележими количества органична материя, както на повърхността му, така и в дълбочина. Характерна за тях е богатата мезо и макрофауна (дъждовни червеи, насекоми, ровещи животни). В по-голямата си част релефът е вълнообразен.

Карбонатни черноземи *(Calcic Chernozems, CHk - FAO)*

Карбонатните черноземи са най-широко разпространени във всички землища на общината и заемат обща площ от 28 767,93 ha или 48% от площта на земеделските земи (табл. 1, фиг. 1).

Карбонатните черноземи се срещат повече в северната половина на територията. Образувани са върху най-типичната част на льоса, с прахов механичен състав, доминиран от едрата му фракция и високо съдържание на карбонати. Профилът на карбонатните черноземи е от типа $A_к$+$B_к$+$C_к$, с различна мощност - от средно мощни и мощни (105/110 cm) до акумулирани (135 cm). Състои се от хумусно-акумулативен (Ак) и преходен (Вк) хоризонти, и почвообразуваща скала (Ск). Преходът между хоризонтите е много плавен, с наличие на подхоризонти от типа ABk и BCk. В сравнение с другите подтипове на черноземите, карбонатните черноземи са с по-плитък профил - около 110 cm. Хумусно-акумулативният хоризонт има мощност 30-40 cm. Характеризира се със сивокафяв до тъмнокафяв цвят. Преходният хоризонт има мощност 30-35 cm и е с жълтеникаво кафяв цвят. Хоризонт Ск се отличава със светло жълтеникаво-кафяв цвят.

По механичен състав са леко до средно песъчливо-глинести по целия профил, с преобладаващо участие на частиците от фракцията на праха (0,001 - 0,05 mm), като най-висок е процентът на едрия прах - 36-47%. Текстурният коефициент е със стойност малко под 1. Съдържанието на физична глина (частици под 0,01 mm) е най-високо в повърхностния хоризонт - 30-34% и леко намалява в дълбочина - до 16-20% в Ск-хоризонта. Сравнително високо е съдържанието на първични минерали (фелдшпати, кварц и др.), а от вторичните глинести минерали преобладаващи са ненабъбващите, от групата на иллита. Сложението е много рохкаво, а структурата в Ак-хоризонта е троховидно-зърнеста до дребнобуцеста, с наличие на множество ходове и кухини от дейността на почвената фауна.

Съдържанието на наличните карбонати в целия профил нараства в дълбочина - от 2-5% в Ак-хоризонта до 22-26% в Ск-хоризонта, реакцията (pH) се променя съответно от 7,4 до 7,8 (от много слабо до слабо алкална). Наситени са много добре с обменни бази, като преобладаващи

са калцият и магнезият. Установява се съдържание на хумус по целия профил - от 2,4 до 4% и намаляващ в дълбочина до 0,5-1,3%. Във връзка с изтъкнатите особености в състава на тези почви, те са отнесени към първа група по отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване (с най-висока устойчивост).

Общите им физични свойства са благоприятни - ниска обемна плътност и добра порьозност в орницата, чийто процент постепенно намалява в дълбочина. Слабопластични, ненабъбващи почви са, не се спичат и напукват, и не образуват дебела и твърда кора на повърхността при изсъхване. Лесно навлизат в състояние на „физична зрелост“. Обработват се лесно, при ниско съпротивление при обработка. Не образуват буци при обработване или ако образуват такива, при навлажняване те лесно се разпадат.

Характеризират се с невисока водозадържаща способност и средна, клоняща към висока, филтрация. Вследствие на високото съдържание на праховата фракция в целия профил и в льоса капилярното покачване при тези почви е високо, което при наличие на високи подпочвени води в терасите на реките (100-300 cm) влияе благоприятно по отношение на естественото влагоосигуряване на отглежданите култури.

При липса на напоителна система се дава превес на есенно-зимните култури, които да използват естествените водни запаси от зимно-пролетния период. При отглеждане на пролетни култури трябва да се подбират ранни пролетни култури или култури с по-къс вегетационен период (слънчоглед, фий, фасул, грах, еспарзета, рапица, фуражна царевица и др.).

По отношение на естественото им плодородие, при неполивни условия, те се причисляват основно към 3-та и 4-та бонитетни категории за неерозираните и слабо ерозираните им представители, а за акумулираните и мощните - към 2-ра категория. При осигурено напояване се създават условия са пълно реализиране на продуктивния им потенциал, поради което категорията им може да се повиши с 1/2 единица - до първа/втора.

Типични (обикновени) черноземи *(Haplic Chernozems, Loamy, CHh - FAO)*

Типичните черноземи са разпространени на петна сред карбонатните и излужените черноземи (по-големи масиви в землищата на селата Морава, Овча могила, Горна Студена и Българско Сливово) и заемат площ от 3559,892 ha, 5,9% (табл. 1, фиг. 1). Почвообразуващите им скали се очертават като малко по-тежки (типичен и по-тежко песъчливо-глинест льос). Въпреки че типичните черноземи заемат междинно положение между карбонатните и излужените черноземи, те са сравнително по-близки по строеж на профила, състав, свойства и плодородие до карбонатните черноземи, с които те са обединени в една агропроизводствена група.

Профилът на типичните черноземи, средно мощни и мощни, с дебелина до 120 cm е от типа А', А", Лк'''+$В_к$+$С_к$, образуван под влияние на процесите излужване и декарбонатизация в повърхностния хоризонт. Преходът между хоризонтите хумусно-акумулативен (А) и преходен (Вк), и почвообразуваща скала ($С_к$) е плавен, с наличие на АВк, ВСк-подхоризонти. В сравнение с карбонатните черноземи, типичните имат по-добре изразен и по-мощен хумусно-акумулативен хоризонт - 50-60 cm.

Срещат се типични черноземи с леко, средно и тежко песъчливо-глинест механичен състав по целия профил, като най-широко разпространени са средно песъчливо-глинестите, със съдържание от повърхността надолу в профила на едри прахови частици (0,05-0,01 mm) -44-36% и на физична глина - 32-19%. Сложението е рохкаво, с много добра зърнесто-троховидна структура. Разпрашването на структурата при обработка е свързано с разпадането им до по-дребни макро и микроагрегати, което обуславя по-добрите възможности за възстановяване на структурата.

Реакцията е неутрална до слабо кисела - 6,8-7,3 в повърхностната, излужена част на профила и слабо алкална 7,5-7,7 в карбонатните хоризонти. Карбонатите са измити на дълбочина под 30-40 cm, т.е. в най-долния подхоризонт на повърхностния хоризонт (Ак''') (около 1%). Малко под тази дълбочина се появяват карбонатни мицели, които са най-концентрирани на дълбочина 70-85 cm. Освен мицели, в Ск-хоризонта се откриват и карбонатни конкреции, където съдържанието на карбонати достига до 18%. Въпреки че няма карбонати, повърхностният хоризонт е добре наситен с обменни бази (Са и Mg). Съдържанието на хумус е малко по-високо - 2,5% в орницата и намалява в ВСк-хоризонта до 1,1%, с преобладаване на хуминовите киселини в състава му. Типичните черноземи принадлежат към трета група (от 5-степенната скала) по отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване.

Поради малко по-тежкия механичен състав и по-голямото хумусно съдържание, тези почви имат малко по-висока водозадържаща способност от карбонатните черноземи и по-добра водопропускливост, но въпреки това запазват в голяма степен агропроизводствените им характеристики. Принадлежат главно към 3-та бонитетна категория (при неполивни условия).

Излужени черноземи *(Haplic Chernozems, CHh - FAO)*

Излужените черноземи са вторите по разпространение черноземи на територията на община Свищов - 4 916,37 ha, 8,2 % (табл. 1). Срещат са като по-големи масиви в по-заравнените части на територията на общината, в землищата на селата Българско Сливово, Деляновци, Овча могила и Червена, и като по-малки петна сред карбонатните черноземи в по-вълнообразната част - в землищата на гр. Свищов и с. Ореш (фиг. 1).

Почвообразуващите материали са малко по-тежки по механичен състав - средно до тежко песъчливо-глинест льос. Естествената растителност, под влияние на която са образувани, е горско-степната.

Профилът им, от типа $A'_{орн}$,A''+B+Ск, е формиран под влияние на процесите излужване (и декарбонатизация) в повърхностния и подповърхностния хоризонти. Излужените черноземи на територията на общината се отличават със средно мощен (130 cm) и мощен профил (до 150 cm), състоящ се от хумусно-акумулативен хоризонт (А) - с мощност 55 cm и преходен хоризонт (B_1+B_2) с мощност 30/40 cm, и почвообразуваща скала (Ск). Преходът между хоризонтите е много плавен (с наличие в някои от профилите на АВ и ВСк-подхоризонти). Излужените черноземи са дълбокохумусни почви. Хумусно-акумулативният хоризонт е мощен до 50-55 cm. Характеризира се с тъмнокафяв цвят (тип molic). Преходният В-хоризонт е по-тънък или равен на А-хоризонта - с мощност от 30 до 40/50 cm. Подпочвата (хоризонт Ск) е богата на карбонати. В зависимост от степента на излуженост условно се подразделят

на слабо, средно и силно излужени, като мощността на профила им съответно нараства, а сложението им се уплътнява.

Механичният им състав е средно до тежко песъчливо-глинест. Запазва се тенденцията от другите два подтипа черноземи на високото съдържание на едри прахови частици (0,05-0,01 mm) - около 38-48%, а съдържание на физична глина е от 32 до 37-40%. В съответствие с механичния състав на льоса относително по-глинеста е подповърхностната част на профила - текстурният коефициент получава стойности малко над 1. От първичните минерали се съдържат фелдшпати, а от вторичните глинести - главно хидрослюди и по-малко монтморилонит. Отличават се с рохкаво сложение, здрава зърнесто-троховидна, зърнеста до едроагрегатна структура по целия профил.

Карбонатите са измити от А и В-хоризонтите и се установяват в $ВС_к$-подхоризонта и в $С_к$-хоризонта - 10-20%. Реакцията е слабо кисела до нормална в А+В-хоризонтите - 5,5-6,5 и слабо алкална - в $С_к$-хоризонта - 7,6. Притежават висока степен на наситеност с обменни 2+ 2+ бази ($У_{вд}$ = 90%), от които преобладаващи са Са и Mg. Средно осигурени са с хумус - от 2 до 3%, доминиран от хуминови киселини. Количеството му постепенно намалява в дълбочина - до 1% в $С_к$-хоризонта. Принадлежат към трета група (от 5-степенната скала) по отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване.

Излужените черноземи се характеризират със сравнително по-добра водозадържаща способност, отколкото карбонатните и типичните черноземи. От разпространените на територията на общината видове черноземи излужените имат най-добре балансирани водно-въздушни свойства.

Излужените черноземи са едни от най-плодородните почви в общината. Отглежданите върху тях есенно-зимни култури (пшеница и ечемик) имат много добър растеж и се отличават с много висока продуктивност. Много добре успяват още и бобовите култури (соя, фасул, грах, леща и люцерна). Късните пролетни култури могат да дадат гарантирани високи добиви само при условие, че се напояват. Макар че излужените черноземи са по-добре запасени с хумус, снабдяването им с азот не винаги е добро. Причина за това са честите засушавания през лятото. Слабо киселата реакция обуславя по-добра подвижност на фосфора. Със засилване на процесите на излужване (от слаба до силна степен) се увеличава ефективността на азотното торене и отслабва ефективността на фосфорното. Силно излужените и средно излужените черноземи, средно мощни, са отнесени към 3-та бонитетна категория, а слабо излужените - към 4-та категория (при неполивни условия). При напояване категорията им може да се повиши с 1/2 единици.

Ливадни черноземи *(Gleyic Chernozems, CHg* - FAO)

По-ограничено разпространение в районите на черноземите имат ливадните черноземи. Те заемат най-ниските части на релефа, близо до терасите на реките Дунав и Барата в землището на с. Ореш (фиг. 1). Там подземните води са разположени близко до почвената повърхност и благоприятстват развитието на ливадна растителност, която е предпоставка за формирането на по-мощен профил.

Строежът на профила, съставът и свойствата на тези почви, са подобни на тези при черноземите в съседната територия. Ливадните черноземи от територията на община Свищов се характеризират със солонцеватост на профила - повишено съдържание на обменен натрий

в сорбционния капацитет, който спомага за уплътняване на сложението им. Механичният им състав - средно до тежко песъчливо-глинест обуславя слаба водопропускливост и висока водозадържаща способност. По отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване те са причислени към трета група (от пет степенната скала) - средна степен на буферност.

През влажните сезони на годината (главно през пролетта) в най-ниските части на терена нивото на подземните води може да се повишава, причинявайки заблатяване на коренообитаемия почвен слой, поради което по-голямата част от тези почви не се използват за земеделие и не са категоризирани.

Наносни почви *(Fluvisols, FL* - FAO)

(алувиални; алувиално-ливадни; алувиално-делувиални; алувиално-(делувиално)-ливадни; алувиално-(делувиално)-ливадни, заблатени и алувиално-(делувиално)-ливадни, солонцевати)

Значително представени са наносните почви: алувиални - 3742,558 ha, 6,2%, делувиални - 2040,038 ha, 3,4% и техните ливадни разновидности, както и наносни почви от смесен тип (алувиално-делувиални - 1726,816 ha, 2,9%; алувиално-(делувиално)-ливадни - 154,933 ha - 0,3%; алувиално-(делувиално)-ливадни, заблатени - 1241,63 ha, 2,1% и алувиално-(делувиално)-ливадни, солонцевати - 1948,092 ha, 3,3%) (табл. 1, фиг. 1).

Въпреки че отложените наноси са много разнообразни във вертикално и хоризонтално направление (без никакви закономерности на изменението), може де се каже, че в по-голямата си част наносните почви са леки по механичен състав. Характеризират се с рохкаво сложение на профила, нестабилна структура и с висока степен на дренираност.

Алувиалните наносни почви (Dystric Fluvisols) заемат доста голяма част от площта на общината - 3 742,56 ha, 6,2% (табл. 1, фиг. 1). Алувиални почви има по поречията на всички реки в територията - Дунав, Барата, Осъм, Студена и притоците им. Разположени са върху съвременните заливаеми тераси, изградени от най-пресните (кватернерни) речни наноси, обогатявани с нови седиментни материали при периодичните заливания, върху които все още няма изразено влияние на ливадния почвообразувателен процес. При естествени условия върху тях расте предимно дървесна влаголюбива растителност, представена от елша, върби, тополи, бряст, полски ясен, и др. Обособени площи с тези почви се откриват на широката тераса на р. Дунав в землището на гр. Свищов. Строежът на профила им много зависи от речния режим. Тъй като се намират в начална фаза на почвообразуване, те имат само един, добре оформен генетичен хумусно-акумулативен Ак-хоризонт с мощност 110-150 cm, съдържащ няколко подхоризонта (AIk, AIIk, AIIIk и т.н.), съвременни и погребани, в различна фаза на развитие, с различен петрографски и минерален състав.

Механичният състав на наносните алувиални и алувиално-ливадни почви се отличава от механичния състав на зоналните почви в района - черноземите. Те биват от леко песъчливо-глинести до леко глинести, като на малки разстояния се менят невероятно бързо в зависимост от зърнометрията на речните седименти. Най-общо два типа профили се очертават - с лек и с тежък механичен състав. При тези с лек състав доминираща е фракцията на дребния пясък (частици 0,25-0,05 mm) - 38-81%, а при тежките - фракцията на физичната глина (частици под 0,01 mm) - 50-70%.

Алувиалните почви от територията на община Свищов се отличават с високо съдържание на карбонати по цялата мощност на профила им, достигащи до 23%. Реакцията им е алкална, с максимални стойности 8,2 (умерена алкалност). По цялата дълбочина на профила се открива съдържание на хумус, чиито стойности са твърде разнообразни, както в различните профили, така и по дълбочина. Стойностите му в повърхностната част на профила (0-50/60 cm) са в диапазона на слабата и средната обезпеченост, но в погребаните хоризонти на някои от профилите съдържанието достига до 3,20%. Обезпечеността с азот и фосфор е добра и много добра.

Алувиалните почви от община Свищов се отнасят към устойчивите почви срещу химически замърсявания.

Докато алувиалните почви са сравнително най-младите почви, относително по-възрастни, по-богати и с по-високо плодородие са алувиално-ливадните почви. Най-големи масиви от тези почви (с мощен профил) се установяват в близост до р. Дунав в землищата на гр. Свищов и с. Вардим и по-малко по меандрите на р. Осъм в землището на с. Деляновци, и по терасите на р. Барата в землището на с. Овча могила. В профила на алувиално-ливадните почви почти изцяло се запазва строежът на алувиалните наслаги и съставът на съответните наносни материали, като на повърхността се формира хумусно-акумулативен хоризонт (Ак), с различна мощност, в зависимост от местоположението и комбинирането на почвообразуващите фактори.

Алувиалните и алувиално-ливадните почви от общината имат общо взето благоприятни физични и водни свойства - плътност, аерация, водопропускливост, капилярност и др. Те са рохкави, проветриви, топли и овлажнявани от близките подпочвени води, обработват се лесно. Недълбокото ниво на подпочвените води (до 2,0 - 2,5/3 m дълбочина) влияе на водния им баланс. Категоризирани са като добри земи - 3-та и 4-та бонитетни категории.

Когато нивото на подпочвените води се повишава до зоната на коренообитаемия слой за по-продължителни периоди, почвите се заблатяват и на практика не могат да се реколтират без отводняване. Алувиално-ливадни почви, мощни, слабо заблатени, се установяват в най-ниските площи по терасата на р. Дунав, големи площи в землището на с. Вардим и разпокъсани площи в землището на гр. Свищов (местностите „Блато“). Оценени са като земеделски земи от 5-та и 6-та бонитетни категории.

Делувиалните почви (Colluviosols - FAO) са разпространени в подножията на склоновете на обща площ от 2 040,04 ha, 3,4%, като по-голяма е ивицата на слабо мощните в землището на гр. Свищов, а мощните - под формата на тънки ивици - в северните и средните землища на хълмистата част на общината, (табл. 1, фиг. 1). Почвообразувателният процес при тях е млад, недобре изразен и периодично прекъсван от натрупването на нови наносни материали. В профила им се установяват няколко подхоризонта на хумусно-акумулативен хоризонт (AIk - AVk), вкл. и погребани такива, с незначително количество на хумус - 0,5/0,6%, до дълбочина 120 cm.

Механичният им състав е хетерогенен, обусловен от режима на водите, които са ги отложили. Отличават се с лек механичен състав, доминиран от дребен пясък и едър прах. Съдържанието на карбонати по целия профил варира от 8 до 11%, а реакцията е слабо алкална. Незадоволителна е обезпечеността с хумус и в повърхностната част на профила (0-30 cm) -

около 1,5%. В зависимост от механичния им състав са отнесени към 4-та и 6-та бонитетни категории.

Делувиално-ливадните почви, разположени в по-ниските части на подножията, непосредствено до делувиалните почви, се образуват под влияние на по-високи подпочвени води и свързаната с тях ливадна растителност. Носят морфологичните характеристики и състава на делувиалните почви, но се отличават от тях по по-мощния профил и малко по-тежкия механичен състав, които обуславят по-доброто им плодородие. В зависимост от комбинацията на почвените им характеристики и нивото на подпочвените води те принадлежат към 1-ва и 3-та бонитетни категории.

Много често делувиалните наноси граничат или препокриват алувиални отложения и върху тях се формират наносни почви от смесен тип алувиално-делувиални (фиг. 1). Откриват се по поречията на р. Студена и притоците ѝ, на р. Барата (в землището на с. Драгомирово), както и по поречията на по-малки рекички с местно значение в землищата на гр. Свищов и селата Ореш и Царевец. Общо площта им възлиза на 1 726,82 ha, 2,9% (табл. 1, фиг. 1). Профилът им, състоящ се от хумусно-акумулативни хоризонти (AIk - AVk, съвременни и препокрити), е средно мощен до мощен (до 150 cm). Характеризират се като средно песъчливо-глинести, с почти изравнено съдържание на основните механични фракции - дребен пясък, едър прах и физична глина, с ниско съдържание на карбонати по целия профил (2-4%), със слабо алкална реакция, със слаба обезпеченост с хумус - около 1,5% и принадлежат основно към 3-та и 4-та бонитетни категории.

В най-ниските части на алувиално-делувиалните наноси често подпочвените води са високи и там се създават условия за формиране на *алувиално-(делувиално)-ливадни почви (Eutric Colluviosols - FAO),* срещани в землището на с. Българско Сливово - 154,93 ha, 0,3% (табл. 1, фиг. 1). Това са почви с мощен профил (до 150 cm), дължащ се на ливадната растителност, съдържащ съвременни и препокрити хумусно-акумулативни хоризонти (AIk -AVIk), с прахов механичен състав (частици 0,05-0,01 mm - 38-47%), със съдържание на карбонати - 8-14%. Отличават се с по-добро капилярно овлажнение и ливадни условия на почвообразуване, поради което имат добре оформен хумусен хоризонт. Макар и по-бедни на хранителни вещества, делувиалните почви добре се реколтират, поради постоянния приток на склонова вътрепочвена вода. Принадлежат към 4-та и 5-та бонитетни категории.

В по-голямата си част алувиално-(делувиално)-ливадните почви, разположени на площ от 1241,63 ha, 2,1%, в най-ниските терени по поречието на р. Студена и притоците ѝ, в землищата на селата Хаджидимитрово и Козловец, се заблатяват в слаба и средна степен (табл. 1, фиг. 1). Причината е повишаването през влажните периоди на годината на нивото на подпочвените води близо до повърхността (в активния коренообитаем слой), което ги прави трудно използваеми или неизползваеми за земеделие. Имат мощен профил - до 150 cm (AIk - AIVk /AVIIk), тежко песъчливо-глинести до леко глинести са (физична глина до 75%), със съдържание на карбонати 5-15%, слабо алкални са, слабо и средно са обезпечени с хумус. Слабо заблатяващите се алувиално-(делувиално)-ливадни почви са отнесени към 6-та бонитетна категория.

Тъй като наносните почви на територията на община Свищов съдържат карбонати, а и някои от тях имат по-тежък механичен състав, те може да бъдат отнесени към почвите с добра устойчивост към химически замърсявания.

Солонцеватите наносни почви (алувиално-ливадни и алувиално-(делувиално)-ливадни), които заемат доста голяма част от територията - 1 948,09 ha, 3,3%, се откриват на петна сред съответните наносни почви по протеженията на р. Студена и на р. Барата и притоците ѝ, в землищата на селата в южната, по-равна част на общината - Морава, Овча могила, Червена, Горна Студена, Александрово и Алеково (табл. 1, фиг. 1). Те носят морфологичните белези на основните алувиално-(делувиално)-ливадни почви, но се отличават от тях по повишеното съдържание на обменен натрий в сорбционния си капацитет, който слабо ги диспергира и променя водно-физичните им свойства, като увеличава водният им капацитет и подобрява условията на водозадържане, резултиращи в подобряване на устойчивостта им на летните засушавания. Категоризирани са като средно добри земи - 5-та и 6-та бонитетни категории.

В поречието на река Студена (в землището на с. Алеково), в съседство с алувиално-делувиалните почви, се срещат *ливадни солонци-солончаци, сулфатно-хлоридни,* средно дълбоки, като продължение на алувиално-ливадните почви, солонцевати. Образувани под влияние на капилярен приток на вода от високи подпочвени води, минерализирани, обусловен от праховия механичен състав на наносните отложения и почвения профил.

Ливадните солонци (землище на с. Алеково) са алкални почви, формирани под влияние на процеса осолодяване[1]. В част от ареала на разпространението си ливадните солонци са комбинирани със засолени почви - *солончаци, сулфатно-хлоридни,* вторично образувани почви, произлезли от засоляване на бивши наносни почви, ливадни черноземи и други почви. Солончаците се характеризират с високо съдържание на водоразтворими соли (хлориди и сулфати) - повече от 0,15%, акумулирани в повърхностната част на профила (коренообитаемия слой) или имат електропроводимост над 0,4 $mmhos.cm^{-1}$, при силно алкална реакция - pH над 8,5. Солонците принадлежат към втора група (от 5-степенната скала) по отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване. Показват разнообразна морфология и мозаечност на профила в зависимост от вида и разпределението на водоразтворимите соли.

В резултат на осолонцяването и на засоляването водозадържащата способност на почвата прекомерно се увеличава, а от това се нарушава и влагообезпечаването на растенията, особено в периодите на засушаване. Солонците и солонците-солончаци на обща площ от 283,46 ha, 0,5% (табл. 1, фиг. 1) са категоризирани като непригодни за земеделие - 10-та бонитетна категория.

1.2. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ДЕГРАДАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ ВЪРХУ ПОЧВИТЕ И ТЕНДЕНЦИИ НА ПРОЯВЛЕНИЕ

Под влияние на урбанизацията и промишлената дейност почвите са трансформирани в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия профил бавно, но прогресивно са

[1] Осолодяване: процес на алкално разлагане на минералната част на почвата в резултат на внедряването и по-нататъшното изваждане на обменен натрий от поглъщателния комплекс и на изнасянето в дълбочина на почвения профил на ила и аморфните продукти на разпадналите се минерали

изтощени, замърсени и са изменени в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние. Деградацията на почвата включва съвкупност от процеси, които водят до пълно или частично нарушаване на една или повече от функциите ѝ (табл. 2). Докладът за състоянието на световните почвени ресурси, публикуван на 05.12.2015 г., идентифицира десет заплахи за функциите на селскостопанските почви, които трябва да бъдат преодолявани, за да се постигнат целите на хилядолетието за устойчивото им развитие:

- ✓ Ерозия на почвата;
- ✓ Намаляване на органичното вещество;
- ✓ Небалансиран хранителен режим;
- ✓ Вкисляване;
- ✓ Засоляване;
- ✓ Уплътняване;
- ✓ Повърхностно преовлажняване;
- ✓ Замърсяване;
- ✓ Загуба на биоразнообразие;
- ✓ Запечатване и отнемане на земеделски земи.

Таблица № 2. Степени на увреждане на почвените функции от деградационни процеси

	Производ-ство на храна и биомаса	Съхране-ние, филтри-ране, трансфо-рмация	Место-обитание и генетичен фонд	Платфо. рма за инженер-ни дейност и	Източник на суровини	Физично и културно наследство
Водна ерозия	●		●●	●●	●	●
Ветрова ерозия	●	●				
Загуба на ОВ - органични почви	● / ●	●●	●●		●	●●
Загуба на ОВ - минерални почви	●●	●●	●			
Уплътняване	●●	●●	●			
Запечатване	●●	●●	●●	●	●	● / ●
Замърсяване	●●	●	●●			
Засоляване	●●	●	●●	●		●
Опустиняване	●●	●●	●●	●	●	●
Свлачища и наводнения	● / ●	●	●	●	●	●
Загуба на биоразнообра-зие	●●	●●	●●	●●	●●	●●

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

✓ ЕРОЗИЯ НА ПОЧВАТА

Природните условия, начинът на стопанисване на земята (отглеждани земеделски култури, сеитбообръщения, почвообработки и противоерозионни мероприятия) и неефективното прилагане на законодателството определят ерозията на почвата като най-сериозната заплаха

за деградацията на почвата. Ерозията оказва съществено влияние върху екологичните и икономическите функции на почвата, както в мястото на проявлението ѝ, така и върху прилежащите територии (фиг. 2). Почвената ерозия води до намаляване на дълбочината на коренообитаемия слой, количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага; изчерпване на филтриращия и буферния капацитети на почвата; намаляване на съдържанието на почвено органично вещество; загуба на биоразнообразие; деградация на почвената структура, образуване на почвена кора; разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните на акумулация на наноси.

Докато релефът, валежите и почвите създават природните предпоставки за проявата на ерозия, начинът на ползване и структурата на земеделските и горските земи могат да намалят значително загубите на почва от ерозия, но могат да доведат и до значителното ѝ ускоряване. Тъй като климатът е един от ключовите фактори на ерозията, много е вероятно значително увеличаване на нейния интензитет при прогнозираните глобални промени в климата.

Фигура № 2. Ерозионен риск

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Прогнозирането на риска от ерозия е един от основните етапи на противоерозионното проектиране. Моделът за прогнозиране на вероятните средногодишни почвени загуби от плоскостна водна ерозия във функция от ерозионните фактори е известен като Универсално уравнение за почвените загуби (Universal Soil Loss Equation – USLE), а моделът за прогнозиране на вероятните средногодишни почвени загуби от дефлация във функция от факторите на ветровата ерозия е известен като Уравнение за прогнозиране на почвените загуби от ветрова ерозия (Wind Erosion Equation – WEQ).

За определяне на действителния риск от ерозия на почвата за територията на община Свищов са използвани данни от 2018 и 2019 г., които са получени въз основа на Американския ГИС-модел USLE за изчисление на риска от ерозия, който е пригоден за българските условия от Института по почвознание „Никола Пушкаров“ и се генерира на базата на ежедневни плювиографни записи от станциите за интензивни валежи. Данните са представени според класификацията на действителния риск от ерозия на почвата, разработена от Института по почвознание „Никола Пушкаров“ и са дадени в Таблица 3 и Таблица 4.

Таблица № 3. Риск от ерозия на почвата за територията на община Свищов 2018 година

2018 г.	Относителен дял (ха)	Относителен дял (%)
Обща площ на община Свищов	62 550	100
Много слаб действителен риск	5 676	9.07
Слаб действителен риск	8 414	13.45
Слаб до умерен действителен риск	7 428	11.89
Умерен действителен риск	8 502	13.59
Умерен до висок действителен риск	9 658	15.44
Висок действителен риск	7 772	12.43
Много висок	101	0.16

Източник: Институт по почвознание „Никола Пушкаров“

Таблица № 4. Риск от ерозия на почвата за територията на община Свищов 2019 година

2019 г.	Относителен дял (ха)	Относителен дял (%)
Обща площ на община Свищов	62 550	100
Много слаб действителен риск	0	0
Слаб действителен риск	0	0
Слаб до умерен действителен риск	9 363	14.97
Умерен действителен риск	11 124	17.78
Умерен до висок действителен риск	1 723	2.75
Висок действителен риск	10 609	16.96
Много висок	8 914	14.25

Източник: Институт по почвознание „Никола Пушкаров“

Интензитетът на ерозията за територията на община Свищов е както следва: за 2018 г. – **6.6** t/ha/yr, за 2019 г. – **22.6** t/ha/yr.

Оценката за средногодишните загуби на почва от ерозия, за територията на община Свищов, през 2018 г. възлиза на 1 131 962 тона, а през 2019 г. съответно - 1 017 753 тона.

Забележка: През 2019 г. се наблюдава значителна промяна в средногодишния интензитет на плоскостната водна ерозия, тъй като са включени и териториите с надморска височина над

1200 метра. Сравнение с данните от предходни години не е коректно да се прави, поради различен обхват на изходните данни.

✓ ВОДНА ЕРОЗИЯ НА ПОЧВАТА

Влиянието на климатичния фактор върху интензитета на плоскостната водна ерозия е характеризирано чрез индекс на ерозионност на дъждовете (R-фактор), с който се отразява не само ерозиращото действие на дъждовете, но и това на повърхностния отток. Изчислените средногодишни и средномесечни стойности за ерозионните дъждове за период от 20 до 25 години дават възможност за оценки за средногодишната ерозия от дъждове с интензитет, по-малък от 75 mm/h.

Фигура № 3. Карта на ерозионността на дъждовете на територията на община Свищов[2]

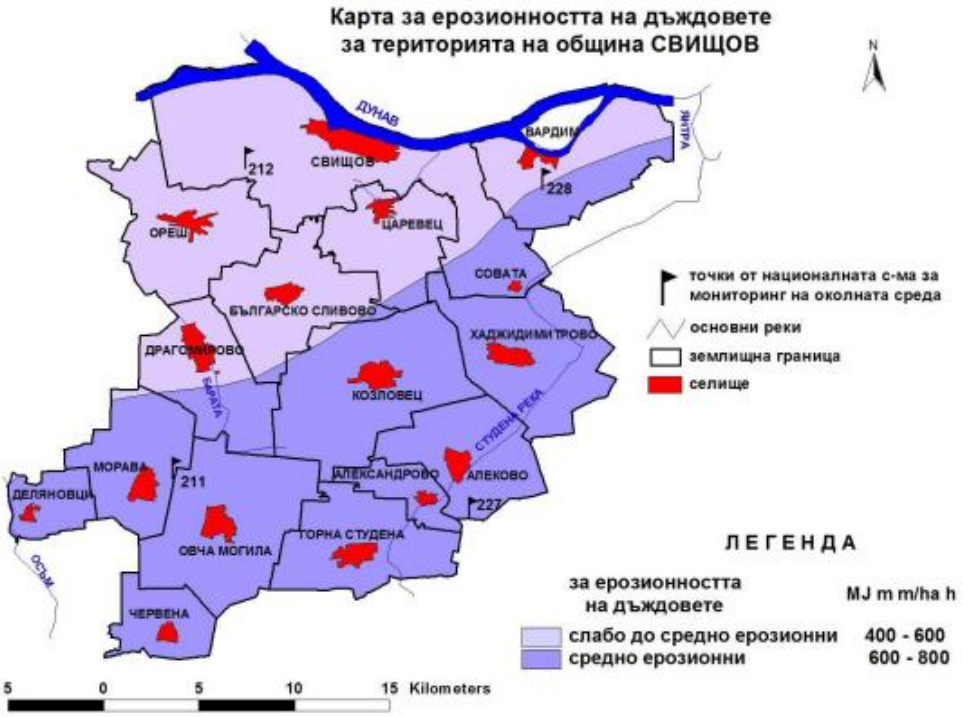

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Картата, представена на фиг. 4, визуализира разпределението на територията на община Свищов по податливост на почвите към ерозиране и илюстрира нагледно, че над 50% от площта се характеризира със средна до силна податливост на почвите към ерозиране (0,03-0,04 t ha h/ha MJ mm). Със слаба податливост към ерозиране (0,01-0,02 t ha h/ha MJ mm) се характеризират част от почвите в землищата на селата Деляновци, Морава, Овча могила, Вардим и гр. Свищов.

[2] *Представената карта е отрязък от картата за ерозионността на дъждовете за периода април-октомври, разработена в мащаб М 1:100 000 за територията на Р. България. Оценките са основани на годишни и месечни стойности на броя и честотата на интензивните дъждове с продължителност T≥30 min и на количеството на отделен интензивен дъжд със същата продължителност. За целите на картографирането получените средни стойности са категоризирани в 8 класа: много слаба – 0 ≤200, слаба – 200 - ≤400, слаба до средна – 400 - ≤600, средна – 600 - ≤800, средна до силна – 800 - ≤1000, силна – 1000 - ≤1500, силна до много силна – 1500 - ≤2000 и много силна - >2000 MJ mm / ha h.*

Фигура № 4. Карта за податливостта към ерозиране на почвата на територията на община Свищов

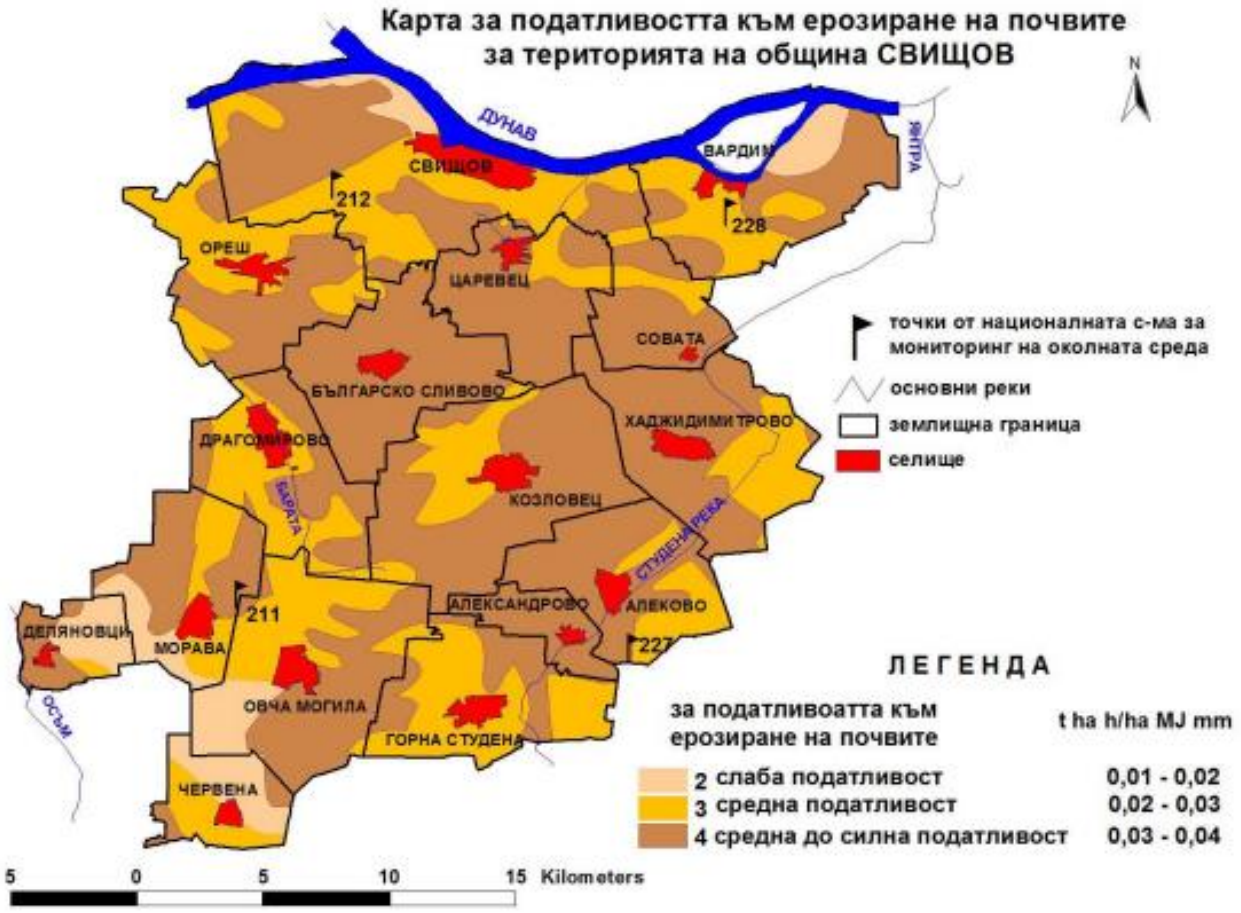

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Сравнението на разпределенията на териториите на община Свищов и на страната по податливост на почвите към ерозиране дава представа за потенциалния риск от проявяване на площна водна ерозия на територията на областта, обусловен от почвения фактор. Среднопретеглената стойност на фактора за податливост към ерозиране на почвата за територията на общината е 0,03 t ha h/ha MJ mm, която е приблизително равна на тази за страната. Тези данни показват, че почвеният фактор обуславя потенциален риск от проявяване на плоскостна водна ерозия на територията на общината, съизмерим със средния за територията на страната. Топографски фактор: Влиянието на наклона и дължината на склона е характеризирано чрез топографския индекс LS, който съчетава влиянието на наклона на склона (θ,°) и специфичната площ, от която се формира оттокът (As, m 2/m), върху почвените загуби от ерозия. Картата, показана на фиг. 5, представя разпределението на територията на община Свищов по групи на наклон на склона и илюстрира нагледно, че 84% от площта е с наклон под 6° , включително 48% от 0° до 3°, и 36% от 3° до 6°. Докато земи с наклон от 6° до 9° има в землищата на всички селища, с изключение на с. Морава, земи с наклони от 9° до 12° заемат значително по-ограничена част от територията на община Свищов, а преобладаващата част от земите с наклони над 15° е в землищата на гр. Свищов и с. Ореш (фиг. 5). Сравнението на разпределенията на териториите на община Свищов и на страната по групи наклон на склона дава представа за потенциалния риск от проявяване на

площна водна ерозия на територията на областта, обусловен от топографския фактор. Среднопретеглената стойност на наклона на склона за територията на общината е 3,8°, която е приблизително 50% от тази за страната (7,2°). Тези данни показват, че топографският фактор обуславя потенциален риск от проявяване на плоскостна водна ерозия на територията на общината, значително по-нисък от средния за територията на страната.

Фигура № 5. Карта за топографския фактор на територията на община Свищов

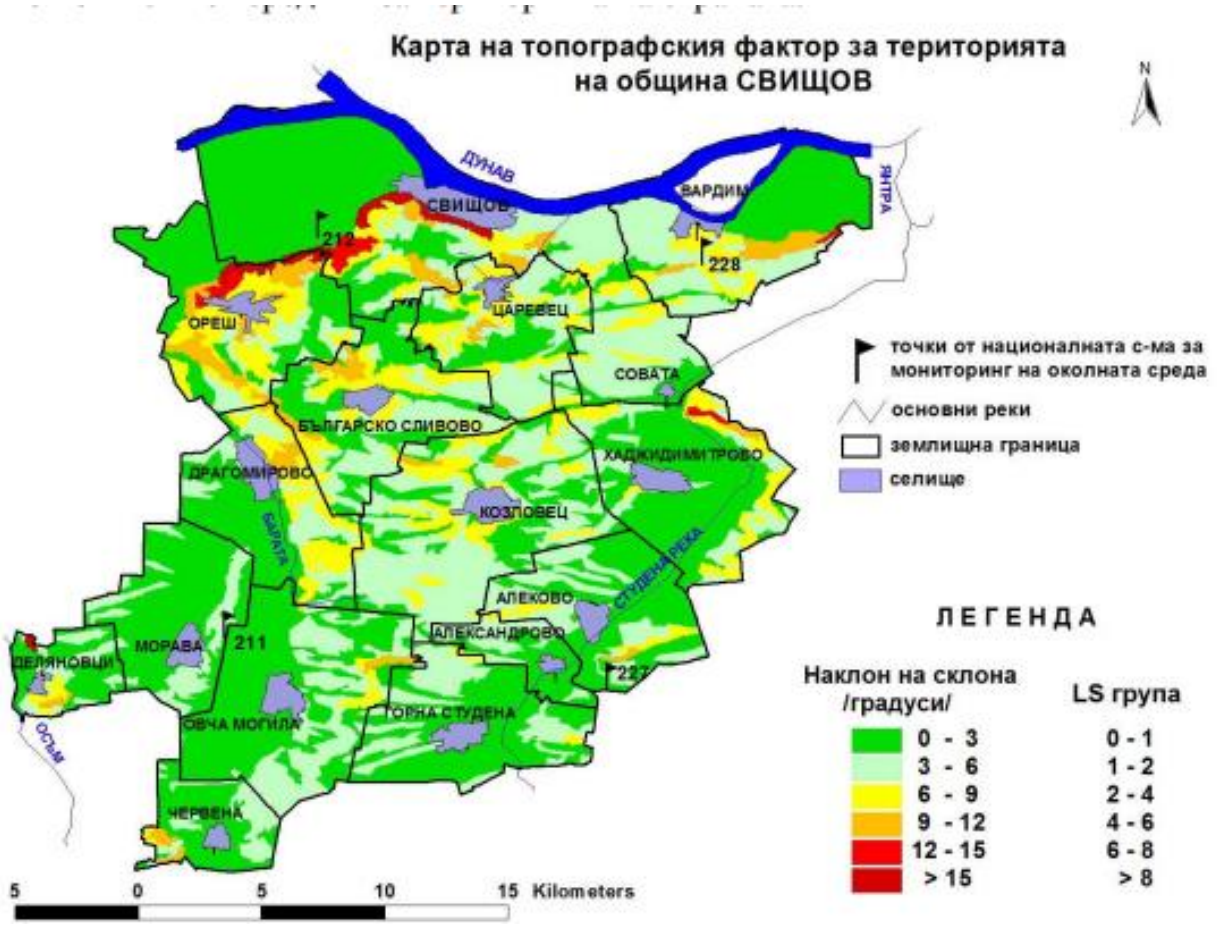

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Потенциалният риск от плоскостна водна ерозия е изчислен като средногодишна стойност на количеството ерозирана почва [t/ha y] при отсъствие на растителна покривка. Картата, представена на фиг. 6, визуализира разпределението на територията на община Свищов по степени на потенциален ерозионен риск и илюстрира нагледно сравнително хомогенното разпределение на земите в отделните класове – близо 46% от земите са със слаб и слаб до умерен потенциален риск, а малко над 50% са с умерен и умерен до висок потенциален риск (22,7% - умерен и 27,8% - умерен до висок риск). Среднопретеглената стойност на потенциалния риск от ерозия за територията на община Свищов е 33,7 t / ha yr, което е близо 46% от тази за територията на България (73,5 t/ha yr).

Фигура № 6. Карта за потенциалния риск от плоскостна водна ерозия на територията на община Свищов

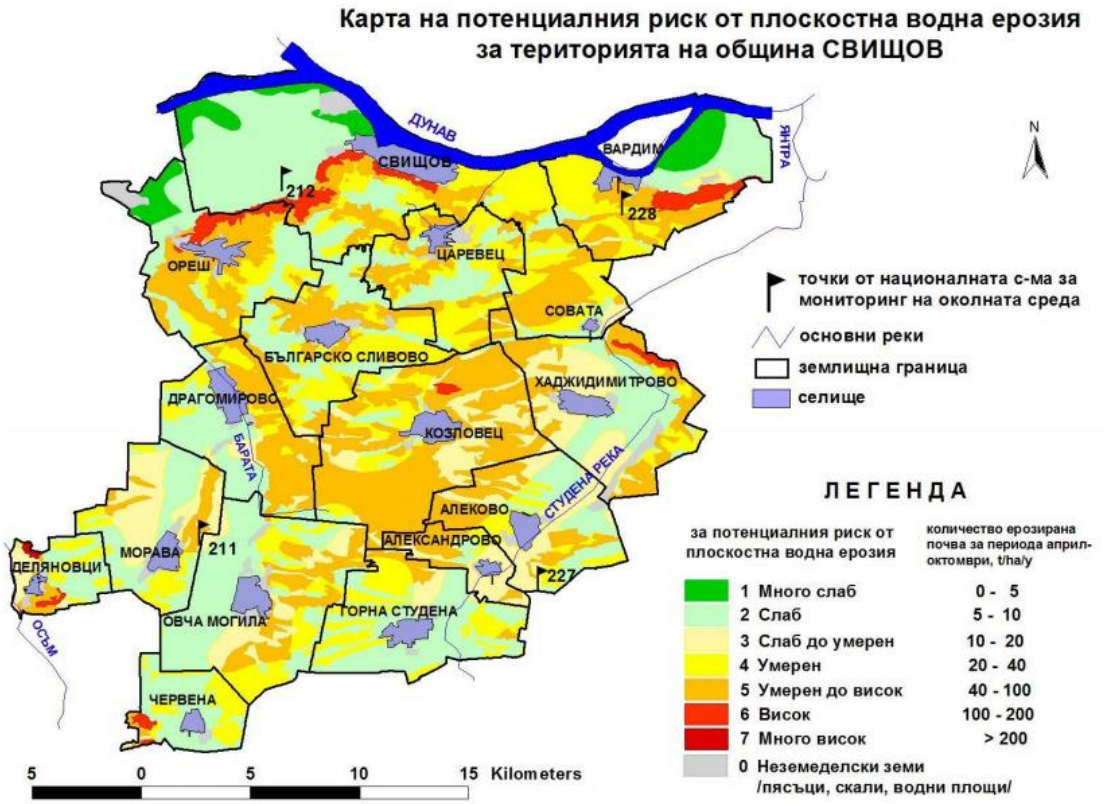

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Действителният риск от плоскостна водна ерозия е изчислен като средногодишна стойност на количеството ерозирана почва [t/ha y] с растителна покривка. Картата, представена на фиг. 7, визуализира разпределението на територията на община Свищов по степени на действителен ерозионен риск и илюстрира нагледно, че близо 2/3 от земеделските земи (63,3%) са със слаб и слаб до умерен действителен риск (44,6% са със слаб, 18,7% - слаб до умерен потенциален риск), а 1/3 са с умерен и умерен до висок действителен риск (15,8% - умерен и 20,2% - умерен до висок риск). Среднопретеглената стойност на действителния риск от ерозия за територията на община Свищов е 3,1 t / ha yr[3]. Представените снимки на фиг. 8 показват състоянието на повърхността на ерозирана почва в община Свищов след интензивен валеж[4] .

[3] *Класификация на действителния риск от водна ерозия: слаб – ≤ T, слаб до умерен – T≤5, умерен 5 - ≤10, умерен до висок 10 - ≤20, висок 20 - ≤40 и много висок - >40 t/ha y*

[4] *Снимките са направени от А. Даскалова, месец май 2010 г*

Фигура № 7. Карта за действителния риск от плоскостна водна ерозия на територията на община Свищов

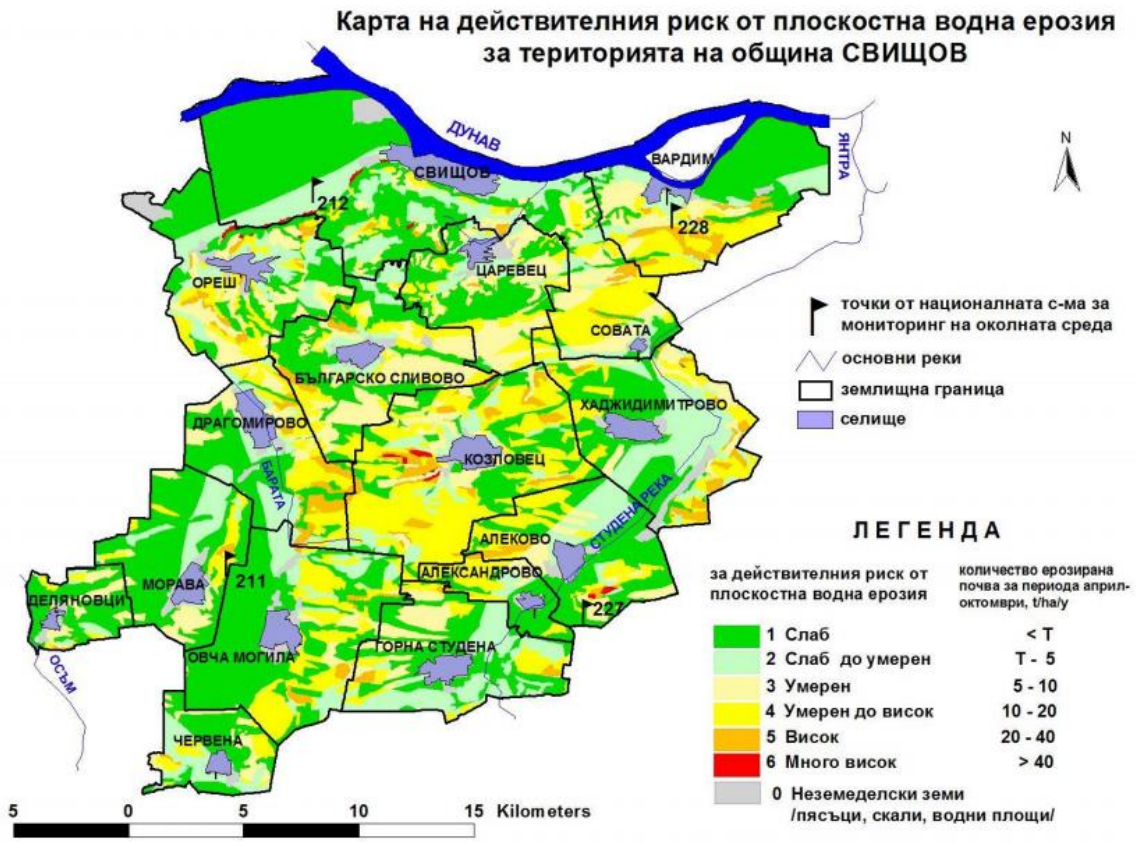

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Фигура № 8. Изгледи на ерозирани почви след интензивни валежи община Свищов

✓ ВЕТРОВА ЕРОЗИЯ НА ПОЧВАТА

Индексът за влияние на климатичния фактор (C) отразява влиянието на средната годишна скорост на ветровете и влажността на почвената повърхност (като функция на валежите и температурата). Данните за разпределението на територията на община Свищов по класове на климатичния фактор на ветрова ерозия показват, че за цялата площ е характерна слаба степен на дефлационност. Среднопретеглената стойност на индекса за влияние на климатичния фактор върху ветровата ерозия за територията на община Свищов е 1,5 t/ha yr, което е близо 40% от тази за територията на България (3,6 t/ha yr)[5] . Тези данни недвусмислено показват, че климатичният фактор обуславя потенциален риск от проявяване на ветрова ерозия на територията на областта, значително по-нисък от средния за територията на страната. Почвеният фактор е характеризиран чрез индекса за податливост на почвите към дефлация (I). Всяка една от почвено-картографските единици е характеризирана със средна стойност на I, изчислена от данни от едромащабните почвени проучвания в мащаб М 1:10 000, характеризиращи всички проучени почвени профили[6] . Картата, представена на фиг. 9, визуализира разпределението на територията на община Свищов по податливост на почвите към дефлация и илюстрира нагледно, че почвите приблизително в 1/3 от площта се характеризират със слаба, слаба до средна и средна податливост към дефлация. Индексът за грапавината на почвената повърхност (K) е изчислен във функция от височината на редовете и разстоянието между тях за 15 най-широко използвани полски култури, рискови по отношение на дефлацията: пшеница, ечемик, ръж, тритикале, овес, царевица, слънчоглед, памук, цвекло, соя, фасул, зимна рапица, сорго, многогодишни тревни видове и смески, и люцерна. Наклонът на терена е един от основните ограничаващи фактори по отношение на размерите на обработваемите полета. Този ограничаващ фактор се прилага за дефиниране на средна незащитена дължина на полето 250, 300, 450 и 500 m при наклон на терена съответно 0-6°. Индексът за влиянието на растителността (V) е изчислен като функция от емпирични параметри и корелации с добивите на съответните култури въз основа на средни многогодишни статистически данни за добивите на основните полски култури по административни области. При това се предполага, че добивите са пропорционални на натрупаната биомаса, която определя почвозащитната роля на растителността. Разпределението на територията на страната по начин на трайно ползване е основано на сателитни данни (Corine, 2002).

Рискът от дефлация е оценен посредством прогнозните средногодишни загуби на почва от дефлация [t/ha y], изчислени във функция на посочените по-горе фактори[7] . Картата, представена на фиг. 9, визуализира разпределението на територията на община Свищов по степени на потенциален риск от дефлация и илюстрира нагледно, че почти цялата територия (97%) на земите е с много слаб потенциален риск. Среднопретеглената стойност на

[5] *Стойностите на климатичният фактор (C) са определени въз основа на данните от Метеорологичния справочник за НР България за средномесечните валежи, средномесечната температура и средногодишната скорост на преобладаващите ветрове и са класифицирани в 9 групи: много слаба 0 – 100.*

[6] *Класификация на податливост на почвите към дефлация: слаба 0 – ≤125, слаба до средна 125 – ≤150, средна 150 – ≤200, средна до силна 200 – ≤275 и силна – >275 t/ha y.*

[7] *Класификация на риска от дефлация: много слаб 0 – ≤0,1, слаб 0,1 – ≤0,2, слаб до умерен 0,2 – ≤0,5, умерен 0,5 – ≤1,0, умерен до висок 1,0 – ≤2,0, висок 2,0 – ≤4,0 и много висок - >4,0 t/ha y*

потенциалния риск от ерозия за територията на община Свищов е 0,1 t / ha yr, което е едва 6% от тази за територията на България (0,9 t / ha yr).

Фигура № 9. Карта за податливостта към дефлация на почвата на територията на община Свищов

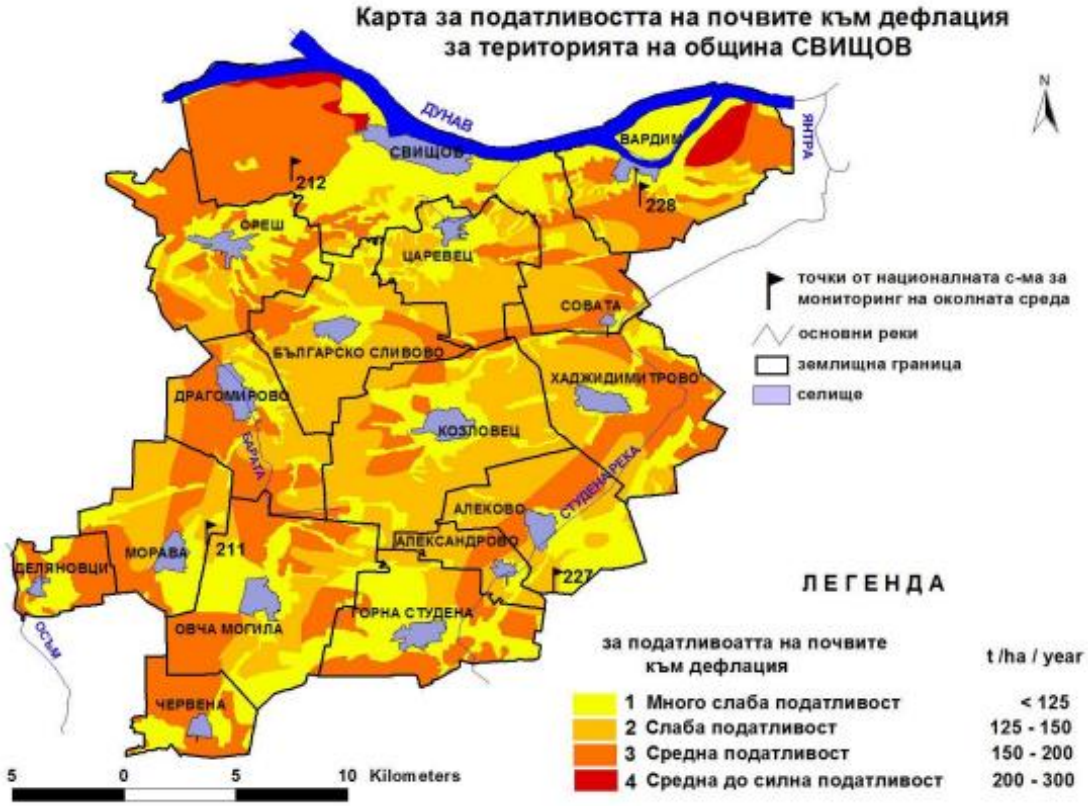

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

✓ ЕРОЗИРАНИ ПОЧВИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СВИЩОВ

Почвената покривка на територията на община Свищов отразява така очертаните ерозионни фактори и риск от плоскостна водна и ветрова ерозия на почвата, като 40,4% от почвите в земеделските земи са ерозирани в различна степен: 13,3% слабо ерозирани, 8,5% – слабо до средно ерозирани, 8,6% – средно ерозирани, 6,6% – средно до силно ерозирани и 3,4% – силно ерозирани. Силно излужените черноземи са изцяло слабо ерозирани, така както и 31,8% от средно излужените, 9% от слабо излужените и 8,5% от типичните. От карбонатните черноземи 57,8% са ерозирани, вкл. 15,7% слабо, 13,4% слабо до средно, 13% средно, 10,4% средно до силно и 5,3% силно ерозирани. На 0,4% от земеделските земи са разпространени акумулирани карбонатни черноземи.

Фигура № 10. Карта на потенциалния риск от ветрова ерозия на територията на община Свищов

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

✓ ОЦЕНКА НА ЗЕМИТЕ ПО ПРИГОДНОСТ ЗА ЕФЕКТИВНО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ПОЛЗВАНЕ

Въз основа на данните за мощност на почвените профили, каменистост и наклон на земите, киселинност и интензитет на ерозия на почвата, земите на територията на община Свищов са групирани в 8 класа по пригодност за ефективно противоерозионно ползване (фиг. 11). Земите от първи, втори и трети клас са подходящи за различно ползване, земите от четвърти клас са с ограничено ползване, а от пети, шести и седми клас са със силно ограничено ползване. Земите, подходящи за различно ползване (I, II и III клас), заемат 59,6% от площта на земеделските земи на община Свищов. Земите от първи клас, заемащи 8,1% от площта на земеделските земи на общината, са без или със съвсем слаби ограничения за земеползване. Това са почти равни земи с лесно обработваеми почви, без или с много слабо проявени ерозионни процеси, нямат ограничаващи почвеното плодородие фактори. Всички растения, адаптирани към съответните климатични условия, дават оптимални или почти оптимални добиви. За оптимално противоерозионно ползване на земите от първи клас има необходимост от прилагане на противоерозионни мерки само при по-дългите склонове на земите от този клас.

Фигура № 11. Карта на пригодността на земите на територията на община Свищов по пригодност за ефективно почвозащитно ползване

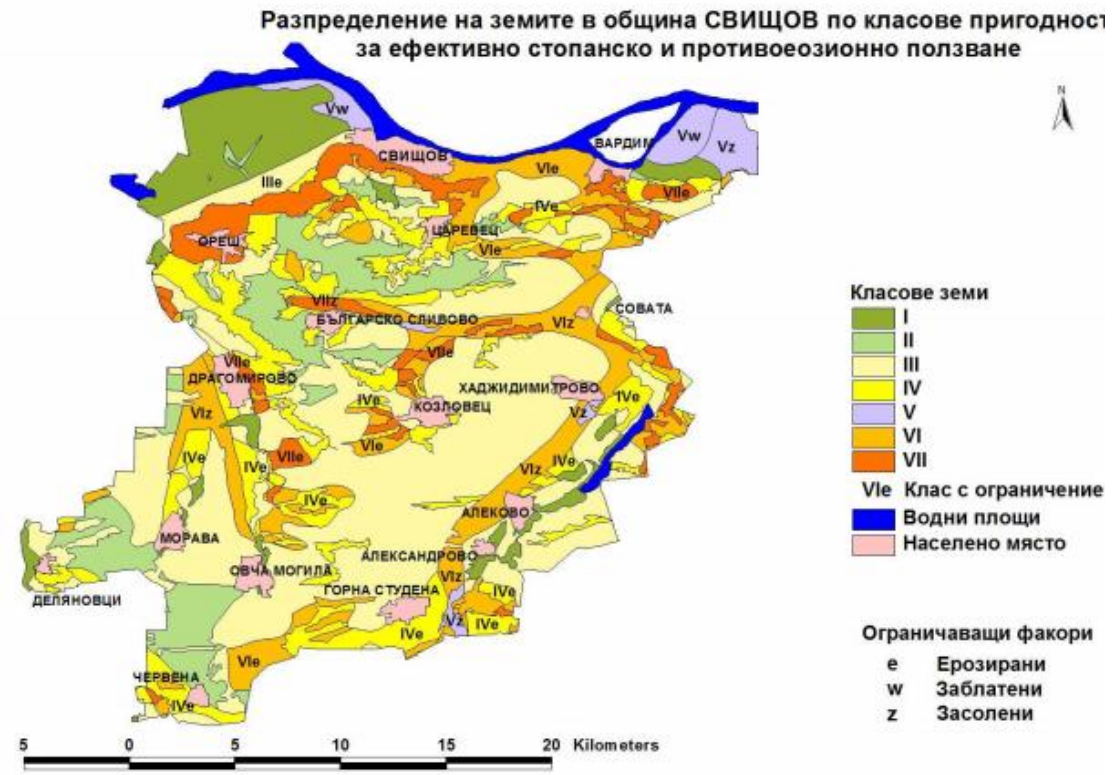

Източник: Програма по опазване, устойчиво използване и възстановяване на почвите в община Свищов, 2015-2020 г.

Земите от втори клас, заемащи 10,2% от площта на земеделските земи на община Свищов, са подходящи за всякакво земеделско използване, но при тях има някои фактори, ограничаващи плодородието и избора на културите, като преовлажненост, засушаване, прояви на ерозия - особено при по-дългите склонове. Всички растения, адаптирани към съответните климатични условия, могат да бъдат отглеждани и дават почти оптимални добиви. За оптимално противоерозионно ползване на земите от втори клас е необходимо прилагане главно на агротехнически противоерозионни практики (главно контурно земеделие), канало-тераси и оттокоотвеждащи колектори. Земите от трети клас заемат 41,3% от площта на земеделските земи на общината. Те могат да се използват за отглеждане на различни култури, но имат ограничаващи плодородието фактори (ерозирани почви, голям наклон, влошена реакция и структура на почвата, малка мощност, слаба водопропусклвост и др.). Култури, взискателни към физичните и химичните условия, не дават задоволителни добиви. За ефективно противоерозионно ползване на земите от трети клас е необходимо по-активно прилагане на противоерозионна агротехника (главно контурно земеделие, почвозащитни обработки, поясно земеделие), канало-тераси и оттокоотвеждащи колектори, противоерозионни сеитбообръщения с ограничаване на окопните култури в структурата им и др. Земите от четвърти клас, заемащи 15,6% от площта на земеделските земи на общината, са с ограничено ползване. Тези земи са подходящи за отглеждане предимно на култури със слята повърхност и многогодишни треви. Този ограничен избор на култури се обуславя от големия наклон на терена, силната ерозия на почвите (маломощни почви), слабата дренираност, алкалност, засоленост и др. Поради силната проява на ерозия окопните култури се ограничават до

минимум. За ефективно противоерозионно ползване на земите от четвърти клас е необходимо задължително прилагане на специални консервационни практики, като всички противоерозионни агротехнически и инженерно-технически мерки, затревени буферни ивици и др., според конкретните условия. Земите със силно ограничено ползване (V, VI и VII клас), заемат близо 1/4 (24,7%) от площта на земеделските земи на община Свищов. Земите от пети клас, заемащи 3,2% от площта на земеделските земи, са неподходящи за земеделско използване, освен за пасища или друга постоянна растителност, поради наличието на някои от следните ограничаващи фактори: чести заливания, силна каменистост, заблатеност и др. Това са неерозирани или слабо ерозиран земи, най-често равни. Земите от шести клас (14,7% от земеделските земи) са върху стръмни склонове, много често със силно ерозирани (маломощни) почви, поради което не са подходящи за земеделие. Най-целесъобразно е те да се затревяват и залесяват и да се използват като пасищни и горски площи. Чрез терасиране или други инженернотехнически мероприятия може да се използват за отглеждане на тютюн, малини, къпини, сливи и др. Земите от седми клас (6,7% от земеделските земи) са върху много стръмни склонове, със силно ерозирани и опороени почви. Подходящи са само за пасищни и горски площи, но най-често затревяването и залесяването са възможни само след допълнителни почвозащитни мероприятия.

✓ ВКИСЛЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Тъй като повечето почви в землищата на община Свищов съдържат карбонати по целия си профил, не се очаква вкисляване. Евентуално слабо вкисляване може да се допусне при излужените черноземи в случай на продължително прекомерно използване на някои азотни торове, но вероятността е малка, тъй като тези почви се характеризират с добра буферна способност.

✓ ЗАСОЛЯВАНЕ. ОСОЛОНЦЯВАНЕ

Хидроморфното засоляване представлява процес на повишаване на съдържанието на водоразтворими соли в почвения разтвор, токсични за растенията, в резултат на капилярно подхранване на активния коренообитаем почвен слой от високоминерализирани подпочвени води при повишаване на нивото им до дълбочина 100-300 cm. Наличието на фракциите на дребен пясък и прах в механичния съста на почвата и подпочвата е основна предпоставка за капилярния подем от подпочвените води към повърхността. Поради разнообразния състав и строеж на наносните материали засоляването протича с различна скорост и в различна степен в площите на наносните и ливадните почви. Неправилно напояване също може да допринесе за засоляването на почвите. Засоляването поражда проблем по отношение на осмотичното налягане на почвения разтвор, което води до увеличаване на водозадържащата способност на почвата и до силно влошаване на влагообезпечаването на земеделските култури. На територията на общината засолени почви са ливадните солонци-солончаци от сулфатно-хлориден тип, средно дълбоки, което означава, че засоляването е съвременен и продължаващ процес. Засолените почви са алкални, което влияе негативно на хранителния режим на отглежданите култури, поради което тези почви са отнесени към бедните и неподходящи за земеделие. Алкалността допълнително се увеличава и поради солонцеватостта на почвите, а именно увеличаването на дела на обменния натрий в състава на обменните катиони, формиращи сорбционния капацитет на почвите. Осолонцяването силно диспергира почвите, обезструктурява ги, което рефлектира върху уплътняването на сложението и върху

водозадържащия потенциал на водата в почвата, и оказва силно негативно влияние върху развитието на земеделските култури. Солонците и солонцеватите почви (ливадни солонци и ливадни солонци-солончаци; алувиално-ливадни почви, солонцевати; алувиално-(делувиално)-ливадни почви, солонцевати; ливадни черноземи солонцевати) заемат доста голяма обща площ – около 2231,548 ha.

✓ НАМАЛЯВАНЕ НА ПОЧВЕНОТО ОРГАНИЧНО ВЕЩЕСТВО (ДЕХУМИФИКАЦИЯ НА ПОЧВИТЕ)

Този деградационен процес протича главно в обработваемите земи. Представлява намаляване на съдържанието на органичен въглерод/хумус, което води до обезструктуряване на почвата, с последващо влошаване на водно-физичните показатели и намаляване на продуктивността им. Дехумификацията предполага понижаване на буферността на почвите по отношение на химически замърсявания, както и до ускоряване на ерозионните процеси, и влошаване на генния фонд и биоразнообразието. Съгласно предоставените данни от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) почвите в пунктовете, принадлежащи на територията на община Свищов, са много добре обезпечени с органично вещество – органичен въглерод (C): 15,60-19,07 g/kg почва в повърхностния слой с мощност 20/10cm и 14,70-19,47 g/kg почва в подповърхностния слой от 20/10 до 40cm (табл. 5)

Таблица № 5. Съдържание на органичен въглерод, азот по Келдал и общ фосфор в почвите в мониторинговите пунктове на НСМОС

средни концентрации на анализираните показатели от Националната мрежа за почвен мониторинг в слой: 0-10 cm/0-20 cm и 10-40 cm/20-40cm за период: 2005-2019 г.

Пункт № Землище	Коорди-нати ширина дължина	Година на проба-вземане	Земепол-зване	Дълбочина на проба-вземане [cm]	Органичен *C [g/kg почва]*	*N* Келдал *[g/kg почва]*	Общ *P [mg/kg почва]*
№ 211 с. Морава Карбонатен чернозем, слабо ерозиран	43,4622 25,1415	2005	ечемик	0-20	17,00	1,71	842,00
				20-40	16,45	1,65	832,00
		2008	обработваема земя	0-20	17,23	1,73	911,33
				20-40	17,10	1,73	907,00
		2010	обработваема земя	0-20	18,33	1,73	830,67
				20-40	18,73	1,74	842,67
		2019	н.д.	0-10	17,333	1,66	804,33
				20-40	16,677	1,767	812,33
№ 212 с. Ореш Алувиално -ливадни почви, мощни	43,6087 25,1672	2005	люцерна	0-10	15,60	1,69	911.00
				10-40	14,70	1,54	883.50
		2008	постоянно затревена площ	0-10	15,80	1,80	936,00
				10-40	15,97	1,84	936,33
		2010	постоянно затревена площ	0-10	18,10	1,77	903,67
				10-40	17,87	1,75	921,33
		2012	житни култури	0-20	16,50	1,81	969,33
				20-40	16,60	1,88	979,00
		2016	н.д.	0-20	17,133	1,903	985,667
				20-40	16,933	1,92	989,33
№ 227	43,4461 25,428	2005	ечемик	0-20	17,15	1,88	854,00
				20-40	16,70	1,84	841,00

Пункт № Землище	Коорди-нати ширина дължина	Година на пробо-вземане	Земепол-зване	Дълбочина на пробо-вземане [cm]	Органичен *C [g/kg почва]*	*N* Келдал *[g/kg почва]*	Общ *P [mg/kg почва]*
с. Алексан-дрово Ливадни солончаци, *Cl-SO₄*		2008	обработваема земя	0-20	17,93	1,71	770,00
				20-40	17,80	1,70	757,67
		2010	обработваема земя	0-20	18,03	1,68	775,33
				20-40	17,87	1,69	763,33
		2012	житни култури	0-20	19,07	1,76	832,33
				20-40	19,47	1,65	837,00
		2016	н.д.	0-20	18,833	1,913	956,333
				20-40	18,433	1,99	976
№ 228 с. Вардим Карбонатен чернозем, средно ерозиран	43,605 25,4717	2005	слънчоглед	0-20	17,45	1,98	815,50
				20-40	17,40	1,82	807,00
		2008	обработваема земя	0-20	18,07	2,02	888,00
				20-40	18,37	1,99	904,00
		2010	обработваема земя	0-20	18,67	1,98	836,33
				20-40	19,00	1,93	838,67
		2012	житни култури	0-20	18,67	1,93	892,33
				20-40	18,50	1,94	894,67
		2016	н.д.	0-20	17,1667	1,91	867
				20-40	16,667	1,95	881

Източник: ИАОС

Не се установяват чувствителни разлики в стойностите на органичния С в двете измервани дълбочини на профилите на наблюдаваните пунктове, нито пък в периода от 2005 до 2019 г. Поради честите засушавания и липсата на напояване, нитрификацията не протича ритмично. Това обуславя силно колебаещото се снабдяване на растенията с азот, което може да бъде оценено като средно осигурено, въпреки добрата запасеност с органично вещество (1,68-2,02 g общ азот /kg почва в повърхностните слоеве и 1,54-1,99 g/kg почва в подповърхностните слоеве).

Изключение прави високото съдържание на азот по Келдал в почвата от пункта в землището на с. Вардим, където се намират висококатегорийни земи (табл. 5). Запасеността с общ фосфор е средна и висока – 770,00-969,33 mg/kg почва в повърхностния слой и 757,67-979,00 mg/kg почва в подповърхностния слой.

Отчита се по-добра обезпеченост с фосфор на алувиално-ливадните почви от землището на с. Ореш (пункт 212).

Въпреки добрата обезпеченост с органично вещество на почвите в посочените мониторингови пунктове, не се изключва възможността в почвите на някои от обработваемите масиви да се развива бавно процесът на дехумификация. Сред основните причини за изтощаванетао на почвите са изгарянето на стърнищата, пълната липса на органично торене, бързата минерализация на органичното вещество, причинена от прекалената небалансирана химизация на земеделския процес и особено плоскостната водна ерозия, която е в средна и силна степен на развитие.

✓ ПРЕОВЛАЖНЯВАНЕ

Преовлажняването е процес на продължително задържане на гравитационна вода в коренообитаемия почвен слой, поради невъзможността ѝ да се оттича. При почвите в община

Свищов това зъдържане се реализира с повишаването на нивото на подпочвените води, хидравлично свързани с нивата на реките Дунав, Барата и Студена. Заблатяването се получава при почвите, образувани върху терасите на тези реки: алувиално-ливадни почви, мощни, слабо заблатени; алувиално-(делувиално)-ливадни почви, мощни, слабо заблатени; алувиално-(делувиално)-ливадни почви, средно заблатени; алувиално-ливадни почви, солонцевати, слабо заблатени. Общата им площ възлиза на 1241,63 ha. Заблатяването силно депресира развитието на кореновата система на земеделските култури поради липса на въздух, което при по-продължително задържане води до загиването им, особено в теренните микропонижения.

✓ ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Устойчивостта на почвите срещу химическо замърсяване зависи от механичния и минералогичния им състав, съдържанието на органично вещество, вкл. количеството и фракционния състав на хумуса, съдържанието на общи карбонати, pH, сорбционния капацитет, общата концентрация и вида на водоразтворими вещества и др. Може да се каже, че почвите, разпространени на територията на община Свищов, се характеризират с добра буферност срещу химическо замърсяване, тъй като имат високо съдържание на карбонати и обменни бази, обезпечени са с органично вещество. Освен това на територията на Общината липсват източници за замърсяване на атмосферния въздух, чрез който да настъпи замърсяване и на почвите. Оценката на екологичния статус на почвите от община Свищов е направена на базата на данните от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС), подсистема „Почви“ на ИАОС (таблица 6). За целта данните за наличните концентрации на тежки метали и металоиди (As, Hg, Cd, Cu, Ni, Cr, Pb, Zn) от пунктове №№ 211, 212, 227 и 228 съответно в землищата на с. Морава, с. Ореш, с. Александрово и с. Вардим са съпоставени с нормите за максимално допустимите концентрации (МДК) на тези замърсители в почвите, отнасящи се за съответните интервали на измерената реакция на почвите (Таблица 1 от НАРЕДБА №3 за норми относно допустимото съдържание на вредни вещества в почвата). Анализът показва, че почвите са в добро екологично състояние. Съдържанието на изследваните тежки метали и металоиди в двата слоя на всички мониторингови пунктове е много по-ниско от нормите за максимално допустимите концентрации на тези елементи (таблица 6). Прави впечатление, че измерените концентрации на всички наблюдавани елементи в пункт №212 са по-високи от тези в останалите пунктове, но въпреки това и те са много под стойностите на МДК. Установено е, че водите за водоснабдяване от подземни водоизточници, разположени в терасата на река Дунав – при село Вардим, са замърсени. В кладенците тип „Раней“ има високо съдържание на манган. Към този момент основните източници на замърсяване са: промишлените замърсители, които основно се намират по поречието на река Дунав; непречистените градски отпадъчни води, заустени в р. Дунав. Принос към замърсяването на подпочвените води на територията на общината има и дифузно замърсяване, причинено от прилагането на недобри земеделски практики.

Фигура № 12. Карта на нитратно уязвимите зони

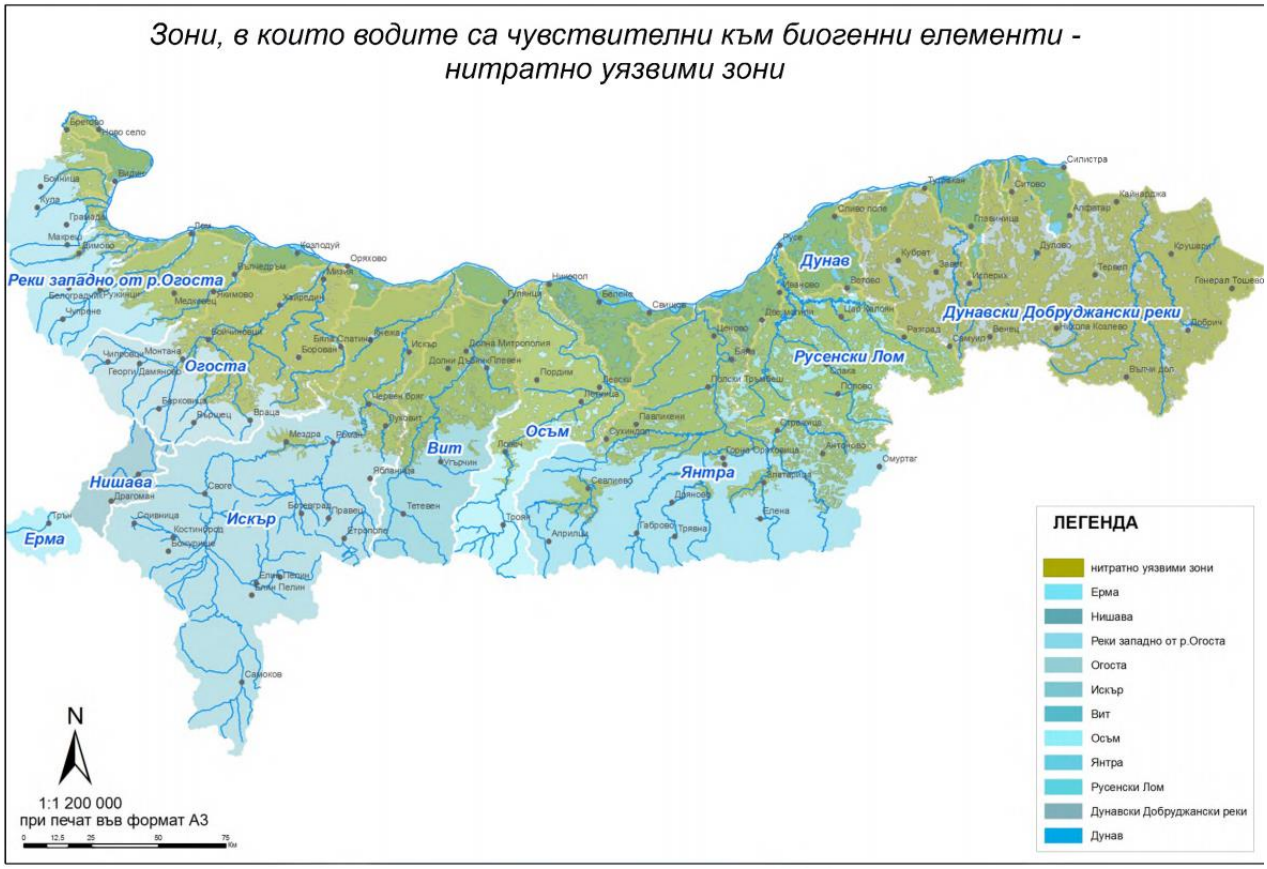

Източник: ПУРБ БДДР

Територията на община Свищов попада в зона, в които водите са чувствителни към биогенни елементи – нитратно уязвими зони.

Таблица № 6. Съдържание на тежки метали и металоиди в почвите [mg/kg почва]. Пунктове от НСМОС на ИАОС

средни концентрации на анализирани показатели от Националната мрежа за почвен мониторинг в слой: 0-10 cm/0-20 cm и 10-40 cm/20-40cm; Период: 2005 – 2019 г.

Пункт № Землище	**Координати ширина дължина**	**Година**	**Земеползване**	**Дълбочина на пробовземане**	***pH в H_2O***	**Съдържание на тежки метали и металоиди *[mg/kg почва]***							
						As	***Cd***	***Hg***	***Cu***	***Ni***	***Cr***	***Pb***	***Zn***
№ 211 с. Морава	43,4622 25,1415	2005	ечемик	0-20	7,85	7,10	0,10		18,10	30,80	34,60	12,25	55,90
				20-40	7,89	7,55	0,10		18,55	29,70	36,00	12,55	57,10
		2008	обработваема земя	0-20	8,3	7,83	0,10	0,13	21,17	44,10	42,73	12,23	64,80
				2-40	8,11	7,77	0,10		21,80	44,73	44,97	11,63	66,93
		2010	обработваема земя	0-20	8,52	8,07	0,16		21,83	40,30	42,10	12,80	63,23
				20-40	8,52	8,13	0,16		21,80	40,33	43,57	13,00	60,83
		2019	н.д.	0-20	8,43	7,5667	0,1567	0,0233	21,3	40,733	40,033	12,767	56,2
				20-40	6,07	7,5667	0,1533		21,167	41,1	40,3	12,633	55,9
№ 212 Ореш	43,6087 25,1672	2005	люцерна	0-10	7,92	11,60	0,27		37,55	62,45	49,30	33,65	110,25
				10-40	7,98	11,35	0,24		37,20	62,60	48,70	32,00	108,25
		2008	постоянно затревена площ	0-10	8,04	11,57	0,24	0,12	40,57	80,23	75,53	34,50	118,80
				10-40	8,03	11,80	0,29		41,03	82,43	77,17	33,30	120,83
		2010	постоянно затревена площ	0-10	8,39	12,0	0,37		43,17	76,07	68,00	35,77	116,20
				10-40	8,36	12,23	0,36		43,03	77,13	67,90	36,27	116,53
		2012	житни култури	0-20	8,57	12.00	0,33	0,05	43,83	81,33	70,10	35,77	123,00
				20-40	8,53	11.83	0,33		43,57	81,07	69,37	35,47	122,63
		2016	н.д.	0-20	8,08	12,067	0,3367	0,089	44	83,733	71,8667	37,9667	120,667
					8,153	11,6	0,3367		43,2	81,8667	63,9	37,9333	119
№ 227 с Алексан-дрово	43,4461 25,428	2005	ечемик	0-20	7,64	8,75	0,10		19,55	40,40	50,25	14,30	65,15
				20-40	7,78	8,65	0,10		19,10	40,30	47,35	13,90	65,60
		2008	обработваема земя	0-20	7,99	7,77	0,10	0,10	23,40	46,40	54,50	14,30	77,07
				20-40	8,06	8,20	0,10		23,07	46,27	55,20	14,33	73,57
		2010	обработваема земя	0-20	8,00	8,07	0,19		23,73	44,67	48,43	14,50	68,03
				20-40	8,01	8,17	0,19		23,43	41,43	46,93	14,17	67,23
		2012	житни култури	0-20	7,80	8,33	0,18	0,01	23,87	45,13	42,73	14,70	68,67
				20-40	7,80	8,40	0,18		23,83	44,87	43,63	14,70	68,87
		2016	н.д.	0-20	8,053	8,4667	0,19	0,0247	22,833	46,333	46,667	15,2667	67,2
				20-40	8,07	8,45 8,6	0,19 0,195		23,233	45,2667	45,85 42,4	15,6 15,3	66,7

Пункт № Землище	**Координати ширина дължина**	**Година**	**Земеползване**	**Дълбочина на пробовземане**	***pH в H_2O***	**Съдържание на тежки метали и металоиди *[mg/kg почва]***							
						As	***Cd***	***Hg***	***Cu***	***Ni***	***Cr***	***Pb***	***Zn***
№ 228 с. Вардим	43,605 25,4717	2005	слънчоглед	0-20	7.83	7,45	0,10		17,55	29,70	35,25	11,35	55,00
				20-40	7.89	7,35	0,10		18,05	29,45	34,35	11,35	55,70
		2008	обработваема земя	0-20	8.31	7,80	0,10	0,09	19,23	35,53	39,47	1060	59,97
				20-40	8.31	7,37	0,10		19,97	36,43	38,77	10,43	63,87
		2010	обработваема земя	0-20	8.36	7,17	0,17		18,93	34,80	35,37	11,63	54,33
				20-40	8.39	7,33	0,17		19,50	35,97	36,57	11,87	57,57
		2012	житни култури	0-20	8,59	7,40	0,16	0,07	19,33	36,07	34,17	11,57	56,77
				20-40	8,58	7,53	0,17		19,23	37,00	34,47	11,57	56,47
		2016	н.д.	0-20	8,0933	7,0667	0,16	0,024	18,0667	35,5667	33,8	11	51,667
				20-40	8,1633	7,1667	0,1733		18,5	34,033	35,9	11,2667	52,1667

Източник: ИАОС

✓ НАРУШЕНИ И УВРЕДЕНИ ПОЧВИ

Съгласно Националния концесионен регистър няма възложени концесии за добив на полезни изкопаеми (кариери) на територията на общината. Наличните полезни изкопаеми са от неруден тип, главно чакъли и пясъци.

Нарушени и увредени земи се откриват по периферията на нерегламентирани сметища, като на територията на общината са установени 19 такива с обща площ 84 дка.

✓ ЗАПЕЧАТВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

„Запечатването на почвите“ представлява трайно покриване на почвените повърхности с непропусклив материал, поради застрояване и/или изграждане на инфраструктура. При урбанизацията на териториите неминуемо почвите под изградените сгради и съоръжения остават запечатани. „Запечатани“ са почвите и под изградената транспортна инфраструктура. „Запечатаните“ почви са безвъзвратно загубени за земеделско ползване.

✓ СВЛАЧИЩА

В община Свищов, към 31.12.2015 г., има регистрирани 43 броя свлачища, със засегната площ 11601466 м^2, от които:

✓ **в регулационните граници на селищата:**
- периодично активни – 10 броя, със засегната площ 33795 м^2;
- потенциални – 15 броя, със засегната площ 7567789 м^2;
- стабилизирани – 13 броя, със засегната площ 15182 м^2;

✓ **в землищата на селищата и в пътища:**
- периодично активни – 3 броя, със засегната площ 3509700 м^2;
- потенциални – 2 броя, със засегната площ 475000 м^2;
- стабилизирани – 0 броя.

През м. май 2015 г., в резултат на падналите интензивни валежи в периода, е настъпила активизация на съвременно, периодично активно свлачище №VTR28.65766.01.03, което е формирано в долната част на десния долинен склон на р. Дунав. При тази активизация, свлачището е увеличило размера си в източна посока, като ширината му достига около 270 м, а дължината му по посока на движение се запазва около 40 м.

Може да се направят изводи, че свлачищата представляват сериозен геоекологически проблем за общината. Това е така поради сериозното влияние на човешката дейност в урбанизираните територии. Изградените системи за дрениране на подземните води най-често на се поддържат или са недостатъчно ефективни. По отношение на ерозията може да се потвърди ролята на р. Дунав като сериозен ерозиен фактор, който отнема част от най-плодородните земи на общината. Оценката на ерозийните проблеми на община Свищов изисква разглеждане в два аспекта. Първия аспект е свързан с линейната ерозия на р. Дунав, а втория - с дънната и челна ерозия.

1.3. АНАЛИЗ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА СТОПАНСКИТЕ ОТРАСЛИ ВЪРХУ ПОЧВИТЕ В ОБЩИНА СВИЩОВ

Неправилната експлоатация и несъобразените с нормативната база дейности от промишлеността, транспорта, земеделски практики, водят до замърсяване на въздуха,

почвата, подземните води, нарушаване на условията за развитие на флората и фауната и загуба на биоразнообразие.

✓ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ПРОМИШЛЕНОСТТА ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВАТА

Тенденциите към цифровизация, декарбонизация и кръгова икономика през последните 10 години променят начина, по който се структурира икономиката на световно и национално ниво. Технологичното развитие и променящият се глобален контекст създават нови видове продукти и услуги, както и нови бизнес модели за предоставянето им. Промените, които настъпват в промишлеността я определят като катализатор на прогреса и движеща сила за нашето бъдеще.

Приоритетите на ЕС за развитието на енергетиката за периода до 2030 г. са: 40% намаляване на емисиите на парникови газове, най-малко 32% пазарен дял на енергията, генерирана от възобновяеми източници в енергийното потребление и подобряване на енергийната ефективност на равнището на Съюза с поне 32,5%.

Ето защо голяма част от промишлените предприятия в България, съществуващи до 90-те години на миналия век са закрити, други са приватизирани или фалирали и където е необходимо се извършват дейности по възстановяване на състоянието. Независимо от това в отделни случаи в близост до промишлените предприятия и до транспортните коридори се наблюдава въздействие върху почвите от добивната промишленост – нерудни и строителни материали.

Нарушения и възможни замърсявания на почвите може да се очаква от енергетиката и енергопреносната мрежа. През територията на България преминават трансгранични продуктопроводи, електропроводи, газопроводи. По трасетата на тази мрежа земите са рекултивирани, но е променено ползването им само за отглеждане на тревиста плиткокоренова растителност.

Във връзка с увеличаване на обема на енергийните ресурси, през последните 10 години масово се отглеждат енергийни култури (рапица), които заемат обширни територии с богати почви, най-често черноземи. При неспазване на сеитбообръщенията тези почви е възможно да губят плодородието си.

✓ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВАТА

На територията на община Свищов се срещат земеделски земи от всички бонитетни категории с изключение на 8-ма бонитетна категория. Посочените категории на земеделските земи са определени при неполивни условия. Тъй като най-широко разпространените на територията на общината почви са с предимно лек механичен състав (черноземи - карбонатни, типични и наносни почви), то е възможно при напояване земите да преминат в по-висока бонитетна категория, повече с една или даже с две единици - до първокатегорийни земи.

Земеделските земи, представени от неерозираните разновидности на черноземите (карбонатни, типични, средно мощни и средно, и силно излужени) и някои от алувиално-(делувиално)-ливадните почви, характеризиращи се с най-високо потенциално плодородие,

принадлежат към първа, втора и трета бонитетни категории *(много добри и средно добри земи),* заемащи 19,04% от територията на общината. Много добрите земи са с малка обща площ - 394,06 ha, 0,63% (табл. 7). По-големи, компактни масиви от тях са разположени в по-равната част на общината, в землищата на селата Вардим и Червена. Множество разпръснати малки площи от тези категории се откриват и в землището на с. Овча могила.

Таблица № 7. Баланс на територията на община Свищов по бонитетни категории на земеделските земи

Бонитетна група	Бонитетна категория	Площ *[ha]*	%
Първа *(много добри земи)*	1	177,29	0,28
	2	216,77	0,35
Втора *(добри земи)*	3	11 511,58	18,41
	4	24 151,59	38,63
Трета *(средно добри земи)*	5	6 775,27	10,84
	6	5 500,06	8,80
Четвърта *(лоши земи)*	7	1 677,15	2,68
	8	-	-
Пета *(непригодни за земеделие)*	9	24,66	0,04
	10	626,09	1,00
Без категория		**11 866,36**	**18,98**
ОБЩО		**62 526,81**	**100**

Източник: Собствени изчисления

Земи от трета бонитетна категория в компактни масиви са разположени в югозападната и южната част на общината - землищата на селата Българско Сливово, Драгомирово, Козловец, Овча могила, Червена, Горна Студена, Александрово, Алеково. По-малки са масивите в землищата на гр. Свищов и селата Царевец и Вардим. Общата им площ представлява 18,41% от площта на общината. С най-голямо разпространение, също много плодородни, са земите от четвърта бонитетна категория *(добри земи),* заемащи 38,63% (24 151,59 ha) от територията. Най-големи масиви от тях са разположени в землищата на гр. Свищов и селата Вардим, Хаджидимитрово, Ореш, Царевец, Морава, Овча могила и Деляновци - карбонатни черноземи, слабо ерозирани и средно мощни; средно излужени черноземи, средно мощни.

Земите от пета и шеста бонитетни категории *(средно добри земи)* - 12 275,33 ha, 19,64%, са представени предимно от ерозирани черноземи, в слаба и средна степен. Земи от пета категория се срещат в землищата на селата Българско Сливово, Козловец, Ореш, Вардим (карбонатни черноземи, средно ерозирани; средноизлужени черноземи, средно мощни), а от шеста категория в землищата на гр. Свищов и с. Царевец (средно излужени черноземи, средно мощни), в с. Драгомирово (типични черноземи, средно ерозирани), в с. Козловец и с. Овча могила (карбонатни черноземи, слабо и средно ерозирани).

Малко е присъствието на земи от седма категория *(лоши земи)* - 1 677,15 ha, 2,68%: черноземи, силно ерозирани, в землищата на селата Българско Сливово, Хаджидимитрово, Вардим и гр. Свищов.

Малки площи в землището на с. Хаджидимитрово с обща площ 24,66 ha, 0,04%, са представени от девета бонитетна категория *(земи, непригодни за земеделие)* - алувиално-(делувиално)-ливадни почви, средно заблатени. Компактни масиви в землището на Алеково, по поречието на р. Студена са отнесени към десета бонитетна категория *(непригодни за земеделие)* - солонци и солонци-солончаци. По-малки парцели от 10-та категория се откриват

във всички землища на общината, покрити със средно и силно ерозирани черноземи. Общата площ на земите от 10-та категория е 626,09 ha, 1%.

Таблица № 8. Разпределение на основните видове територии в община Свищов

Видове територии	Площ [ha]	%
земеделски територии	52 792,4	84,4
горски територии	2 892,6	4,6
населени места и други урбанизирани територии	3 951,4	6,3
водни течения и водни площи	2 498,9	4,0
територии за полезни изкопаеми и депа за отпадъци	36,2	0,1
територии за транспорт и инфраструктура	379,1	0,6

Източник: Собствени изчисления

Общата площ на община Свищов е 62 526,81 ha. От данните, посочени в таблица 8, се вижда, че основната част от територията на общината е заета от земеделски земи - 52 792,4 ha, 84,4%. Много по-нисък е делът на горските и другите видове територии.

От земеделските земи в общината, водени на отчет в Общинска служба „Земеделие“, най-голям е делът на пасищата - 4694,23 ha (77,17%), използвани за развитието на пасищното животновъдство, следвани от обработваемите ниви - 841,81 ha (13,84%) и ливадите - 149,38 ha (2,46%). С най-голяма площ обработваеми ниви е с. Козловец (259,48 ha), а с най-малка - с. Алеково (7,42 ha). Трайните насаждения (вкл. овощни градини и лозя) заемат малка площ от земеделските земи - 207,93 ha, 3,42%. Доста големи са площите на пустеещите необработваеми ниви - 138,29 ha, като най-много са тези в с. Ореш, с. Българско Сливово и с. Драгомирово и на изоставените (за повече от 2 години) трайни насаждения - 49,41 ha (общо 3,09%).

В общината има тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите полски култури (зърнено-житни, технически и фуражни), което може да е обусловено от структурата на животновъдството в общината, а също така и от пазарни съображения на земеделските производители.

Във всички землища на общината се установява наличие на постоянни площи овощни и лозови насаждения, но масивите са доста по-големи в северната ѝ част - в землищата на гр. Свищов и с. Царевец. В землището на общината са отразени и изоставени трайни насаждения. Засадените неголеми площи овощни насаждения са от разнообразни видове: ябълки - 6,5 ha, круши - 0,6 ha, кайсии - 0,5 ha, праскови и нектарини - 2,6 ha, сливи и джанки - 9,1 ha, череши - 1,4 ha, вишни - 0,02 ha, орехи - 8,8 ha, лешници - 30,2 ha и малини - 8,5 ha. Тъй като засадените овощни насаждения включват млади, невстъпили в плододаване насаждения, не винаги площите на засадените и реколтираните насаждения съвпадат. Засадените лозови насаждения включват повече площи на винени сортове (434,7 ha), които всяка година се реколтират в различна степен и по-малко площи на десертни сортове (19,5 ha), ежегодно изцяло реколтирани.

В землищата на общината се отглеждат на малки площи (общо до 90,3 ha) пресни зеленчуци (картофи - 7,5 ha, домати на открито - 10 ha, дини - 12 ha, лук кромид - 40,5 ha, пъпеши, ягоди, тикви, бамя и моркови).

Стопанисването на земеделските земи се осъществява главно под арендна форма и под наем. Земеделски кооперации функционират в много от селата на общината - Царевец, Козловец,

Горна Студена, Овча могила, Червена, Деляновци. Малки площи, предимно със зеленчукови култури, овощни насаждения и лозя, се обработват от частни земеделски производители.

Почти пълното отделяне на стопанисването на земеделските земи от собствеността им не създава стимули за практикуване на подходящи сеитбообръщения, подпомагащи самовъзстановяването на почвеното плодородие и устойчивото управление на земеползването.

Основните земеделски практики, които осигуряват условията за устойчиво управление на селскостопанските почви включват:

✓ Минимизиране на механичната обработка на почвата за поддържане на почвеното органично вещество, структурата на почвата и общото „здравословно“ състояние на почвите;

✓ Използване на покривни култури и/или растителни остатъци, които предпазват повърхността на почвата, пестят вода и хранителни вещества, подобряват почвената биологична активност и допринасят за интегрирана борба с плевелите и вредителите;

✓ Отглеждане на по-широк спектър от едногодишни и многогодишни растителни видове (включително дървета, храсти, пасища и земеделски култури) в асоциации, последователности и ротации, които подобряват храненето на културите и способността на системата да се самовъзстанови от стрес.

Включването на **допълнителни земеделски практики**, в съчетание с основните, осигурява устойчивост на ползването на земеделските почвени ресурси: подобрено хранене на растенията, поддържащо „здрави“ почвите, чрез подходящи сеитбообръщения и разумно използване на органични и минерални торове; използване на добре адаптирани, високодобивни сортове с устойчивост на биотични и абиотични стресови фактори и подобрени хранителни качества; интегрирана борба с вредителите, болестите и плевелите за поддържане на биологичното разнообразие и използване на селективни, ниско рискови пестициди, когато е наложително; ефективно управление на водите, чрез получаване на „повече култури от по-малко капки“, като се поддържа „здравето“ на почвата и се свежда до минимум влиянието на външните фактори.

В последните няколко години биологичното производство се развива с бързи темпове, като непрекъснато нарастват както броят на операторите, така и площите и броят на животните, включени в система на контрол.

Българската агенция по безопасност на храните осъществява контрола на продукти за растителна защита и торове, съгласно Закона за защита на растенията. Приложението на продукти за растителна защита (ПРЗ) към настоящия момент не е заплаха за замърсяване, но прекомерното им използване в миналото все още показва наличие на остатъчни количества от някои ПРЗ. Неправилните обработки на почвите – тежка техника, оран на една и съща дълбочина, несъблюдаване на оптималната почвена влага, многократни обработки, са причина за уплътняване. Ако не се прилагат правилно сеитбообръщения и обработки на наклонени терени, многократно ще се увеличат загубите от ерозия на най-плодородния слой почва. Попадането му във водните басейни е причина за друг нежелателен процес - еутрофикация.

Изгарянето на стърнищата лишава почвите от органично вещество и унищожава микрофауната.

✓ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ГОРСКОТО СТОПАНСТВО ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВАТА

Общата площ на горските територии в община Свищов е малка (4,6% от територията на общината). Залесените площи са разположени покрай брега на р. Дунав, където се простират ливадно-блатните почви, при които се наблюдава високо ниво на подпочвените води, непозволяващо отглеждането на земеделски култури, а само тополови и върбови насаждения. Най-малка е площта на горските територии за дървопроизводство.

✓ ВЪЗДЕЙСТВИЯ НА ТРАНСПОРТА ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВАТА

В община Свищов най-голяма е дължината на пътищата от трети клас (75,873 км), което представлява 59,9% от дължината на цялата пътна мрежа в общината. Агенция „Пътна инфраструктура“, към момента няма инвестиционни проекти за изграждане на нови и ремонтни дейности по съществуващи републикански пътища на територията на община Свищов.

Автомобилният транспорт замърсява околната среда с тежки метали - мед, цинк, кадмий, никел, кобалт, манган и др. Те попадат в растителността и почвите около пътищата, а оттам в животните и човека. Широчината на прилежащата ивица около автомобилните пътища, която се замърсява с тежки метали, зависи от силата и посоката на преобладаващите ветрове. При проведените наблюдения в рамките на НСМОС са регистрирани единични случаи на замърсяване на сервитутни ивици в точки с високо натоварване. Броят на автомобилните средства постоянно се увеличава. Това води до необходимост от промяна на предназначението на нови площи земеделски земи за изграждане на нови автомобилни пътища или разширяване на старите. Сервитутите на транспортните коридори са застрашени от ерозия, канавките за отвеждане на водите по пътищата се запълват, настъпва и техногенно замърсяване и засоляване от зимното почистване от снега. Замърсяването на въздуха и последващото замърсяване на води и почви е най-сериозният екологичен проблем, който се поражда от транспорта, особено в големите градове.

Категорията на жп линията, преминаваща през територията на община Свищов е II-ра категория, а класификацията по товаронапрежение е VI-ти клас. Общата дължина на железопътната мрежа на територията на община Свищов е 31,723 км. Габаритът на натоварване на линията е „GB“. Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира скоростите, заложени в графика за движение на влаковете.

Замърсяване на почвите от **жп транспорта** е резултат от разливи или емисии от трафика. ЖП транспортът е с по-добри екологични показатели от автомобилния, но поради лошото състояние на железопътната инфраструктура и влаковете, този транспорт все повече се неглижира и се избягва от пътниците.

Свищов заема важно място като **пристанище** по река Дунав. Той е разположен на 43°37' северна ширина и е най-южната точка, през която преминава река Дунав. Още от древността той се е разглеждал като едно от ключовите пристанища по реката и превозите на юг и север от реката. Значението на пристанището се разширява във връзка с изграждащите се

транспортни коридори. Международно пристанище Свищов е разположено на 7 Паневропейски транспортен коридор (Рейн-Майн-Дунав). Намира се на около 45 км от транспортни коридори № 8 и 9, в близост до автомагистрала „Хемус“ (на 56 км. от предполагаемото ѝ трасе) и на 45 км. от гр. Александрия (Румъния), която има излаз на основната пътна артерия на страната Букурещ - Тимишоара - Арад - част от международни инфраструктурни коридори.

В района на пристанищата се извършват товаро-разтоварни дейности, свързани с концентриране на сухопътен транспорт, отделящ вредни емисии и масла, които могат да причинят замърсяване.

2. ОЦЕНКА НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ОГРАНИЧЕНИЯТА В МЕЖДУНАРОДЕН И ВЪТРЕШЕН ПЛАН

2.1. АНАЛИЗ НА ЕВРОПЕЙСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ

Съгласно европейското законодателство разработването и прилагането на инструменти за водене на екологичната политика, имащи отношение към компонент почви, датира от 80-те години.

Най-ранният документ на ЕС, отнасящ се до политиката за почвите е **„Европейска Харта за Почвата“**, приета от Комитета на Министрите на 30 май 1972 г. През 2003 г. е приета „Актуализирана Европейска Харта за опазването и устойчивото управление на почвата“. Европейската Харта синтезира шест основни принципа на политиката по почвите и препоръки за практическото ѝ провеждане в страните членки. Тя определя общи и специфични препоръки за устойчиво управление на почвата. Целта е да не се допуска деградация, за да се опазят почвените ресурси за бъдещите поколения. Съгласно Европейската харта всички регионални политики за планиране трябва да вземат под внимание мерки за опазване на почвата при провеждането им. Особено внимание изискват тези, свързани със земеделие, горско стопанство, миннодобивна промишленост, индустрия, туризъм, транспорт, планиране развитието на населените места. Европейската Харта за почвата (2003) обръща внимание на инструментите за реализиране на устойчиво управление на почвата.

Принципите и задачите на европейската политика по почвите и препоръките за практическото ѝ провеждане се основават на ефективното опазване на техните функции и предотвратяване на деградационните процеси. Те са залегнали в **Тематичната стратегия (COM(2006)231) за опазване на почвата (2006).** Тя доразвива политиката по опазване и устойчиво управление на почвата, залегнала в Европейската Харта и препоръчва законодателна рамка за опазване и устойчиво използване на почвата с оглед интегрирането на националните и европейска политики в тази област; мерки за подобряване на знанията по функциите на почвата; мерки за повишаване на отговорността на гражданите по опазване на почвата.

Предложен е документ за **Рамкова директива (COM(2006)**232), с основна цел да се гарантира защита и устойчиво използване на земите, основани на принципите:

1) опазване на почвите от по-нататъшна деградация и защита на техните функции;

2) възстановяване на деградиралите почви до функционална устойчивост;

3) интеграция в други секторни политики чрез установяване на обща рамка и действия.

Предложението не е прието и е оттеглено през 2014 г., въпреки нарастващото антропогенно натоварване на почвите в Европа, поради което до сега няма обща политика на ЕС по почвите и пропуските не са запълнени. Макар и неприета, Рамкова Директива за Почвата е един добре завършен документ, който служи като ръководство за разработване на националните документи. Действията, свързани с Тематичната стратегия понастоящем са ограничени и се свеждат главно до повишаване на общественото съзнание, провеждане на научни изследвания и интеграционна политика, чрез публикуване на Доклад на комисията до съвета, до европейския парламент, до европейския икономически и социален комитет и до комитета на регионите, за изпълнение на Тематичната стратегия за опазване на почвите и текущи дейности (COM (2012)46).

След приемането на **Актуализираната Европейска Харта за опазването и устойчивото управление на почвата (2003)** се появяват важни международни документи като: Актуализиран вариант на Световна Харта за почвата, приета на конференция ФАО (2015).

Предизвикателствата, пред които е изправен светът, са станали по-явни и значими през изминалите три десетилетия. ОСП партньорите смятат, че 9-те принципи, посочени в Хартата все още са валидни, но е необходимо да бъдат актуализирани и ревизирани в светлината на новите научни резултати, получени през последните 30 години, особено по отношение на новите проблеми, като замърсяване на почвата, адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците, разрастването на градовете и въздействието му върху функциите на почвата. Внесени са изменения по отношение на използването и оценката на земята и екосистемните услуги.

Конвенцията на ООН по борба с опустиняването разглежда като важен инструмент за нейното приложение разработването на национални програми и планове за действие. По-голяма част от нейното съдържание е посветено на подробни указания как те да бъдат изготвени на национално, регионално и локално равнище.

Протоколът от Киото по проблемите на изменението на климата разглеждат почвата като важен резервоар на въглерод и по тази причина тя трябва да се опазва за по-ефикасно изпълнение на нейните функции.

Общата селскостопанска политика (ОСП) е най-важният документ на ЕС, който се отнася до аграрното производство на храни и биомаса. Фокусът в тази политика все повече се измества към включване на мерки за усилване на устойчивостта. Разширяване на концепцията за „по-зеленото“ земеделие на ОСП, планирано за периода 2014-2020 г. включва допълнителна подкрепа на земеделските стопани, прилагащи екологосъобразни практики, които благоприятстват смекчаване на промените в климата и околната среда.

Това се съгласува със **Стандарти за добри земеделски практики**, (Good Agricultural and Environmental Conditions (GAEC, 2012)29, насочени към поддържането на ландшафта, опазването на водите, смекчаване измененията на климата. ОСП формулира мерки за увеличаване и подобряване на биоразнообразието в земеделските стопанства.

В ОСП, в **Директивата по нитратите (91/676/ЕЕС)** и в **Директивата за използване на пестициди (2009/128/ЕО)** е обърнато внимание на повърхностния отток на водите от земеделските земи като източник на замърсяване.

Директивата за ГМО (2001/18/ЕО) изисква провеждане на процедура по оценка на риска за околната среда в случай на внасяне на генетично модифицирани организми.

ОСП подкрепя секвистирането на въглерод в почвата и поддържането на високо равнище на въглерод в нея.

Директивата за възобновяемата енергия засяга преустройството на площи с големи почвени въглеродни запаси за отглеждане на култури, от които се произвеждат биогорива. В нея са включени разпоредби, в отговор на въздействието на непреките промени в земеползването.

Основно значение за опазване на почвите се явяват действията, предотвратяващи тяхното увреждане, тъй като веднъж увредени, възстановяването им не винаги е възможно и изисква огромни финансови ресурси. По-долу са представени основни европейски директиви, които индиректно се отнасят към опазване на почвата.

Директива 214/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. за изменение на Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда. Директива 2000/60/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. установява рамката за действията на Общността в областта на политиката за водите. Рамковата директива по водите установява политиката по водите, разработването на планове за управление на речните басейни (ПУРБ) и изискванията за подобряване на състоянието на водите, вкл. от замърсяване от точкови и дифузни източници от обекти във всички сектори на икономиката.

Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 г. относно оценка на въздействието върху околната среда е изменена с Директива 97/11. Тя определя принципите за оценка на въздействието върху околната среда на такива обществени и частни проекти, за които се предполага, че ще окажат значително въздействие върху околната среда и върху компонент почви, и е обвързана с информиране на обществеността. Директива 85/337/ЕИО касае оценка на въздействието на определени публични и частни проекти върху околната среда, има за цел да предостави на компетентните органи необходимата информация, която би им позволила да вземат решение по конкретен проект с пълното познание за евентуалното сериозно въздействие на проекта върху околната среда. Държавите членки приемат всички необходими мерки, за да гарантират, че преди да бъдат одобрени проектите, които биха могли да окажат съществено въздействие върху околната среда, изискват обществено обсъждане и получаване на съгласие за предприемачески дейности и на оценка относно тяхното въздействие. Проектите, за които е необходим Доклад за оценка на въздействието върху околната среда (ДОВОС), следва да бъдат предмет на съгласие за развитие/благоустройство.

Директива 2010/75/ЕС относно емисиите от промишлеността установява правила за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, произтичащо от промишлена дейност. Директивата установява правила за предотвратяването и контрола на емисиите във въздуха, водите и почвата, към управлението на отпадъците, с цел постигането на висока степен на опазване на околната среда като цяло.

Директива 2001/42/ЕО на Европейския парламент касае оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда. Тя също дава възможност за превенция на екологичните последици от изпълнение на планове и програми. Целта на директивата е да предостави високо равнище на защита на околната среда и да допринесе за интегрирането на екологичните съображения в подготовката и приемането на планове и програми, с оглед съдействие за устойчиво развитие чрез осигуряване, че се извършва екологична оценка на определени планове и програми, които е вероятно да имат съществени последици върху околната среда. Всички изисквания на директивата са хармонизирани в Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда.

Директива 2003/4/ЕС на Европейския парламент и Съвета от 28 януари 2003 г. относно достъпа на обществеността до информация за околната среда и отменяща Директива на Съвета 90/313/ЕЕС. Тя увеличава възможностите на заинтересованата общественост да получава специализирана информация, особено в случаите, когато това са архивни данни. Свободният достъп до информация за околната среда постави началото на промяна в подхода на държавните органи по въпросите на откритостта и прозрачността, определяйки мерки за упражняване на правото на достъпа на обществеността до информация за околната среда, която следва да бъде развита и продължена. Настоящата Директива разширява достъпа, гарантиран съгласно Директива 90/313/ЕЕС. Засиленият достъп на обществеността до информация за околната среда и разпространението на такава информация допринасят за повишаване на общественото съзнание по въпроси, свързани с околната среда, за свободната обмяна на мнения, по-ефективното участие на обществеността при вземането на решения във връзка с околната среда и в крайна сметка, за по-добра околна среда.

Директива 2004/35/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети застъпва принцип „Замърсителят плаща“. По отношение на компонент „почви“ като щети се определят всички замърсявания, които създават значителен риск за оказване на отрицателно въздействие върху човешкото здраве в резултат на прякото или косвено въвеждане в, на или под почвата на вещества, препарати, организми или микроорганизми. Определени са изключенията и основните принципи при отстраняване на екологичните щети. Загубата на биологичното разнообразие се е увеличила значително през последните десетилетия. Бездействието би могло да доведе до увеличаване на замърсените места и до по-голяма загуба на биологичното разнообразие в бъдеще. Предотвратяването и отстраняването на екологичните щети, доколкото е възможно, съдейства за изпълнението на целите и принципите на екологичната политика на Общността, определени в Договора. Местните условия следва да се вземат под внимание, когато се решава как да се възстановят щетите. Предотвратяването и отстраняването на екологичните щети следва да се осъществява, като се утвърждава принципът „замърсителят плаща“, както е посочено в Договора, следвайки принципа за устойчиво развитие. Следователно, основният принцип на настоящата директива следва да бъде такъв, че оператор, чиято дейност е причинила екологични щети или непосредствена заплаха от такива щети, трябва да бъде държан финансово отговорен, за да бъде принуден да вземе мерки и да въведе практики за минимизиране на рисковете от екологични щети, което би намалило вероятността за финансова отговорност от негова страна. Тъй като целта на настоящата директива - да бъде създадена обща рамка за предотвратяване и отстраняване на екологичните щети на

приемлива за обществото цена, не може да бъде постигната в задоволителна степен от държавите членки, се създават условия за по-добра реализация на общностно равнище.

Обхватът на настоящата директива оказва влияние върху останалото законодателство на Общността, като: Директива 2009/147/ЕС на Съвета от 30 ноември 2009 г. за опазване на дивите птици; Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна и Директива 2000/60/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2000 г. за създаване на рамка за действие на Общността в областта на политиката на водите. Екологичните щети включват и щети, предизвикани от пренасяни по въздуха елементи, доколкото те нанасят щети на водата, почвата и защитените видове и природни местообитания.

Директива 2011/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. също касае оценката на въздействието на проекти върху околната среда, за които се предполага, че биха оказали значително въздействие върху околната среда. Тя търпи изменение с Директива 2014/52/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г., която отчита принципите, заложени в Тематичната стратегия на почвите и необходимостта от превенция деградацията на земята, ограничаване на запечатване, уплътняване, ерозия, загуба на органично вещество. Цели се да се изясни взаимодействието между всички компоненти на околната среда, в т.ч. „земи и почви“.

Заслужават внимание препоръките за оценка на запечатването на почвата, уедряването на земеделските стопанства, строителството на спортни обекти и рекреационни зони. Внимание следва да се обърне върху условията за устойчиво земеделие. Европейското законодателство, свързано с оценката на въздействието върху околната среда, очертава рамката за превантивен контрол при реализацията на инвестиционни проекти в областта на земеделието и промишлеността. Компонентът „почви“ се разглежда и в по-новите документи.

2.2. АНАЛИЗ НА НАЦИОНАЛНОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И ПРОГРАМНИ ДОКУМЕНТИ

Европейските програмни документи са транспонирани в българското законодателство и отразяват поставените цели и задачи за постигане на желаните резултати още в предприсъединителния период към ЕС през 2004 г. Съгласувани са около 200 Европейски документи, третиращи проблемите за опазване на околната среда и са разработени стратегии, закони, наредби, национални програми и планове, свързани със секторните политики, които засягат почвите. До сега се обръща внимание на политиките по отношение на използването и управлението на природните ресурси, касаещи води, въздух и климат. Почвите са засегнати в по-малка степен като повече внимание им е обърнато в Актуализираната Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването, Комуникационната стратегия за устойчиво управление на земите в България, Национална програма за развитие: България 2020. Проектът на Стратегия за устойчиво развитие на Република България 2007 г. маркира проблемите за управление на почвените ресурси, целите и задачите, както и необходимите дейности за решаването им.

Опазването на почвата, като компонент на околната среда, е неразривно свързано с опазване на водите, чистота на въздуха, управление на отпадъците. Опазването на почвите е неразделна част от цялостната политика за опазване на околната среда в страната.

Законът за почвите (обн. ДВ. бр. 89 от 2007 г., последно изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 ноември 2018 г.) е рамков закон за опазването на почвите и техните функции, тяхното устойчиво ползване и възстановяване като компонент на ОС, позовавайки се на следните принципи: екосистемен и интегриран подход;. устойчиво ползване на почвите; приоритет на превантивния контрол за предотвратяване или ограничаване увреждането на почвите и на техните функции; прилагане на добри практики при ползването на почвите; замърсителят плаща за причинените вреди; информираност на обществеността за екологичните и икономическите ползи от опазването на почвите от увреждане и за мерките за опазването им.

Рамковият закон за почвите определя компетентните органи и дефинира техните компетенции при осъществяването на държавната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на национално, регионално и местно ниво.

Това което се установява от влизането на закона в сила обаче е свързано с координацията и провеждането на единна политика от различните компетентни органи. Не е създаден и не функционира, съгласно чл. 5, ал. 5 от закона, Консултативен съвет по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите. Консултативният съвет е важен с оглед многото ведомства, организации и национални програми, които имат отношение към почвите, например за климата, за устойчивите органични съединения, биологичното разнообразие, Програмата за развитие на селските райони и т.н.

Анализът по отношение на инвентаризацията и проучване на площите с увредени почви, възстановяване на нарушените функции на почвите, и рекултивация на нарушени земи (глава Четвърта от закона за почвите) е даден по-долу към съответните наредби по чл. 20, ал. 2 от Закона за почвите.

Друг важен закон, свързан с опазване на почвите е **Закон за опазване на земеделските земи** (обн. ДВ. бр.35 от 24 април 1996 г., посл. доп. ДВ. бр.21 от 12 март 2021 г.). Двата закона имат своите специфики в зависимост от необходимостта от информация, която да бъде предоставена на ползвателите на земеделските земи (ЗОЗЗ) или информационна система за почвените ресурси като цяло (Закон за почвите).

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) (обн. ДВ, бр.91/25.09.2002 г., посл. изм. ДВ. бр.21 от 12 март 2021 г.) регламентира държавната политика по опазване на околната среда и интегрирането ѝ в секторните политики. ЗООС е рамков закон, който регламентира основните положения и принципи на управлението на обществените отношения, свързани с опазването на околната среда.

В Раздел III-ти Опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на Глава трета (Опазване и ползване на компонентите на околната среда и управление на отпадъците) са включени всички теми, свързани с опазването, устойчивото ползване и възстановяването на почвата, които гарантират ефективна защита на човешкото здраве и на функциите на почвата, като се отчита, че почвата е ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс.

В ЗООС и подзаконовите актове, издадени въз основа на него, са транспонирани и се прилагат задължения, произтичащи от международни ангажименти и такива от Директиви на ЕС.

В ЗООС се регламентират не само основните положения и принципи на управлението, свързани с опазването на околната среда, но се въвеждат като превантивни инструменти и процедури по тях за екологичната оценка (ЕО) и оценката на въздействието върху околната среда (ОВОС), комплексни разрешителни режими (КР), екологична отговорност, управление и финансиране.

Екологична оценка: Условията и редът за извършване на екологична оценка са регламентирани в Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Обн. ДВ. бр. 57 от 2 юли 2004 г., посл. изм. ДВ. бр.70 от 7 август 2020 г.).

Почвите, като компонент на околната среда, са неразделна част от предмета на Екологична оценка на планове и програми. Чрез процедурата по екологична оценка се оценява потенциалното въздействие от реализирането на план/програма върху почвите и земеползването. При потенциален риск от замърсяване и/или увреждане на почвите, се предвиждат мерки, които да го ограничат. Процедурата по ЕО не допуска реализацията на нови планове и програми, които да окажат отрицателно въздействие върху почвите.

Екологичната оценка (ЕО) е задължителна за плановете и програмите, които има вероятност да окажат значително отрицателно въздействие върху защитените зони от мрежата „Натура 2000“. Необходимостта от ЕО се преценява и за плановете и програмите, свързани с опазване на почвата - планове за образуване на масиви за ползване на земеделски земи, краткосрочни и дългосрочни програми за подобряване на продуктивните качества на земеделските земи и опазването им от ерозия, замърсяване, засоляване, окисляване и заблатяване.

Оценка на въздействието върху околната среда е превантивен инструмент за идентифициране и оценяване на евентуалните въздействия върху околната среда и човешкото здраве от строителството и експлоатацията на инвестиционните предложения във всички отрасли на икономиката и развитието на инфраструктурата, на ранния етап от тяхното проучване и разработване, преди да е взето решение за реализацията им на конкретно място при съответната технология, начин на строителство и др.

Условията и редът за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) са регламентирани в Наредба. Целта на оценката на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения е да определи, опише и оцени преките и непреките въздействия върху човека и компонентите на околната среда, включително биологичното разнообразие и неговите елементи, почвата, водата, въздуха, атмосферата, ландшафта, земните недра, природните обекти, минералното разнообразие и взаимодействието между тях.

Почвите, като компонент на околната среда, са неразделна част от предмета на Оценка на въздействието върху околната среда на инвестиционни предложения.

Комплексно разрешително - превантивен инструмент при изграждането и експлоатацията на нови и за експлоатацията на действащи инсталации и съоръжения за категориите промишлени дейности по приложение № 4 към Закона за опазване на околната среда.

Комплексното разрешително съдържа условия, свързани с емисиите във въздуха, заустване на отпадъчни води, управление на отпадъци, шум, замърсяване на подземните води, предотвратяване на аварии и замърсяване на почвата. Част от информацията от заявлението

за издаване на комплексно разрешително, която се оценява от компетентния орган, издаващ разрешителното, е опазване на почвите и подземните води. Комплексните разрешителни са свързани с контрол на отпадъчните потоци при производството, които потенциално биха замърсили почвите (отпадъчни води, отпадъчни газове) и регламентирани норми, които водят до опазване качеството и свойствата на почвите. Те регламентират и провеждането на почвен мониторинг, чрез който да се идентифицира замърсяване на почвите, в случай, че настъпи такова.

Прилагането на Директива 2010/75/ЕС е от компетенцията на Дирекция „Екологична оценка, оценка на въздействието на околната среда и предотвратяване на замърсяването“ на Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и по-точно от отдел „Комплексни разрешителни и опасни вещества“. С влизане в сила на **Наредбата за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни** (Обн. ДВ. бр. 80 от 9 октомври 2009 г., изм. и доп. ДВ. бр. 3 от 5 януари 2018 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23 август 2019 г.) за изграждане и експлоатацията на нови и експлоатацията на действащи промишлени инсталации и съоръжения, са регламентирани условията и реда за издаване, преразглеждане, изменение, актуализиране и отменяне на комплексните разрешителни (КР), съдържанието и формата на заявлението за издаване на КР, реда и начина за определяне на най-добри налични техники (НДНТ), реда и начина за отчитане на емисиите на вредни вещества, условията за мониторинга по чл. 123, ал. 1,т. 4 и т. 7 от ЗООС и задължението за предоставяне на съответната информация на органите, отговорни за извършване на контрола по чл. 120, ал. 5 от ЗООС. Компетентният орган за издаване, отказ, преразглеждане, актуализиране и отменяна на разрешителните по чл. 117, ал. 1 и 2, освен случаите по чл. 94, ал 1, т. 9, е Изпълнителният директор на Изпълнителна агенция по околна среда, съгласно чл. 120, ал. 1 от ЗООС.

Екологичната отговорност е превантивен инструмент за отстраняване причинени екологични щети и непосредствена заплаха за възникване на такива щети на принципа „замърсителят плаща“.

Политиката по екологична отговорност се изпълнява от една страна по отношение на отстраняване на минали екологични щети, на основание §9 от Преходните и заключителни разпоредби от Закона за опазване на околната среда и Наредбата за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, от минали действия или бездействия при приватизация (Обн., ДВ, бр. 66/30.07.2004 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 96/06.12.2011 г.). От друга страна със Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (обн. ДВ бр. 43/29.04.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 96 от 10 ноември 2020 г.) и подзаконовата нормативна уредба към него (в т.ч. Наредба №1 от 29.10.2008 г.) за вида на превантивните и оздравителните мерки в предвидените случаи от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение и Наредба за публичния регистър на операторите, които извършват дейности по приложение №1 към чл. 3, т. 1 от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети.

Осъществява се контрол, както за случаите на минали екологични щети, така и по отношение на случаи на непосредствена заплаха за екологични щети и/или на екологични щети по

смисъла на Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ЗОПОЕЩ) със сериозно неблагоприятно въздействие върху екологичното, химичното и/или количественото състояние и/или екологичния потенциал на водите, щети на почвата като замърсяване, което създава значителна опасност за здравето на хората, и чиито неблагоприятен ефект е породен от прякото или непрякото въвеждане във, на или под почвата на вещества, препарати, организми и микроорганизми, щети на ресурсите, щети от прякото премахване или унищожаване на защитени местообитания и видове, физически щети или химически разливи, изпускания или подобно замърсяване или значително смущение върху биологичното разнообразие. Основната цел относно екологичната отговорност е предотвратяване на непосредствената заплаха за възникване на екологични щети върху защитени видове и природни местообитания, води и почви, както и пълното отстраняване на щетите, причинени на природните ресурси и техните услуги, и връщането им в изходното състояние, което би било налице, ако не са настъпвали щети.

Предотвратяване на големи аварии – превантивен инструмент за намаляването на вероятността и последствията от големи аварии при работа с определени опасни замърсители. Приложното поле и обхват на Закона за опазване на околната среда засяга всички важни елементи, свързани с опазването на почвите, в т.ч. и като реципиент (крайна точка) на замърсяване от други компоненти, въвежда превантивните инструменти с цел предотвратяване на тези увреждания, регламентира финансовите отговорности по отношение на отстраняване и/или минимизиране на заплахите с фокус на няколко принципа.

Принципът на превантивността е важен, защото позволява предприемане на мерки на ранен етап, преди същинското увреждане на ОС. Превантивността смекчено се тълкува като „защита при източника“ или с най-лекия вариант „изключване на пикове на замърсяване“, т.е. на практика тълкуванията са в границите на „емисионно“ или „имисионно“ замърсяване. Принципът „замърсителят плаща“ се интерпретира по два начина: „Замърсителят плаща за мерки, осигуряващи стандартите“ или „Замърсителят плаща за всички външни разходи“.

Втората интерпретация е значително по-строга, но първата е пазарно ориентирана и ЕО прилага именно нея. Принцип „устойчиво и високо ниво на защита“. Няма легална дефиниция, от която да става ясно високото ниво на защита дали означава най-добрата практика в някоя от страните от ЕО или най-високо ниво на защита, съобразно научните данни.

Най-радикалната интерпретация на този принцип е „ниво на замърсяване, съобразено с интересите на бъдещите поколения“, най-либералната е „минимално замърсяване според стандартите“.

✓ ***<u>Относими законови и подзаконови актове:</u>***

Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (ДВ, бр. 15/16.02.2007 г). В нея се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучване на площи със замърсена почва (Закон за почвите, съгласно чл. 20, ал. 2 във връзка с чл. 12, т. 6 - замърсяване на почвата). Инвентаризацията и проучванията на площи се извършват с цел да се определят площите със съмнение за замърсяване на почвите и площите с доказано замърсени почви, които да бъдат

подложени на мерки за въздействие. В зависимост от проучванията се регламентират мерки за: възстановяване, ограничителни, защитни, както и мерки за обезопасяване. Със съмнение за замърсяване в страната са определени около 1438 места. Малка част са проучени детайлно. Това са преди всичко приватизирани обекти или обекти, които са били в процес на приватизация. Наредбата предвижда създаване, поддържане и актуализация на публичен регистър от ИАОС с три раздела:

- раздел А - площи със съмнение за замърсяване на почвата с подраздели за предварителен преглед и предварително проучване;
- раздел Б - площи с доказано замърсена почва с подраздели за: 1. подробно проучване, 2. замърсена почва с необходимост от провеждане на мерки за въздействие, 3. площи, върху които се провеждат или са проведени защитни, ограничителни и/или мерки за обезопасяване;
- раздел В - площи с незамърсена почва, върху които са проведени мерки за възстановяване.

По този начин се създава и поддържа единна електронна база данни с досие за всяка площ (или място), което представлява добра основа за контролиране на замърсените територии, които могат да представляват проблем за даден вид земеползване.

Информацията за площи със съмнение за замърсяване се получава от Регионалните инспекции по околната среда и водите (РИОСВ). Изпитванията показват степента на замърсяване, прави се заключение и се установява причинителят на замърсяването.

Методика за предварителните и подробните проучвания и създаване на публичен регистър за инвентаризация на площи със замърсена почва (2016 г.) е разработена съгласно изискванията на чл. 7 до чл. 13 и параграф 4 от Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (Обн. ДВ. бр.15 /2007 г.). Въз основа на резултатите от редица дейности се изготвя заключение за териториалния обхват на замърсяването. Площите с доказано замърсени почви, следствие на подробно проучване, ще бъдат подложени на мерки за възстановяване. Необходимостта от разработване на Методиката произтича и от ангажиментите на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) периодично да докладва до Европейската агенция по околна среда (ЕАОС) за броя и степента на проучване на замърсените места.

От нормативна гледна точка двата акта - Наредбата и Методиката са изчерпателни. Тъй като Методиката се прилага от 2016 г., добър анализ е възможен едва на третата година, когато са налице резултати и са видими пропуските. На този етап се предлага да се предвиди по-широк кръг от замърсители (неорганични и устойчиви органични) за наблюдение, които след три години да бъдат включени в Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите, както и тестване на съответните методи за изпитване в лабораториите на ИАОС.

Наредба за реда и начина за инвентаризация, проучвания, извършване и поддържане на необходимите възстановителни мероприятия на площи с увредени почви. (ДВ. бр. 62 от 04.08. 2009 г., посл. изм. ДВ. бр. 55 от 7 юли 2017 г.). Заглавието на тази наредба привидно повтаря предишната. С наредбата се определят редът и начинът за провеждане на инвентаризация и проучвания на площи с почви, увредени от ерозия, вкисляване, засоляване,

уплътняване и намаляване на почвеното органично вещество; необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на извършените възстановителни мероприятия за земеделски и горски земи. Инвентаризацията и проучванията се извършват с цел да се установят площите с потенциални и действителни рискове за увреждане на почвите и нарушаване на техните функции в резултат на деградационните процеси.

Възстановяването на увредени почви се извършва въз основа на детайлни проучвания и проекти за мелиоративно-технически мероприятия за възстановяване на нарушените функции на почвите и трайното им запазване.

Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (обн. ДВ бр. 71 от 12.08.2008 г.) е специализираната наредба, въвеждаща система за оценка на замърсяването на почвата, базирана на равнището на концентрация на индивидуалните замърсители в почвата (неорганични и органични). Тази наредба отменя Наредба №3 от 1979 г. Определят се три равнища на концентрация за всеки замърсител при 3 стойности на pH, изразени като числени стойности: предохранителни, максимално допустими и интервенционни стойности. Според концентрацията на всеки индивидуален замърсител (общо съдържание, mg/kg суха почва) се определят четири степени на замърсяване: слабо, средно, силно и опасно замърсена почва. За опасно се приема замърсяване, предизвикано от концентрация на даден замърсител > 5 МДК, което не означава автоматично изключване на почвата от даден вид земеползване и провеждане на ремедиационни действия. В тази наредба са определени и допустимите съдържания на устойчиви органични замърсители (УОЗ), включително органохлорни пестициди.

Обследването и третиране на старите замърсявания се извършваше съгласно **Наръчник за оценяване и третиране на стари замърсявания, 2001 г.** След одобряване на Методиката за предварителните и подробните проучвания и създаване на публичен регистър за инвентаризация на площи със замърсена почва (2016 г.), разработена съгласно изискванията на чл. 7 до чл. 13 и параграф 4 от Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия (Обн. ДВ. бр.15, 2007 г.), тя трябва да се използва при оценки на всички замърсени площи, в т.ч. във връзка с екологичната отговорност, комплексните разрешителни, ОВОС.

Наредба №4 за мониторинг на почвите (Обн. ДВ. бр. 19 от 13 март 2009 г.), с която се урежда редът за провеждане на мониторинг на почвите, чрез създаване на Национална система за мониторинг на почвите (НСМП). Тя е част от Националната система за мониторинг на околната среда и включва събиране, оценка и обобщаване на информация за почвите, както и поддържането на информационна система за състоянието на почвите и тяхното изменение. Целта е оценка на актуалното състояние на почвите, своевременно идентифициране, анализ и прогнозиране развитието на деградационните процеси. НСМП предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение.

Мониторингът на почвите, едновременно с почвените карти и базата данни, е жизнено важен компонент в събирането на информация за почвите на определен регион или на страната като цяло. Той е главното средство за оценка на качеството на почвите, идентифициране на

природата на замърсените земи, ефектите от трансграничната миграция на замърсителите и на степента и формата на деградация на почвите.

Наредбата е разработена и се прилага от 2009 г. (някои от схемите се прилагат от 2004 г.) Налице са натрупани данни, които позволяват да се направи последваща оценка относно нейния обхват и съдържание. Препоръчително е да се разшири набора от параметри (тежки метали и устойчиви органични замърсители), но само в случай, че са налице норми за тяхната оценка и възможност за тяхното определяне в лабораториите на ИАОС. Дори в този си вид, същата достатъчно добре регламентира процедурите за наблюдение и оценка (съгласно индикаторите, определени със Заповед № РД619/15.09.2009 г. на Министъра на околната среда и водите, с която се утвърждават схемите за мониторинг на почвите и индикаторите за оценка на състоянието на почвите съгласно чл. 10, ал. 1 и чл. 11, ал. 1 на Наредбата за мониторинг на почвите.

Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт (Обн. ДВ, бр. 89 от 22.10.1996 г., изменена и допълнена в ДВ бр. 30 от 22.03.2002 г.). Издадена е от Министерството на земеделието и храните, Министерството на околната среда, Министерството на териториалното развитие и строителството и Комитета по горите към Министерския съвет. На рекултивация подлежат всички обекти разписани в чл. 11, ал. 1 от Закона за опазване на земеделските земи: рудници, кариери и други земи с нарушен почвен профил; сгуроотвали, хвостохранилища, сметища и други депа за отпадъци; стари корита на реки; трасета на изоставени канали, пътища, железопътни линии и строителни площадки, след демонтаж на инженерните съоръжения, облицовки и горно строене. Рекултивацията на земите е двуетапен процес, който включва техническа и биологична рекултивация. С нея се възстановява годността на земята за земеделско или горскостопанско ползване. При невъзможност се създава друг вид ползване, като се оформя подходящ ландшафт.

Закон за собствеността и ползването на земеделски земи – ЗСПЗЗ (Обн. ДВ. бр. 17 от 1 Март 1991 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 13 от 16 февруари 2021 г.). Този закон урежда собствеността и ползването на земеделските земи. Според чл. 4 собственикът свободно избира начина на ползване на земеделските земи според тяхното предназначение. При ползване на земята той е длъжен да не уврежда почвата и да спазва санитарно-хигиенните, противопожарните и екологичните норми. Чл. 10, ал. 10 определя, че при възстановяване на собствеността върху земеделски земи, замърсени вследствие на промишлена дейност, собствениците трябва да получат сертификат за тяхното качество и в случай на доказано замърсяване, да получат обезщетение. В действителност това не се е случило от обнародването до днес.

Специална **Наредба, приета с ПМС №50 от 1993 г. фиксира площта и местонахождението на екологично замърсените земеделски земи в страната**. Сумарно, замърсените земи се оценяват на 1 912,8 ha, а засолените – 402,7 ha. Въз основа на този документ всички почви, индикирани като замърсени са прекартирани в мрежа 200x200 m по време на земеразделянето. Това позволи актуализация на замърсените площи, които достигнаха около 34 300 ha, зонирани по степен на замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди, радионуклиди, нефтопродукти, засоляване и/или алкализиране на почвите. Резултатът се дължи на специално разработената Инструкция на Министерство на земеделието, храните и

горите (МЗХГ) РД-00-11/13.7.1994 г. за определяне вида и степента на замърсяването на земеделските земи по землища и режима на тяхното ползване.

В тази Инструкция е въведена единна класификация на увредените земи, според която те се подреждат в три класа: 1. Нарушени земи; 2. Замърсени земи; 3. Деградирани земи. Тази класификация послужи като основа за изграждане на Информационна система на увредените почви в страната (1994). МЗХГ е задължено да я поддържа за тази част от земеделските земи, която се използва за производство на продукция.

Закон за опазване на земеделските земи (обн. ДВ. бр. 35 от 24 април 1996 г., посл. доп. ДВ. бр. 21 от 12 март 2021 г.) - с него се уреждат опазването от увреждане, възстановяването и подобряването на плодородието на земеделските земи и се определят условията и редът за промяна на тяхното предназначение. Законът обръща внимание главно върху опазването на функциите на земеделските земи в селското стопанство. Глава трета „Възстановяване и подобряване на продуктивните качества на земеделските земи“ представя и контролира нарушенията на тези земи от промишлено, урбанизационно и друго антропогенно естество. При изпълнения на проекти е приемливо, при определени обстоятелства, да се въведе изискване за оценка на риска от възникване на ерозионни процеси. Изискванията, отбелязани в този закон, са уточнени в Правилника за прилагането му (Обн. ДВ, бр. 84 от 4.10.1996 г., изм. и доп. ДВ. бр. 67 от 23 август 2019 г.)

Закон за водите – (Обн. ДВ. бр. 67 от 27.07. 1999 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 17 от 26 февруари 2021 г.) Този закон урежда собствеността и управлението на водите на територията на Република България като общонационален неделим природен ресурс и собствеността на водностопанските системи и съоръжения. От селскостопанска гледна точка важни са уязвимите и чувствителни зони (чл. 119а, ал. 1), при което се набелязват мерки за предотвратяване на замърсяването от дифузни и точкови източници от селскостопански дейности и градски отпадъчни води с цел опазване на водите и намаляване на биогенното замърсяване. Уязвимите и чувствителните зони са зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи. Чл. 134 въвежда забрани в крайбрежните заливаеми ивици и принадлежащите земи на водохранилищата. Забранява се складиране на пестициди, депониране и третиране на отпадъци; строителство на животновъдни ферми; строителство на стопански и жилищни постройки; миенето и обслужването на транспортни средства и техника; засаждането на трайни насаждения с плитка коренова система; изхвърлянето на отпадъци.

Наредба №2 от 13.09.2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г., изм. и доп. бр. 97 от 9.12.2011 г.). Издава се на основание чл. 135, т. 5 от Закона за водите и отменя Наредба №2 от 2000 г. за опазване на повърхностните и подземни водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (Обн. ДВ, бр. 87 от 2000 г.). Със заповед на министъра на околната среда и водите № РД-146/25.2.2015 г. за определяне на водите, които са замърсени и застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници и уязвимите зони.

Със Заповед № РД-09-550/02.08.2016 г. на Министъра за земеделието и храните се утвърждават Правила за добра земеделска практика за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, а със Заповед № РД-09-877/09.11.2017 г. на Министъра на

земеделието, храните и горите и РД-791/27.11.2017 г. на Министъра на околната среда и водите се утвърждава Програмата от мерки за ограничаване и предотвратяване на замърсяването с нитрати от земеделски източници в уязвимите зони за периода 01.01.2016 г.-31.12.2019 г. Цитираните заповеди отразяват последните изменения, в резултат на актуализации, на уязвимите зони, правила и програма от мерки в изпълнение на изискванията на Наредба №2 във връзка със Закона за водите и Нитратната директива.

Наредба №18 от 27.05.2009 г. за качеството на водите за напояване на земеделските култури (обн. ДВ. бр. 43 от 09.06.2009 г.) С наредбата се определят изискванията към качеството на водите за напояване, техният мониторинг и контрол за спазване на изискванията за качеството на водите. Наредбата е остаряла и не кореспондира нито с действащите административни структури в МЗХГ, нито с регламентирането на брутни поливни и напоителни норми. МЗХГ е стартирало поредица от действия, които ще доведат и до привеждане на наредбата в съответствие с основните нормативни актове в страната. Законодателството в областта на водите е изчерпателно и хармонизирано с останалото законодателство, свързано с почвите и не са необходими изменения и допълнения.

Закон за управление на отпадъците - ЗУО (Обн. ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 19 от 5 март 2021 г.). Урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Определя изискванията към продуктите, които в процеса на тяхното производство или след крайната им употреба образуват опасни или масово разпространени отпадъци, както и йерархията при управлението на отпадъците. ЗУО и свързаните с него подзаконови документи, регламентират преди всичко изискванията към продуктите (съгласно чл. 13, ал. 1), разработването на мерки и начините на контрол, които да гарантират ефективна защита на околната среда и здравето на населението. Целта е с превантивни мерки да се предотврати или да се намали вредното въздействие от генерирането и управлението на различните видове отпадъци. Факт е, че значителна част от отпадъците търпят различни видове преработка, трансформация, ферментация в зависимост от вида им, което позволява тяхното използване. Някои от тях могат да окажат отрицателно въздействие върху почвата в случай на неспазване на изискванията за неговото използване. Параметрите на съставките, позволяващи повишаване ефективността на използване на отпадъците и свеждане до минимум цялостното въздействие от използването на такъв род ресурси са посочени в приложения към съответните подзаконови документи. Проблемите, които произтичат от неправилното управление и използване на отпадъците, произтичат от факта, че те трябва да се решават за голям брой отпадъци, които са класифицирани за удобство, но в същото време някои от тях са многокомпонентни и повторното им използване след рециклиране като ресурс определя строг контрол на всеки от тях. Някои отпадъци престават да бъдат отпадъци когато са преминали през процес на рециклиране и оползотворяване и след като отговарят на определени критерии.

Наредбата за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Обн. ДВ, бр. 112 от 23.12.2004 г., посл. изм. ДВ. бр. 55 от 7 юли 2017 г.) и **Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци** (Обн. ДВ. бр.11 от 31.01.2017 г., посл. изм. и доп.

ДВ. бр. 2 от 8 януари 2021 г.). имат пряко отношение към опазване на почвите от замърсяване, с възстановяването им чрез използване на получения органичен продукт, който съдържа голямо количество хранителни вещества.

Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и третиране на биоразградимите отпадъци (Обн. ДВ. бр. 11 от 31.01. 2017 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 2 от 8 януари 2021 г.) обединява две наредби - Наредбата за разделно събиране на биоотпадъците и Наредбата за третиране на биоотпадъците, отменени с Постановление №20 от 25.01.2017 г. с ДВ бр. 11 от 31.01.2017 г.). Прилага се за биоотпадъците от домакинствата и други обекти, които образуват биоотпадъци и не са обхванати от общинските системи за разделно събиране. Целта на политиката по управление на отпадъците, нормативните документи и дейностите, свързани с програми и мерки, касаещи това управление, да се намали формирането на парникови газове от депата и тяхното въздействие върху околната среда при освобождаването им в атмосферата. Страната е поела ангажимент за постепенно намаляване количеството на депонираните биоразградими отпадъци и подобряване на тяхното управление.

Целта на **Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали** (Обн. ДВ. бр. 98 от 8 декември 2017 г.) е да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на строителните отпадъци (СО); да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО). Това не само ще намали замърсяването на въздуха, водите и почвите, но и ще намали цената на влаганите строителни материали и от там – и на строителството. Необходимо е да се работи в посока създаване на пазари за рециклирани строителни материали.

Закон за подземните богатства (Обн. ДВ. бр. 23 от 12 март 1999 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 17 от 26 февруари 2021 г.). Минните отпадъци са другият вид сериозни отпадъци, чието управление се подчинява на този закон, регламентирано в глава осма – чл. 22а до чл. 22л и **Наредба за управление на минните отпадъци** (Обн. ДВ. бр. 5 от 19 януари 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр. 58 от 23 юли 2019 г.), в която се формулират изискванията за възстановяване на земите и почвите след деградацията им при добива на полезни изкопаеми. В резултат на това се постига връщане на нарушените терени и включването им като земеделски земи, горски площи, лесопаркови територии, крайградски зони за отдих и др.

✓ ***<u>Относими общински наредби:</u>***

Наредба за опазване на околната среда на територията на община Свищов, приета с Решение № 1224/25.06.2015 г., протокол № 68, посл. изм. с Решение № 552/29.07.2021 г., протокол № 32.

С наредбата се уреждат обществените отношения, свързани с опазването и ползването на компонентите на околната среда, в т.ч. и компонент почви и земни недра, регулират се правата, задълженията и отговорностите на физическите и юридически лица и други организации, както и финансирането на дейностите по опазване на околната среда на територията на общината. В Раздел VII на Наредбата са определени отговорностите на:

- кмета на общината, свързани с опазването, устойчиво ползване и възстановяване на почвите в общината;
- въведени са забрани за дейности, които биха могли да доведат до вредни изменения върху почвата;
- въведен е принципът „Замърсителят плаща“.

Наредба за управление на отпадъците на територията на община Свищов, приета с Решение №372/17.12.2020 г., протокол №21, посл. доп. и изменена с Решение №515/24.06.2021 г., протокол №30.

Урежда екологосъобразното управление на отпадъците на територията на община Свищов като съвкупност от права и задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и формите на контрол върху тези дейности. Обхваща всички видове отпадъци (битови, строителни, биоотпадъци и т.н.). Въвежда забрани за дейности, водещи до увреждане на компонентите на околната среда, в т.ч. и почвите.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Цитираните нормативни актове са приложими, свързани с провеждането на политиката за почвите и покриват изискванията на Европейска политика по почвите. В тях са формулирани както общите принципи на тази политика, така и конкретните дейности по опазването и устойчивото използване на почвите.

Наредбите въвеждат стандарти за опазване на почвата от замърсяване, за рекултивацията на нарушените земи и провеждане на проучвания и инвентаризация на площи със замърсена почва, които покриват изискванията на политиката по почвите на ЕС.

Анализът на българското законодателство и нормативна уредба показват, че Република България има добре формулирани правила за контрол и оценка на въздействие върху околната среда, в частност върху компонент почви.

Общинските наредби са актуални и релевантни като отразяват действащото национално законодателство в областта на околната среда и по-специално насочено към опазване на компонент почви и земни недра.

Дефицит в съществуващата законова уредба на национално и общинско ниво е липсата на превантивни мерки по отношение на земеделските почвите, незасегнати от деградационни процеси или претърпели деградация в незначителна степен.

Въпреки средствата по Схемите за директни плащания и от Програмата за развитие на селските райони, които поощряват чрез компесаторни мерки прилагането на щадящи почвите и водите земеделски практики, извън този обсег остават мерки, доказали по-голямата си ефективност, напр. инженернотехническите противоерозионни мерки.

От друга страна, многото собственици/ползватели на земеделските земи, особено малките стопанства, където каквито и мерки да се прилагат, ефектът им е ограничен поради малката територия върху която се прилагат (малкото стопанство). Необходимо е да се стимулират стопанства, напр. на територията на землище, воден басейн и т.н., а не само единични стопанства с оглед увеличаване на ефекта. Затова на този етап фокусът е върху

информираност и обучение, а средствата да се отделят за по-скъпо струващите мерки, напр. инженерно техническите в борбата с ерозията.

Както националното, така и европейското законодателство се основават главно на рестриктивни и забранителни режими, но не и на насърчителни.

Анализът показва, че българското законодателство по опазване на почвите е добро, но прилагането му среща известни трудности по отношение на информираността. Обществеността трябва да разбере важността на действията и мерките по опазването на компонентите на околната среда, в т.ч. и на почвите. В тази насока трябва упорито да се работи, особено с едрите оператори и арендатори, за да се осъзнае необходимостта от запазване на функциите на почвата.

2.3. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИНФОРМАЦИОННАТА ОБЕЗПЕЧЕНОСТ

Съгласно Закона за опазване на земеделските земи (обн. ДВ. бр. 35 от 24 април 1996 г., посл. доп. ДВ. бр. 21 от 12 март 2021 г.) Министерството на земеделието, храните и горите поддържа информационна система за земеделските почвени ресурси, специален регистър за земеделските земи, замърсени с неорганични и органични замърсители, промишлени, строителни и битови отпадъци, както и на земи, застрашени от ерозия, замърсяване, засоляване, вкисляване и заблатяване. МЗХГ следва да осигурява на собствениците и ползвателите на земеделските земи официална информация за:

- ✓ продуктивните, технологичните, екологичните и икономическите качества на земеделските земи, в т.ч. техните базисни цени и потенциалните рискове от влошаване на тези качества поради ерозия, замърсяване, засоляване, вкисляване и заблатяване;
- ✓ опазването на почвената покривка и присъщите ѝ екологични функции от увреждане;
- ✓ въвеждане на задължителни ограничения при ползване на земеделските земи;

Основно информация за състоянието на почвите в страната се събира чрез **Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС)**. Тя е създадена и функционира в съответствие с чл. 1, т. 7 от Закона за опазване на околната среда (обн. ДВ, бр. 91/25.09.2002 г., посл. изм. ДВ. бр. 21 от 12 март 2021 г.). Системата осигурява своевременна и достоверна информация за състоянието на елементите на околната среда и факторите, въздействащи върху нея, въз основа на която да се правят анализи, оценки и прогнози за обосноваване на дейностите по опазване и защита на околната среда от вредни въздействия.

НСМОС се ръководи от Министъра на околната среда и водите чрез Изпълнителната агенция по околна среда. ИАОС администрира Националната система за мониторинг на територията на цялата страна като осигурява материално-техническите, методически и програмно-информационните ресурси, необходими за нейното функциониране и развитие. Всички измервания и наблюдения се извършват от структурите на ИАОС по единни, унифицирани методи за пробонабиране и анализи при спазване на процедурите за осигуряване на качеството на измерванията и данните. Всички лаборатории на ИАОС са акредитирани по БДС EN ISO/IEC 17025 „Общи изисквания относно компетентността на лабораториите за изпитване и калибриране“ от ИА „БСА“.

ИАОС поддържа информационни бази данни на национално и регионално ниво. Базите данни на национално и регионално ниво са структурирани по компоненти на околната среда с

използване на общи номенклатури. Редът и начина за провеждане на мониторинг на почвите е в съответствие с Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите.

Националната система за мониторинг на почвите е национално организирана система на три нива: първо ниво - широкомащабен мониторинг, включва наблюдения в равномерно разпределена мрежа; второ ниво - интензивен мониторинг на локално проявени процеси, включва наблюдение на процесите по чл. 12 ЗП; трето ниво - мониторинг на локални почвени замърсявания, включва наблюдение на процеси по чл. 20 ЗП. Тази система предоставя информация за провеждане на ефективна национална политика и обслужва обществените нужди от информация за състоянието на почвите и тяхното изменение за територията на цялата страна.

Мрежата от точки на базовия мониторинг е решена според европейските стандарти 16 x 16 km. Оценките на състоянието на почвите, като компонент на околната среда, и докладванията на данни на национално ниво се извършват от ИАОС; оценките на регионално ниво – от РИОСВ.

Голяма част от информацията е достъпна от интернет страниците на МОСВ, МЗХГ, БАБХ и ИАОС, част от нея е налична онлайн. Друга част може да бъде предоставена по реда на ЗДОИ.

Информацията за почвите, която се намира в архива на ИПАЗР „Н. Пушкаров“ е необходимо да бъде актуализирана и публична.

Чрез провеждането на нови научни изследвания биха могли да се установят промените в степента на ерозия, pH и всички основни и важни характеристики на почвите. Специфичните условия на страната, особеностите на почвената покривка, нарастващите нужди за опазване и възстановяване функциите на почвите, поддържане на плодородието им, извършването на рекултивационни дейности, изискват обслужване на високо ниво, не само с аналитични данни, но и с технологични и информационни продукти.

Научната и академичната общности у нас имат капацитет за разработване на съвременни агроекологични програми, за организиране и провеждане на квалифицирано обучение за земеделски стопани и животновъди, за въвеждане на технологии, нови практики и знания в земеделието.

Правят се стъпки за възможността научните институти и университетите да ползват кредитни линии за научно-приложни проекти в партньорски отношения с бизнеса в областта на управлението и опазването на околната среда.

2.4. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ В СФЕРАТА НА ОПАЗВАНЕ И УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Административните структури, имащи отношение към опазването и управлението на почвените ресурси в страната, са: МОСВ, МЗХГ, МРРБ, ИАОС, ИАГ, съответните им регионални поделения и областни управители и кметове. Налице е добре изградена координация между отделните звена, отговарящи за управлението на почвените ресурси в страната.

Бизнес структурите у нас не се ангажират достатъчно в разработването на нормативната и законодателната база, имаща отношение към опазване на почвите.

Усвояването на агроекологичните мерки е свързано с подобряване на информираността, обучението и консултациите на земеделските производители по отношение на изискванията за устойчиво управление на природните ресурси.

Целесъобразно е финансирането на пилотни и демонстрационни проекти, свързани с прилагането на земеделски дейности, целящи опазването на почвите.

За първи път програма за управление на земите е разработена 2006 г. в съответствие с Конвенцията на ООН за борба с опустиняването - Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Р България 2007-2013 г. (НПД). Документът се явява основен инструмент, чрез който принципите и целите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за борба с опустиняването (КБООН) и устойчивото управление на земите (УУЗ) се трансформират към конкретни дейности и чрез който трябва да се обезпечи ефективно участие на местно, регионално и национално ниво и да се предопредели широка ангажираност - на правителството, на местните общности и организации (браншови, неправителствени), научната общност и на отделните земеползватели и заинтересовани страни. В съответствие с променените условия, Националната програма за действие 2007-2013 г. е актуализирана като хармонично допълнение и същевременно с надграждаща функция в определени аспекти към: Националната стратегия за развитие на водния сектор в Република България, Националната стратегия за развитие на горския сектор в Република България за периода 2013-2020 г., Стратегическия план за биологично разнообразие и Националната стратегия за регионално развитие. Тези документи са основа за формулиране на основните цели и мерките им за постигане в настоящата Национална програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите и в отговор на чл. 5, ал. 1 от Закона за почвите. Устойчивото управление на почвите е подход, който все още не е възприет от общините в България и не е интегриран в основните програмни документи. Независимо от това някои от тях вече имат разработени планове за действие за опазване и устойчиво ползване на почвите.

С цел повишаване на административния капацитет е необходимо провеждането на информационни кампании, насочени към финансиране на мерки по опазване и възстановяване на почвите на национално и общинско ниво с цел ангажиране на населението за постигане на по-ефективни резултати.

2.5. SWOT АНАЛИЗ

SWOT анализът се основава на идеята за разделянето на обекта на стратегическия анализ от средата, в която той функционира. Обектът на стратегическия анализ се разглежда откъм неговите „силни страни“ и „слаби страни“. Средата, в която функционира обектът на стратегическия анализ, се диференцира на възможности и заплахи.

SWOT анализът се основава на идентифициране на стратегически най-важните и приоритетни за страната вътрешни и външни фактори, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите, както и идентифициране на най-важните силни и слаби страни, съществуващите възможности пред страната, които следва да се използват, за да се предотвратят проблеми в бъдеще.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, свързано с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на функциите на почвите. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори за опазването, устойчивото ползване и възстановяване на функциите на почвите.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Силни страни	Слаби страни
✓ Високо естествено плодородие; ✓ Висок дял на висококатегорийните земеделски земи; ✓ Добра буферност срещу химическо замърсяване, поради съдържанието на карбонати по целия профил, добре обезпечени са с обменни бази в поглъщателния комплекс, сравнително добре са обезпечени с органично вещество, а някои от тях (излужените черноземи) имат и сравнително високо съдържание на глина; ✓ Ниско ниво на замърсяване на почвите с отпадъци; ✓ Липса на замърсявания на почви с тежки метали; ✓ Липса на почви, замърсени с органични замърсители; ✓ Липса на вкислени почви; ✓ Почвено-климатичните условия дават възможност за развитие на разнообразно и високопродуктивно земеделско производство; ✓ С въвеждането на новите изисквания за превозните средства и качеството на горивата, тенденцията е към намаляване на вредното въздействие на транспорта върху околната среда; ✓ Успешното управление на отпадъците в общината дава положителни резултати по отношение опазване на почвата, както с намаляване на заетите площи с депонирани отпадъци, така и по отношение на предотвратяване на замърсяването ѝ; ✓ Организирано сметосъбиране и сметоизвозване; ✓ Разширена е системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки;	✓ Недостатъчно кадри и административен капацитет в областта на управление на почвите - както на национално, така и на регионално и местно ниво; ✓ Прогнозира се увеличаване на загубите от ерозия в случай на пренебрегване на противоерозионните практики в земеделието; ✓ На територията на общината има регистрирани 43 броя свлачища, които представляват сериозен геоекологически проблем; ✓ Засолените почви заемат доста голяма площ от около 2 231,548 ha; ✓ Подпочвените води причиняват заблатяване на почвите в ниските части на терасите на реките в периодите на високите стоежи на нивата им, на територията на общината преовлажнени са около 1 241,63 ha; ✓ Не е ефикасно действието на откритата отводнителна система в местността „Блато“ в землищата на гр. Свищов и с. Вардим, поради което земеделските земи остават преовлажнени за дълги периоди през пролетта и на практика биват изоставяни, макар да са плодородни; ✓ Нараства делът на пустеещите земи (над 15%); ✓ Немалка част от почвите в най-равните терени, благоприятни за механизирано обработване (ливадните и заблатените почви по терасите на реките) са осолонцени или са солонци-солончаци, което ги прави най-бедните почви в общината, причислени към 9-та и 10-та бонитетни категории (негодни за земеделие); ✓ тенденция към ограничаване на видовото разнообразие на отглежданите култури, продиктувано от разнообразни икономически, финансови и технически причини;

✓ Подобрена е отчетността за дейностите с отпадъци, водят се отчетни книги, идентификационни документи на предадените опасните отпадъци за последващо третиране или обезвреждане; ✓ Наличие на регионално депо за неопасни отпадъци и съоръжения за предварително третиране преди окончателно обезвреждане чрез депониране в община Свищов.	✓ Липсата на напояване не позволява да се разгърне в пълна степен продуктивният потенциал на почвите и това значително ограничава набора на отглежданите земеделски култури. Развитието на някои сектори на земеделското производство (като зеленчукопроизводството, отглеждането на трайни насаждения и други) е в пряка и неизбежна зависимост от наличието на вода; ✓ Високата филтрационна способност на наносните почви, разпространени върху терасите на преминаващите през землищата на общината реки, е предпоставка за бързо нитратно замърсяване на подпочвените води при небалансирано минерално торене, което налага въвеждане на специален мониторинг. Цялата територия на общината попада в нитратно уязвима зона; ✓ Не се спазва забраната за изгаряне на стърнищата, което води до пожари, унищожаване на микрофауната и намаляване на органичното вещество в почвите; ✓ Все още съществуват нерегламентирани сметища на входовете и изходите на населените места, земеделските площи и зелените площи в самите населени места; ✓ Неголямата продължителност на договорите за наем на земеделски земи представлява голям проблем за Сдруженията за напояване. В община Свищов е наличен пример, при който местното Сдружението за напояване „Дунав“ не може да продължи експлоатацията на възстановената и реконструирана със собствени финансови средства напоителна система, изградена върху наети земеделски земи от държавния поземлен фонд, поради изтичане на срока на договора за ползване на земите и смяната на наемателя им.
Възможности	**Заплахи**
✓ Съществуват възможности за специализирано земеделско производство, за ефективно използване на богатия почвен ресурс, за увеличаване на дела на трайните насаждения и лозята, за подобряване структурата на земеползване чрез земеустройствени и комасационни проекти в землищата на общината; ✓ Благоприятни условия за развитие на биоземеделие; ✓ Функциониращите помпени отводнителни системи в землищата на гр. Свищов и с. Вардим създават възможност за възстановяване на нормалното земеползване на част от заблатените	✓ Прилагането на интензивно земеделие и употребата на високи дози минерални торове представляват заплаха за замърсяване на почвите; ✓ Монокултурното отглеждане на енергийни култури води до загуба на хранителни елементи и изтощаване на почвата; ✓ Засилване на деградационните процеси на почвите; ✓ Риск към почвено засушаване и почвено-атмосферно засушаване; ✓ Липсват механизми за налагане прилагането на почвозащитни земеделски практики на частните земеделски

земи в тези землища, ако отводнителните канали се почистват регулярно; ✓ Наличието на водоизточници в община Свищов (реките Дунав, Барата и Студена), наличието на изградени язовири - Овча могила, Козловец, възможностите за сондажно водоснабдяване, наличните изградени помпени станции и напоителни системи (макар и в недобро експлоатационно състояние) предоставят потенциална възможност за възстановяване на напояването на земеделските земи; ✓ Решението на Общинския съвет на община Свищов да отдаде под наем яз. „Банкова воденица-1“ в землището на с. Морава за водовземане с цел напояване ще създаде добри възможности за пълноценно и устойчиво използване на земеделските земи в това и съседните на него землища и за разширяване на диапазона на отглежданите земеделски култури; ✓ Съществуват налични финансови инструменти от ЕС, които насърчават земеделието и устойчивото ползване на земите; ✓ Чрез Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони за програмен период 2021-2027 г., се въвежда набор от субсидиращи и компесаторни мерки, целящи опазване на почвите; ✓ Финансовите инструменти на ЕС предоставят възможност за обучение на селскостопанските производители с цел увеличаване на познанията за почвообработката и подобряване на почвените характеристики посредством добри земеделски практики.	производители и на арендаторите, обработващи частните земи, чийто дял е най-голям; ✓ Съществуват трудности за възстановяване на поливното земеделие в общината: липсата на лесно достъпно финансиране на инвестиционни проекти за възстановяване на поливната инфраструктура в земеделските земи; липсата на собствени финансови средства на общината за такива инвестиции; ✓ На общините е вменен контрол по опазване на почвите съгласно Закона за почвите, за който не са предвидени ресурси - финансови и човешки, в рамките на структурата на общинската администрация.

3. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ОПАЗВАНЕ, УСТОЙЧИВО ПОЛЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ

Генерална стратегическа цел, свързана с опазването, устойчивото ползване и възстановяване на почвите е: Устойчиво ползване на почвите, осигуряващо съхраняване функциите на почвата, висока продуктивност, поддържане на екосистемната цялост, а където е необходимо, предотвратяване на вредното въздействие върху почвите.

Основните приоритети, които са поставени, за да се постигне генералната стратегическа цел са:

<u>Приоритет 1:</u> Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите

Постигането на Приоритет 1 се основава предимно на предприемане на меки (управленски) мерки, свързани с провеждане на обучения, подобряване на административния капацитет, подобряване на приложимостта на екологичното законодателство по опазване, устойчиво

ползване и възстановяване на увредените почви, както и подобряване на информационната обезпеченост.

Направление 1.1: Подобряване на административния капацитет и ефективни правни инструменти:

Мярка 1.1.1: Инвентаризиране и анализ на състоянието на почвените ресурси - общинска собственост и актуализиране на стратегическите документи на местно ниво – План за интегрирано развитие на общината, Общинска програма за опазване на околната среда, Общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Резултат: Разработени инструменти (програми) за прилагане на националната политика по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на областно и общинско ниво.

Мярка 1.1.2: Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите. Провеждане на обучение на експерти от общината за запознаване с устойчивото управление на земите.

Резултат: Служителите на местно ниво имат необходимия административен капацитет по отношение на ефективно управление на почвените ресурси.

Мярка 1.1.3: Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат на общинско ниво.

Резултат: Изпълнени ангажименти на експертите от РИОСВ и кметовете на общините, произтичащи от Закона за почвите.

Мярка 1.1.4: Ефективен контрол на инвестиционни намерения в свлачищни райони – проучвателни и проектни работи (инженерно-геоложки, хидрогеоложки, геотехнически проучвания, инженерно-геоложки районирания, инвестиционно проектиране, оценка на въздействието върху околната среда, набавяне на разрешителни документи, изискващи се по националното законодателство и др.);

Резултат: Контрол на инвестиционните намерения в свлачищните райони и оценките на въздействието върху околната среда.

Мярка 1.1.5: Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища.

Резултат: Предотвратена загуба на органично вещество, следствие от незаконно палене на стърнища.

<u>Приоритет 2:</u> Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите

Постигането на Приоритет 2 е свързано с предотвратяване възникването на деградационни процеси, както и предприемане на мерки за възстановяване на почвите, засегнати от деградационни процеси, което ще доведе до съхраняване на продуктивните, филтриращите, средообразуващите и буферните функции на почвата и осигуряване на по-благоприятни условия за функционирането на екосистемите и възстановяване и поддържане на биоразнообразието.

Предвидените мерки са в съответствие с приоритетите на политиката за почвите на ЕС и националната политика, регламентирана в Национална програма за опазване, устойчиво използване и възстановяване функциите на почвите**.**

Направление 2.1: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси:

Мярка 2.1.1: Възстановяване и поддържане на полските синори и крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания.

Резултат: Ограничена ерозия на брегови и земеделски земи, съхранено биоразнообразие, стабилни екосистеми.

Мярка 2.1.2: Усвояване на ерозираните земи за отглеждане на алтернативни култури - лекарствени, етерично-маслени, агролесовъдство.

Резултат: Намалени площи с ерозирани земи, ограничена степен на ерозия и повишени добиви от получената продукция.

Мярка 2.1.3: Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания върху нископродуктивни земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата.

Резултат: Подобряване на почвените характеристики в резултат на проведените мероприятия по предотвратяване възникването на ерозионни процеси и опазване на почвите.

Направление 2.2: Предотвратяване възникването на свлачищни процеси:

Мярка 2.2.1: Приоритетно укрепване на свлачищата от републиканската пътна мрежа, както и такива, засягащи обекти на инфраструктурата – водопроводи, канализационни мрежи, топлопроводни и газопреносни мрежи, обекти, обслужващи националната сигурност.

Резултат: Безопасност за населението.

Мярка 2.2.2: Осигуряване на устойчивост на склона (откосите) - планиране на свлачището - разпределяне и замяна на почвени маси от свлачището, в т.ч. изкопи в горните участъци и насипи в долните участъци.

Резултат: Постигане на устойчивост на откосите чрез разпределение на почвени маси от свлачището.

Мярка 2.2.3: Повърхностна обработка (изолация и защита) на свлачището, облицоване, залесяване, ограждане, осушаване, инжектиране и тампониране на пукнатини и каверни, заравняване, покриване с геосинтетични и други подобни материали.

Резултат: Предотвратяване възникването на свлачищни процеси.

Мярка 2.2.4: Прилагане на превантивни геозащитни мерки, в т.ч. превантивни дейности чрез изграждане/възстановяване на контролно-измервателни системи в регистрирани свлачищни райони за мониторинг на свлачищните процеси.

Резултат: Получаване на информация за обхвата и активността на свлачищните процеси. Задържане или обръщане на тенденцията за развитието на свлачищните процеси.

Мярка 2.2.5: Реализиране на инвестиционни проекти за укрепителни и отводнителни съоръжения в рискови участъци, в т.ч: брегоукрепителни съоръжения (пилотни конструкции, подпорни стени, буни и др.); подпиране на свлачището - контрабанкети, контрафорси, подпорни стени, буни, габиони, опорни насипи, усилени с геосинтетични и други материали, стабилизиране с негасена вар, цимент и др.; укрепване на свлачището с подпорни конструкции: бетонни или стоманобетонни подпорни стени (конзолни или анкерирани); сондажно-изливни пилоти или шлиц-стени със или без стоманобетонен ростверк върху тях, конзолни или анкерирани; шлицови ребра; стоманобетонни кладенци (конзолни или анкерирани), анкерирани стоманобетонни плочи и др.; изграждане на отводнителни съоръжения за понижаване нивото на подземните води и/или за отвеждане на повърхностни води извън обхвата на свлачището: водозащита и дрениране на свлачището - повърхностни дренажи, канавки и шахти, вкопани дренажни траншеи, дренажни кладенци, дренажни сондажи, дренажни тунели, затревяване и др.;

Резултат: Брой инвестиционни проекти с информация за развитие на свлачищните процеси и за укрепителни и отводнителни съоръжения.

Мярка 2.2.6: Рехабилитация на изградени съоръжения за предотвратяване възникването на свлачищни процеси.

Резултат: Подобрено състояние на съществуващите съоръжения за предотвратяване възникването на свлачищни процеси.

Мярка 2.2.7: Укрепване на активни свлачища чрез прилагане на ефективни дренажни съоръжения и силови подпорни конструкции.

Резултат: Стабилизиране на свлачищата в рискови райони.

Мярка 2.2.8: Обучение на населението в потенциално опасните райони за безопасна експлоатация на свлачищни терени.

Резултат: Безопасна експлоатация на свлачищни терени.

Направление 2.3: Възстановяване и рекултивация на нарушени терени:

Мярка 2.3.1: Разработване и внедряване на нови технологии за техническа и биологична рекултивация на нарушените терени.

Резултат: Внедрени нови технологии за рекултивация и възстановени нарушени терени, укрепени функции на земните ресурси, намалено или елиминирано въздействие на източниците на замърсяване върху земните ресурси.

Мярка 2.3.2: Закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания.

Резултат: Опазване чистотата на почвите, водите и въздуха, възстановяване на функциите на почвените ресурси.

Направление 2.4: Запазване и увеличаване на органичното вещество в почвите:

Мярка 2.4.1: Прилагане на добри земеделски практики (въвеждане на сеитбооборот и протеинови култури) за запазване и увеличаване на органичното вещество в почвата.

Резултат: Запазване и увеличаване на органичното вещество в почвите.

Мярка 2.4.2: Изграждане на компостиращи и анаеробни инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци

Резултат: Повишено съдържанието на органично вещество в почвите и подобрени физико-химични характеристики.

Мярка 2.4.3: Насърчаване на получаването и прилагането на компости (фамилно/домашно компостиране и изграждане на компостни центрове)

Резултат: Повишено съдържанието на органично вещество в почвите и подобрени физико-химични характеристики.

Мярка 2.4.4: Разработване и изпълнение на проекти и изграждане на пилотни обекти за оползотворяване на различните видове отпадъчна биомаса и изграждане на пилотни обекти.

Резултат: Оползотворяване на отпадъчната биомаса и повишаване съдържанието на органично вещество в почвите от пилотните обекти.

Мярка 2.4.5: Изискване и контрол на животновъдните ферми за изграждане на торохранилища, отговарящи на изискванията за опазване на околната среда и запазване качествата на отпадъчните субстрати като органичен тор.

Резултат: Осигуряване на екологични условия за съхранение на торови маси и използването им за повишаване плодородието на почвите.

Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване

Постигането на Приоритет 3 е свързано с усвояване на пустеещите земеделски земи и стимулиране развитието на селско стопанство с оглед опазване и подобряване на почвеното плодородие, устойчиво управление на земите.

Направление 3.1: Усвояване на земеделски земи в райони, изправени пред природни или други специфични ограничения:

Мярка 3.1.1: Отглеждане на подходящи култури върху земи с по-ниска категория.

Резултат: Усвоени земеделски земи с по-ниска категория.

Мярка 3.1.2: Прилагане на добри практики при устройственото планиране и управлението на земеползването за рационално усвояване на пустеещи земеделски земи.

Резултат: Урегулиране на презастрояването и опазване на почвите в населените места. Намалени площи земеделски земи за неземеделски нужди и усвоени изоставени места.

Мярка 3.1.3: Стимулиране на земеделските стопани за ползване (обработка) на земи с природни или други специфични ограничения.

Резултат: Намалени площи на пустеещи земи.

Мярка 3.1.4: Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство).

Резултат: Залесени площи на негодни за земеделско ползване почви.

Мярка 3.1.5: Насърчаване на инвестициите в устойчиви практики, вкл. култивирането на лечебни растения и алтернативни култури, на слабопродуктивни общински земи.

Резултат: Усвоени земеделски земи с по-ниска категория.

Направление 3.2: Ефективно и ефикасно напояване на земеделските земи:

Мярка 3.2.1: Възстановяване, поддръжка и модернизация на напоителните системи.

Резултат: Минимизиране негативното въздействие върху земите и почвите, следствие от негодните отводнителни съоръжения, достигане на ефективно и ефикасно напояване на земеделските земи.

Мярка 3.2.2: Създаване на сдружения за напояване, които да стопанисват и използват изградените напоителни системи.

Резултат: Ефективно управление и използване на напоителните съоръжения.

Мярка 3.2.3: Разширяване структурата на сдружения за напояване, които да стопанисват и използват изградените напоителни системи.

Резултат: Ефективно управление и използване на напоителните съоръжения.

Мярка 3.2.4: Разработване на системи за ранно прогнозиране на необходимостта от поливане и определяне оптималните параметри на поливния режим.

Резултат: Ефективно и навременно напояване с оптимални количества вода. Повишено количество и качество на продукцията.

Мярка 3.2.5: Прилагане на ефективни водоспестяващи и енергоспестяващи технологии и техники на напояване.

Дейностите по посочените мерки 3.2.1 и 3.2.2 са част от дейностите, извършвани от „Напоителни системи“ ЕАД, във връзка с възложеното му със Закона за водите задължение за извършване на обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите и съгласно Договора, сключен между Дружеството и МЗХГ. Средствата за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършване на обществената услуга от „Напоителни системи“ ЕАД се предоставят по Решение на Комисията от 20 декември 2011 г. относно прилагането на чл. 106, параграф 2 от Договора за функционирането на Европейския съюз за държавната помощ под формата на компенсация за обществена услуга, предоставена на определени предприятия, натоварени с извършването на услуги от общ икономически интерес (ОВ, L 7/3 от 11 януари 2012 г.) и съгласно Методика за определяне размера на несправедливата финансова тежест въз основа на нетните разходи, понесени от търговското дружество „Напоителни системи“ ЕАД, на което със закон е възложено задължително извършване на обществена услуга за защита от вредното въздействие на водите на територията на цялата страна, приета с ПМС № 364/06.11.2014 г.

Резултат: Рационално използване на водните и енергийни ресурси.

Мярка 3.2.6: Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи.

Резултат: Създадени условия за напояване от дребни земеделски производители на по-малки площи земеделска земя.

Направление 3.3: Възстановяване на горските площи:

Мярка 3.3.1: Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия.

Резултат: Стабилни горски екосистеми.

Мярка 3.3.2: Провеждане на мероприятия за поддържане и възстановяване на горските площи.

Резултат: Намалено отрицателно въздействие на сечи, съхнене, паша и други видове ползване на горите върху устойчивостта на земите.

Направление 3.4: Адаптация към климатичните промени:

Мярка 3.4.1: Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с кислородопродуцираща растителност чрез устройствени планове на населените места.

Резултат: Намалени площи със „запечатани“ почви в зелените площи. Адаптация към климатичните промени.

Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите

Приоритет 4 е свързан с повишаване на осведомеността и ангажиране на обществеността в управленските дейности по опазване на почвите.

Направление 4.1: Подобряване на информираността и знанията на имащите отношение към опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите:

Мярка 4.1.1: Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.

Резултат: Информирана и ангажирана общественост, земеделски стопани и дребен бизнес по въпросите, свързани с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Мярка 4.1.2: Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Резултат: Заинтересованите страни са включени в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Мярка 4.1.3: Популяризиране на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите чрез привличане на медиите за масова информация.

Резултат: Популяризиране на мерките за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите.

4. СРЕДСТВА ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Съгласно Националната програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.) сериозен акцент пада върху ролята на областните администрации и общините за осъществяване на Националния план за действие (НПД) за устойчивото управление на земите. Право и отговорност на местното самоуправление е да осъществява децентрализация

при вземането на решения по изпълнение на Националния план за действие съобразно локалните приоритети. Наред с необходимия финансов ресурс за осъществяване на дейностите в НПД, наличието на техническа обезпеченост, технологично осигуряване, актуални и надеждни бази данни, съвременни подходи и системи за наблюдение и оценка на наличните природни ресурси, важни са и човешките ресурси. Те играят съществена роля и допринасят за изграждане на публичното и индивидуалното съзнание за опазване на почвените ресурси и ефективното прилагане на политиките за устойчивото им управление.

Основен финансов ресурс, на който може да се разчита за опазването и възстановяване на почвите и устойчивото управление на земеползването представляват:

Оперативна програма „Околна среда“ за програмен период 2014-2020 г. (ОПОС 2014-2020), както и Програма „Околна среда“ 2021-2027 г. (ПОС)

Приоритетна област 3: „Запазване на биоразнообразието, заобикалящата среда и качеството на въздуха и почвите“, както и НПРД,

Мярка 22 – „Ограничаване на антропогенното замърсяване на водите“,

Мярка 43 – Подобряване на структурата и функциите на горските природни местообитания,

Мярка 109 - „Инвестиции в консервационни дейности за поддържане/ подобряване на природозащитно състояние на видове и природни местообитания“.

Програма за развитие на селските райони (ПРСР) за програмен период 2014-2020 г. и за следващия програмен период 2021-2027 г. Основен източник на средства в областта на опазването и съхранението на почвените ресурси и устойчивото им управление се явява Програмата за развитие на селските райони. В нея по Приоритет 4 се цели опазване на биоразнобразието и природните ресурси.

Приоритетни области 4В (Предотвратяване на ерозията на почвите и подобряване на управлението им) и 5А (Повишаване на ефективността при потреблението на вода в селското стопанство) са директно насочени към съхранението и увеличаването на почвеното плодородие.

В рамките на Приоритетна област 4В Програмата цели опазване на почвените ресурси чрез подкрепата на инвестиции в оборудване и технологии за екологосъобразни практики, а на Приоритетна област 5А - адаптация към климатичните промени чрез подпомагане на инвестиции във водоспестяващи поливни технологии.

Програма за развитие на човешките ресурси 2021-2027 г.

Програма „Образование“ 2021-2027 г.

Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 г.

Програма за развитие на регионите 2021-2027 г.

Държавен бюджет (ДБ)

Изискваните средства ще бъдат съобразени с възможностите на държавния бюджет за периода, както и с възможностите на (оперативните) програми(те).

Общински бюджет (ОБ) - част от местните приходи от глоби и санкции по Закона за опазване на околната среда и свързаните с него общински наредби биха могли да се ползва за усъвършенстване на контрола по опазване на земеделските земи от замърсяване и деградация.

Донорски организации и бизнес

Финансирането на всички мерки, предвидени в Програмата, се осъществява при съобразяване с относимите правила по държавните помощи.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
Приоритет 1: Подобряване на административния капацитет, правните инструменти по прилагане на екологичното законодателство и информационната обезпеченост с цел устойчиво управление на почвите				
1.1: Подобряване на административния капацитет и ефективни правни инструменти	1.1.1: Инвентаризиране и анализ на състоянието на почвените ресурси - общинска собственост и актуализиране на стратегическите документи на местно ниво - План за интегрирано развитие, Общинска програма за опазване на околната среда, Общинска програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	До 1 година след приемане на програмата	Общинска администрация	Общински бюджет
	1.1.2: Повишаване капацитета на общинската администрация по отношение на опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите. Провеждане на обучение на експерти от общината за запознаване с устойчивото управление на земите	Ежегодно	Общинска администрация МОСВ, МЗХГ	Програма „Околна среда“ 2021-2027 (ПОС), Държавен бюджет
	1.1.3: Ефективен превантивен, текущ и последващ контрол по опазване и устойчиво ползване на почвите и ограничаване на процесите, които ги увреждат на общинско ниво	Ежегодно	Общинска администрация	Общински бюджет
	1.1.4: Ефективен контрол на инвестиционни намерения в свлачищни райони – проучвателни и проектни работи (инженерно-геоложки, хидрогеоложки, геотехнически проучвания, инженерно-геоложки районирания, инвестиционно проектиране, оценка на въздействието върху околната среда, набавяне на разрешителни документи, изискващи се по националното законодателство и др.	Ежегодно	Общинска администрация РИОСВ	Общински бюджет
	1.1.5: Засилване на контрола върху спазване на забраната за палене на стърнища	Ежегодно	Общинска администрация	Общински бюджет

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
Приоритет 2: Предотвратяване възникване на деградационни процеси, възстановяване и съхраняване функциите на почвите				
2.1: Предотвратяване и ограничаване на ерозионни процеси	2.1.1: Възстановяване и поддържане на полските синори и крайречните гори чрез осигуряване на периодични заливания, при необходимост и временно отваряне на диги и изграждане на специални канали, с цел запазване на крайречните местообитания	Ежегодно	Общинска администрация, Земеделски производители, МЗХГ	ПРСР, Общински бюджет, Частни инвестиции
	2.1.2: Усвояване на ерозираните земи за отглеждане на алтернативни култури - лекарствени, етерично-маслени, агролесовъдство	Ежегодно	Общинска администрация Земеделски производители, МЗХГ	ПРСР, Частни инвестиции
	2.1.3: Възстановяване и поддържане на полезащитните горски пояси и извършване на нови противоерозионни залесявания върху нископродуктивни земи, изоставени земеделски земи, голи, ерозирани и застрашени от ерозия площи, извън горските територии, съобразно условията на средата	Ежегодно	Общинска администрация МЗХГ	Бюджет МЗХГ и ИАГ
2.2: Предотвратяване възникването на свлачищни процеси	2.2.1: Приоритетно укрепване на свлачищата от републиканската пътна мрежа, както и такива, засягащи обекти на инфраструктурата – водопроводи, канализационни мрежи, топлопроводни и газопреносни мрежи, обекти, обслужващи националната сигурност	Ежегодно	Общинска администрация, Оператори на обекти на техническата инфраструктура, МОСВ, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.2: Осигуряване на устойчивост на склона (откосите) - планиране на свлачището - разпределяне и замяна на почвени маси от свлачището, в т.ч. изкопи в горните участъци и насипи в долните участъци	Ежегодно	Общинска администрация МОСВ, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.3: Повърхностна обработка (изолация и защита) на свлачището, облицоване, залесяване, ограждане, осушаване, инжектиране и тампониране на пукнатини и каверни, заравняване, покриване с геосинтетични и други подобни материали	Ежегодно	Общинска администрация МОСВ, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.4: Прилагане на превантивни геозащитни мерки, в т.ч. превантивни дейности чрез изграждане/възстановяване на контролно-измервателни системи в регистрирани	Ежегодно	Общинска администрация МОСВ, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
	свлачищни райони за мониторинг на свлачищните процеси			
	2.2.5: Реализиране на инвестиционни проекти за укрепителни и отводнителни съоръжения в рискови участъци, в т.ч: брегоукрепителни съоръжения (пилотни конструкции, подпорни стени, буни и др.); подпиране на свлачището - контрабанкети, контрафорси, подпорни стени, буни, габиони, опорни насипи, усилени с геосинтетични и други материали, стабилизиране с негасена вар, цимент и др.; укрепване на свлачището с подпорни конструкции: бетонни или стоманобетонни подпорни стени (конзолни или анкерирани); сондажно-изливни пилоти или шлиц-стени със или без стоманобетонен ростверк върху тях, конзолни или анкерирани; шлицови ребра; стоманобетонни кладенци (конзолни или анкерирани), анкерирани стоманобетонни плочи и др.; изграждане на отводнителни съоръжения за понижаване нивото на подземните води и/или за отвеждане на повърхностни води извън обхвата на свлачището: водозащита и дрениране на свлачището - повърхностни дренажи, канавки и шахти, вкопани дренажни траншеи, дренажни кладенци, дренажни сондажи, дренажни тунели, затревяване и др.	Ежегодно	Общинска администрация МОСВ, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.6: Рехабилитация на изградени съоръжения за предотвратяване възникването на свлачищни процеси	Ежегодно при необходимост	Общинска администрация, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.7: Укрепване на активни свлачища чрез прилагане на ефективни дренажни съоръжения и силови подпорни конструкции	Ежегодно при необходимост	Общинска администрация, МРРБ	Държавен бюджет, ПОС
	2.2.8: Обучение на населението в потенциално опасните райони за безопасна експлоатация на свлачищни терени	Ежегодно при необходимост	Общинска администрация, МРРБ, МОСВ, Гражданска защита	Държавен бюджет, ПОС, Програма „Развитие на регионите“

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
2.3: Възстановяване и рекултивация на нарушени терени	2.3.1: Разработване и внедряване на нови технологии за техническа и биологична рекултивация на нарушените терени	До края на действие на програмата	Общинска администрация, РИОСВ, МЕ, БАН, университети	ДБ, Донорски организации, Бизнес
	2.3.2: Закриване и рекултивация на нерегламентирани сметища и депа за отпадъци, неотговарящи на нормативните изисквания	Ежегодно	Общинска администрация, РИОСВ	Общински бюджет, Държавен бюджет
2.4: Запазване и увеличаване на органичното вещество в почвите	2.4.1: Прилагане на добри земеделски практики (въвеждане на сеитбооборот и протеинови култури) за запазване и увеличаване на органичното вещество в почвата	Ежегодно	Общинска администрация, МОСВ, МЗХГ (ДФЗ), ССА	Общински бюджет, Държавен бюджет, ПРСР
	2.4.2:Изграждане на компостиращи и анаеробни инсталации за разделно събрани зелени и/или биоразградими отпадъци	До края на действие на програмата	Общинска администрация МОСВ	ОПОС
	2.4.3: Насърчаване на получаването и прилагането на компости (фамилно/домашно компостиране и изграждане на компостни центрове)	До края на действие на програмата	Общинска администрация МОСВ	Общински бюджет
	2.4.4: Разработване и изпълнение на проекти и изграждане на пилотни обекти за оползотворяване на различните видове отпадъчна биомаса и изграждане на пилотни обекти	До 3 години след приемане на програмата	Общинска администрация Оператори на площадки за третиране на отпадъци МОСВ	ПОС
	2.4.5: Изискване и контрол на животновъдните ферми за изграждане на торохранилища, отговарящи на изискванията за опазване на околната среда и запазване качествата на отпадъчните субстрати като органичен тор	Ежегодно	Общинска администрация, РИОСВ	Общински бюджет
Приоритет 3: Устойчиво управление на почвите като природен ресурс и екологосъобразно земеползване				
3.1: Усвояване на земеделски земи в райони, изправени пред природни или други	3.1.1: Отглеждане на подходящи култури върху земи с по-ниска категория	До 2-ра година след приемане на програмата	Общинска администрация, ССА, МЗХГ, Земеделски стопани	Частни инвестиции

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
специфични ограничения	3.1.2: Прилагане на добри практики при устройственото планиране и управлението на земеползването за рационално усвояване на пустеещи земеделски земи	До 1-ва година след приемане на програмата	Общинска администрация, МРРБ, МОСВ, МЗХГ	Държавен бюджет, ПРСР
	3.1.3: Стимулиране на земеделските стопани за ползване (обработка) на земи с природни или други специфични ограничения	Ежегодно	Общинска администрация, МРРБ, МОСВ, МЗХГ, ДФЗ	ПРСР
	3.1.4: Залесяване на земи с ниска категория, негодни за земеделско ползване (агролесовъдство)	Ежегодно	Общинска администрация, МЗХГ	Държавен бюджет ПРСР
	3.1.5: Насърчаване на инвестициите в устойчиви практики, вкл. култивирането на лечебни растения и алтернативни култури, на слабопродуктивни общински земи	Ежегодно	Общинска администрация, МЗХГ	Общински бюджет ПРСР
3.2: Ефективно и ефикасно напояване на земеделските земи	3.2.1: Възстановяване, поддръжка и модернизация на напоителните системи	До края на действие на програмата	Общинска администрация, Напоителни системи, МЗХГ	Общински бюджет, ПРСР
	3.2.2: Създаване на сдружения за напояване, които да стопанисват и използват изградените напоителни системи	До 2-ра година, след приемане на програмата	Общинска администрация, Напоителни системи, МЗХГ	Бюджет на сдруженията
	3.2.3: Разширяване структурата на сдружения за напояване, които да стопанисват и използват изградените напоителни системи	До края на действие на програмата	Общинска администрация, Напоителни системи, МЗХГ	Бюджет на сдруженията
	3.2.4: Разработване на системи за ранно прогнозиране на необходимостта от поливане и определяне оптималните параметри на поливния режим	До 2-ра година, след приемане на програмата	Общинска администрация, МЗХГ, БАН, ССА	ПРСР
	3.2.5: Прилагане на ефективни водоспестяващи и енергоспестяващи технологии и техники на напояване	Ежегодно	Общинска администрация, МЗХГ, БАН, ССА, земеделски производители	ПРСР, ПОС

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
	3.2.6: Разработване на проекти за финансиране на дребномащабни напоителни системи	Ежегодно	Общинска администрация, МЗХГ, БАН, ССА, земеделски производители	Европейски и национален бюджет за целенасочено инвестиране за възстановяване на хидромелиоративната мрежа, ПРСР
3.3: Възстановяване на горските площи	3.3.1: Залесяване на горите, пострадали от природни бедствия	Ежегодно	Общинска администрация, собственици на земи, МЗХГ	Държавен бюджет, МЗХГ, ПРСР
	3.3.2: Провеждане на мероприятия за поддържане и възстановяване на горските площи	Ежегодно	Общинска администрация, собственици на земи, МЗХГ	Държавен бюджет, ПРСР
3.4: Адаптация към климатичните промени	3.4.1: Ограничаване на строителството в зелените площи и покритие на градските райони с кислородопродуцираща растителност чрез устройствени планове на населените места	До края на действие на програмата	Общинска администрация, МРРБ, МИГ, МОСВ	Общински бюджет
Приоритет 4: Ангажиране на обществеността в процесите по управление, устойчиво ползване и опазване на почвите				
4.1: Подобряване на информираността и знанията на имащите отношение към опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	4.1.1: Провеждане на информационни кампании, свързани с популяризиране на въпросите за опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	Ежегодно	Общинска администрация, МРРБ, МОСВ, ИАГ, научни организации, НПО	Държавен бюджет Общински бюджет
	4.1.2: Провеждане на консултации от общините на всички етапи с обществеността и други заинтересовани страни в процеса на разработване на областни и общински програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите	До 3-та година след приемане на програмата	Общинска администрация, общественост	Държавен бюджет Общински бюджет ПОС

Цели	Мярка	Етапи и срокове за постигане	Отговорни институции	Източници на финансиране
	4.1.3: Популяризиране на Програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите чрез привличане на медиите за масова информация	След приемане на програмата	Общинска администрация	Общински бюджет

6. СХЕМА НА ОРГАНИЗАЦИЯ, НАБЛЮДЕНИЕ И ОТЧИТАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА ДЕЙСТВИЕ

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 12 от ЗМСМА Общинският съвет е органът, който приема стратегии, прогнози, програми и планове за развитие на общината, които отразяват националните и европейските политики за развитие на местните общности. В изпълнение на това правомощие се разработва и приема и настоящата програма, като освен приемането ѝ, следва да се обезпечи и процеса на нейното изпълнение и отчитане.

Наблюдението и изпълнението на ПОУПВП е отговорност на кмета на общината. С оглед на действащата административна структура на община Свищов, изпълнението на ПОУПВП ще се осъществява от експерти от общинската администрация на община Свищов, на които са възложени функции, свързани с екологията и опазването на околната среда.

Наблюдението и контролът са неразделна част от процеса на изпълнение/реализиране на ПОУПВП и чрез тях се цели да се предостави на компетентните местни органи: Общинския съвет, кмета на общината, служителите от общинска администрация, както и на всички заинтересовани страни (социално-икономическите партньори и структури на гражданското общество) ранна информация за напредъка или липсата на напредък по постигане на заложените в програмата цели и резултати, за ефективността на нейната реализация.

Получената информация се използва за целите на управлението - осъществяване на контрол и вземането на управленски решения относно продължаването, изменението, допълването или прекратяването на реализацията на съответната политика или програма.

По отношение на графика за предоставяне на информацията, свързана с текущото наблюдение на изпълнението на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите, подходящо е събирането и систематизирането на информацията да се извършва на годишна база.

Източниците на информация за стойностите на индикаторите за наблюдението на изпълнението на ПОУПВП ще се базират на данни на Националния статистически институт, на официалната статистика на други централни, териториални държавни органи, агенции и институции, имащи правомощия и осъществяващи мониторинг и контрол на околната среда (МОСВ, ИАОС, РИОСВ) и земеделието (МЗХГ, ДФЗ), на общинската информационна система и информация от различните дирекции и отдели в общината, както и на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. В процеса на наблюдение общинската администрация осигурява участието на организации, физически и юридически лица, като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност

Орган за контрол по изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите е Общинският съвет. Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на Програмата през предходната календарна година.

За периодичното отчитане изпълнението на програмата е предвидено да се изготвя Годишен отчет. Годишният отчет ще се изготвя от експертите от общинската администрация до края на месец март на следващата година на база на събраната и анализирана през годината информация и на база проследяване на индикаторите за нейното изпълнение. Изготвените

отчети също така се внасят и за информация в РИОСВ. Отчетът е неразделна част от Програмата за опазване на околната среда, който дава ясна информация за постигнатия напредък по изпълнението ѝ. Поради тази причина при изготвянето му е необходимо да се представят графики, таблици и фигури, които да онагледяват по-ясно напредъка по изпълнението на заложените мерки.

Годишният отчет за изпълнение на Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите съдържа информация относно:

✓ общите условия за изпълнение и промени в социално-икономическите условия в общината;

✓ действия, предприети от общината за осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на програмата;

✓ създадени механизми за събиране, обработка и анализ на данни;

✓ преглед на проблемите, възникнали в процеса на изпълнение на програмата през съответната година, и предприетите мерки за преодоляването им;

✓ резултати от извършени оценки и тематични допитвания към края на отчетната година;

✓ напредък по изпълнение на целите и мерките в програмата; заключение и приложения.

Годишният отчет може да се публикува на официалната страница на общината за информиране на обществеността и заинтересованите страни.

Партньорският модел на управление е необходим за бъдещото развитие на община Свищов. В процеса на изпълнение на политиката, свързана с опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите на територията на общината, са въвлечени разнородни по своите интереси и функции заинтересовани страни - институции, организации, административни звена, общности (групи) от различни юридически и физически лица, които имат конкретен интерес във връзка с реализацията на тази публична политика и са нейни поддръжници или противници. С помощта на партньорството може да се осъществи целенасочено взаимодействие между тях, което ще гарантира успешното ѝ изпълнение и постигане на заложените резултати. Главната цел на действията за прилагане на принципа за партньорство е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на тази политика, относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на нейната реализация.

Сайтът на общината трябва да се актуализира непрекъснато, тъй като той е основен източник за информация, относно развитието на общината и дейността на общинската администрация, свързана с изпълнение и отчитане на стратегическите политики и документите за изпълнението им и в частност политиката по опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Ефективен канал за информация са и презентационните материали и брошури, като се препоръчва такива да бъдат залагани като средство за информация и публичност във всички проекти, които ще се изпълняват и са включени в Плана за действие към програмата и в Плана за интегрирано развитие на община Свищов. В допълнение, за прилагане принципа на

партньорство е препоръчително засилване на сътрудничеството с местни сдружения с цел увеличаване на гражданското участие в процеса по реализация на програмата и включване на всички заинтересовани страни чрез организиране на обществени обсъждания, кръгли маси, форуми и други подходящи форми на участие.

Схемата за организация, наблюдение и отчитане изпълнението на плана за действие е процес на събиране и анализиране на информация за текущите и целеви индикатори, свързана с изпълнението на мерките.

7. ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА

Програмата за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия:

✓ в резултат от въздействието на „външни“ фактори - например промени в изискванията на европейското и българското законодателство, които налагат промяна в поставените в Програмата стратегически цели и приоритети и в съответните програмни мерки;

✓ в резултат на фактори, свързани с изпълнението - значително изоставане в изпълнението на програмните мерки и/или липса на напредък за постигане на целевите индикатори, въпреки изпълнението на програмните мерки, което налага прилагането на допълнителни мерки към вече приетите или замяна на някои от приетите мерки, които не дават очаквания предварително резултат.

Целесъобразно е с оглед значението на изпълнението на целите в общинските програми за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите за изпълнение на националните цели, които страната докладва пред ЕК, да се изготви междинна оценка на програмата след изтичане на 4-годишен срок от нейното изпълнение, която ще посочи тенденциите и степента на изпълнение на програмните цели след края на 2025 г. и последваща оценка след нейното изтичане за оценка на степента на изпълнение на програмата.

В съответствие с изводите от междинната оценка може да се извърши актуализация на Програмата, ако се налага.

Ако, обаче, в резултат на промени в обстоятелствата се налага да се направи актуализация в друг времеви период, то тя може да се извърши по всяко време от изпълнението на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите.

Процедурата за актуализация на общинската програма за опазване, устойчиво ползване и възстановяване на почвите следва процедурата за разработване и одобрение на програмата.

Актуализацията на Програмата също трябва да премине през обществени консултации и да се приложи законодателството за екологична оценка на планове и програми, след което да се одобри от Общинския съвет и да се публикува за информация на обществеността.